

Programmabegroting 2014-2018

waterschap
**Hollandse
Delta**

Ridderkerk, 28 november 2013

Inhoudsopgave:

Voorwoord	2
Financiële begroting in één oogopslag	3
Bestuurlijke samenvatting	4
1 Inleiding	6
1.1 Algemeen.....	6
1.2 Missie	6
1.3 Uitgangspunten en normen	6
1.4 Leeswijzer	7
2 Samenvatting financiële mutaties	8
2.1 Analyse ontwikkeling exploitatiesaldo 2014 – 2018.....	8
2.2 Analyse investeringen	14
2.3 Begroting naar kostendragers	22
2.4 Dekking	25
3 Programmaplan	26
3.1 Samenvatting lasten per programma	26
3.2 Programma 1 - Waterkeringen	27
3.3 Programma 2 - Water	35
3.4 Programma 3 - Zuiveren	50
3.5 Programma 4 - Wegen.....	58
3.6 Programma 5 - Algemene beleidstaken	65
3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	71
4 Paragrafen	72
4.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar	72
4.2 Incidentele baten en lasten	74
4.3 Doorbelasting indirecte kosten	75
4.4 Reserves en voorzieningen	77
4.5 Waterschapsbelastingen.....	81
4.6 Weerstandsvermogen	91
4.7 Treasury	97
4.8 Verbonden partijen.....	101
4.9 Bedrijfsvoering	111
4.10 EMU-saldo.....	114
4.11 Duurzaamheid	116
5 Exploatiebegroting	118
5.1 Meerjarenbegroting naar programma's	118
5.2 Meerjarenbegroting naar kosten- en opbrengstesoorten	121
6 Vaststelling Programmabegroting 2014-2018	122
Bijlagen	123
Bijlage 1 Staat van vaste activa	124
Bijlage 2 Staat van reserves.....	126
Bijlage 3 Staat van voorzieningen	131
Bijlage 4 Staat van vaste schulden	133
Bijlage 5 Staat van personeelslasten en formatie	136
Bijlage 6 Financiering investeringsprojecten	137
Bijlage 7a Overzicht geplande investeringsprojecten 2013-2018.....	139
Bijlage 7b Overzicht investeringsprojecten 2013-2018, toelichting	143
Bijlage 8 Aanpassing jaarschijf 2014 HWBP projecten	158
Bijlage 9 Lijst van afkortingen	160

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt de Programmabegroting 2014 -2018 van waterschap Hollandse Delta. Ons bestuur heeft in juni 2013 de Kadernota 2014 vastgesteld met uitgangspunten en kaders voor de komende jaren en een strategische blik op de middellange termijn. Op basis van de kadernota is de programmabegroting opgesteld. Het college van Dijkgraaf en Heemraden heeft getracht invulling te geven aan het verzoek van de Verenigde Vergadering om de taken van het waterschap uit te voeren tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Dit heeft geresulteerd in een begrotingsresultaat waarbij volstaan kan worden met een lagere stijging van de belastingopbrengst dan was voorzien in de kadernota.

Deze Programmabegroting is opgesteld vanuit onze wettelijke taken en onze ambities als waterschap(bestuur). Daarbij zetten wij de zorg voor droge voeten, veilige wegen en schoon en voldoende water centraal zodat burgers en bedrijven veilig kunnen wonen, werken en recreëren op de Zuid-Hollandse eilanden.

Voor de toekomst hebben we veel bestuurlijke en ook financiële uitdagingen. Zeker in het werkgebied van Hollandse Delta waar wij zowel met sterk verstedelijkte als agrarische gebieden te maken hebben. Ik noem als voorbeeld het versterkingsprogramma voor de waterkeringen (Hoogwaterbeschermingsplan), waarbij de kosten steeds minder voor het Rijk en steeds meer voor rekening van het waterschap komen. En via het Bestuursakkoord Water hebben Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten afspraken gemaakt over doelmatiger waterbeheer. Dat wil zeggen goede kwaliteit van het waterbeheer, waarbij een sterke stijging van de lokale lasten voor burgers en bedrijven wordt tegengegaan. Bijvoorbeeld door meer samen te werken en van elkaars expertises te profiteren en door duidelijke afspraken te maken wie wat doet.

Tot slot: water is van groot belang voor een prettige leefomgeving. Inwoners (huishoudens, bedrijven, instellingen), natuur en economie zijn afhankelijk van voldoende (zoet) en schoon water en moeten worden beschermd tegen wateroverlast. Wij als waterschap Hollandse Delta staan voor onze taken en verantwoordelijkheden. Bestuur en organisatie zullen zich ook in 2014 wederom volledig en met volle overgave aan deze taak kwijten. Ik presenteer u dan ook met trots deze Programmabegroting 2014-2018.

Dijkgraaf,

ing. J.M. Geluk

Financiële begroting in één oogopslag

In de hierna volgende tabel worden de lasten en baten gespecificeerd naar kosten- en opbrengstsoorten weergegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten:							
Rente & Afschrijving	46.965	32.109	33.331	34.396	36.879	37.411	38.775
Personeelslasten	44.820	46.873	45.892	44.408	44.184	43.485	41.335
Goederen en diensten van derden	65.647	73.163	72.078	72.813	71.351	71.771	73.259
Bijdragen aan derden	8.354	7.694	10.128	12.628	13.056	12.928	12.928
Toevoeging voorzieningen en onvoorzien	2.724	600	600	600	600	600	600
Totaal lasten	168.510	160.439	162.029	164.845	166.070	166.195	166.897
Baten:							
Financiële baten	-1.113	-1.175	-2.103	-2.430	-2.113	-2.984	-1.006
Personeelsbaten	-120	0	0	0	0	0	0
Goederen en diensten aan derden	-4.951	-4.048	-3.698	-4.040	-3.817	-3.956	-3.927
Bijdragen van derden	-10.524	-10.149	-9.235	-9.307	-8.881	-8.513	-8.513
Waterschapsbelastingen	-135.178	-137.577	-141.166	-144.396	-147.256	-147.574	-150.655
Interne verrekeningen	-5.920	-10.379	-9.813	-7.529	-6.948	-3.501	-813
Totaal baten	-157.806	-163.328	-166.015	-167.702	-169.015	-166.528	-164.914
Exploitatieresultaat voor bestemming	10.704	-2.889	-3.986	-2.857	-2.945	-333	1.983
Toevoeging aan reserves	3.553	4.818	5.559	4.381	3.951	1.290	911
Onttrekkingen aan reserves	-17.999	-2.332	-1.573	-1.524	-1.006	-957	-2.894
Totaal mutaties reserves	-14.446	2.486	3.986	2.857	2.945	333	-1.983
Bedrijfsresultaat	-3.742	-403	0	0	0	0	0

Op basis van de Programmabegroting 2014 – 2018 ontstaat het volgende beeld van de noodzakelijke belastingopbrengsten:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geraamde belastingopbrengst						
Programmabegroting 2013	137.577	138.265	138.956	139.651	140.349	140.349
Saldi Programmabegroting 2014 - 2018		2.901	5.440	7.605	7.225	10.306
Noodzakelijke belastingopbrengst	137.577	141.166	144.396	147.256	147.574	150.655
Verhoging t.o.v. het vorige jaar		2,61%	2,29%	1,98%	0,22%	2,09%
Totale procentuele verhoging t.o.v. 2013		2,61%	4,96%	7,04%	7,27%	9,51%
<u>In de kadernota 2014 geprognosticeerd:</u>						
Verhoging t.o.v. het vorige jaar		3,41%	2,64%	0,77%	0,15%	2,43%
Totale procentuele verhoging t.o.v. 2013		3,41%	6,14%	6,95%	7,11%	9,71%

Bestuurlijke samenvatting

Hoofdpijn begroting 2014.

Voor het opstellen van de nu voorliggende Programmabegroting 2014-2018 is de door de Verenigde Vergadering op 27 juni 2013 vastgestelde Kadernota 2014 leidend geweest. Het ambitieniveau van het meerjarige 'Scenario 3 Gematigde groei' is als uitgangspunt gebruikt bij de volledige financiële doorrekening van de meerjarencijfers 2014 – 2018. Hierbij is ook uitvoering gegeven aan de motie Hijgemann, waarin het college verzocht is om 'bij de vertaling van de Kadernota 2014 naar Begroting 2014 scherp te acteren om scenario 3 uit te voeren tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten'. De stijging van de belastingopbrengst blijft daardoor beperkt tot 2,61%. Daarmee is een kritische ondergrens bereikt vanuit duurzaam financieel beleid en taakuitvoering.

Collegelijk voor de Programmabegroting 2014-2018

In de motie Hijgemann is aangegeven dat niet ingeleverd moet worden op ambities, maar dat gezien de huidige economische- en maatschappelijke omstandigheden, wel een stevig kostenbewustzijn noodzakelijk is. Het college heeft bij de vertaling van de Kadernota 2014 naar de Programmabegroting 2014 dan ook niet zo zeer ingezet op het doorvoeren van extra ombuigingen. Met name de uitgaven en inkomsten van de investeringen zijn stevig onder de loep genomen. Hierdoor zijn (nog) scherpere ramingen ontstaan. De ambities zijn niet naar beneden bijgesteld. In de komende jaren wordt ingezet op de realisatie en afronding van het HWBP2-programma, waarvan steeds meer projecten in uitvoering komen. In het watersysteem vormt de realisatie van de NBW- en KRW-opgaven een belangrijke en forse doelstelling. De organisatie werkt aan nieuwe methoden en werkwijzen om deze opgaven op een zo efficiënt en effectief mogelijke manier uit te voeren. Het project "aanbesteden op maat", waarover u op de VV-tweedaagse in september bent geïnformeerd, is daarvan een sprekend voorbeeld. Het continu verbeteren van het rendement van de zuiveringsinstallaties is een belangrijke opgave voor het programma Zuiveren. Met het, gedeeltelijk gesubsidieerde, project Anammox wordt hier invulling aangegeven. In de wegentaak wordt uitvoering gegeven aan het afgesproken ambitieniveau in de Kadernota.

Programmabegroting 2014 t.o.v. de Kadernota 2014

In de begroting 2014 zijn geen nieuwe beleidskeuzen gemaakt ten opzichte van de Kadernota. Wel zijn enkele posten bijgewerkt op de actuele kengetallen.

In de Kadernota 2014 is op basis van scenario 3 een indicatie gegeven van de noodzakelijke stijging van de belastingopbrengsten. Bij de volledige doorrekening van de meerjarenramingen is kritisch gekeken naar alle geraamde baten en lasten en naar de planning van de uit te voeren investeringen. Dit mede om uitvoering te geven aan de motie Hijgemann. Ten opzichte van de in de Kadernota 2014 geprognosticeerde saldi ontstaat het volgende beeld:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Saldi conform Programmabegroting 2013 (blz. 6)	1.103	4.318	4.512	3.818	3.818
Mutaties o.b.v. de Kadernota 2014 (blz. 24)	2.900	2.889	2.946	2.960	6.536
Mutaties o.b.v. Burap 1 - 2013 (blz. 6)	458	458	458	458	458
Geraamde saldi incl. mutaties kadernota en Burap	4.461	7.665	7.916	7.236	10.812
Saldi Programmabegroting 2014 - 2018	2.901	5.440	7.605	7.225	10.306
Vershil	-1.560	-2.225	-311	-11	-506
Belastingverhoging t.o.v. het vorige jaar	2,61%	2,29%	1,98%	0,22%	2,09%
In de Kadernota 2014 geprognosticeerd	3,41%	2,64%	0,77%	0,15%	2,43%

Voor alle jaren wordt een voordeel geconstateerd. De belangrijkste oorzaak van dit voordeel zijn de rente- en afschrijvingslasten. Door de uitgaven en inkomsten van de investeringen realistischer te ramen ontstaat er in de eerste vier jaar van de meerjarenramingen een voordeel op de afschrijvingslasten. Door deze realistischere raming zijn ook de rentelasten lager, immers de financiering is op een later tijdstip nodig. Verder wordt ook rekening gehouden met lagere rentepercentages voor aan te trekken kort- en langlopende geldleningen. Waarbij niet uitgesloten wordt dat de rekenrente de komende jaren weer zou kunnen stijgen.

Voor een uitgebreide analyse van het verschil wordt verwezen naar hoofdstuk 2.

Duurzaam financieel evenwicht

Het financiële beleid van het college is gebaseerd op het met de Verenigde Vergadering afgesproken streven naar een duurzaam financieel evenwicht van de (meerjaren)begroting. Hiervan is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Door dit uitgangspunt te hanteren wordt voorkomen dat in de toekomst schoksgewijze belastingverhogingen nodig zijn, omdat incidentele dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld de inzet van reserves) wegvallen.

Incidentele lasten kunnen wel worden gedekt door incidentele baten. Hierbij moet wel het risicoprofiel van het waterschap in acht worden genomen. De aanwezige algemene reserves moeten voldoende zijn om de risico's af te kunnen dekken. Met de inzet op scherpere ramingen is het belang van voldoende weerstandsvermogen nog groter geworden, aangezien er scherper aan de wind wordt gevaan. Met een waarderingscijfer van 6,5 wordt het weerstandsvermogen van het waterschap als uitstekend geïnclassificeerd.

Duurzaam financieel evenwicht betekent ook dat het onderhoud van onze kapitaalgoederen zo gebeurt, dat het onderhoudsniveau voldoende is. Het waterschap heeft een ontwikkeling ingezet om het gehele onderhoudsproces verder te professionaliseren en steeds beter meerjarig in beeld te brengen. Voor de programmabegroting heeft dit nog niet geleid tot aanzienlijke wijzigingen ten opzichte van het gepresenteerde in de kadernota.

Van sturen op activiteiten naar sturen op doelrealisatie.

De Programmabegroting 2014 geeft een steeds beter beeld van de voorgenomen plannen van het waterschap waarmee de maatschappelijke effecten en de (bestuurlijke) doelen gerealiseerd moeten worden en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. In de Programmabegroting 2013 zijn voor het meten van de realisatiegraad prestatie-indicatoren (PI's) opgenomen. Met deze PI's wordt nu ervaring opgedaan. Op basis van deze ervaringen moet er nog een flinke stap gemaakt worden naar het scherper benoemen van de gewenste resultaten gerelateerd aan de doelen. Het doel is dat in de Programmabegroting 2015-2019 PI's worden opgenomen die gekoppeld zijn aan de door de VV geformuleerde gewenste doelen en maatschappelijke effecten. Hierdoor kan meer SMART gerapporteerd over het behalen van de doelen. Dit sluit aan bij de uitkomsten van het bestuurskrachtonderzoek, waarin een ontwikkeling geschetst wordt van kaderstelling en controle die beweegt van sturen op projecten en activiteiten naar sturen op doelen en doelrealisatie.

Dat de basis steeds beter op orde komt, blijkt ook uit de realisatiecijfers van de afgelopen begrotingen. De uitkomsten van de jaarrekeningen sluiten de afgelopen jaren steeds beter aan bij de ramingen. Dit betekent wel dat er in de ramingen ook minder ruimte is om incidentele tegenvallers op te vangen en er mogelijke eerder een beroep op de algemene reserves gedaan moet worden.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2014-2018 van waterschap Hollandse Delta aan. Uitgangspunt voor het opstellen van de programmabegroting is de door de Verenigde Vergadering op 27 juni 2013 vastgestelde Kadernota 2014. De in deze nota opgenomen ombuigingen en beleidsintensiveringen zijn verwerkt.

In de Kadernota 2014 is de langetermijnvisie opgenomen. Het doel van een langetermijnvisie is het schetsen van de kaders op de langere termijn en hoort daarmee thuis in de kadernota en niet in de programmabegroting. De programmabegroting beperkt zich tot het begrotingsjaar en de vier daar opvolgende jaren.

1.2 Missie

De missie voor waterschap Hollandse Delta is als volgt geformuleerd. Bepalend hierbij is het gebied, de taken, het kwaliteitsniveau en de relatie met anderen (zowel inwoners als mede-overheden) en de medewerkers.

"Waterschap Hollandse Delta beschermt de Zuid-Hollandse Eilanden tegen wateroverlast, beheert het oppervlaktewater, zuivert het afvalwater, beheert de (vaar)wegen en levert een actieve bijdrage aan de ruimtelijke invulling van zijn gebied. Het richt zich daarbij, samen met anderen, op veilig en duurzaam wonen, werken en recreëren voor burgers, bedrijven en andere gebruikers. Hollandse Delta is vooruitstrevend, open en transparant in de uitvoering van zijn taken, streeft naar de beste verhouding tussen maatschappelijke kosten en baten, stelt zich ten dienste van zijn omgeving en is een goed en aantrekkelijk werkgever."

1.3 Uitgangspunten en normen

Voor de samenstelling van de Programmabegroting 2014-2018 is een aantal uitgangspunten geformuleerd om invulling te geven aan een duurzaam financieel beleid:

- De Kadernota 2014 is leidend.
- Het waterschap streeft naar een structureel sluitende begroting. Structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten.
- De belastingopbrengst is een reguliere begrotingspost en geen sluitpost.
- Reserves worden benut ter dekking van incidentele uitgaven en niet ter dekking van structurele uitgaven.
- Voor de prijsindexatie van materiële budgetten is de nullijn gehanteerd.
- Voor de raming van de loonkosten is als uitgangspunt genomen het Cao-akkoord, dat op 6 juli 2012 door de Unie van Waterschappen en de bonden is getekend.
- Voor de berekening van de rentelasten is voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen een rente van 2,75% aangehouden. Voor kortlopende leningen is uitgegaan van 0,5%. Het renteomslagpercentage is vastgesteld op 4,24%.

De Programmabegroting 2014-2018 geeft op basis van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) de doelstellingen, activiteiten en daaraan gekoppelde kosten weer. Door middel van de bestuursrapportages (Burap) wordt in 2014 verantwoording afgelegd over de voortgang, respectievelijk stand van zaken, de behaalde prestaties en de besteding van de (financiële) middelen.

Met de Programmabegroting 2014-2018 worden geplande activiteiten en de begrote baten en lasten voor 2014 definitief door de Verenigde Vergadering vastgesteld.

Beleidsmatige of financiële afwijkingen ten opzichte van de Kadernota 2014 worden in de programmabegroting 2014-2018 benoemd. Actuele ontwikkelingen zijn in de begroting meegenomen.

Verder blijkt uit de Programmabegroting duidelijk wat de doelstellingen per beleidsproduct zijn, welke activiteiten daarvoor nodig zijn en welke middelen hiervoor benodigd zijn.

1.4 Leeswijzer

De opzet van de Programmabegroting is conform de verplichte bepalingen van het BBVW, waarbij gebruik wordt gemaakt van een programmaplan met de vijf programma's van het waterschap Hollandse Delta, te weten:

- Programma 1: Waterkeringen.
- Programma 2: Water.
- Programma 3: Zuiveren.
- Programma 4: Wegen.
- Programma 5: Algemene beleidstaken.

Het programmaplan wordt afgesloten met het Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Zowel beleidsmatig als financieel is het programmaplan meerjarig van opzet.

In hoofdstuk 2 wordt in hoofdlijnen ingegaan op de financiële ontwikkelingen ten opzichte van de Kadernota 2014. Verder wordt in dit hoofdstuk de begroting naar kostendragers (de heffingen) gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 worden de programma's toegelicht. De programma's zijn opgedeeld in beleidsproducten. Per beleidsproduct worden de volgende onderwerpen toegelicht:

- basisgegevens;
- wettelijke en maatschappelijke kaders;
- wat willen we bereiken in 2014-2018;
- prestatie-indicatoren;
- wat gaan we daarvoor doen in 2014;
- wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018.

Met de prestatie-indicatoren worden de te realiseren beleidsdoelen geconcretiseerd. Door deze concretisering kan in de Buraps en in de Jaarstukken gerapporteerd worden over de voortgang en de realisatie van de beleidsproducten. Niet bij elk beleidsproduct zijn prestatie-indicatoren opgenomen. Een meetbare indicator is niet altijd beschikbaar.

Elk programma wordt afgesloten met een overzicht "Wat mag het kosten". Voor de vergelijkbaarheid van de cijfers, zijn de realisatiecijfers 2012 omgezet naar de programmastructuur zoals die vanaf 2013 wordt gehanteerd.

Hoofdstuk 4 geeft in een aantal verplichte paragrafen een verdieping in diverse zaken zoals waterschapsbelasting, toelichting op reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen.

Hoofdstuk 5 bevat de exploitatiebegroting. De (meerjaren)begroting wordt weergegeven naar programma's en kosten- en opbrengstesoorten. Door de Verenigde Vergadering wordt de jaarschijf 2014 van de begroting vastgesteld. De cijfers van de jaren 2015 tot en met 2018 zijn indicatief opgenomen en worden niet vastgesteld.

De opgenomen ramingen van de Programmabegroting 2013 betreffen de ramingen inclusief de begrotingswijzigingen zoals die tot en met de Verenigde Vergadering van 27 juni 2013 zijn vastgesteld (Burap 1 - 2013).

Het vaststellingsbesluit is opgenomen in hoofdstuk 6.

De begroting wordt afgesloten met een aantal bijlagen zoals de staten van reserves en voorzieningen, de staat van personeelslasten en formatie en het overzicht van geplande investeringsprojecten met toelichting. Tevens is een lijst van afkortingen opgenomen.

2 Samenvatting financiële mutaties

2.1 Analyse ontwikkeling exploitatiesaldo 2014 – 2018

Op 27 juni 2013 zijn de Kadernota 2014 en Burap 1 - 2013 door de VV vastgesteld. De structurele mutaties die in deze twee P&C-producten waren opgenomen, zijn verwerkt in de meerjarenramingen 2014 – 2018. In de kadernota zijn alleen de grote financiële afwijkingen ten opzichte van de meerjarenramingen 2013 – 2017 opgenomen. Voor het opstellen van de nu voorliggende Programmabegroting 2014 – 2018 is een volledige financiële doorrekening gemaakt. Hierdoor wijken de nu geraamde saldi van de meerjarenramingen af ten opzichte van de in de kadernota geprognosticeerde saldi en ontstaat het volgende beeld:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Saldi conform Programmabegroting 2013 (blz. 6)	1.103	4.318	4.512	3.818	3.818
Mutaties o.b.v. de Kadernota 2014 (blz. 24)	2.900	2.889	2.946	2.960	6.536
Mutaties o.b.v. Burap 1 - 2013 (blz. 6)	458	458	458	458	458
Geraamde saldi incl. mutaties kadernota en Burap	4.461	7.665	7.916	7.236	10.812
Saldi Programmabegroting 2014 - 2018	2.901	5.440	7.605	7.225	10.306
Te verklaren verschil	-1.560	-2.225	-311	-11	-506

De getoonde reeks mutaties op basis van de Kadernota 2014 wijkt voor de jaren 2015 – 2018 af ten opzichte van de reeks genoemd op bladzijde 24 van de kadernota. Dit verschil wordt veroorzaakt door een vergissing bij het verwerken van twee mutaties in de berekeningen voor de kadernota. Dit betreft de niet verwerkte besparing op het onderhoud waterkeringen (€ 60.000 in 2015 en € 235.000 vanaf 2016) en een besparing op projectmonitoring die ten onrechte vanaf 2015 verwerkt was, maar pas vanaf 2017 in gaat.

Toelichting verschil

Hierna treft u een overzicht aan van de belangrijkste mutaties die het verschil verklaren ten opzichte van de geprognosticeerde saldi op basis van de kadernota 2014 en Burap 1 – 2014. In dit overzicht zijn de mutaties van € 50.000 of groter opgenomen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Programma Waterkeringen					
1 Muskusrattenbestrijding	150	150	150	150	150
Programma Water					
2 Actualiseren peilbesluiten	50	50	50	50	50
3 Beheerplan baggeren	-176	24	-27	-26	-42
4 Directievoering en toezicht bestekken baggeren		82	26	26	26
5 Aquon	54	112	-286	-336	-336
6 Groot onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	-224	0	0	0	0
Programma Zuiveren					
7 Anammox project	-113	-113			
8 Bijdragen gemeenten beheer transportstelsel	76	13			
9 Aquon (zuiveren)	42	18	116	98	98
10 Gemeentelijke heffingen zuiveringsinstallaties	76	76	76	76	76
11 Procesvoering Zuiveren	-78	-102	-120	-136	-123
12 Verwerking slib bij HVC	256	256	256	256	355
13 Uit bedrijf name slibgistingstanks		284	284		
Programma Wegen					
14 Categorisering wegen	-86	-169	-248	-393	-70
15 Gewenningsbijdrage fietspaden	-45	-71	-14	70	70
16 Bijdrage Wet Herverdeling Wegen	-106	-106	-106	-106	-106

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Programma Algemene beleidstaken					
17 Vergoeding bestuur	-76	-53	-53	-53	-53
18 Externe communicatie	-52	-52	-52	-52	-52
Algemene Dekkingsmiddelen					
19 Bijdrage SVHW (heffing en invordering)	110	125	130	130	130
20 Heffing en invordering grensoverschrijdend afvalwater	-188	-188	-188	-188	-188
21 Storting reserve vervangingsinvesteringen					-180
22 Reserve egalisatie geactiveerde lasten	2.203	2.938	3.140	1.311	-874
23 Afschrijvingslasten	-1.826	-3.713	-2.437	-1.214	297
24 Rentelasten	-1.425	-1.628	-1.069	-1.757	-2.344
Ondersteuning en bedrijfsvoering					
25 Salarislasten	1.841	2.060	2.219	2.519	1.019
26 Inhuur personeel van derden	2.254	1.242	955	399	-250
27 Resultaat doorbelastingen	-4.306	-3.515	-3.452	-1.085	1.602
28 GeoInfo	79	48	94	58	82
29 Werving en selectie	-50				
30 Onderzoek en innovatie t.g.v. Anammox	-232	-232			
31 e-HRM	30	100	50	50	50
Diverse kleine voor- en nadelen	202	139	195	142	107
Totaal-generaal mutaties	-1.560	-2.225	-311	-11	-506

Programma Waterkeringen

1 Muskusrattenbestrijding

In de kadernota 2014 is rekening gehouden met structureel lagere lasten voor de muskusrattenbestrijding. In de Burap 1 -2013 is dit voordeel voor 2013 geraamd en ook als structurele mutatie voor de meerjarenraming meegenomen. Hierdoor is dit voordeel dubbel geraamd.

Programma Water

2 Actualiseren peilbesluiten

Na de vaststelling van het nieuwe beleid voor het opstellen van peilbesluiten (GGOR) is een planning gemaakt voor het actualiseren van de peilbesluiten. Om de achterstanden in te lopen, is een extra budget van € 50.000 per jaar nodig. Dit budget wordt gebruikt voor het verkrijgen van noodzakelijke adviezen van externe deskundigen.

3 Beheerplan baggeren

De ramingen zijn gebaseerd op het door de VV op 27 juni 2013 vastgestelde beheerplan baggeren. Ten opzichte van de Kadernota 2014 zijn er geringe afwijkingen doordat in de kadernota was gerekend met een gemiddeld beschikbaar bedrag van € 2 miljoen per jaar, terwijl de werkelijk beschikbare bedragen in de meerjarenraming 2013-2017 fluctueren.

4 Directievoering en toezicht bestekken baggeren

Ten opzichte van 2014 waren de budgetten voor directievoering en toezicht voor de jaren 2015 tot en met 2018 lager geraamd. Op basis van het beheerplan baggeren is vastgesteld, dat de uit te voeren baggerwerkzaamheden over de jaren ongeveer gelijk is. Daarom moeten ook de budgetten voor directievoering en toezicht gelijk blijven.

5 Aquon

De raming van de bijdrage aan Aquon is gebaseerd op de door het algemeen bestuur van Aquon vastgestelde begroting 2014. Hierbij is rekening gehouden met de meetvraag van WSHD en de garantieregeling die tot en met 2015 is afgesproken. In 2014 stijgt de bijdrage in totaal met € 96.000. Hiervan valt € 54.000 onder het programma Water en € 42.000 onder het programma Zuiveren (zie punt 9).

6 Groot onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing

In de meerjarenramingen is rekening gehouden met een budget voor groot onderhoud aan kunstwerken (o.a. gemalen en stuwen). Op basis van de nota AWA moet een deel van de werkzaamheden worden geactiveerd. Hierdoor kan het exploitatiebudget worden verlaagd.

Programma Zuiveren

7 Anammox project

Voor het demonstratieproject 'Anammox life+' wordt een aanvullende subsidie ontvangen van STOWA, ter gedeeltelijk dekking van dit project. Tegen over deze subsidie staan hogere doorbelaste salarislasten (zie punt 25 en 30).

8 Bijdragen gemeenten beheer transportstelsel

De structurele gemeentelijke bijdrage aan het beheer van de gemalen Zuidland en Goudswaard schuift, als gevolg van de latere oplevering van deze twee investeringsprojecten, een jaar naar achteren.

9 Aquon (zuiveren)

Zie voor een toelichting punt 5.

10 Gemeentelijke heffingen zuiveringsinstallaties

Op basis van de werkelijke aanslagen moet de raming voor de gemeentelijke belastingen verhoogd worden.

11 Procesvoering Zuiveren

Op basis van de bedrijfsresultaten van de afgelopen jaren is de verwachting dat het besparingspotentieel op de procesvoering van Zuiveren hoger ligt dan aangenomen in de kadernota. Dit komt door een stabilisering van de slibproductie en een trendmatige toename van de eigen energieopwekking.

12 Verwerking slib bij HVC

In de berekening van de bijdrage aan HVC is rekening gehouden met een autonome toename van het slibtarief met € 3 per gewichtston als gevolg van het vertrek van waterschap Zuiderzeeland als klant bij HVC. Hiermee blijft HVC nog ruim onder de in 2010 gegarandeerde maximumtarieven uit de overname-overeenkomst.

13 Uit bedrijf name slibgistingstanks

In 2015 en 2016 vindt tijdens de renovatie in het slibverwerkingsbedrijf Rotterdam Sluisjesdijk inspectie plaats van de gistingstanks. Bij de nadere uitwerking is geconstateerd, dat het uit bedrijf nemen van de tanks leidt tot eenmalige extra kosten in de exploitatie.

Programma Wegen

14 Categorisering wegen

In de kadernota was een exploitatiebudget opgenomen voor de uitvoering van het categoriseringsplan wegen. Het betreft hier echter de kapitaallasten van noodzakelijke investeringen. Deze lasten zijn meegenomen in de raming van de afschrijvings- en rentelasten (zie de punten 23 en 24).

15 Gewenningsbijdrage fietspaden

Op basis van de subsidieregeling Fietsprojecten Zuid-Holland 2013 wordt van de provincie een gewenningsbijdrage ontvangen voor het onderhoud van op basis van deze regeling aangelegde fietspaden. In de meerjarenramingen 2013 – 2017 was rekening gehouden met een vast bedrag van € 70.000 per jaar. De ramingen zijn nu gebaseerd op de naar verwachting in de diverse jaren open te stellen fietspaden, namelijk:

- 2014: de fietspaden F364 (4,5 km) en de F 464 (3,7 km).
- 2015: de fietspaden F252 (4,3 km), F 426 (1,5 km), F244 (2,75 km) en F588 (1,5 km).
- 2016: het fietspad F414(6,0 km).

Vanaf 2017 wordt geen bijdrage meer verwacht en vervalt de geraamde opbrengst van € 70.000.

16 Bijdrage Wet Herverdeling Wegen

De bijdrage i.v.m. de Wet Herverdeling Wegen wordt elk jaar geïndexeerd. De voorlopige indexatie voor 2013 is door het Rijk op 1,5% gesteld. Voor 2014 wordt dit percentage ook aangehouden.

Programma Algemene beleidstaken

17 Vergoeding bestuur

In de raming van de vergoedingen aan het bestuur is rekening gehouden met 4 heemraden. In de begroting 2013 was nog uitgegaan van 5 heemraden.

18 Externe communicatie

Het budget voor externe communicatie is met € 27.000 verlaagd omdat besloten is het relatiemagazine Hollandse Delta te vervangen voor digitale nieuwsbrieven. Hierdoor vervallen de druk- en bezorgkosten. Verder is op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren de bijdrage voor participatie in Rotterdam Climate Initiative met € 25.000 verminderd

Algemene Dekkingsmiddelen

19 Bijdrage SVHW (heffing en invordering)

De bijdrage aan SVHW voor de heffing en invordering van de belastingen stijgt op basis van de vastgestelde begroting van SVHW.

20 Heffing en invordering grensoverschrijdend afvalwater

In 2011 en 2013 zijn nieuwe overeenkomsten inzake grensoverschrijdend afvalwater gesloten met achtereenvolgens Hoogheemraadschap Delfland en Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard. Als gevolg hiervan dalen de kosten voor heffing en invordering van het grensoverschrijdend afvalwater.

21 Storting reserve vervangingsinvesteringen

Bij het vaststellen van de nota AWA op 27 september 2012 is besloten de structurele voordelen als gevolg van de doorvoering van deze nota in te zetten voor de dekking van toekomstige vervangingsinvesteringen. Op basis van dit besluit worden de voordelen gestort in de reserve Vervangingsinvesteringen. Het voordeel neemt geleidelijk af, waardoor in 2018 de storting in de reserve lager wordt.

22 Reserve egalisatie geactiveerde lasten

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2013 is besloten tot het instellen van een reserve Egalisatie geactiveerde lasten. Deze reserve wordt gebruikt voor het opvangen van de fluctuaties in de geactiveerde lasten. Als er hogere bedragen worden geactiveerd, dan geeft dit een voordeel voor de exploitatie (zie post 27). Dit voordeel komt ten gunste van de reserve. Worden er lagere bedragen geactiveerd dan eerder aangenomen, een nadeel voor de exploitatie, dan komen die ten laste van de reserve. Ten opzichte van de meerjarenramingen 2013-2017 ontstaat het volgende beeld:

Omschrijving bedragen x € 1.000: - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Raming begroting 2013-2017:					
HWBP-projecten, inclusief inhuur (subsidiabel)	4.328	2.639	1.776	1.116	1.116
Overige projecten	1.369	1.070	1.415	993	993
Totaal	5.697	3.709	3.191	2.109	2.109
Raming begroting 2014-2018:					
HWBP-projecten, inclusief inhuur (subsidiabel)	6.987	5.062	4.729	2.083	330
Overige projecten	2.827	2.467	2.220	1.418	484
Totaal	9.814	7.529	6.949	3.501	814
Verschil	4.117	3.820	3.758	1.392	-1.295
Dekking inhuur t.b.v. HWBP (zie post 26)	-1.914	-882	-618	-81	421
Mutatie reserve egalisatie geactiveerde lasten	2.203	2.938	3.140	1.311	-874

23 Afschrijvingslasten

De afschrijvingslasten geven in de jaren 2014 tot en met 2017 een voordeel door een betere prioritering van de diverse projecten. Hierbij is rekening gehouden met een realistische uitvoeringsperiode en de beschikbare capaciteit.

24 Rentelasten

Het voordeel op de rentelasten wordt deels veroorzaakt door de betere prioritering van de investeringsprojecten in de tijd en deels doordat rekening wordt gehouden met lagere rentepercentages voor aan te trekken kort- en langlopende geldleningen. Voor kortlopende leningen wordt rekening gehouden met 0,5% in 2014 en voor de jaren 2015 e.v. 1% (in 2013: 1%) en voor langlopende leningen 2,75% in 2014 en voor de jaren 2015 e.v. 3% (in 2013: 3,5%). Voorzichtigheidshalve wordt er in de rentevisie van uitgegaan, dat de rentetarieven na 2014 iets stijgen. Zie hiervoor ook de paragraaf Treasury. De rentelasten zijn als volgt berekend:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Gemiddelde financieringsbehoefte	68.958	98.614	130.140	137.452	114.359
Financiering met kortlopende middelen (kasgeldlimiet)	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000
Financiering met langlopende middelen (restant)	32.958	62.614	94.140	101.452	78.359
Rentelasten:					
Afgesloten vaste geldleningen (zie bijlage 4)	10.168	9.712	9.262	8.828	8.409
Rente kortlopende geldleningen	180	360	360	360	360
Rente af te sluiten langlopende leningen	990	1.867	2.810	3.028	2.336
Totaal rentelasten	11.338	11.939	12.432	12.216	11.105
Ten laste van onderhanden werk (bouwrente)	1.359	1.359	1.686	1.369	2.240
Netto-rentelasten ten laste van de programma's	9.979	10.253	11.063	9.976	10.843
Af:					
In begroting 2013-2017 geraamde netto-rentelasten	11.408	11.614	11.509	11.164	11.164
In kadernota 2014 geraamde rentelasten	-4	267	623	569	2.023
Verschil	-1.425	-1.628	-1.069	-1.757	-2.344

Ondersteuning en bedrijfsvoering

25 Salarislasten

De mutatie in de salarislasten wordt als volgt verklaard:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
Totale stijging salarislasten	1.841	2.060	2.219	2.519	1.019
Tijdelijke formatie t.b.v. Anammox life+ (gedekt door subsidie, zie punt 7 en 30)	-141	-141			
Totale structurele stijging	1.700	1.919	2.219	2.519	1.019
Verklaring structurele stijging:					
Nominale ontwikkeling salarissen	855	1.154	1.454	1.754	2054
Werkgeversdeel sociale lasten	653	653	653	653	653
Mutatie in formatie	200	120	120	120	120
Taakstelling 22 fte HWBP					-1.800
Overige personeelskosten	-8	-8	-8	-8	-8
Totaal	1.700	1.919	2.219	2.519	1.019

Voor de jaren 2014 en 2015 is rekening gehouden met een tijdelijke uitbreiding ten behoeve van het project 'Anammox life+'. Deze extra salariskosten worden gedekt uit de ontvangen subsidie (zie post 7) en een verlaging van het budget voor 'Onderzoek en innovatie (zie post 30).

In de Kadernota 2014 zijn de salarislasten niet meerjarig doorgerekend. Voor het samenstellen van de programmabegroting 2014 – 2018 is voor het jaar 2014 een salarisbegroting opgesteld, waarbij is uitgegaan van de lopende CAO. Vanaf 2014 is rekening gehouden met de nullijn. Wel is vanaf 2015 rekening gehouden met de nominale ontwikkelingen als gevolg van de periodieke

salarisverhogingen. Verder zijn de nu bekende mutaties in het aantal formatieplaatsen (fte's) geraamd.

Uit het hier bovenstaande overzicht blijkt dat de nominale ontwikkelingen van de salarissen een extra last geven van € 855.000. Dit betreft onder andere de reguliere periodieke verhogingen waar de medewerkers recht op hebben en het Individueel Keuzebudget op basis van de lopende CAO. Het werkgeversdeel van de sociale lasten geeft met name een nadeel door een verhoging van de pensioenpremies en een verhoging van de kosten van de ziektekostenregeling.

In 2014 neemt de formatie structureel met 2 fte toe in verband met de aanstelling van een extra projectingenieur en een specialist technische automatisering. Vanaf 2015 is een besparing van 1 fte ingeboekt. Dit is het gevolg van de samenwerking op het gebied van vergunningverlening. Voor de uitvoering van de HWBP-projecten is de formatie tijdelijk met 22 fte uitgebreid. De lasten van deze extra formatie worden gedekt uit de rijksbijdragen voor de HWBP-projecten. De projecten lopen in 2017 af, wat inhoudt dat vanaf 2018 de tijdelijke uitbreiding met 22 fte wordt teruggedraaid. Hiervoor is in de meerjarenramingen een taakstelling van € 1,8 miljoen opgenomen.

26 Inhuur personeel van derden

Bij de berekening van de raming voor de post inhuur personeel van derden is rekening gehouden met de noodzakelijke capaciteit voor de in de jaren 2014 – 2018 uit te voeren projecten, naast de benodigde capaciteit voor het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden. Voor het bepalen van de in 2014 benodigde capaciteit is kritisch gekeken naar de voor dat jaar geplande investeringen. De uitvoering van een aantal projecten is geprioriteerd en in de tijd verschoven. Rekening houdend met een realistische startdatum en uitvoeringsperiode van de projecten is de capaciteit berekend. Het extra benodigde budget is als volgt te verklaren:

Omschrijving bedragen x € 1.000; - is voordeel)	2014	2015	2016	2017	2018
HWBP-projecten	1.914	882	618	81	-421
Directievoering en toezicht bestekken	385	375	352	349	335
Basisregistratie Grootchalige Topografie	-80	-50	-50	-50	-100
Diverse kleine aanpassingen	35	35	35	19	-64
Totaal	2.254	1.242	955	399	-250

In 2014 wordt de planfase van de HWBP-projecten afgerond en zijn alle projecten in uitvoering. Voor het goed begeleiden van deze projecten is extra capaciteit noodzakelijk. Deels wordt deze extra capaciteit uit de vaste formatie gedekt, maar dan is het nodig om voor andere projecten tijdelijk personeel is te huren. Hiermee is rekening gehouden in de inhuurkosten die gedekt worden ten lasten van het HWBP.

Bij het vaststellen van de vaste formatie is voor werkzaamheden die pieken kennen gekozen voor een lage basisformatie en het opvangen van de pieken middels het tijdelijk inhuren van directievoerders en toezichthouders, de zogenoemde flexibele schil. Het betreft hier met name de uitvoering van de onderhoudsbestekken.

De in de meerjarenraming 2013-2017 geraamde inhuur voor de implementatie van de BGT wordt verlaagd ten gunste van de levering van diensten door gespecialiseerde bureaus (zie post 28).

27 Resultaat doorbelastingen

Het voordeel op de doorbelastingen van de kosten van bedrijfsvoering ontstaat met name doordat meer uren worden geactiveerd (zie ook post 22).

28 GeoInfo

In het kader van de invoering van de wet Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) worden de diensten geleverd door gespecialiseerde bureaus in plaats van dat hiervoor personeel van derden wordt ingehuurd. De post inhuur derden is derhalve verlaagd.

29 Werving en selectie

Deze kosten geven een voordeel door afname van het aantal vacatures en door minder moeilijk vervulbare vacatures als gevolg van de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Vooralnog wordt er vanuit gegaan dat dit een incidenteel voordeel voor 2014 betreft.

30 Onderzoek en innovatie t.g.v. Anammox

Een deel van de lasten van het Anammox life+ project worden gedekt uit de post "Onderzoek en innovatie".

31 e-HRM

Voor de introductie en implementatie van e-HRM worden in 2014 en 2015 budgetten geraamd. Vanaf 2016 wordt rekening gehouden met de onderhoudskosten.

2.2 Analyse investeringen

In deze paragraaf worden de mutaties in de geplande investeringen toegelicht. Ingegaan wordt op de nieuwe, gewijzigde en vervallen investeringen. Een integraal overzicht van de geplande investeringen is opgenomen als bijlage 7a. In dit overzicht is ook het geactualiseerde jaar van aanvang en jaar van realisatie opgenomen.

Nieuwe, gewijzigde en vervallen investeringen

Programma Waterkeringen

Onder dit programma worden de HWBP-projecten verantwoord. De ramingen van deze projecten zijn aangepast naar aanleiding van de gewijzigde subsidieregeling inzake de planvormingskosten en de actuele door het projectbureau HWBP goedgekeurde uitvoeringsramingen. Voorgesteld wordt € 37.838.000 (mutatie uitgaven krediet) boven op de bestaande kredieten beschikbaar te stellen. Voor een specificatie wordt verwezen naar bijlage 8.

Ten opzichte van de Programmabegroting 2013 zijn de volgende investeringen nieuw opgenomen:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7202100319	Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)	2013	2014	257	0	257
7202000006	Vierde toetsronde primaire Waterkeringen	2017	2017	3.000	0	3.000

7202100319 Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)

In verband met de dijkversterking Hoeksche Waard Noord dient de bestaande hevelinlaat te worden aangepast. In verband met de voortgang zal deze hevel separaat aangepakt worden. Deze investering wordt gedekt door een verlaging van het project 7202100105 Kunstwerken in waterkeringen bij dijkversterkingen.

Vierde toetsronde primaire Waterkeringen

De vierde toetsronde van de primaire waterkeringen start naar verwachting niet eerder dan in 2017. De raming is gebaseerd op de onderzoekskosten van de derde toetsronde. Met deze investering was in de kadernota rekening gehouden.

Verder is de volgende investering gewijzigd:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7202100105	Kunstwrk in waterkeringen by dijkverstrk	2013	2016	11.463	0	11.463

7202100105 Kunstwrk in waterkeringen by dijkverstrk

Krediet met € 256.700 verlaagd t.g.v. Hevelinlaat Goidschalxoord (7202100319)

Programma Water

Ten opzichte van de Programmabegroting 2013 zijn de volgende investeringen nieuw opgenomen:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100276	FE21 Prior knelp Leiding Valkeniersweide	2014	2014	280	-140	140
7103100277	Kreekherstel Vliegerwetering	2015	2016	168	-168	0
7103100278	Kreekherstel Zuidlandse Zoom	2015	2016	112	-112	0
7103100279	Duiker Dorpsstraat Heerjansdam prior.	2014	2014	115	0	115
7103100280	Gebiedsplan Cromstrijen (fase 1)	2014	2015	1.700	0	1.700
7103300102	Renovatie gemaal Noordermeer	2014	2014	350	0	350
7103300103	Renovatie gemaal Smeetslandse dijk	2014	2014	100	0	100
7103100281	KRW 2018 - 2021	2018	2018	P.M.		P.M.
7103100282	NBW 2018 - 2027	2018	2018	P.M.		P.M.
7103100283	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)	2018	2018	P.M.		P.M.

Toelichting:

7103100276 FE21 Prior knelp Leiding Valkeniersweide

De Valkeniersweide in deelgemeente Feijenoord is een park waarvan het watersysteem een slechte waterkwaliteit heeft. Dit prioritair knelpunt is in het uWBP benoemd en zal in 2014 gezamenlijk opgepakt worden. Door verversing van het water wordt het watersysteem verbeterd. Dit wordt gerealiseerd door het aanleggen van een persleiding met pomp. Gemeente Rotterdam draagt voor 50% bij in de projectkosten. De andere 50% is gedekt door verlaging van de post 7103100265 Totaal prioritaire knelpunten.

7103100277 Kreekherstel Vliegerwetering

Het project realiseert een natuurvriendelijke oever van ca. 600 m lengte en 20 m breedte ten noorden van Abbenbroek. Doel van het project is de kwaliteit van het watersysteem te verbeteren en invulling te geven aan de bestuurlijke afspraak "Kreken Kweken" om mee te werken aan de realisatie van het in 2012 herijkte Krekenplan Voorne-Putten (conform D&H besluit d.d. 10/8/2012). In Kreken Kweken wordt de NBW-opgave in dit gebied opgelost en tevens een KRW-maatregel uitgevoerd. Subsidie van de Stadsregio en provincie Zuid-Holland is beschikbaar (respectievelijk november 2012 en augustus 2013) en zorgen voor dekking van de kosten.

7103100278 Kreekherstel Zuidlandse Zoom

Het project realiseert een natuurvriendelijke oever van ca. 400 m lengte en 20 m breedte ten noorden van Zuidland. Doel van het project is de kwaliteit van het watersysteem te verbeteren en invulling te geven aan de bestuurlijke afspraak "Kreken Kweken" om mee te werken aan de realisatie van het in 2012 herijkte Krekenplan Voorne-Putten. Subsidie van de Stadsregio en provincie Zuid-Holland is beschikbaar en zorgen voor dekking van de kosten (zie ook 7103100277 Kreekherstel Vliegerwetering).

7103100279 Duiker Dorpsstraat Heerjansdam prior.

Bij de Dorpsstraat in Heerjansdam zijn al jarenlange klachten over stankoverlast. Dit is als prioritair knelpunt benoemd in het uWBP. Om dit probleem op te lossen wordt een nieuwe duiker van meer dan 20 m aangelegd om de doorspoeling te verbeteren. Hiermee wordt de stankoverlast aangepakt. Het project is gedekt door verlaging van de post 7103100265 Totaal prioritaire knelpunten.

7103100280 Gebiedsplan Cromstrijen (fase 1)

Gebiedsplan Cromstrijen is opgedeeld in 2 fasen. Fase 1 betreft het amoveren van gemaal Hogezaand, het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem Hogezaand en het uitvoeren van KRW maatregelen in Schuringse Haven en Verloren Diep voor verbetering van de waterkwaliteit. De uitvoering van fase 1 staat gepland in 2014/2015 om synergie met het dijkversterkingproject Hoekse Waard zuid te verkrijgen. Fase 2 betreft het amoveren van gemaal Torenstee, het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem Torenstee en renoveren en mogelijke

capaciteitsuitbreiding van gemaal Cromstrijen. De verwachting is dat het gemaal Cromstrijen een levensduur heeft tot na 2019, daarom staat fase 2 vooralsnog na 2019. In de kadernota is met deze investering rekening gehouden.

7103300102 Renovatie gemaal Noordermeer

Gemaal Noordermeer is een installatie die stamt uit het jaar 1975. Hierdoor zijn met name de schakelkasten sterk verouderd, en voldoen niet meer aan de huidige veiligheidseisen zoals die worden gesteld in de NEN. Om deze kasten weer veilig te maken en uitval in de toekomst te voorkomen moeten de schakelkasten vervangen worden. De werkzaamheden worden gecombineerd met de vervanging van de krooshekreiniger die is gestart in 2013. Dit betreft met name de inbouw van de elektronica en de regeling van de krooshekreiniger.

De werkzaamheden van deze investering waren in eerste instantie geclassificeerd als groot onderhoud. De uit te voeren werkzaamheden zijn echter levensduur verlengend voor het gemaal en moeten daarom, conform de nota AWA, geactiveerd worden. (zie ook punt 6 onder 2.1 Analyse ontwikkeling exploitatiesaldo 2014 – 2018).

7103300103 Renovatie gemaal Smeetlandsedijk

Het gemaal voldoet niet in huidige functie. De persleiding en de pompcapaciteit zijn te klein waardoor meerdere dagen per jaar het in het peilbesluit vastgelegde peil wordt overschreden en zo peilhandhaving wordt belemmerd.

De werkzaamheden van deze investering waren in eerste instantie geclassificeerd als groot onderhoud. De uit te voeren werkzaamheden zijn echter levensduur verlengend voor het gemaal en moeten daarom, conform de nota AWA, geactiveerd worden. (zie ook punt 6 onder 2.1 Analyse ontwikkeling exploitatiesaldo 2014 – 2018).

KRW 2018 – 2021

Vanaf 2016 worden de uitvoeringsmaatregelen uit het tweede stroomgebiedplan 2016 – 2021 geprogrammeerd. Deze nieuwe KRW maatregelen worden formeel bekrachtigd door het Rijk in het tweede stroomgebiedplan 2016 – 2021. De uitvoering van deze maatregelen loopt vanaf 2018. In totaal wordt een investering voorzien van € 11 miljoen (conform de Kadernota 2014). Omdat nu nog niet bekend is welke maatregelen, wanneer uitgevoerd worden, wordt voor 2018 deze investering nog P.M. geraamd.

NBW 2018 – 2027

Vanaf 2017 tot en met 2027 resteert een opgaaf van ca. € 18,5 miljoen voor het oplossen van de falende peilgebieden in het stedelijk gebied (conform de Kadernota 2014). Omdat nu nog niet bekend is welke peilgebieden, wanneer uitgevoerd worden, wordt voor 2018 deze investering nog P.M. geraamd.

Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)

Voor het oplossen van nieuwe prioritaire knelpunten wordt conform de kadernota rekening gehouden met een investering van € 700.000.

Verder zijn de volgende investeringen gewijzigd of vervallen:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100143	NWB wateropgave Rotterdam, Peilgebied 50-19	2014	2014	360	0	360
7103100229	Herinrichten nvo Rijksstraatweg	2013	2014	64	0	64
7103100230	Nvo Verloren diep zuid	2013	2017	0	0	0
7103100236	Aanleg nvo Afwatering Oudeland Strijen	2014	2015	173	0	173
7103100239	Aanleg nvo met plas/drasberm Gemaaltocht De Hooge Nesse Devel	2014	2015	364	0	364
7103100241	Aanleg nvo met plas/drasberm De Keen	2014	2015	196	0	196
7103100256	Lint van Nieuwenhoorn	2014	2015	224	-149	75
7103100262	Totaal KRW	2016	2017	10.816	0	10.816

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100265	Totaal prioritaire knelpunten	2016	2017	606	0	606

7103100143 NBW wateropgave Rotterdam, Peilgebied 50-19

Binnen het waterplan 2 Rotterdam heeft het waterschap met de gemeente zoekgebieden aangewezen om de wateropgave in te vullen door dit te combineren met de herstructurering. Deze opgave werd gezocht in Smeetsland-Noord. De herstructurering ligt daar stil. In hetzelfde peilgebied vindt bij de Enkzone wel herstructurering plaats en is het mogelijk om de wateropgave in peilgebied 50-19 op te lossen. Gezien het hiervoor gestelde wordt de omschrijving van dit project aan gepast in NBW wateropgave Rotterdam, Peilgebied 50-19.

7103100229 Herinrichten nvo Rijkstraatweg

Herinrichten nvo Rijkstraatweg Voorne-Putten is een KRW plichtige maatregel in het waterlichaam Afwatering Groot Voorne West. In de gemeente Brielle dient 400 meter natuurvriendelijke oever aangelegd te worden. Er is een geactualiseerde raming opgesteld op basis van de uitgewerkte voorkeursvariant. Op basis daarvan is de netto-investering verlaagd van € 204.000 naar € 64.000.

7103100230 Nvo Verloren diep zuid

Dit krediet ad € 160.000 is vervallen en opgenomen in 7103100280 Gebiedsplan Cromstrijen. Het project, aanleg van een natuurvriendelijke oever aan het Verloren Diep zuid, wordt uitgevoerd binnen het project 7103100280 Gebiedsplan Cromstrijen.

7103100236/7103100239/1703100241 Aanleg nvo met plas/drasberm

Natuurvriendelijke oevers in de waterlichamen Oudeland van Strijen, Gemaaltocht De Hooge Nesse Devel en De Keen zijn KRW plichtige maatregelen. Op basis van een uitgewerkte voorkeursvariant zijn de ramingen geactualiseerd. Per saldo wordt voor deze drie projecten de investering € 191.000 hoger. Deze verhoging is gedekt door verlaging van de post 7103100262 Totaal KRW.

7103100256 Lint van Nieuwenhoorn

Ten onrechte is er in de begroting 2013 vanuit gegaan dat dit project voor 100% gefinancierd zou worden door de Stadsregio Rotterdam en provincie Zuid-Holland. De werkzaamheden worden voor 2/3 deel gefinancierd door de Stadsregio en provincie vanuit de bestuurlijke afspraak Kregen Kweken. Het waterschap draagt voor 1/3 deel bij aan het project, aangezien KRW doelstellingen worden gerealiseerd.

7103100262 Totaal KRW

Het geraamde bedrag is met € 191.000 verlaagd ten behoeve van het krediet 7103100236/7103100239/1703100241 Aanleg nvo met plas/drasberm.

7103100265 Totaal prioritaire knelpunten

Het geraamde bedrag is met € 115.000 verlaagd ten behoeve van het krediet Prioritair knelpunt stankklachten Dorpsstraat Heerjansdam en met €140.000 ten behoeve van FE21 Prioritair knelpunt Leiding Valkeniersweide.

Programma Zuiveren

Ten opzichte van de Programmabegroting 2013 zijn de volgende investeringen nieuw opgenomen:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304000060	RWZI Dokh.	2015	2015	175	0	175
7304100708	Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)	2014	2016	3.060	0	3.060
7304100709	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	2014	2015	981	0	981
7304100710	Modificeren MCC's FO-laden specials Dokh	2014	2014	365	0	365
7304210015	Dokh vervangen hoogspanningsinstallatie Insp/renov. gistingstanks Sluisjesdijk	2014	2016	3.900	0	3.900

7304000060 RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)

Op basis van het door Rotterdam aangegeven verrekeningsschema heeft een actualisatie van de te betalen bedragen plaatsgevonden. Aanvankelijk was voor 2015 geen bijdrage voorzien.

7304100708 Dokhaven bellenbeluchting B-trap

De vervanging van de puntbeluchting in de B-trap van rwzi Dokhaven door een bellenbeluchttingsinstallatie betekent een (her)investering van ca. € 2,9 miljoen. Hiermee kan een besparing worden bereikt in het energiegebruik van 3.000.000 kWh per jaar. Een dergelijke besparing levert een grote bijdrage (ca. 5 % van het jaarverbruik van het programma zuiveren) aan het bereiken van de doelstellingen in het MJA3 programma. De investering kan naar verwachting in ca. 7,5 jaar worden terugverdiend door de lagere energiekosten en door een besparing op de vervangingsinvesteringen op de bestaande installatie. In de kadernota was deze investering geschat op € 3.300.000.

7304100709 Modifieren MCC's FO-laden specials Dokh

Op basis van inspectie is gebleken dat een aantal schakelkasten met motorbesturing, ook wel MCC's genoemd, van de rwzi Dokhaven niet meer aan de huidige eisen ten aanzien van veiligheid voldoet. Het gaat hier met name om de aanpak van de complexe onderdelen. Uit het oogpunt van veiligheid is het nodig deze onderdelen niet later dan 2014, na een bedrijfstijd van ruim 25 jaar, om te bouwen om zodoende de levensduur te verlengen. In de kadernota was deze investering geschat op € 800.000.

7304100710 Dokh vervangen hoogspanningsinstallatie

Uit een periodieke keuring is gebleken dat de hoogspanningsinstallatie niet voldoet aan de huidige eisen van veiligheid zoals opgenomen in de NEN-normen voor dergelijke installaties. Daarnaast heeft de installatie na 25 jaar zijn technische levensduur bereikt. Dit betekent onder meer dat voor vervanging van bepaalde onderdelen lange levertijden gelden of dat deze geheel niet meer leverbaar zijn. Gelet op de veiligheidsaspecten bij werkzaamheden aan deze hoogspanningsinstallatie en de mogelijke faalkansen, wordt vervanging in 2014 noodzakelijk geacht. In de kadernota was deze investering geschat op € 350.000.

7304210015 Insp/renov. gistingstanks Sluisjesdijk

De gistingstanks op het slibbedrijf Sluisjesdijk zijn inmiddels 25 jaar in bedrijf. In deze periode is de installatie nooit eerder geïnspecteerd. Nu is echter het moment gekomen dat het noodzakelijk is om de installaties te inspecteren. Daar het uit bedrijf nemen van deze installatie zeer complex is, wordt na inspectie direct overgegaan tot renovatie zodat de installatie weer 25 jaar mee kan. Uit de voorlopige resultaten van de ALM-studie komt naar voren welke onderdelen in en om de slibgisting moeten worden gerenoveerd. In de kadernota 2014 is, vooruitlopend op de business case, t.b.v. deze werkzaamheden reeds een bedrag van € 2,5 miljoen opgenomen. Uit de voorlopige specificaties van de werkzaamheden, voorkomend uit de ALM, blijkt dat voor de renovatie in ieder geval € 1,4 miljoen extra nodig is. De totale renovatie wordt daarmee voorlopig geraamd op € 3,9 miljoen.

Verder zijn de volgende investeringen gewijzigd:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304000053	Rioolwaterpersl. capacit.rioolgemMaasdam	2016	2017	1.570	0	1.570
7304000054	Rwzi RdamDokh: afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2014	2014	1.450	0	1.450
7304000055	Rwzi RdamDokh: afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	2016	2016	810	0	810
7304000056	Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat	2014	2015	300	-150	150
7304100114	Zuiveringsinstallatie Piershil:renovatie	2014	2016	855		855
7304210010	Schakelkastn slibverwinstall. Rdam-Sldijk	2015	2018	4.200	0	4.200
7304210012	OpslagtankPolymeerSlibverw.bedrSluisjesd	2013	2014	180	0	180

7304000053 Rioolwaterpersl. capacit.rioolgemMaasdam

Verzuimd is in de eerdere kredietraming rekening te houden met de activering van personeelslasten (€ 240.000).

7304000054 en 7304000055 Rwzi RdamDokh: afvalwatertrnsp(bydr Rdam)

Op basis van het door Rotterdam aangegeven verrekeningsschema heeft een actualisatie van de te betalen bedragen over de verschillende jaren plaatsgevonden.

7304000056 Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat

Abusievelijk was het krediet verhoogd met € 80.000 in verband met te activeren personeelslasten. Het krediet is lager dan € 500.000. Conform de nota AWA worden de personeelslasten dan niet geactiveerd.

7304100114 Zuiveringsinstallatie Piershil: renovatie

Met het actualiseren van de initiële businesscase is de raming van de bouwkosten naar beneden bijgesteld. De raming van interne tijdsbesteding is naar boven bijgesteld. Per saldo is het investeringskrediet verhoogd met € 79.000 en komt in totaal op € 855.000.

7304210010 Schakelkastn slibverwinstall. Rdam-Sldijk

Op basis van geactualiseerde informatie is gebleken dat de totale projectkosten t/m 2018 hoger zullen zijn dan tot op heden voorzien. Op basis van de resultaten van het lopende onderzoek kunnen naar verwachting in 2014 de investeringsbedragen meer nauwkeurig worden geactualiseerd. Vooralsnog wordt uitgegaan dat voor de jaren 2015 t/m 2018 een bedrag van € 4.200.000 benodigd zal zijn.

7304210012 OpslagtankPolymeerSlibverw.bedrSluisjesd

Actualisatie van de initiële business case levert een bijgestelde investeringsraming op van € 180.000. Eerder was € 145.000 geraamd. De verhoging wordt veroorzaakt door amoveren van vervallen onderdelen.

Programma Wegen

Ten opzichte van de Programmabegroting 2013 zijn de volgende investeringen nieuw opgenomen:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7405120101	Categorisering gebiedsaanpak	2015	2015	948	0	948
7405130016	F588 Rondje Voorne polder Zuidoord	2015	2016	375	375	0
7405210046	Verv. VRI. Rotterdamseweg - A38 - Rijnsingel	2014	2014	340	90	250

7405120101 Categorisering gebiedsaanpak

Vanuit de opgave het wegenbestand van het waterschap duurzaam veilig in te richten wordt de categorisering van de wegen via een gebiedsgerichte aanpak verder doorgevoerd. Per jaar zal een aantal gebieden integraal worden aangepakt, veelal in combinatie met groot onderhoud. Deze investering is voorzien in de Kadernota 2014.

7405130016 F588 Rondje Voorne polder Zuidoord

Er is nog sprake van een ontbrekende schakel in het Rondje Voorne, de fietsverbinding rondom Voorne. Met het fietspad 'Polder Zuidoord' wordt deze laatste schakel gerealiseerd. Het fietspad is onderdeel van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de provincie Zuid-Holland aangaande het provinciaal fietspadenplan (D&H besluit 26 maart 2013) en wordt daarmee ook door de provincie gefinancierd.

7405210046 Verv. VRI. Rotterdamseweg - A38 – Rijnsingel

De verkeersregelinstallatie Rotterdamseweg-A38-Rijnsingel moet vanwege overschrijding van de technische levensduur vervangen worden. Eerder was dit voorzien bij de aanleg van de Ridderkerklijn. Dit was een initiatief van Stadsregio Rotterdam en werd daarmee ook volledig door de Stadsregio gefinancierd. Met het wegvallen van de aanleg van de Ridderkerklijn moet de vervanging van deze VRI-installatie worden opgenomen in de begroting van het waterschap. De uitvoering zal samen met de gemeente Ridderkerk opgepakt worden.

Verder zijn de volgende investeringen gewijzigd:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7405130001	Verkeersafwikkeling R'damseweg-A38-Rijnsingel	2013	2014	175	-50	125
7405130011	Reconstructie Blaaksedijk	2014	2015	700	0	700
7405130014	F414.1 Rondje Hoeksche Waard Numansgors	2015	2016	1.500	-1.500	0
7405210021	F244 Klaaswaal-Westmaas	2015	2016	1.430	-1.330	100
7405210039	Reconstr. Aaldijk-Kerkhofdijk te Spijken	2015	2016	600	0	600

7405130001 Verkeersafwikkeling R'damseweg-A38-Rijnsingel

Het project was tot nu toe in de planvormingsfase. Het oorspronkelijke idee is aangemeld voor subsidie bij de stadsregio. De aanvraag is niet gehonoreerd. Naar aanleiding hiervan is een nieuw plan opgesteld dat veel minder omvangrijk is en de instemming heeft van de gemeente Ridderkerk, Rijkswaterstaat en Wshd. Zij dragen ook financieel bij.

7405130011 Reconstructie Blaaksedijk

De reconstructie kan soberder uitgevoerd worden. Hierdoor vallen de kosten van deze reconstructie € 250.000 lager uit.

7405130014 F414.1 Rondje Hoeksche Waard Numansgors

Het aanleggen van dit stuk fietspad maakt onderdeel uit van het Provinciale fietspadenplan en wordt geheel gefinancierd door de provincie Zuid-Holland. In de eerste planfase was de verwachting dat het aanleggen van het fietspad samen kon gaan met de dijkversterking. Dit blijkt na nadere studie niet mogelijk. Tevens is het ontwerp conform de wens van de provincie gewijzigd. Dit heeft geleid tot een verhoging van zowel de bruto investering als de bijdragen van derden van € 500.000 naar € 1.500.000. Deze bedragen zijn overeenkomstig de opgaven in het provinciaal fietspadenplan van de provincie.

7405210021 F244 Klaaswaal-Westmaas

In de begroting 2013 was bij dit krediet de netto-investering geraamd en niet de bruto investering. De bruto investering is echter € 1.430.000 en de bijdragen van derden bedraagt € 1.330.000.

7405210039 Reconstr. Aaldijk-Kerkhofdijk te Spijken

Door werk met werk te maken valt dit project gedeeltelijk samen met een dijkversterking. Hierdoor zullen gedeelten van de weg worden aangepast en gefinancierd vanuit het dijkversterkingsproject. Daarmee wordt de investeringsopgaaf vanuit het programma Wegen met € 550.000 verlaagd.

Bedrijfsvoering

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7811700007	Verv. CV installatie Dokhaven	2014	2014	125	0	125

7811700007 Verv. CV installatie Dokhaven

De verwarming van het bedrijfsgebouw van Dokhaven bestaat uit een 2-tal verwarmingsunits van 25 en 12 jaar oud. De ketels vallen veelvuldig in storing en de technische levensduur is bereikt.

Daarnaast voldoet de jongste ketel niet meer aan de normen die aan ketels voor de verwarming van een dergelijk gebouw worden gesteld. In de kadernota is met deze investering rekening gehouden onder het programma Zuiveren met een geschat investeringsbedrag van € 350.000.

Verder is de volgende investering gewijzigd:

Objectnr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	jaar aanvang	jaar realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7811800018	Materieel civiel en cultuurtechn. onderh	2014	2014	442	0	442

7811800018 Materieel civiel en cultuurtechn. Onderh

Op basis van een geactualiseerde business case is het benodigde krediet verlaagd met € 158.000.

2.3 Begroting naar kostendragers

Conform artikel 4.9 lid d van het Waterschapsbesluit is in onderstaande staat de begroting naar kostendragers opgenomen. Op de verdeling van de begroting naar kostendragers wordt het totaal te heffen bedrag per belasting gebaseerd.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Primitieve begroting 2013	Begroting 2014	Vershil t.o.v. 2013
Netto-lasten:				
Watersysteemheffing	65.339	63.809	66.696	2.887
Zuiveringsheffing	66.190	62.471	61.292	-1.179
Wegenheffing	14.352	9.507	9.191	-316
Totaal netto-lasten	145.881	135.787	137.179	1.392
Mutaties reserves:				
Watersysteemheffing	-3.705	1.526	2.224	698
Zuiveringsheffing	-7.506	353	1.676	1.323
Wegenheffing	-3.235	-88	87	175
Totaal mutaties reserves	-14.446	1.791	3.987	2.196
Te dekken door belastingopbrengsten	131.435	137.578	141.166	3.588
Netto-belastingopbrengsten:				
Watersysteemheffing	60.925	65.335	68.920	3.585
Zuiveringsheffing	61.183	62.824	62.968	144
Wegenheffing	13.069	9.419	9.278	-141
Totaal belastingopbrengsten	135.177	137.578	141.166	3.588
Resultaat	-3.742	0	0	0

Het grote verschil in de benodigde netto-belastingopbrengst van de watersysteemheffing komt met name door de hogere bijdrage die betaald moet worden aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

2.3.1 Specificatie verdeling beleidsproducten naar de kostendragers

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Totaal	Water-systeem-heffing	Zuiverings-heffing	Wegen-heffing
PC_1 Waterkeringen				
1.10. Plannen,instrumenten&registers waterker.	2.209	2.209	0	0
1.20. Versterken waterkeringen	7.966	7.966	0	0
1.30. Behouden waterkeringen	5.007	5.007	0	0
1.40. Calamiteiten waterkeringen	972	972	0	0
Totaal waterkeringen	16.154	16.154	0	0
PC_2 Water				
2.10. Plannen,instrumenten&registers watersys.	8.616	8.616	0	0
2.20. Droge voeten	21.005	21.005	0	0
2.30. Voldoende water	1.361	1.361	0	0
2.40. Schoon en gezond water	1.765	1.765	0	0
2.50. Baggeren	6.065	6.065	0	0
2.60. Vaarwegenbeheer	508	508	0	0
2.70. Calamiteiten watersystemen	159	159	0	0
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	1.307	1.307	0	0
Totaal Water	40.786	40.786	0	0
PC_3 Zuiveren				
3.10. Plannen,instrumenten&registers zuiv.beh.	1.740	0	1.740	0
3.20. Gezuiverd afvalwater	54.601	0	54.601	0
3.30. Calamiteiten zuiveringsbeheer	30	0	30	0
Totaal Zuiveren	56.371	0	56.371	0
PC_4 Wegen				
4.10. Plannen,instrumenten&registers wegenbeh.	1.580	0	0	1.580
4.20. Berijdbaarheid	4.391	0	0	4.391
4.30. Verkeersveiligheid	2.316	0	0	2.316
4.40. Calamiteiten wegenbeheer	62	0	0	62
Totaal Wegen	8.349	0	0	8.349
PC_7 Algemene beleidstaken				
7.10. Bestuur	2.958	1.183	1.479	296
7.20. Externe communicatie	1.613	645	807	161
7.30. Waterwet	7.098	6.388	710	0
Totaal Algemene beleidstaken	11.669	8.216	2.996	457
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen				
8.10. Algemene lasten en baten	3.350	1.340	1.675	335
8.20. Onvoorzien	500	200	250	50
8.40. Exploitatiesaldo	0	0	0	0
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	3.850	1.540	1.925	385
Nettolasten	137.179	66.696	61.292	9.191
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Waterkeringen	0	0	0	0
Water	0	0	0	0
Zuiveren	-1.104	0	-1.104	0
Wegen	-469	0	0	-469
Algemene beleidstaken	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Totaal omtrekkingen	-1.573	0	-1.104	-469
Toevoegingen				
Waterkeringen	0	0	0	0
Water	0	0	0	0
Zuiveren	0	0	0	0
Wegen	0	0	0	0
Algemene beleidstaken	0	0	0	0

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Totaal	Water- systeem- heffing	Zuiverings- heffing	Wegen- heffing
Algemene dekkingsmiddelen	5.560	2.224	2.780	556
Totaal toevoegingen	5.560	2.224	2.780	556
Totaal mutaties reserves	3.987	2.224	1.676	87
Te dekken door belastingopbrengsten				
Watersysteemheffing	68.920	68.920		
Zuiveringsheffing	62.968		62.968	
Wegenheffing	9.278			9.278
Totaal belastingopbrengsten	141.166	68.920	62.968	9.278
Resultaat	0	0	0	0

2.4 Dekking

In de Kadernota 2014 is het financiële kader aangegeven, met de daarbij behorende noodzakelijke percentages belastingstijging. Bij de behandeling van de kadernota is de motie Hijgemann aangenomen waarin het college wordt verzocht om "bij de vertaling van de Kadernota 2014 naar Begroting 2014 scherp te acteren om scenario 3 uit te voeren tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten". Aan deze motie is uitvoering gegeven door bij de volledige doorrekening van de meerjarenramingen kritisch te kijken naar de geraamde lasten en baten en naar de planning van de uit te voeren investeringen.

Op basis van de Programmabegroting 2014 – 2018 ontstaat het volgende beeld van de noodzakelijke belastingopbrengsten:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geraamde belastingopbrengst Programmabegroting 2013	137.577	138.265	138.956	139.651	140.349	140.349
Saldi Programmabegroting 2014 - 2018		2.901	5.440	7.605	7.225	10.306
Noodzakelijke belastingopbrengst	137.577	141.166	144.396	147.256	147.574	150.655
Verhoging t.o.v. het vorige jaar		2,61%	2,29%	1,98%	0,22%	2,09%
Totale procentuele verhoging t.o.v. 2013		2,61%	4,96%	7,04%	7,27%	9,51%
<u>In de kadernota 2014</u> <u>geprognosticeerd:</u>						
Verhoging t.o.v. het vorige jaar		3,41%	2,64%	0,77%	0,15%	2,43%
Totale procentuele verhoging t.o.v. 2013		3,41%	6,14%	6,95%	7,11%	9,71%

Uit dit overzicht blijkt dat de noodzakelijke belastingverhogingen lager zijn dan geprognosticeerd in de Kadernota 2014. Op basis van de nu voorliggende meerjarenramingen zou de gemiddelde cumulatieve belastingverhoging op ca. 1,8% per jaar uit komen.

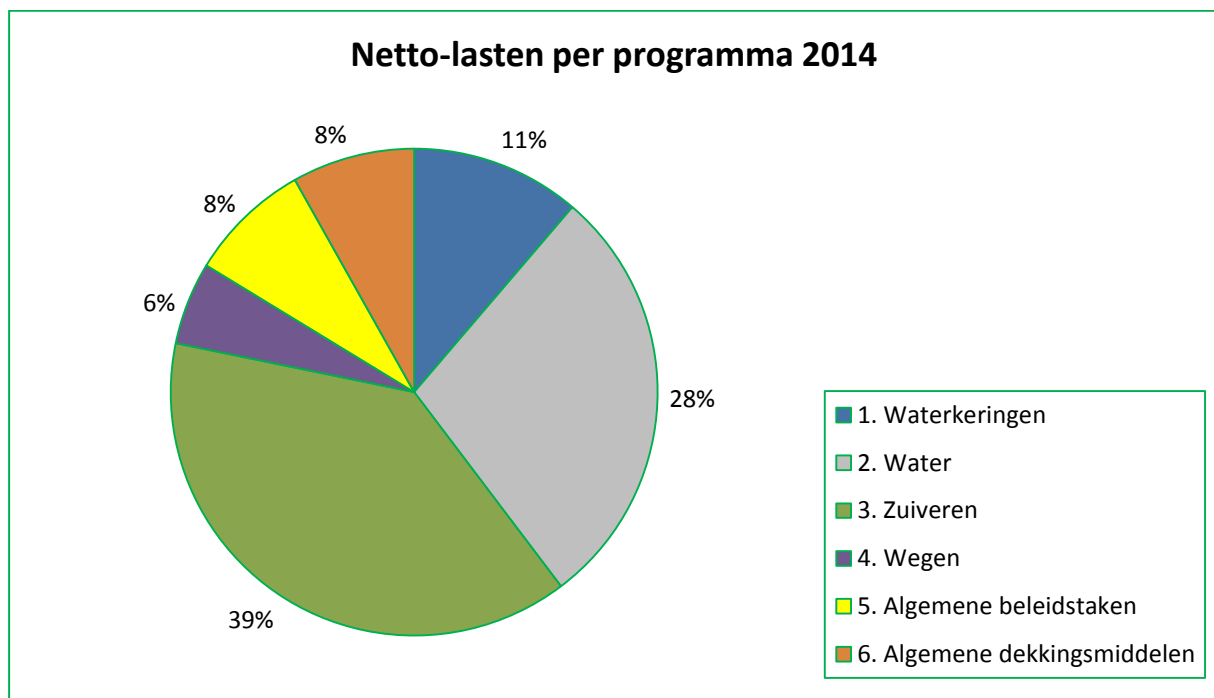

3 Programmaplan

3.1 Samenvatting lasten per programma

In onderstaande tabel zijn de netto-lasten per programma gespecificeerd:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
1. Waterkeringen	13.158	12.849	16.154	18.499	18.799	20.706	21.613
2. Water	41.190	43.034	40.786	41.458	41.660	42.960	47.973
3. Zuiveren	56.244	53.653	55.268	56.719	57.521	58.525	59.072
4. Wegen	8.328	8.177	7.879	8.119	9.346	9.571	9.501
5. Algemene beleidstaken	6.815	10.575	11.669	11.718	12.236	12.308	12.232
6. Algemene dekkingsmiddelen	5.702	8.101	11.690	7.884	10.744	11.062	14.143
Totaal netto-lasten	131.437	136.389	143.446	144.397	150.306	155.132	164.534
Belastingopbrengsten	-135.178	-137.577	-141.166	-144.396	-147.256	-147.574	-150.655
	-3.742	-403	0	0	0	0	0

3.2 Programma 1 - Waterkeringen

Inhoud programma

Omschrijving

Het programma Waterkeringen betreft alle activiteiten van het waterschap die er op gericht zijn het stelsel van waterkeringen, dat het beheergebied beschermt tegen overstroming nu en in de toekomst, in stand te houden. 'Veilige Waterkeringen' zijn van groot maatschappelijk belang. Het onderwerp staat dan ook volop in de belangstelling.

Het speelveld is in beweging. Enerzijds worden in 2014, in het kader van het Deltaprogramma, Deltabeslissingen voorbereid over een nieuw normenstelsel voor de primaire waterkeringen en voor het toepassen van het concept van meerlaagsveiligheid (MLV). Anderzijds is in het Bestuursakkoord Water in 2011 vastgelegd, dat de rol van het waterschap als dijkbeheerder meer tot uitdrukking moet komen. Dit betekent dat in de komende jaren een grote maatschappelijke aandacht is voor het effectief en efficiënt uitvoeren van dit programma.

Algemene beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsuitgangspunten zijn vermeld in:

- De Europese Hoogwaterrichtlijn.
- De Waterwet.
- De Waterschapswet.
- De Verordening waterkering West-Nederland.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de volgende ontwikkelingen:

- Het Deltaprogramma met de Deltabeslissingen in 2014.
- Het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP), als onderdeel van het Deltaprogramma.
- Nieuwe normering en toetsinstrumentarium voor waterveiligheid.
- Het Bestuursakkoord Water.

Kaderstellende beleidsnota's

- Het Beleidsplan Waterkeringen 'Kijk op Dijk en Duin' uit 2006
- Basisrapportage HWBP 2 het kader voor de dijkversterking.

3.2.1 Plannen/instrumenten en registers waterkeringen

Naam:	1.10 Plannen/instrumenten en registers waterkeringen
Basisgegevens	
Omschrijving	Het formuleren en vastleggen van het beleidskader voor de reglementaire beheerstaak "Waterkeringszorg". Het vaststellen en onderhouden van leggers en beheerregisters. Het monitoren van de standzekerheid van de waterkeringen.
Kerngegevens	344 km primaire waterkeringen in beheer. 435 km regionale waterkeringen in beheer.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- De plicht tot het opstellen van overstromingsrisicobeheersplannen op grond van de Europese Hoogwaterrichtlijn.
- De opname in de Waterwet van de nieuwe regelgeving rond het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma en de nieuwe frequentie van toetsing van de primaire waterkeringen.
- De ontwikkeling van een nieuw normeringsstelsel voor de primaire waterkeringen.
- Het provinciaal onderzoek naar aanwijzing en eventuele normering van regionale keringen.
- De vaststelling van de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.
- De plicht tot bijhouden van leggers en beheerregisters, de plicht tot uitbrengen van periodiek verslag over de toestand van de waterkering, op grond van Waterwet of provinciale verordening waterbeheer.
- De wens tot verregaande uniformering van waterschapinstrumenten in Unie van Waterschappen verband.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

- Opname van de dijkversterkingen voortvloeiend uit de verlengde 3e toetsronde in het voortrollend programma nHWBP.
- Beheerplan waterkeringen integreren in waterbeheerprogramma.
- Blijven voldoen aan de plicht tot het onderhouden van actuele leggers en beheerregisters.
- Harmonisering en onderbouwing van de wijze waarop keurzones rond waterkeringen worden vastgesteld tussen de dijkkringen van het waterschap.
- Toekomstvisie op bescherming van de benodigde ruimte voor eventuele dijkversterkingen door vaststelling in de legger van het Profiel van Vrije Ruimte.
- Duidelijkheid over aanwijzing en mogelijke normering van regionale keringen.
- Overgaan op een systematiek van continue toetsing ten behoeve van de 4e toetsronde primaire waterkeringen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren	• Vaststellen uitvoeringsmaatregelen n.a.v. de uitkomsten van de in 2013 uitgevoerde boezemkadetoets en opname hiervan in kadernota en begroting 2015 e.v.. • Participatie in voor het waterschap relevante Deltadeelprogramma's. • Opname van de WSHD dijkversterkingen uit de verlengde 3e toetsronde in het nHWBP 2016-2021. • Bepalen overige maatregelen naar aanleiding van de verlengde 3e toetsronde boezemkadetoets en opname hiervan in kadernota en begroting 2015 e.v.. • Verwerken resultaten verlengde 3e toetsronde en maken plan van aanpak voor de 4e toetsronde primaire keringen • Verdere uitwerking van de aanwijzing en normering van regionale keringen, in samenwerking met provincie Zuid-Holland.

-
- Herzien van het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2009.
  - Vaststellen gegevens- en informatiebehoefte rondom de geografische informatie voor waterkeringen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

- In de voortrollende nationale programmering van het nHWBP worden elk jaar de projecten van WSHD beschouwd.
- Jaarlijks bijdrage leveren aan het voortrollend nHWBP.
- Voorbereiden op de 4e toetsronde primaire waterkeringen en start 4e toetsronde in 2017 in een continu proces.
- Integratie van het Beheerplan Waterkeringen in het volgende Waterbeheerprogramma (vaststelling eind 2015). In de plannen wordt de doorwerking opgenomen van nieuwe normering en Hoogwaterrichtlijn.
- Samenstellen van geharmoniseerde leggers voor de waterkeringen, op grond van uniforme en reproduceerbare definities, in overeenstemming met de UvW modellen.
- Leggers en beheerregisters worden actueel gehouden volgens een vaste procesbeschrijving.

3.2.2 Versterken waterkeringen

Naam:	1.20 Versterken waterkeringen
Basisgegevens	
Omschrijving	<p>Het tot stand brengen, vernieuwen, aanpassen en het eventueel van derden overnemen van waterkeringen (inclusief keermiddelen in kunstwerken) om het wettelijk vastgestelde beschermingsniveau van het bedijkte gebied in stand te houden.</p> <p>Hieronder zijn begrepen de primaire, regionale en overige waterkeringen plus de daarin opgenomen waterkerende keermiddelen in kustwerken. Ook de specifieke voorzieningen, die onder de noemer "Brede Blik" op of nabij waterkeringen worden getroffen, zijn hieronder begrepen.</p>

Wettelijke en maatschappelijke kaders
<ul style="list-style-type: none"> • Het tweede hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP 2), bestaande uit projecten die in de eerste (2001) en de tweede (2006) toetsronde zijn afgekeurd. • Het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP), in de vorm van een voortrollend programma. • De Waterwet, waarin de afspraken over doelmatigheid en bekostiging van de hoogwaterbescherming uit het Bestuursakkoord Water wettelijk zijn verankerd. • Het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2009. • Planologische Kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier'

Wat willen we bereiken in 2014-2018
<ul style="list-style-type: none"> • De versterkingswerken die het waterschap uitvoert binnen het programma HWBP 2, zijn in 2017 afgerond. Daarmee voldoen de waterkeringen die in toetsrondes 1 en 2 zijn afgekeurd, weer aan de veiligheidsnorm. • Het HWBP 2 versterkingsprogramma blijft binnen de totale raming van € 444 mln. • Maatregelen die nodig zijn om het Volkerak-Zoommeer in te richten voor waterberging worden uitgevoerd binnen het daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde budget. • Projecten die voortkomen uit de verlengde 3e toetsronde en toekomstige toetsrondes, worden opgenomen in het (voortrollend) nHWBP. • Voor de afgekeurde delen uit de toetsing van de regionale waterkeringen wordt een verbeterplan vastgesteld en uitgevoerd, dat erop gericht is om in 2020 alle maatregelen uitgevoerd te hebben.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2013	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2017
Uitvoering HWBP 2 versterkings-programma conform actuele planning in km (cumulatief)	15,6	17,1	38.3	50.6	61.7	65.6	65.6

Wat gaan we daarvoor doen in 2014
<p>Te realiseren</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2014 zal voor alle HWBP-investeringen de planvormingsfase worden afgerond en zal de aanbesteding zijn gestart. • In 2014 zal, op basis van de resultaten van de verlengde 3e toetsronde, de opgave voor het voortrollend nHWBP, geactualiseerd worden. • Voor de afgekeurde delen van de regionale waterkeringen zal een verbeterplan opgesteld worden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

- In de periode 2014-2017 zullen alle projecten van het HWBP 2 afgerond worden. In de projecten Oostmolendijk, Eiland van Dordrecht (Oost en West) is ervoor gekozen om extra robuustheid c.q. veiligheid aan te brengen om te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en normen.
- De werkzaamheden die in het beheergebied van Hollandse Delta nodig zijn om het Volkerak-Zoommeer in te richten voor waterberging.
- Uitvoering van de maatregelen die voortkomen uit de resultaten van de toetsing van regionale waterkeringen
- Realisatie van de projecten die in het voortrollend nHWBP terecht komen

3.2.3 Behouden waterkeringen

Naam:	1.30 Behouden waterkeringen
Basisgegevens	
Omschrijving	<p>Het met beheer en onderhoud waarborgen van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap.</p> <p>Uitvoering van en toezicht houden op onderhoudswerkzaamheden aan de waterkeringen en daarin gelegen waterkerende kunstwerken en specifieke voorzieningen, die in beheer zijn bij het waterschap. Hieronder vallen zowel primaire, regionale als overige keringen. Het onderhoud omvat ook de beheersing van plaagsoorten die de standzekerheid van de waterkering aantasten.</p>
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	<ul style="list-style-type: none"> • Waterwet. • Flora- en Faunawet. • Natura 2000 wetgeving.
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een volledige overstap van jaarlijkse vaste onderhoudsbudgetten naar onderhoud en budgettering volgens een meerjaren risicogestuurd beheer- en onderhoudsplan. • Erosiebestendige grasbekleding op de groene waterkeringen. • Doelmatige beheersing van muskus- en beverratten.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • In 2014 wordt een start gemaakt met het uitwerken van het risicogestuurd meerjarenonderhoudsplan waterkeringen, waarbij prestatie-indicatoren ontwikkeld worden om het beheer van de waterkeringen te kunnen kwalificeren • De te nemen beheer- en onderhoudsmaatregelen, als gevolg van de verlengde 3e toetsronde, zullen worden bepaald en worden opgenomen in het meerjarenonderhoudplan. • De verschillende vormen van inspecties zullen worden beschreven in het inspectieplan waterkeringen. • De waterkerende kunstwerken in de primaire waterkeringen zullen worden opgenomen in het onderhoudbeheersysteem. • De systematiek voor het prioriteren, plannen en financieren van onderhoudswerken wordt nader uitgewerkt op basis van de risicomatrix waterkeringen.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Volledig doorvoeren van risicogestuurd beheer en onderhoud.

3.2.4 Calamiteiten waterkeringen

Naam:	1.40 Calamiteiten waterkeringen
Basisgegevens	

Omschrijving	Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen en de gevolgen van calamiteiten te beperken.
--------------	---

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- Waterwet.
- Wet Veiligheidsregio's.
- Landelijk draaiboek Hoogwater en Overstroming.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

- Een qua omvang, uitrusting, opleidingsniveau en training op haar taak toegeruste calamiteitenorganisatie.
- Waterschap Hollandse Delta pleit voor een goede samenhang in meerlaagse veiligheid. WSHD wil slagvaardig kunnen zijn in het bestrijden van calamiteiten, waarbij voor wat betreft de dijkwachterorganisatie een tweede shift wenselijk is. Hiervoor is in de planperiode een gestage groei van de vrijwilligersgroep noodzakelijk. De voorraad aan middelen moet toereikend zijn om zonder tijdverlies noodzakelijke maatregelen slagvaardig te kunnen treffen. Goed opgeleide medewerkers en vrijwilligers in het dijkleger zijn essentieel.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
gemiddelde bezettingsgraad opgeroepen WAC's en dijkposten op afgesproken tijdstip	67,5%	75%	80%	80%	80%	80%	80%
% van de bij de dijkbewaking ingedeelde personeelsleden en vrijwilligers die de opleidingen en trainingen hebben bijgewoond	70%	75%	80%	>80%	>80%	>80%	>80%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • De uitrusting van de calamiteiten- en dijkwachterorganisatie wordt permanent op niveau gehouden. • Evalueren en actualiseren van het calamiteitenbestrijdingsplan waterkeringen. Daarnaast beoordelen of op grond van deze evaluatie en actualisatie aanvalsplannen of draaiboeken moeten worden opgesteld, gewijzigd of kunnen vervallen. • Herzien programma van eisen van de dijkbewakingsorganisatie (Eindverslag projectgroep dijkbewakingsorganisatie 2008), op grond waarvan de uitrusting van de dijkbewakingsorganisatie permanent op niveau wordt gehouden. • WSHD voert het meerjarenbeleidsplan OTO (opleidings-, trainings- en oefenprogramma) 2014-2017/2018 voor de calamiteitenzorgorganisatie, inclusief de dijkbewakingsorganisatie, uit. WSHD doet dit in afstemming en/of samenwerking met andere waterschappen, de veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat. N.B. Indien daadwerkelijk opgetreden incidenten of calamiteiten worden geëvalueerd kan dit als oefening worden gezien. • WSHD implementeert netcentrisch werken bij crisisbeheersing in samenwerking met waterschap Rivierenland.
---------------	--

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren	Zie 2014.
---------------	-----------

3.2.5 Wat mag het kosten

Uit het volgende overzicht blijkt de verdeling van de totale kosten van dit programma naar de verschillende beleidsproducten:

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ Beleidsproduct baten	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten							
1.10. Plannen,instrumenten&registers waterker.	1.577	2.157	2.209	1.959	1.849	2.210	3.135
1.20. Versterken waterkeringen	10.814	5.022	7.966	10.637	11.200	12.347	12.316
1.30. Behouden waterkeringen	4.971	4.993	5.381	5.305	5.147	5.165	5.184
1.40. Calamiteiten waterkeringen	973	1.081	972	972	977	1.073	1.068
Totaal Lasten	18.334	13.253	16.528	18.873	19.173	20.796	21.703
Baten							
1.10. Plannen,instrumenten&registers waterker.	-10	0	0	0	0	0	0
1.20. Versterken waterkeringen	-4.680	0	0	0	0	0	0
1.30. Behouden waterkeringen	-474	-404	-374	-374	-374	-90	-90
1.40. Calamiteiten waterkeringen	-12	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-5.176	-404	-374	-374	-374	-90	-90
Netto-lasten programma Waterkeringen	13.158	12.849	16.154	18.499	18.799	20.706	21.613

De stijging van de lasten in de jaren 2014 en 2015 ten opzichte van de begroting 2013 komt met name door de hogere bijdrage die betaald moet worden aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

3.3 Programma 2 - Water

Inhoud programma

Omschrijving

Waterschap Hollandse Delta heeft als wettelijke taak de waterstaatkundige verzorging van zijn beheersgebied. Tot die taak wordt gerekend de zorg voor het watersysteem.

Algemene beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsuitgangspunten zijn vermeld in:

- De Waterwet.
- De Waterschapswet.
- De waterverordening Zuid-Holland.
- Het Reglement van waterschap Hollandse Delta.
- Het coalitieprogramma 2009-2013.
- Bestuursakkoord Water.

Kaderstellende beleidsnota's

De belangrijkste beleidsnota vormt het Waterbeheerplan 2009-2015. In juni 2012 heeft de Verenigde Vergadering het uitwerkingsprogramma van het Waterbeheerplan (uWBP) vastgesteld. Hierin zijn concrete (tussen)doelen benoemd en heeft een prioritering van de uitvoeringsmaatregelen plaatsgevonden.

3.3.1 Plannen/instrumenten en registers water

Naam:	2.10 Plannen/instrumenten en registers water
Basisgegevens	
Omschrijving	<ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen van de strategische en tactische beleidskaders m.b.t. watersysteem en vaarwegen. • Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van watersystemen ondersteunen, waaronder wordt gerekend: <ul style="list-style-type: none"> - Peilbesluiten - Waterakkoorden - Legger waterlopen en kunstwerken - Beheerregister waterlopen en kunstwerken - Meetprogramma/monitoring waterkwantiteit en waterkwaliteit. • Het toetsen van plannen van derden (externe plannen).
Kerngegevens	7.200 km waterlopen in beheer.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Deltaprogramma

In 2014 staan de Deltabeslissingen vanuit het Deltaprogramma geprogrammeerd. Conform het Bestuursakkoord Water en de Waterwet zal het waterschap hierover een advies geven aan de Minister van Infrastructuur en Milieu (IenM).

NBW-opgave

In de Waterververordening van de Provincie Zuid-Holland zijn normen voor overstroming opgenomen. In het uWBP is opgenomen dat het landelijk gebied voor 2017 zo is ingericht dat het aan deze normen voldoet. Voor het stedelijke gebied geldt dat 1/3 deel van het stedelijk gebied in 2017 voldoet en het gehele gebied uiterlijk 2027 aan de normen voldoet.

KRW opgave en nieuwe Stroomgebiedbeheerplannen

In 2014 en 2015 levert WSHD een bijdrage aan de tot stand koming van de nieuwe Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) voor Rijn en Maas. In de tweede generatie SGBP's wordt een nieuwe lijst van KRW maatregelen vastgesteld op basis van de evaluatie van de reeds genomen maatregelen.

Nationaal Waterplan

In 2015 wordt het tweede Nationaal Waterplan vastgesteld door het Rijk. Hierin zijn ook de verschillende Deltabeslissingen verankerd.

Grondwaterbeleid

De grondwatertaak is ingebed binnen de operationele waterbeheertaak van Hollandse Delta (zowel qua regelgeving als qua organisatie). In Nederland loopt een voortgaande discussie waar de verschillende grondwatertaken uitgevoerd moeten worden.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

De volgende doelen worden gerealiseerd:

- Een nieuw Waterbeheerprogramma 2016-2021. Het waterschap is conform de provinciale waterverordening verantwoordelijk voor het opstellen van een waterbeheerprogramma. In 2013 is gestart met het opstellen van het nieuwe waterbeheerplan, dat vanaf 2016 gaat gelden. Daarbij wordt samen gewerkt met waterschap Rivierenland.
- Volledige toetsing van het watersysteem na bekendwording van de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI.
- Bijdrage leveren aan het opstellen van het nieuwe Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 als invulling van de waterkwaliteitsopgave uit de Kaderrichtlijn Water. De maatregelen gaan onderdeel uitmaken van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2016-2021.
- Peilbesluiten volgens planning actualiseren.
- Uitvoering geven aan het beleid om landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden te borgen in de reguliere waterschapsactiviteiten.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2013	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
Aantal peilbesluiten herzien (cumulatief)		8	14	21	28	34	41

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren

De volgende activiteiten worden uitgevoerd:

- Het opstellen van de Waterbeheerrapportage 2013.
- Start met voorbereiding van de toetsing van het watersysteem na bekendwording van de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI.
- In 2014 worden 9 peilbesluiten voor vaststelling aan de Verenigde Vergadering voorgelegd en wordt de herziening voor 6 peilbesluiten opgestart (zie prestatie-indicator).
- Implementeren van de LNC-atlas in de beheers- en projectactiviteiten.
- Participatie in internationale projecten conform de geactualiseerde Buitenland-nota.
- WSHD stelt het Incidentenbestrijdingsplan Vaarwegen vast in afstemming met Rijkswaterstaat Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

Naast activiteiten zoals genoemd bij 'wat we gaan doen in 2014' ligt op de langere termijn de focus op:

- Programmeren van de invulling van de NBW-wateropgave.
- In het kader van de uitvoering van de KRW en de Europese Richtlijn Zwemwateren wordt in 2015 aan Brussel gerapporteerd over de toestand van het watersysteem en de voortgang van de maatregelen.
- Het uitvoeren van onderzoek en het formuleren van maatregelen voor het tweede KRW Stroomgebiedsbeheerplan.

3.3.2 Droge voeten

Naam: 2.20 Droge voeten

Basisgegevens

Omschrijving Het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van kunstwerken voor het uitvoeren van het waterbeheer.

Kerngegevens 7.200 km waterlopen in beheer.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

- provinciale Waterverordening.
- Waterbeheerplan 2009-2015.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

Doelstellingen wateropgave

- De NBW-opgave voor het landelijk gebied (464.000 m³) is in 2017 ingevuld.
- Ten minste 1/3 van de NBW-opgave voor het stedelijk gebied (101.000 m³) is in 2017 ingevuld.

Doelstellingen regulier beheer en onderhoud

- Voor het landelijk gebied zijn gebiedsgerichte onderhoudsplannen, afgestemd op de doelen voor schoon water, opgesteld.
- Voor 11 gemeenten met stedelijk water is een gebiedsgericht onderhoudsplan voor baggeren en nat maaien beschikbaar.
- Er is een actueel beheer- en onderhoudsplan voor de peilregulerende kunstwerken.

Doelstellingen prioritaire knelpunten

- Alle prioritaire knelpunten uit het uWBP, die betrekking hebben op het thema 'droge voeten', zijn in 2017 opgelost.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2013	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
NBW-opgave landelijk gebied in m3	464.000	403.000	342.000	202.000	140.000	0	0
NBW-opgave stedelijk gebied in m3 (1/3 van totaal tot 2027)	303.000	296.000	289.500	282.000	242.000	202.000	p.m.

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren

NBW-Wateropgave

- Voor alle 'falende peilgebieden' in het landelijk gebied zijn maatregelen gepland of in uitvoering.
- Voor 11 falende peilgebieden in het stedelijk gebied is een plan van aanpak gereed.

Prioritaire knelpunten

- Uitvoeren van maatregelen gericht op het oplossen van prioritaire knelpunten in het watersysteem.

Regulier beheer en onderhoud watergangen

- In 2014 worden het meerjarenonderhoudsplan maaien en het meerjarenbaggerplan geïmplementeerd.
- Voor twee gemeenten (Barendrecht en Zwijndrecht) worden gebiedsgerichte maai onderhoudsplannen opgesteld.
- In 2014 wordt bij 2 gemeenten gezamenlijk het maaionderhoud uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst (Dordrecht en Oud-Beijerland).
- Voor 20 gemeenten worden concept bagger onderhoudsplannen opgesteld waarvan 10 in 2014 bestuurlijk worden geaccordeerd.

- In 2014 wordt bij 6 gemeenten gezamenlijk het baggeronderhoud uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst (Zwijndrecht, Rotterdam, Hellevoetsluis, Spijkenisse, Binnenmaas en Dordrecht).
- In 2014 wordt gedeeltelijk invulling gegeven aan gedifferentieerd onderhoud (pilot gedifferentieerd onderhoud).

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

Wateropgave

- Afspraken met de provincie Zuid-Holland over NBW-gebiedsnormen zijn gemaakt.
- Het watersysteem wordt getoetst aan de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI en de eventuele maatregelen worden geprogrammeerd.

Prioritaire knelpunten.

- Uitvoering van onderzoeken en maatregelen gericht op het oplossen van prioritaire knelpunten in het watersysteem.
- Het evalueren en actualiseren van prioritaire knelpunten op basis van onder meer klachten en calamiteiten.

Regulier beheer en onderhoud watergangen

- Voor minstens 5 gemeenten worden gebiedsgerichte maai- en onderhoudsplannen opgesteld.
- Bij minstens 2 gemeenten wordt gezamenlijk het maaionderhoud uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst.
- Bij alle gemeenten zijn stedelijke baggerplannen opgesteld, geactualiseerd en bestuurlijk vastgesteld.
- Bij minstens 6 gemeenten wordt gezamenlijk het baggeronderhoud uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst.
- In 2015 - 2018 wordt volledig invulling gegeven aan gedifferentieerd onderhoud (varend onderhoud, rietoevers en waterbergingen).

3.3.3 Voldoende water

Naam:	2.30 Voldoende water
Basisgegevens	
Omschrijving	<p>Het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van kunstwerken voor de actieve waterbeheersing.</p> <p>Het met behulp van regulerende kunstwerken (gemalen, hevels en stuwen) invloed uitoefenen op de aan- en afvoer van water t.b.v. de waterkwantiteit en waterkwaliteit.</p>
Kerngegevens	<ul style="list-style-type: none"> • 3.000 regulerende kunstwerken. • 83.231 ha bemalen gebied.
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
<p>Een belangrijke ontwikkeling is de Deltabeslissing 'zoetwatervoorziening' die in 2014 door het Rijk wordt genomen. Deze zal op regionaal niveau vertaald moeten worden naar maatregelen.</p>	
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
<p><u>Peilbeheer</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het te leveren serviceniveau bij peilbeheer is bepaald en vastgelegd. • Er is bepaald hoe knelpunten in het watersysteem, die het peilbeheer belemmeren, worden opgelost. • Uitvoeren van het peilschalenplan. <p><u>Zoetwatervoorziening</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Optimalisatiemogelijkheden voor het huidige doorspoelregime zijn bepaald en geïmplementeerd. 	
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<p><u>Peilbeheer, peilbesluiten en GGOR</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Doorlopend onderzoeken en opheffen van knelpunten in het watersysteem die het peilbeheer belemmeren. <p><u>Zoetwatervoorziening</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Participatie in de verschillende overleggrems van het zoetwateroverleg binnen het Deltaprogramma, waarbij de bestuurlijk vastgestelde WSHD-belangen ingebracht worden bij de Deltabeslissing 'Zoetwatervoorziening'.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<p><u>Zoetwatervoorziening</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Na de Deltabeslissing eind 2014 worden kansrijke maatregelen voor het beheersgebied van Hollandse Delta uitgewerkt tot concrete maatregelen en voor besluitvorming voorgelegd aan het Bestuur. • Implementatie van optimalisatiemogelijkheden voor het huidige doorspoelregime.

3.3.4 Schoon en gezond water

Naam:	2.40 Schoon en gezond water
Basisgegevens	
Omschrijving	Het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van kunstwerken voor de waterbeheersing ten behoeve van waterkwaliteitsdoelstellingen.
	Aanpak van bronnen van verontreiniging.

Wettelijke en maatschappelijke kaders
In 2015 moeten de KRW stroomgebiedbeheersplannen (SGBP) voor Rijn en Maas opnieuw vastgesteld worden. In deze tweede generatie SGBP's zal een nieuwe lijst van KRW maatregelen moeten worden vastgesteld (zie 2.1 plannen/instrumenten en registers water), die in de periode 2016-2021 uitgevoerd moeten worden.
Het wettelijk kader voor de zwemwaterlocaties wordt gevormd door de EU-richtlijnen 76/160/EEG van 15 februari 2006 die eind 2009 in de Nederlands wetgeving zijn geïmplementeerd.

Wat willen we bereiken in 2014-2018
<u>Doelstellingen Kaderrichtlijn Water</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Alle 252 rapportageplichtige uitvoerings-, onderzoeks- beheer- en inrichtingsmaatregelen uit het eerste KRW stroomgebiedsplan zijn uitgevoerd. • Hollandse Delta heeft bijgedragen aan het 2e KRW stroomgebiedbeheersplan. • De maatregelen uit het 2e KRW stroomgebiedbeheersplan zijn geprogrammeerd. • Waterkwaliteit blijft per waterlichaam minimaal op het niveau van de kwaliteit in het referentiejaar (geen achteruitgang).
<u>Doelstellingen zwemwater</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Alle aangewezen zwemwaterlocaties voldoen ten minste aan de zwemwaterkwaliteit (bacteriologisch) "aanvaardbaar", wat volgens de EU Zwemwaterrichtlijn reeds in 2015 als resultaatverplichting dient te zijn bereikt. Daarnaast zijn passende maatregelen genomen om de blootstelling aan blauwalgen te voorkomen. • Voor zwemwaterlocaties die conform de EU zwemwaterrichtlijn vanaf eind 2015 vier jaar achtereen de zwemwaterkwaliteit "slecht" scoren en waarbij het niet in de macht van Hollandse Delta ligt om maatregelen te nemen, zal bij de provincie worden aangedrongen op het afvoeren van deze locaties.
<u>Doelstellingen prioritaire knelpunten</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Alle prioritaire knelpunten uit het uWBP, die betrekking hebben op het thema 'schoon en gezond water', zijn in 2017 opgelost.
<u>Doelstellingen visstandbeheer</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Alle in het KRW-maatregelenpakket genoemde rapportageplichtige maatregelen met betrekking tot visstandbeheer zijn uitgevoerd.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
KRW maatregelen zijn volgens planning in uitvoering (stuks/cumulatief)	70 (eind 2012)	107	134	182	219	252	p.m.

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren

Kaderrichtlijn Water

- Uitvoering van resultaatplichtige maatregelen (zie prestatie-indicator).
- Rapportage over de voortgang van maatregelen aan het rijk en EU.

Visstandbeheer

- Hollandse Delta werkt het beleid voor visstandbeheer verder uit.

Prioritaire knelpunten

- Uitvoering van onderzoeken en maatregelen gericht op het oplossen van prioritaire knelpunten in het watersysteem.

Agroranden

- De pilot subsidieregeling Agroranden 2008-2013 is eind 2013 beëindigd. In de kadernota 2014 is voor 2014 geld gereserveerd om de regeling als overgangsregeling voort te zetten in afwachting van de uitwerking van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) na 2014. In 2014 wordt (na definitieve besluitvorming hierover in 2013) uitvoering gegeven aan deze (overgangs)regeling.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

Kaderrichtlijn Water

- Uitvoering van KRW maatregelenpakket uit het eerste stroomgebiedsplan (zie prestatie-indicator).
- Programmeren van maatregelen uit het 2e KRW stroomgebiedbeheersplan.

Prioritaire knelpunten

- Uitvoering van onderzoeken en maatregelen gericht op het oplossen van prioritaire knelpunten in het watersysteem.
- Het evalueren en actualiseren van prioritaire knelpunten op basis van onder meer klachten en calamiteiten.

3.3.5 Baggeren

Naam:	2.50 Baggeren
Basisgegevens	
Omschrijving	Het periodiek op diepte brengen van de watergang door het verwijderen van de aanwezige sliblaag waarbij minimaal de leggerdiepte bereikt moet worden.
Kerngegevens	Ca. 4.300 km waterlopen in periodiek onderhoud.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Het waterschap heeft de verplichting om een waterbeheerplan op te stellen. In het waterbeheerplan staat de visie van het waterschap omschreven van o.a. het onderhoudsregime van het watersysteem. Een nadere uitwerking van het baggeronderhoud is weergegeven in het meerjarenbaggerplan, een beleidsdocument wat is opgesteld door het waterschap. Het meerjarenbaggerplan is afgestemd op Keur. In de Keur staan de gebods- en verbodsbepalingen omschreven waar het waterschap zich aan moet houden met betrekking tot de uitvoering van het baggerwerk. Voor wat betreft de onderhoudsverplichtingen wordt er in de Keur verwezen naar de legger. In de legger staan de onderhoudsplichtigen (wie voert het onderhoud uit) en de afmetingen van de watergang/waterbodems (hoe diep moet er gebaggerd worden). De normering van waterbodems is beschreven in het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk). Baggerspecie kan over het gehele aangrenzende perceel verspreid worden of op land- of waterbodem worden toegepast indien de kwaliteit dat toe laat. Het toepassen van grond en bagger is afhankelijk gesteld van de kwaliteit van ontvangende bodem, waarbij het stand-still beginsel van toepassing is. Vooral voor het nuttig toepassen van baggerspecie in (oude) zandwinputten zijn er (extra) mogelijkheden gekomen. Dat speelt ook in het beheersgebied van WSHD. Met de inwerkingtreding van de Waterwet in 2009 valt de aanpak van verontreinigde waterbodems (tot boven de interventiewaarde) onder de Waterwet. Oude gevallen van ernstige verontreiniging die beschikt zijn als 'ernstig en spoedeisend' blijven onder de Wet Bodembescherming vallen. Er wordt niet meer gesproken over saneren, maar over herstellen van de gebiedskwaliteit.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

Er wordt gebaggerd volgens de uitgangspunten in het meerjarenbaggerplan 2012-2018 van Hollandse Delta vastgesteld door de VV in november 2011. De benodigde budgetten voor de geplande baggerwerkzaamheden zijn vastgesteld in de VV van 27 juni 2013, conform Kadernota 2014 en Beheerplan Baggerwerken 2014-2028.

In 2013 is voor de baggerwerkzaamheden het Lean management-verbeterproject van start gegaan. Dit resulteerde erin dat het gehele baggerproces qua doorlooptijd globaal gehalveerd kan worden. Dit resulteert in lagere kosten en minder inzet. In 2014 zal op Voorne-Putten een experiment uitgevoerd worden met het nieuwe baggerproces. In de jaren daarna volgen de andere regio's.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Km watergang (in onderhoud bij WSHD) dat voldoet aan de norm (baggerprotocol), excl. duikers en grote wateren (Schouwcyclus op Voorne-Putten is 7 jaar)	-	610	606	610	573	669	670

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

- Te realiseren
- De uit te voeren baggerwerkzaamheden in het onderhoudsvak 2014 v.w.b. landelijk gebied zijn op 31 december 2014 gereed conform Beheerplan Baggerwerken 2014-2028.
  - Op 31 december 2014 zijn de voor het functioneren van het watersysteem kritische achterstanden aan baggerwerk in het stedelijk gebied weggewerkt.
  - In 2014 zal op Voorne-Putten het experiment met het verbeterde 'lean' baggerproces worden uitgevoerd.
  - Besluitvorming over het wel of niet instellen van een voorziening conform het Beheerplan Baggerwerken 2014-2028.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

- Te realiseren
- De jaarlijkse opgave aan baggerwerken conform Beheerplan Baggerwerken 2014-2028.
  - Vanaf 2016 worden de eerste grote watergangen gebaggerd.
  - Achterstanden in stedelijke gebieden worden weggewerkt.
  - Het verbeterde 'lean' baggerproces wordt uitgerold over het gehele beheergebied van het waterschap.

3.3.6 Vaarwegbeheer

Naam:	2.60 Vaarwegbeheer
Basisgegevens	
Omschrijving	Het verwerven, aanleggen en onderhouden van waterlopen en het verwerven, bouwen, onderhouden en bedienen van vaarwegvoorzieningen.
Kerngegevens	50 km vaarwegen.
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het vaarwegbeheer (bakbeheer) de wet van 1982 ter zake van de overdracht van Rijkswaterstaatswerken naar het waterschap met inbegrip van het vaarwegbeheer. • Voor het nautisch beheer is het waterschapsreglement met de Scheepvaartverkeerswet het wettelijk kader. • Waterbeheerplan 2009-2015. • De Vaarwegenverordening Zuid-Holland.
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bepaling standpunt over de afbakening van nautisch beheer en recreatief medegebruik, waarbij dit beeld wordt gedeeld door waterschap, gemeenten en recreatieschappen. • Bepaling standpunt over de beheersinspanning (weghalen overmatig plantengroei) met betrekking tot nautisch beheer.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • De werkzaamheden richten zich met name op onderhoud aan boeiwerken, remmingswerken, begroeiing van oevers en (vervanging van) bebording op basis van inspecties. • Op grond van de herziening van het nautisch beheer, waarbij de vaarintensiteit wordt bepaald, aanpassen van het vergunningenregime.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • De beleidsvisie op het vaarwegbeheer. • Het Waterbeheerprogramma 2016-2021 wordt uitgewerkt in concrete meerjarenonderhoudsprogramma's, verkeersmaatregelen etc. • Streven naar een doelmatig onderhoud door uitbreiding van samenwerking met andere partijen ten aanzien van het baggeronderhoud en de bediening.

3.3.7 Calamiteiten watersystemen

Naam:	2.70 Calamiteiten watersystemen
Basisgegevens	
Omschrijving	Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	De acceptatiegraad van optredende (dreigende) calamiteiten wordt kleiner, zodat snel ingrijpen van steeds groter belang is. Met name de wijze waarop gecommuniceerd wordt, is hierin essentieel. De inspanningen zullen eerder toe dan afnemen.
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	Calamiteitenbestrijdingsplan Watersysteem en Incidentenbestrijdingsplan Vaarwegen zijn actueel. Bovendien worden calamiteiten snel en adequaat bestreden.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Evalueren en actualiseren van het calamiteitenbestrijdingsplan watersysteem en incidentbestrijdingsplan vaarwegen. • Uitvoeren van het meerjarenbeleidsplan OTO (opleidings-, trainings- en oefenprogramma) 2014-2017/2018 voor de calamiteitenzorgorganisatie, inclusief de dijkbewakingsorganisatie, uit. Dit in afstemming en/of samenwerking met andere waterschappen, de veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat. Indien daadwerkelijk opgetreden incidenten of calamiteiten worden geëvalueerd, kan dit als oefening worden gezien. • In elk werkgebied controleren van werking van noodpompen aan de hand van proefopstellingen. • Er zijn noodscenario's voor transport van water bij uitvallen van inlaatpunten vastgelegd. • Implementeren van netcentrisch werken bij crisisbeheersing in samenwerking met waterschap Rivierenland.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<p>Naast de genoemde activiteiten worden in de periode 2015-2018 de volgende activiteiten uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het 'beleid en beheer noodmaterialen', dat in samenwerking met waterschap Rivierenland wordt opgesteld, wordt in 2016 geëvalueerd en in 2017 herzien. • Het jaarlijks actualiseren van de bestrijdingsplannen.

3.3.8 Samenwerken in de afvalwaterketen

Naam: 2.80 Samenwerken in de afvalwaterketen

Basisgegevens

Omschrijving	Borgen van de waterkwaliteits-, waterkwantiteits- en zuiveringsdoelen door beïnvloeding van gemeentelijke planfiguren, borging van belangen, analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en stimulering van gewenste ontwikkelingen. Uitvoering geven aan het Bestuursakkoord Water (BAW) 2011 door (bestuurlijk) afspraken te maken met gemeenten, waterschappen en andere partners om de doelen van het BAW te realiseren (minder meerkosten, verminderde kwetsbaarheid en verbeterde kwaliteit).
Kerngegevens	18 gemeenten. 22 zuiveringskringen (in 2017 nog 20).

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Het waterschap is beheerder van het regionale watersysteem en bevoegd gezag voor directe lozingen op oppervlaktewater vanuit de waterketen. Daarnaast heeft het waterschap de taak om stedelijk afvalwater te zuiveren en is bevoegd gezag voor directe lozingen in een zuivering technisch werk.

Om er voor te zorgen dat emissies uit de waterketen geen belemmering vormen voor het behalen van de doelstellingen voor oppervlaktewater en er doelmatig kan worden gezuiverd, dienen afspraken met gemeenten tot stand te komen en (bestuurlijk) te worden vastgelegd. In het kader van de samenwerking worden met gemeenten ook afspraken gemaakt over de wijze van het monitoren van prestaties en het sturen in het systeem.

Het Bestuursakkoord Water geeft een nadere richting hoe de doelmatigheid in de afvalwaterketen versterkt kan worden.

Van belang zijn:

- Waterwet
- Besluit lozen buiten inrichtingen
- Besluit lozing afvalwater huishoudens
- Activiteitenbesluit
- Bestuurlijk Akkoord Waterketen (BWK-2007)
- Bestuursakkoord Water (BAW-2011)
- Nota 'Strategie: Doelmatigheid in de afvalwaterketen voor WSHD' (2011)
- Visie 'Samenwerken in de Waterketen' (2010)

Wat willen we bereiken in 2014-2018

- Lozingen uit gemengde rioolstelsels zijn zoveel mogelijk voorkomen.
- Afnameverplichtingen zijn vastgelegd.
- Het aandeel rioolvreemd water is voor alle zuiveringskringen vastgesteld.
- Inzicht in functioneren van de afvalwaterketen d.m.v. een protocol voor monitoring, geborgd in afvalwaterakkoorden.

Bestuursakkoord Water

- Met de zes regio's zijn bestuurlijk afspraken gemaakt over de samenwerking in de afvalwaterketen die bijdragen aan de doelstellingen van het BAW Water.
- Uitvoeringsprogramma's zijn vastgesteld en geïmplementeerd, effecten op de doelstellingen uit het Bestuursakkoord water van de voorgestelde maatregelen wordt gemonitord.

Prestatie-indicatoren	Nul- meting (2012)	streef- waarde 2013	streef- waarde 2014	streef- waarde 2015	streef- waarde 2016	streef- waarde 2017	streef- waarde 2018
Bestuurlijk vaststellen van benoemde maatregelen + verwachte bijdrage aan BAW	0	1	5	6	6	6	6
Per regio in samenwerking met gemeenten opstellen business cases voor het sturen in de afvalwaterketen	0	1	2	3	5	6	6
Starten implementeren van ISA bij positieve IBC	0	0	1	2	3	4	4
Uitvoeren maatregelen uit samenwerkingsovereenkomsten	0	0	20%	60%	80%	100%	100%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

- Te realiseren
- Prognoses voor het aanbod van afvalwater op de zuiveringen actueel houden.
  - Afspraken vastleggen in afvalwaterakkoorden ten aanzien van het aanbod van afvalwater.
  - Onderzoek verrichten naar aanwezigheid rioolvreemd water.
  - Financieel stimuleren bij de uitvoering van rioleringsplannen en afkoppelplannen.
- Bestuursakkoord Water
- Voor één regio in samenwerking met gemeenten opstellen van een business case voor ISA, daarmee ook invulling gevend aan de meet- en monitoringsdoelstelling.
  - Voor één regio in samenwerking met de gemeenten opstarten van de inrichting van ISA indien de IBC financieel positief uitvalt en de hiertoe behorende begrotingswijziging is goedgekeurd door het bestuur.
  - Uitvoeren van maatregelen zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomsten.
  - Verder vormgeven van de organisatiestructuur voor de samenwerking in de afvalwaterketen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

- Te realiseren
- Voor de overige vijf regio's in samenwerking met gemeenten opstellen van een business case voor het sturen in de afvalwaterketen (ISA).
  - Onderzoek om inzicht te krijgen in de werking van de afvalwaterketen.
  - Prognoses voor het aanbod van afvalwater op de zuiveringen actueel houden.
  - Protocollen voor monitoring en sturing opstellen.

3.3.9 Wat mag het kosten

Uit het volgende overzicht blijkt de verdeling van de totale kosten van dit programma naar de verschillende beleidsproducten:

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ Baten	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten							
2.10. Plannen,instrumenten&registers watersys.	10.632	9.702	8.616	8.258	7.210	6.935	6.963
2.20. Droge voeten	23.636	21.552	21.153	22.335	23.557	24.534	29.544
2.30. Voldoende water	875	2.052	1.364	1.416	1.346	1.337	1.324
2.40. Schoon en gezond water	1.089	1.962	1.766	1.607	1.489	1.543	1.566
2.50. Baggeren	8.064	6.785	7.502	7.924	7.589	8.104	8.051
2.60. Vaarwegenbeheer	457	778	510	508	899	1.193	1.184
2.70. Calamiteiten watersystemen	187	230	159	160	161	162	162
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	1.768	1.381	1.350	1.225	1.161	1.043	1.041
Totaal Lasten	46.708	44.442	42.419	43.433	43.412	44.851	49.835
Baten							
2.10. Plannen,instrumenten&registers watersys.	-764	-248	0	0	0	0	0
2.20. Droge voeten	-2.452	-64	-147	-147	-147	-147	-147
2.30. Voldoende water	-195	-3	-3	-3	-3	-3	-3
2.40. Schoon en gezond water	-633	-241	-1	-1	-1	-1	-1
2.50. Baggeren	-913	-851	-1.438	-1.780	-1.557	-1.696	-1.667
2.60. Vaarwegenbeheer	0	-2	-2	-2	-2	-2	-2
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	-561	0	-43	-43	-43	-43	-43
Totaal Baten	-5.518	-1.409	-1.633	-1.975	-1.752	-1.891	-1.862
Eindtotaal	41.190	43.034	40.786	41.458	41.660	42.960	47.973

3.4 Programma 3 - Zuiveren

Inhoud programma**Omschrijving**

Het programma Zuiveren draagt zorg voor de bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken binnen de wettelijke eisen en bepalingen, nu en in de toekomst.

In een continue cyclus worden zuiveringstechnische werken vernieuwd en uitgebreid en nieuwe zuiveringstechnologie ontwikkeld. Bij de exploitatie wordt gezorgd voor een optimale beschikbaarheid en effectieve inzet van de installaties en een zo goed mogelijk rendement.

Algemene beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsuitgangspunten zijn vermeld in:

- Waterwet
- Waterbesluit
- KRW
- Wet Milieubeheer
- Activiteitenbesluit
- Klimaatakkoord Unie van Waterschappen
- Meerjarenafspraak Energie-efficiëntie (MJA3)
- Bestuursakkoord Water 2011.

Kaderstellende beleidsnota's

- Waterbeheerplan 2009-2015.
- Uitvoeringsprogramma waterbeheerplan 2013-2017 (Sturen op water).
- Nota 'Strategie: 'Doelmatigheid in de afvalwaterketen voor WSHD' (2011).
- Beleidsplan Duurzame Ontwikkeling 2010-2014.

3.4.1 Plannen/instrumenten en registers zuiveren

Naam: 3.10 Plannen/instrumenten en registers zuiveren

Basisgegevens

Omschrijving Het formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor de reglementaire beheerstaak (Zuiveren).
Tevens het vertalen van externe ontwikkelingen naar het programma Zuiveren.

Thema en gebiedsgerichte plannen: de activiteiten die het waterschap, veelal samen met gemeenten, kennispartners en bedrijven ontplooit in de sfeer van studies, (technologische) onderzoeken en plannen ter optimalisatie van het programma Zuiveren.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Wettelijke bepalingen:

- Waterwet
- Waterbesluit
- KRW
- Wet Milieubeheer
- Activiteitenbesluit, m.i.v. 2014 vallen de effluentnormen voor rwzi's onder de algemene regels van dit Besluit.

Bestuurlijke akkoorden:

- Bestuursakkoord Water 2011
- Klimaatakkoord Unie van Waterschappen.
- Meerjarenafpraak Energie-efficiëntie (MJA3)
- Initiatief Energiefabriek
- Initiatief Grondstoffenfabriek.

Maatschappelijke ontwikkelingen:

- Vraag naar kostenbeheersing
- Overheidsbeleid t.a.v. energietransitie
- Vraag naar innovatie
- Aandacht voor Cradle to Cradle (C2C) benadering: maximale terugwinning van grondstoffen uit afval.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

Het waterschap streeft naar een doelmatige aanpak in de (afval)waterketen in samenwerking met de gemeenten zoals vastgelegd in de nota 'Strategie: Doelmatigheid in de afvalwaterketen voor WSHD' (2011). Vanuit het oogpunt van maatschappelijk verantwoord ondernemen streeft het waterschap naar een duurzaam beheer van de afvalwaterketen. Voor de Meerjarenafpraak Energie Efficiency (MJA3) is een Energie Efficiency Plan vastgesteld met doelstellingen tot op maatregelenniveau.

Kostenbeheersing wil het waterschap bereiken door asset management: het op kosteneffectieve wijze uitvoeren van de taakuitoefening gedurende de gehele levensduur van de installaties. Daarbij wordt gestuurd op de kosten, beschikbaarheid, betrouwbaarheid, benuttingsgraad, zuiveringprestaties en duurzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

- Te realiseren
- Een lange termijn investeringsprogramma van de slibverwerkingsinstallatie Sluisjesdijk op basis van de uitkomst van de in 2013 gestarte ALM Sluisjesdijk.
  - Vervolgen van het onderzoek naar het innovatieve proces Anammox in de hoofdstroom (CENIRELTA) om op termijn te kunnen komen tot een betere effluentkwaliteit en een verduurzaming van het zuiveringsproces.

- In het kader van de Energieafspraken uitvoeren van diverse onderzoeken naar optimalisatie van de energie efficiëntie.
- Participatie in de Energie- en grondstoffenfabriek: onderzoek naar de mogelijkheden van terugwinning van energie en grondstoffen uit slib en afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

De volgende onderzoeken zullen in de planperiode onder andere worden aangevangen/doorgezet:

- De Energie- en grondstoffenfabriek / MJA: optimalisatie energieverbruik en productie van duurzame energie, onderzoek naar de mogelijkheden van terugwinning van grondstoffen uit slib en afvalwater onder andere in samenwerking met HVC.
- Afronding meerjarig onderzoek naar duurzame zuiveringstechnologie: Koude Anammox (CENIRELTA) eind 2015.
- Uitvoeren van de ALM studie Dokhaven waarbij inzicht wordt verkregen in het benodigde investeringsprogramma waarmee de levensduur van de installatie langjarig kan worden verlengd.
- Het opstellen van een lange termijn investeringsprogramma voor de rwzi Rotterdam Dokhaven.
- Opstellen beleidsnota toekomst rwzi Rotterdam Dokhaven – Sluisjesdijk.
- Opstellen Strategisch Zuivering Plan (SZP) als beleidsnota voor de zorg van de bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken.
- Uitwerken van de geplande maatregelen in het Energie Efficiency Plan 2013-2016 en vaststellen van een nieuw Energie Efficiency Plan voor de periode 2017-2020 met maatregelen voor energiebesparing in het kader van de derde Meerjarenafpraak Energie (MJA 3).

3.4.2 Gezuiverd afvalwater

Naam:	3.20 Gezuiverd afvalwater
Basisgegevens	

Omschrijving Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van zuiveringstechnische werken, mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd, gezuiverd en geloosd, waarbij het ontstane zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt. Onder zuiveringstechnische werken worden verstaan transportgemalen en -leidingen, rioolwaterzuiveringsinrichtingen en slibverwerkingsinstallaties.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Wettelijke Bepalingen

1. Waterwet
2. Waterbesluit
3. Wet Milieubeheer
4. Activiteitenbesluit; Het activiteitenbesluit bepaalt dat bij sommige installaties kan worden volstaan met het voldoen aan algemene regels zonder dat een vergunning benodigd is. Het besluit zal per 1 mei 2014 worden aangepast en heeft dan voor rwzi's niet alleen bepalingen voortvloeiende uit de Wet milieubeheer (o.a. richtlijnen ten aanzien van geur, geluid en bodembescherming) maar ook uit de Waterwet (algemene effluentnormen).

Bestuurlijke Akkoorden

- Klimaatakkoord
- Meerjarenafspraken Energie (MJA3)

Maatschappelijke ontwikkelingen

- Overheidsbeleid t.a.v. duurzaamheid en energietransitie
- Vraag naar transparantie en verantwoorde kosten
- Vraag naar innovatie

Wat willen we bereiken in 2014-2018

1. Voldoen aan normen en eisen:
  - capaciteit afgestemd op overeengekomen afvalwateraanbod (tenminste 99% van de afnameverplichting);
  - toegepaste technologie maakt voldoende zuiveringsrendement mogelijk;
  - uitbreiding of aanpassing installaties als aangescherpte eisen dit noodzakelijk maken;
  - tijdige renovatie van installaties om betrouwbaarheid te waarborgen.
2. Zuiveren tegen de laagste kosten:
  - door continue verbetering wordt de efficiëntie verhoogd;
  - kosten en prestaties zichtbaar gemaakt in Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer (ZB), Waterschapspeil en Waterschapsspiegel;
  - renovatie/vervanging installaties op basis van levenscyclusanalyse.
3. Optimale beschikbaarheid en betrouwbaarheid installaties in relatie tot geaccepteerd risiconiveau.
4. Maximale veiligheid installaties, met als uitgangspunt dat er geen zware ongevallen kunnen optreden.

5. Maximaal haalbare duurzaamheid bij ontwerp en beheer installaties:
- minimaal energieverbruik / maximale energieretourwinning;
  - minimaal chemicaliëngebruik;
  - terugwinning van reststoffen;
  - duurzaam bouwen;
  - geen kostenverhogende effecten door maatregelen gedurende levensduur installatie.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting (realisatie 2012)	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Afnameverplichting	99,5%	>99%	>99%	>99%	>99%	>99%	>99%
Beschikbaarheid installaties	99,7%	>98%	>98%	>98%	>98%	>98%	>98%
Fosforverwijderingsrendement	86%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%
Nalevingspercentage Waterwetvergunning	99,1%	>98%	>98%	>98%	>98%	>98%	>98%
Slibafzet in tonnen	80.700	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000
Stikstofverwijderingsrendement	78,4%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%	>77,5%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren

Beheer

Het reguliere beheer van de installaties moet ertoe leiden dat de ruim 130 miljoen m3 gezuiverd afvalwater voldoet aan alle (vergunning-)eisen. In de planperiode zal een verbeteringsslag worden gemaakt door verdere ontwikkeling van de Waterschapsbrede Controle Kamer (WCK):

- verdergaande technische automatisering;
- uniformering van installaties;
- centrale sturing.

Voor het beheer van de zuiveringen gelden verder de volgende specifieke doelstellingen:

- de restvervuiling van de effluentlozingen op oppervlaktewater is minder dan 75.000 vervuilingseenheden;
- de energie-efficiëntie wordt jaarlijks verbeterd met 2% conform de afspraken van het MJA3-akkoord.

Een aantal asbestcementleidingen van het waterschap zijn na het voltooien van projecten van vóór 2010 niet verwijderd. In 2014 wordt bezien welk beleid het waterschap zal voeren inzake het verwijderen van asbestcementleidingen. Vervolgens zal een studie worden uitgevoerd die zal leiden tot besluitvorming ten aanzien van de verwijdering van de asbestcementleidingen.

Onderhoud

Het reguliere onderhoud van de installaties moet leiden tot een optimale beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de installaties. Binnen het exploitatiebudget wordt een reeks vervangingen en aanpassingen uitgevoerd conform het meerjarenonderhoudsprogramma.

Projecten

Een overzicht van de lopende investeringen is gegeven in bijlage 7a.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

Zuiveren

Als gevolg van de invoering van de Waterschapsbrede Controle Kamer (WCK) en een aantal verbeterprojecten zullen de zuiveringsprocessen efficiënter worden aangestuurd.

Verdere invulling vanaf 2015 van de samenwerking met HVC is de verwerking van roostergoed door HVC. Dit zal naar verwachting een structureel financieel voordeel per jaar opleveren.

Verwijdering van een aantal asbestcementleidingen van het waterschap, die na het voltooiën van projecten niet zijn verwijderd, op basis van een vooraf vastgesteld plan.

Onderhoud

Onderhoud wordt uitgevoerd conform het meerjarenonderhoudsprogramma, dat is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Regulier basisonderhoud (inspecties en vervolgwerk).
2. Groot onderhoud (frequent en niet-frequent).
3. Correctief onderhoud (als gevolg van storingen).

In 2013 is de systematiek van het opstellen van het meerjarenonderhoudsprogramma extern getoetst. De resultaten van het onderzoek worden verwerkt in de kadernota 2015 e.v.

Projecten

Een overzicht van de geplande investeringen is opgenomen in bijlage 7a. Een aantal van de nieuw geplande investeringen vloeit voort uit de ALM studie Sluisjesdijk.

3.4.3 Calamiteiten Zuiveren

Naam:	3.30 Calamiteiten Zuiveren
Basisgegevens	
Omschrijving	<p>Bestrijding van (dreigende) incidenten of calamiteiten op zuiveringen, rioolgemaal en of (pers)leidingen voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.</p> <p>Het uitgangspunt bij de bestrijding, in welke vorm dan ook, is het beperken en wegnemen van het (dreigende) gevaar voor de waterstaatswerken, het beperken van milieuschade en het voorkomen van slachtoffers.</p>
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waterwet ▪ Wet Milieubeheer ▪ Activiteitenbesluit ▪ Vergunningen ▪ Calamiteitenplan
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	<ul style="list-style-type: none"> • Calamiteitenbestrijdingsplan Zuiveren is actueel. Het bestrijdingsplan behandelt de gefaseerde bestrijding van de calamiteiten die stagnatie in de afvoer van rioolwater veroorzaken en die op kunnen treden bij de zuivering en het transport van rioolwater. • Incidentenplannen en bedrijfsnoodplannen zijn actueel. • Calamiteiten worden snel en adequaat bestreden.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Herziening calamiteitenbestrijdingsplan Zuiveren.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Integreren van calamiteitenbestrijdingsplan Zuiveren in gehele calamiteitszorgsysteem.

3.4.4 Wat mag het kosten

Uit het volgende overzicht blijkt de verdeling van de totale kosten van dit programma naar de verschillende beleidsproducten:

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ Beleidsproduct baten	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten							
3.10. Plannen,instrumenten&registers zuiv.beh.	1.560	2.053	2.111	2.009	1.456	1.466	1.573
3.20. Gezuiverd afvalwater	63.729	55.009	55.709	57.277	58.224	59.169	59.583
3.30. Calamiteiten zuiveringsbeheer	2	31	30	30	31	32	7
Totaal Lasten	65.291	57.093	57.850	59.316	59.710	60.666	61.163
Baten							
3.10. Plannen,instrumenten&registers zuiv.beh.	-335	-371	-371	-371	0	0	0
3.20. Gezuiverd afvalwater	-8.712	-3.068	-2.212	-2.226	-2.190	-2.141	-2.092
Totaal Baten	-9.047	-3.439	-2.583	-2.597	-2.190	-2.141	-2.092
Eindtotaal	56.244	53.653	55.268	56.719	57.521	58.525	59.072

3.5 Programma 4 - Wegen

Inhoud programma

Omschrijving

Het programma Wegen richt zich op het in stand houden van een veilig wegennet (conform de doelstellingen van Duurzaam Veilig). Dit betekent dat het wegennet zodanig wordt beheerd, dat een goede verkeersveiligheid, berijdbaarheid en bereikbaarheid gewaarborgd zijn. De strategische visie, vastgelegd in het Wegenbeleidsplan 'Wegen naar de toekomst' zoals dat is vastgesteld door de Verenigde Vergadering in maart 2008, is dat het waterschap een goed wegbeheerder wil zijn, met wegen van een voldoende kwaliteitsniveau en een daarop toegesneden organisatie.

Algemene beleidsuitgangspunten

- Wegenwet, waarin de beheerwetgeving is opgenomen;
- Wegenverkeerswet, waarin de verkeerswetgeving is opgenomen;
- Waterschapswet, waarin is bepaald dat aan het waterschap ook andere taken kunnen worden opgedragen (in casu de Wegentaak);
- het Waterschapsreglement waarin de wegentaak is belegd.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de evaluatie van de Wet herverdeling Wegenbeheer en de daaraan gekoppelde motie 'Den Otter / Herverdeling Wegenbeheer'.

Kaderstellende beleidsnota's

- De landelijke Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en de Nota Mobiliteit.
- Regionale en Provinciale verkeers- en vervoerplannen.
- Het Wegenbeleidsplan van 2008.

3.5.1 Plannen/instrumenten en registers wegen

Naam:	4.10 Plannen/instrumenten en registers wegen
Basisgegevens	

Omschrijving Er wordt bijgedragen aan het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheerinstrumenten (o.a. legger gemeenten en beheerregister waterschap), met als doel de status van de wegen zichtbaar te maken en/of te houden. Binnen zowel de provincie alsook de diverse regio's wordt gewerkt aan nieuwe beleidskaders. Als betrokken wegbeheerder haakt het waterschap aan bij deze processen en heeft het een actieve inbreng.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

De belangrijkste wettelijke kaders voor dit programma zijn de Waterschapswet, het reglement voor WSHD, waarin de wegentaak is verankerd, de Wegenwet en de Wegenverkeerswet. Verder zijn de ontwikkelingen betreffende de regiovorming (Metropool, opheffen Stadsregio) mogelijk van invloed op de beleidsvorming.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

- Een tactisch beleids- en afwegingskader waarbij onderhoud en investeringen op een goed onderbouwde wijze kunnen worden gepland.
- De Wegenlegger wordt momenteel beheerd door de provincie. Ten behoeve van de eigen taakuitvoering beschikt het waterschap over een beheerregister van de wegen, waarin de feitelijke toestand (ligging, afmeting, vorm, constructie) is opgenomen. Doelstelling is om een volledig en actueel beheerregister te hebben en te houden.
- De gebiedsgerichte samenwerking wordt verder geïntensiveerd. Daarbij zal mobiliteit in toenemende mate bepalend zijn voor de ruimtelijke ordening en inrichting.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2013	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
Implementatie van de in Sturen op Wegen benoemde thema's			1				
Instellen en evalueren Plan-do-control-act-cycli (PDCA) v.w.b. beheer en onderhoud			1	1			

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

- Te realiseren
- Uitvoeringsprogramma "Sturen op Wegen" wordt vastgesteld.
  - De hierin opgenomen tactische kaders worden uitgewerkt in concrete opgaven en uitvoeringsprogramma's.
  - De wegenbeheerrapportage wordt doorontwikkeld.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren In de planperiode ligt de focus op de herziening van het Wegenbeleidsplan en daarbij het actueel houden van het Uitvoeringsprogramma en het bijbehorende maatregelenpakket, monitoring en analyse.

3.5.2 Berijdbaarheid

Naam:	4.20 Berijdbaarheid
Basisgegevens	
Omschrijving	Het aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van wegen, wegbermen, bermsloten, beplanting en kunstwerken wegbeheer.
Kerngegevens	1.600 km weg in beheer.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Basis voor het onderhoud is het CROW-beleidsprofiel niveau R. Dit niveau sluit aan bij het beleid van de grootste meerderheid van de wegbeheerders.

Het wettelijk kader is:

- de Wegenverkeerswet.
- het reglement Verkeersregels en Verkeerstekens.
- de Wegenwet.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

- De focus ligt op handhaving van de beheer kwaliteit van het wegennet door duurzaam en doelmatig onderhoud. Op basis van de Kadernota 2014 is de streefwaarde voor de beheer kwaliteit voor 2025 maximaal 6% achterstallig onderhoud. Het huidige achterstallig onderhoudspercentage ligt daarboven (op basis van inspecties en metingen volgens de CROW systematiek voor Rationeel Wegbeheer). De in de Kadernota 2014 opgenomen opgave is geënt op een verbetering van het onderhoudsniveau, zodat uiteindelijk het percentage van 6% wordt bereikt. De nulmeting is van 2011. Gelet op de spreiding van de beschikbaar gestelde middelen is het achterstallig onderhoud ten opzichte van 2011 eerst nog opgelopen. Met de (extra) middelen uit de Kadernota 2014 zal een daling worden ingezet.
- Handhaven van de wegbeheersystematiek op basis waarvan de globale visuele inspectie en de inventarisaties van de verkeersveiligheidsrapportages de onderhoudsbehoefte voor de komende periode wordt opgesteld.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Beheerskwaliteit /onderhoudsstaat van het wegdek: % achterstallig onderhoud	12%		15%	14%	14%	13%	13%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

- Te realiseren
- Uitvoeren van onderhoudsbestekken voor maaien, groot en klein asfaltonderhoud en kunstwerken in wegen.
  - Aanpak van de geplande investeringen voor weginrichting conform het geldende investeringsschema.
  - Aanbrengen van duurzame bermverharding.
  - De wegenbeheerrapportage wordt verder ontwikkeld en opgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

- Te realiseren
- Vervolgen gebiedsgerichte aanpak (integrale planvorming van verkeersveiligheid, onderhoud en bereikbaarheid).
  - Uitvoering van investeringen op het gebied van onderhoud (reconstructies) en weginrichting.
  - Uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden (exploitatie).

3.5.3 Verkeerveiligheid

Naam:	4.30 Verkeerveiligheid
Basisgegevens	
Omschrijving:	Activiteiten gericht op een verkeersveilig gebruik van de wegen en een gebruik zoveel mogelijk in overeenstemming met de categorisering passend binnen de regionale en sub-regionale routenetwerken. De aanpak van de verkeersonveiligheid richt zich op zowel de objectieve alsook de subjectieve onveiligheid.
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is onder andere bepaald dat alle wegbeheerders naar evenredigheid een bijdrage moeten leveren aan het terugdringen van het aantal verkeersdoden en ziekenhuisgewonden. Ook moeten op de wegen de zogenaamde basiskenmerken worden aangebracht. ▪ Het wettelijk kader is de Wegenverkeerswet en het reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, de Wegenwet, het Wegenbeleidsplan WSHD en de Kadernota 2014.
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Een evenredige bijdrage aan de Rijksopgave voor wat betreft het terugdringen van het aantal doden en ziekenhuisgewonden op de waterschapswegen om zich daarbij als verkeersveilige wegbeheerder te kunnen profileren. Dit gebeurt door de aanpak van ongevalslocaties en bij te dragen aan regionale en landelijke campagnes op het gebied van verkeersveiligheid, zoals publiekscampagnes ('modder op de weg', 'kinderen weer naar school'). ▪ Het waterschap gaat voor een gebiedsgewijze aanpak van het beheer en onderhoud. Daarmee worden gebieden integraal gezien (onderhoud verhardingen en kunstwerken, verkeersveiligheid, doorstroming) en mede hierdoor extra 'werk met werk' te maken een zo effectief en efficiënt mogelijke verbetering van de wegen. ▪ Zorgen voor uniformiteit binnen de openbare verlichting van Hollandse Delta door vaststelling van het beheerplan Openbare Verlichting. ▪ Verbeteren van het verkeerskundig beheer rondom Rotterdam ter bevordering van de verkeersdoorstroming bij verstoringen en/of evenementen.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie van projecten op het gebied van verkeersveiligheid, openbare verlichting en verkeersregelininstallaties. • Vanuit de gebiedsgerichte aanpak worden jaarlijks gebieden in het beheersgebied integraal aangepakt waarbij naast het onderhoud aan wegen ook de omgeving en de verkeersveiligheid wordt meegenomen. De gebieden voor 2014 zijn in: de regio GO gebied 04 (nabij Goedereede), regio VP gebied 20 (tussen Oudenhorn en Abbenbroek) en regio HW gebied 29 (tussen Puttershoek en Heinenoord). • Opstellen van de verkeersveiligheidsmonitor waarbij zowel de objectieve alsook subjectieve verkeersveiligheid in beeld wordt gebracht. • Het uitvoeren van de preventieve gladheidbestrijding en het op peil houden van de strooivoorraden. • Vaststellen beleid over toepassing openbare verlichting. • Actualiseren van de contracten tussen gemeente en waterschap op het gebied van openbare verlichting. • Het opstellen van een nieuwe trendanalyse in relatie tot de verkeersveiligheid, met prestatie-indicatoren. • Intensiveren van de samenwerking met de gemeente en Stadsregio Rotterdam aangaande het toepassen van regelscenario's: 4 installaties van het waterschap zullen onderdeel uitmaken van de regelscenario's.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

- Te realiseren
- Vervolgen gebiedsgerichte aanpak.
  - Aanpak van de geplande investeringen voor verkeersveiligheid, openbare verlichting en verkeersregelininstallaties.
  - Uitwerken van en sturen op regelscenario's met betrekking tot het operationeel verkeersmanagement.
  - Uitvoeren van de meerjarenonderhoudsplannen.

3.5.4 Calamiteiten wegen

Naam:	4.40 Calamiteiten wegen
Basisgegevens	
Omschrijving	Het optreden bij onverwachte gebeurtenissen die het normale gebruik ernstig hinderen voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.
Wettelijke en maatschappelijke kaders	
	<ul style="list-style-type: none"> • Wegenwet • Wegenverkeerswet • Waterschapswet • Reglement voor WSHD
Wat willen we bereiken in 2014-2018	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Een actueel Incidentmanagementprotocol, met geoefend personeel.
Wat gaan we daarvoor doen in 2014	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evalueren en actualiseren incidentenbestrijdingsplan wegen. ▪ Uitvoeren van het meerjarenbeleidsplan OTO (opleidings-, trainings- en oefenprogramma) 2014-2017/2018 voor de calamiteitenzorgorganisatie, inclusief de dijkbewakingsorganisatie. Dit in afstemming en/of samenwerking met andere waterschappen, de veiligheidsregio's en Rijkswaterstaat. Indien daadwerkelijk opgetreden incidenten of calamiteiten worden geëvalueerd, kan dit als oefening worden gezien. ▪ Implementeren van netcentrisch werken bij crisisbeheersing in samenwerking met waterschap Rivierenland.
Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018	
Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doorontwikkelen incidentbestrijdingsplan (pdca) ▪ Uitbouwen samenwerking met collega-waterschappen en veiligheidsregio's

3.5.5 Wat mag het kosten

Uit het volgende overzicht blijkt de verdeling van de totale kosten van dit programma naar de verschillende beleidsproducten:

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ baten	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten							
4.10. Plannen,instrumenten&registers wegenbeh.	1.066	2.355	1.584	1.666	1.734	1.524	1.521
4.20. Berijdbaarheid	14.138	10.780	11.776	11.713	12.004	12.104	11.851
4.30. Verkeersveiligheid	4.398	3.223	2.511	2.758	3.101	3.351	3.536
4.40. Calamiteiten wegenbeheer	44	104	62	62	63	64	63
Totaal Lasten	19.646	16.463	15.934	16.200	16.901	17.042	16.972
Baten							
4.10. Plannen,instrumenten&registers wegenbeh.	-473	-5	-5	-5	-5	-5	-5
4.20. Berijdbaarheid	-9.975	-8.086	-7.855	-7.881	-7.355	-7.271	-7.271
4.30. Verkeersveiligheid	-871	-195	-195	-195	-195	-195	-195
Totaal Baten	-11.318	-8.286	-8.055	-8.081	-7.555	-7.471	-7.471
Eindtotaal	8.328	8.177	7.879	8.119	9.346	9.571	9.501

3.6 Programma 5 - Algemene beleidstaken

Inhoud programma

Omschrijving

Dit programma betreft activiteiten van het waterschap die niet onder een inhoudelijk programma verantwoord kunnen worden. Het betreft de activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, de externe communicatie en de uitvoering van de Waterwet.

Algemene beleidsuitgangspunten

Het college vormt een collegiaal bestuur en treedt als zodanig naar buiten. In de Verenigde Vergadering (VV) kunnen de verschillende groeperingen hun standpunt toelichten.

De activiteiten van het waterschap worden breed bekend gemaakt. De beleidskeuzes van het bestuur en de uitvoering van de waterschapstaken moeten op een transparante en voor iedereen begrijpelijke wijze gecommuniceerd worden. Belanghebbenden worden vooraf, in een zo vroeg mogelijk stadium, bij de planvorming betrokken.

De uitvoering van de Waterwet heeft als doel om activiteiten van derden te reguleren, waardoor de inbreuk van deze activiteiten op de omgeving zijn geminimaliseerd en in overeenstemming zijn met de doelen van het waterschap.

Kaderstellende beleidsnota's

- Reglement van bestuur voor het waterschap Hollandse Delta.
- Coalitieprogramma op hoofdlijnen 2009-2013.
- Gedragscode bestuurlijke integriteit Hollandse Delta.
- Organisatiebesluit WSHD.
- Mandateringsbesluiten WSHD.
- beleidsnotitie "Waterschap Hollandse Delta, een professionele waterautoriteit (2010-2013)".

3.6.1 Bestuur

Naam: 7.10 Bestuur

Basisgegevens

Omschrijving	Alle activiteiten, die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van de bestuursvergaderingen. Onder dit product valt ook de preparatie voor de calamiteitenbestrijding.
Kerngegevens	<ul style="list-style-type: none"> • 30 leden Verenigde Vergadering (VV) • 5 leden college van Dijkgraaf en Heemraden (D&H)

Wettelijke en maatschappelijke kaders

De kaders voor het functioneren als bestuursorgaan zijn vastgelegd in de Waterschapswet. De VV geeft daarbij invulling aan het budgetrecht en de verordenende bevoegdheid.

Het calamiteitenplan wordt vastgesteld op grond van de Waterwet, het Waterbesluit, Waterschapswet en de Wet op de Veiligheidsregio's en het Reglement van waterschap Hollandse Delta.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

Het op een rechtmatige, integere en doelmatige wijze maken van strategische keuzes en het behartigen van belangen van de ingelanden van het waterschap. Leidraad daarvoor vormt de vastgestelde missie van waterschap Hollandse Delta.

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren	<p>Het effectueren van de aanbevelingen van het Bestuurskrachtonderzoek 2012 en het organiseren van een Bestuurstevredenheidsonderzoek.</p> <p>Uiterlijk 1 oktober 2014 is het calamiteitenplan en het crisiscommunicatieplan geactualiseerd. Op basis van een voor 1 april 2014 vastgesteld programma, worden in 2014 opleidingen, trainingen en oefeningen uitgevoerd. Een multidisciplinaire oefening crisiscommunicatie wordt voor 1 december 2014 gehouden.</p>
---------------	--

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • Het organiseren van de Bestuursverkiezingen conform de Waterschapswet in 2015. • Het Calamiteitenplan wordt jaarlijks geactualiseerd, in 2016 geëvalueerd en in 2017 herzien. Het crisiscommunicatieplan wordt jaarlijks geactualiseerd, in 2015 geëvalueerd en in 2016 herzien. Jaarlijks wordt een opleidingen-, trainen- en oefenprogramma vastgesteld en uitgevoerd.
---------------	---

3.6.2 Externe communicatie

Naam: 7.20 Externe communicatie

Basisgegevens

Omschrijving Externe communicatie is het geheel van communicatievormen en -processen van het waterschap naar de buitenwereld. Dit bestaat uit de rechtstreekse communicatie met de burger, public relations en imagocommunicatie.

Wettelijke en maatschappelijke kaders

De voortschrijdende techniek werkt versnellend op sociale, politieke en demografische ontwikkelingen. Met alle digitale media binnen handbereik vraagt de belastingbetaler 24 uur per dag afgestemde, bereikbare en transparante informatie en (elektronische) dienstverlening.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

De kernstrategie is om op simpele en begrijpelijke wijze informatie te geven, die afgestemd is op de verschillende doelgroepen. De communicatie wordt in concrete projecten gebiedsgericht/persoongericht opgezet en toegespitst op wensen en behoeften van de ontvanger.

De herkenbaarheid van WSHD en zijn beleid verder verbeteren. De focus ligt op basisscholen, burgers, bedrijven en samenwerkingspartners.

Verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven begint bij goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van informatie en diensten. Gemeenten worden daartoe de frontoffice voor alle dienstverlening. De verdere ontwikkeling van het waterschapsloket is daarop gericht, in samenwerking met gemeenten in het werkgebied van WSHD.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Aantal basisscholen (groepen 7 en 8) in gebied WSHD bereiken via eigen rondleidingen/gebruiken lesbrieven over waterschapstaken etc.	10%	15%	20%	30%	40%	50%	50%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren Op basis van de beleidsnotitie "Waterschap Hollandse Delta, een professionele waterautoriteit", wordt onder meer het volgende gerealiseerd:

- doorvertaling uitkomsten onderzoeken (o.a. burgerpanel) onder inwoners en bedrijven naar corporate communicatie en projectcommunicatie (doelgroepgericht communiceren via diverse kanalen en middelen);
- uitvoering pro-actief (social) mediabeleid;
- gerichte inzet burgerpanel;
- uitvoering educatiebeleid;
- vervolgmeting 2011 waardering en klanttevredenheid d.m.v. imago-onderzoek/ Klanttevredenheidsonderzoek (KTO);
- communicatiebeleid en uitvoering waterschapsverkiezingen 2015.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015-2018

Te realiseren

- Uitvoering communicatiebeleid waterschapsverkiezingen 2015.
- Beleidsnotitie communicatie 2015-2019 onder meer gebaseerd op het nieuwe coalitieprogramma.

3.6.3 Waterwet

Naam:	7.30 Waterwet
Basisgegevens	
Omschrijving	Behandelen van aanvragen voor een watervergunning of een melding op grond van de Waterwet en op de Waterwet gebaseerde verordeningen en AMvB's, zoals bijvoorbeeld de Keur, Besluit Bodemkwaliteit, etc. Het handhaven van de wet- en regelgeving ter voorkoming van gevaarlijke situaties.
Kerngegevens	<ul style="list-style-type: none"> • 850 Watervergunningen • 200 Meldingen AMvB • 800 Meldingen keur • 30 Adviezen aan RWS/ RUD's • 40 Milieu Risico Analyses bij BRZO bedrijven

Wettelijke en maatschappelijke kaders

Het vergunningenbeleid is gebaseerd op de keur en de modelbeleidsregels, zoals die door de Unie van Waterschappen zijn vastgesteld. Het handhavingsbeleid is gebaseerd op de kwaliteitseisen zoals genoemd in het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor) behorende bij de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo). Belangrijke ontwikkelingen zijn harmoniseren van regels, verlichting van administratieve lastendruk en het verhogen van de dienstverlening aan de burgers en bedrijven. Dit kan leiden tot vergaande samenwerking, integratie tussen overheden of zelfs het onderbrengen van taken in gemeenschappelijke regelingen, zoals de Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's). Dit proces wordt versterkt doordat het Rijk werkt aan een nieuwe Omgevingswet. In deze wet worden de Waterwet, de Wabo en enige andere wetten geïntegreerd, zodat burgers en bedrijven nog maar één vergunning nodig hebben als zij activiteiten uitvoeren in een waterstaatswerk, de omgevingsvergunning.

Wat willen we bereiken in 2014-2018

Het vergunning- en handhavingsbeleid tussen de waterschappen is geharmoniseerd. Burgers en bedrijven kunnen bij één loket terecht voor al hun aanvragen voor vergunningen m.b.t. de fysieke leefomgeving. De samenwerking tussen de verschillende bevoegde gezagen op dit gebied (gemeenten, waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat) zorgt voor een soepele afhandeling van aanvragen. De wateraspecten worden geborgd door deskundige medewerkers van het waterschap.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Doorlooptijd van de aanvragen binnen de gestelde termijn		90%	90%	100%	100%	100%	100%
Max. % van uitgevoerde controles wordt bestuursrechtelijk gehandhaafd		10%	8%	8%	8%	8%	8%
Max. % van uitgevoerde controles wordt strafrechtelijk gehandhaafd		2%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%

Wat gaan we daarvoor doen in 2014

Te realiseren	• Uitvoering geven aan de dagelijkse productie binnen de kaders van de kwaliteitscriteria uit het Bewijs van Goede Dienst. • Uitvoering geven aan het verbeterplan behorende bij het Bewijs van Goede Dienst. • Implementeren samenwerkingssoftware t.b.v. vergunningverlening en handhaving. • Procesoptimalisatie uitvoeren. • Uitvoering geven aan de netwerkorganisatie met WSRL. • Verbeteren van de naleefbaarheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van regels. • Hanteren van onderscheid tussen koplopers (goede nalevers), middenmoters en achterblijvers. Bij de koplopers wordt het toezicht zodanig uitgevoerd dat recht wordt gedaan aan de koploperspositie. Achterblijvers worden vaak en intensief gecontroleerd. • Toepassen van risicogerichte prioritering. • Verbreden van het handavingsinstrumentarium door het ontwikkelen en breder inzetten van communicatie, zelfcontrole, ketenbenadering, administratief toezicht en auditmethoden. • Verbeteren van de kwaliteit van het toezicht. Om de kwaliteit verder te verbeteren wordt onder andere ingezet op het versterken van deskundigheid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2015 -2018

Te realiseren	De ingezette lijnen voortzetten, de binnenkomende aanvragen behandelen, continu zoeken naar verbeteringen en jaarlijks op basis van de risico-inventarisatie het toezicht prioriteren.

3.6.4 Wat mag het kosten

Uit het volgende overzicht blijkt de verdeling van de totale kosten van dit programma naar de verschillende beleidsproducten:

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ baten	Beleidsproduct	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten								
7.10. Bestuur		2.479	3.118	3.390	3.356	3.780	3.735	3.689
7.20. Externe communicatie		1.060	1.637	1.614	1.645	1.657	1.683	1.656
7.30. Waterwet		4.740	6.926	7.228	7.279	7.361	7.451	7.449
Totaal Lasten		8.280	11.680	12.231	12.280	12.798	12.870	12.794
Baten								
7.10. Bestuur		-1.065	-975	-432	-432	-432	-432	-432
7.20. Externe communicatie		-25	0	0	0	0	0	0
7.30. Waterwet		-375	-130	-130	-130	-130	-130	-130
Totaal Baten		-1.465	-1.105	-562	-562	-562	-562	-562
Eindtotaal		6.815	10.575	11.669	11.718	12.236	12.308	12.232

3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inhoud programma

Basisgegevens

Omschrijving Het programmaplan wordt afgesloten met een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hieronder vallen de belastingheffing, het invorderingsbeleid en de kwijtschelding. Verder worden hier ontvangen dividenden, overige algemene baten en lasten en de raming voor onvoorzien uitgaven verantwoord.

Algemene beleidsuitgangspunten

De belastingheffing gebeurt op basis van actuele wet- en regelgeving. De heffingen worden ingezet voor waterschap gerelateerde taken. Gestreefd wordt naar een evenwichtige verdeling van kosten over de categorieën.
De uitvoering van de heffing en invordering wordt door SVHW afgewikkeld.

Prestatie-indicatoren	Nulmeting	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014	streefwaarde 2015	streefwaarde 2016	streefwaarde 2017	streefwaarde 2018
Het % van alle aanslagen dat voor 31 december van het betreffende jaar is opgelegd	98,45%	98%	98%	98%	98%	98%	98%

3.7.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

Lasten/ baten	Beleidsproduct	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten								
8.10. Algemene lasten en baten		17.547	5.565	6.643	6.600	6.569	6.641	4.832
8.20. Onvoorzien		0	500	500	500	500	500	500
8.30. Belastingen		1.854	0	0	0	0	0	0
8.40. Exploitatiesaldo		3.395	4.818	5.559	4.381	3.951	1.290	911
Totaal Lasten		22.795	10.883	12.702	11.481	11.019	8.431	6.242
Baten								
8.10. Algemene lasten en baten		-13.904	-1.996	-3.292	-3.596	-3.324	-4.926	-3.992
8.30. Belastingen		-135.178	-137.577	-141.166	-144.396	-147.256	-147.574	-150.655
8.40. Exploitatiesaldo		-3.189	0	0	0	0	0	-1.986
Totaal Baten		-152.271	-139.573	-144.458	-147.992	-150.580	-152.500	-156.633
Eindtotaal		-129.476	-128.690	-131.756	-136.512	-139.561	-144.070	-150.391

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar

4.1.1 Externe ontwikkelingen

Bestuursakkoord Water (2011)

Door het Kabinet Rutte II zijn de meeste afspraken uit het Bestuursakkoord Water (2011) gecontinueerd. Enkel de afspraken over de bestuurlijke verhoudingen en de verkiezingen van de waterschapsbesturen zijn in het Regeerakkoord aangepast. In het onderstaande wordt kort ingegaan op de huidige stand van zaken:

- **Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)**
De afspraken over de 50%-50% verdeling van de kosten van het Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn inmiddels opgenomen in de Waterwet. In 2013 is ook het eerste programma nHWBP opgesteld, zodat vanaf 2014 ook een daadwerkelijk begin gemaakt kan worden met de eerste verkenningen en versterkingen van de dijkvakken, die in de 3^e toetsronde zijn afgekeurd. Volgend jaar zullen de uitkomsten van de verlengde 3^e toetsing worden ingepast in dit voortrollend programma.
De vernieuwde subsidieregeling, het toetsingskader en de programmadirectie (n)HWBP hebben inmiddels ook al verder vorm gekregen, waarbij de samenwerking tussen Rijkswaterstaat en de waterschappen een belangrijke leidraad vormt.
- **Samenwerking in de waterketen**
Een belangrijke afspraak uit het Bestuursakkoord Water is de efficiencywinst van € 380 miljoen, die in 2020 in de afvalwaterketen geboekt moet zijn. Net voor de zomer van 2013 is een visitatiecommissie onder leiding van mevrouw Peijs ingesteld. Deze visitatiecommissie zal de ontwikkelingen rond de samenwerking per regio in beeld brengen en zo nodig voorstellen voor versnelling/verbetering doen op basis van de best-practices in de verschillende regio's.
- **Verdergaande samenwerking op verschillende gebieden**
Er zijn inmiddels verschillende initiatieven gestart zijn om een grotere efficiency te verkrijgen door samen te werken op het gebied van planvorming, inkoop, belastingheffing, monitoring, etc. In het kader van de nieuwe Omgevingswet vindt ook discussie plaats over de planvorming op het gebied van het waterbeheer.
- **De bestuurlijke verhoudingen en verkiezingen**
In het Bestuursakkoord Water was nog het voornemen voor indirecte verkiezingen van waterschapsbesturen opgenomen. Inmiddels heeft kabinet Rutte II besloten om de waterschapsbesturen rechtstreeks en tegelijkertijd met de verkiezingen voor Provinciale Staten (maart 2015) te laten plaatsvinden.
Daarnaast spreekt het coalitieakkoord van Rutte II zich nog uit voor het schrappen van de waterschappen uit de Grondwet en voor het hervormen van het staatsbestel, waarbij de provincies moeten worden samengevoegd tot 5 landsdelen, die een taak op het gebied van ruimtelijke ordening, natuur en economie krijgen. Ook de waterschappen zouden dan rond 2025 moeten worden opgenomen in deze landsdelen.

Deltaprogramma

De verschillende deelprogramma's van Deltaprogramma zijn momenteel druk bezig aan een eindsprint om medio 2014 de voorkeursstrategieën en de Deltabeslissingen te kunnen presenteren. Vier van de vijf Deltabeslissingen zijn van belang voor Hollandse Delta. Deze zijn:

- **Nieuwe normering:**
In het kader van het generieke Deltadeelprogramma Veiligheid zullen volgend jaar voorstellen gedaan worden voor de overstromingskansen van de primaire waterkeringen. Daarbij dient voor iedereen een 'basisveiligheid' van 10^{-5} te worden gegarandeerd. Een verhoging van deze veiligheid is mogelijk voor gebieden met een zeer hoge economische schade, een groot aantal slachtoffers of met een hoog risico op maatschappelijke ontwrichting.
- **Zoetwatervoorziening:**
Door het generieke Deltadeelprogramma Zoetwatervoorziening zal volgend jaar aangegeven worden op welke wijze een duurzame zoetwatervoorziening vormgegeven wordt bij langere, droge perioden. Vooral de afstemming tussen het hoofd- en regionaal systeem en het omgaan met de toenemende verzilting zullen belangrijke ijkpunten zijn.

- Ruimtelijke adaptatie:
Het Deltadeelprogramma Nieuwbouw & Herstructurering zal in de Deltabeslissing over ruimtelijke adaptatie nader ingaan op de strategie van meerlaagsveiligheid (ook in buitendijkse gebieden) en de wijze waarop een klimaatbestendige stad ontwikkeld kan worden.
- Rijn-Maas-Delta:
Tenslotte zullen de regionale Deltadeelprogramma's Rijnmond-Drechtsteden, Zuidwestelijke Delta en Rivieren samen de toekomstige verdeling van het rivierwater en de mogelijkheden voor (extra) berging op het Volkerak-Zoommeer/Grevelingen in één samenhangende Deltabeslissing samenbrengen.

De waterschappen zullen als regionale waterautoriteiten nauw worden betrokken bij de voorbereiding en bij de uitwerking van deze Deltabeslissingen. Zoals in 2013 al is ingezet, zullen er ook in 2014 bestuurlijke consultatierondes worden gehouden.

4.1.2 Interne ontwikkelingen

Door de reorganisatie is het aantal afdelingen afgenomen, waardoor er minder 'afstemverliezen' tussen de verschillende afdelingen zijn. Daarmee wordt de focus gelegd op de te bereiken resultaten en de outcome van de verschillende waterschapstaken. Dat is niet alleen intern van belang, maar ook in de samenwerking met andere partijen (gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat, provincie, Rijk, etc.).

Door een duidelijke focus op de doelen/outcome wordt ook het Bestuur beter in staat gesteld om te sturen op de realisatie daarvan. De ingezette lijn vanuit het Uitvoeringsprogramma WaterBeheerPlan (uWBP) zal worden doorgezet in het nieuwe WaterBeheerProgramma, dat in 2015 moet worden vastgesteld. Zeker in verband met de waterschapsverkiezingen in 2015 vereist dit de nodige aandacht.

Daarnaast zal in de komende jaren steeds meer aandacht gaan naar het hebben en houden van goed geschoold personeel. Samenwerking met andere waterschappen is daarbij belangrijk. Samen met Rivierenland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland en Hollands Noorderkwartier heeft Hollandse Delta een start gemaakt met een trainee-programma, waarin enerzijds de mogelijkheid bestaat om het waterschap als een moderne, aantrekkelijke werkgever te afficheren, terwijl het anderzijds kansen biedt om kennis te maken met jonge talenten op verschillende gebieden. Maar ook het bieden van een uitdagende werkomgeving is van belang voor een aantrekkelijke werkgever. Daartoe behoren ook innovatieve projecten (zoals Cenirelta of de Grondstoffenfabriek), samenwerking met andere partijen (zoals met de gemeenten in het kader van de waterketen of met Rijkswaterstaat inzake monitoring) en maatschappelijke betrokkenheid (bijv. duurzaamheid of buitenlandse projecten). Tenslotte zal de komende tijd ook aandacht besteed worden aan het inzetten van de nieuwe technieken, zoals het Bestuurlijk Activiteiten Bewaking Systeem (BABS).

4.2 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en de komende begrotingsjaren worden beschouwd.

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen conform artikel 4.14 Waterschapsbesluit. Incidentele baten en lasten leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van de nettokosten. Eliminatie van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming, levert een gezuiverd netto resultaat op. Dit biedt meer inzicht in het meerjarig structureel financieel perspectief. In het hieronder staande overzicht zijn de incidentele baten en lasten van € 50.000 en hoger opgenomen.

Incidentele baten en lasten 2014-2018

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)				
	2014	2015	2016	2017	2018
Incidentele lasten					
<u>Programma Watersysteem</u>					
- Agrorandenregeling	200				
<u>Programma Zuiveren</u>					
- Bijdragen gemeenten beheer transportstelsel	76	13			
- Uit bedrijf name slibgistingstanks		284	284		
<u>Ondersteuning en bedrijfsvoering</u>					
- Salarislasten: tijdelijke formatie t.b.v. Anammox life+	141	141			
- Invoering e-HRM	30	100			
Totaal incidentele lasten	447	538	284	0	0
Incidenteel baten					
<u>Programma Water</u>					
- Groot onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	224				
<u>Programma Zuiveren</u>					
- Anammox project	113	113			
<u>Bedrijfsvoering</u>					
- Werving en selectie	50				
- Onderzoek en innovatie t.g.v. Anammox	232	232			
Totaal incidentele baten	-202	93	0	0	0
Saldo van incidentele baten en lasten	-172	193	284	0	0

4.3 Doorbelasting indirecte kosten

De doorbelasting van de indirecte kosten (kostentoerekening) voor de begroting 2014 is gebaseerd op de beleidsnota over dit onderwerp die op 27 september 2012 door de Verenigde Vergadering is vastgesteld.

De kosten en opbrengsten worden zoveel mogelijk direct op een beleidsproduct verantwoord. Een deel van de kosten en opbrengsten kan niet rechtstreeks worden verantwoord. Het gaat hierbij met name om de kosten van de bedrijfsvoering en de baten en lasten die worden verantwoord onder het programma Algemene beleidstaken.

4.3.1 Doorbelasting netto-kosten Bedrijfsvoering

De kosten van de bedrijfsvoering worden op basis van de ureninzet doorbelast aan de beleidsproducten die onder de programma's vallen en aan de investeringsprojecten. Bij dit laatste wordt rekening gehouden met de randvoorwaarden zoals opgenomen in de beleidsnota Activeren, waarderen en afschrijven. De doorbelasting gebeurt in de begroting op basis van voorcalculatorische tarieven en de geraamde ureninzet. In de jaarrekening vindt de doorbelasting plaats op basis van de voorcalculatorische tarieven en de werkelijke ureninzet.

4.3.2 Doorbelasting netto-kosten programma Algemene beleidstaken

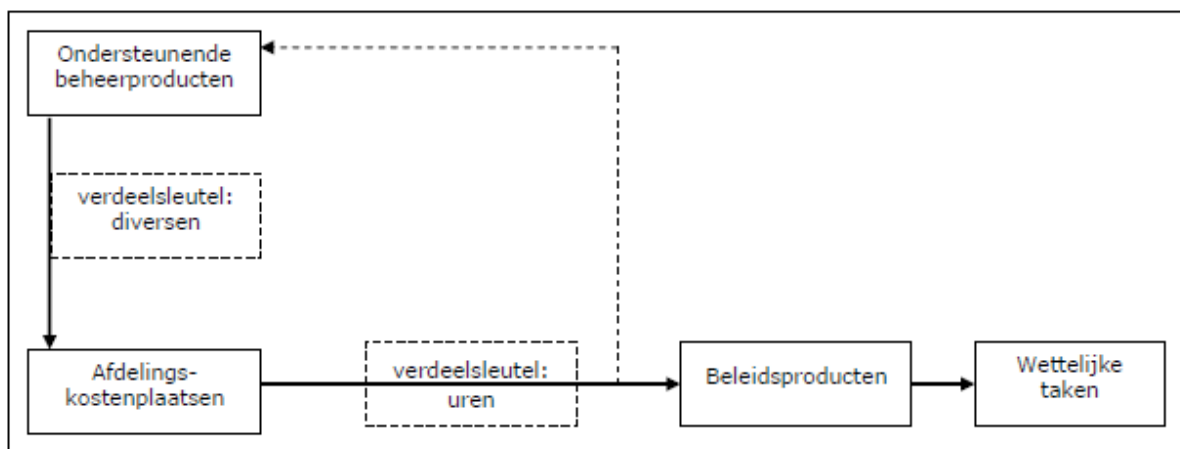
De netto-kosten die worden verantwoord onder het programma Algemene beleidstaken worden op basis van de verhouding van de directe kosten en kapitaallasten die direct toegerekend worden, over de drie waterschapstaken verdeeld. Hierbij wordt uitgegaan van de gemiddelde kosten in de primitieve begrotingen van de afgelopen vier jaar. Het berekende percentage wordt afgerond op 5% of een veelvoud daarvan. Elk jaar worden bij het opstellen van de nieuwe begroting de berekende percentages getoetst. Over de jaren 2010 – 2013 is het beeld als volgt:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013	gemiddeld	in %	afgerond
Watersysteemheffing	32.084	37.296	33.823	37.169	35.093	38%	40%
Zuiveringsheffing	48.518	47.498	43.773	42.718	45.627	50%	50%
Wegenheffing	11.441	10.886	10.961	10.406	10.924	12%	10%
Totaal	92.043	95.680	88.557	90.293	91.643		

De afgeronde percentages zijn gelijk aan de voor de begroting 2013 berekende percentages.

Schematische weergave methodiek kostentoerekening

De hiervoor beschreven systematiek kan schematisch (versimpeld) als volgt worden weergegeven:

4.3.3 Tarieven voor derden

Door het waterschap worden diensten en/of werkzaamheden ten behoeve van derden verricht. Voor die gevallen waarvoor geen vaste afspraken zijn gemaakt met degene waarvoor de werkzaamheden worden verricht, wordt de inzet van personeel in rekening gebracht op basis van de beleidsnota 'Onderbouwing tarieven leges en werken voor derden' (vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 23 juni 2011). In deze nota is opgenomen dat de tarieven jaarlijks worden geactualiseerd op grond van de begroting van het betreffende jaar.

Uitgangspunten bij het berekenen van de tarieven zijn:

- bij de berekening van de directe uurtarieven gaat Waterschap Hollandse Delta uit van het maximum van de salarisschalen;
- voor de indirecte personeelskosten wordt een vaste opslag per uur berekend;
- voor de toegerekende kosten (ondersteuning en overhead) wordt ook een vaste opslag per uur berekend;
- het aantal productieve uren, op basis waarvan de opslag berekend wordt, is gesteld op 1.425 uur per formatie-eenheid per jaar;
- alle opslagen worden jaarlijks bijgesteld aan de hand van de begrotingsgegevens van dat jaar.

Op basis van deze uitgangspunten gelden voor het begrotingsjaar 2014 de volgende in rekening te brengen uurtarieven per salarisschaal:

Schaal	tarief	Schaal	tarief	Schaal	tarief
3	67,00	8	80,00	13	115,00
4	69,00	9	84,00	14	122,00
5	70,00	10	88,00	15	130,00
6	73,00	11	98,00	16	137,00
7	76,00	12	106,00	18	156,00

In deze tarieven is rekening gehouden met een opslag voor indirecte personeelskosten van € 2,66 en een opslag voor ondersteuning en overhead van € 36,65.

4.4 Reserves en voorzieningen

De basis voor de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen is het bestaande beleid zoals geformuleerd in de nota Reserves en voorzieningen (vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 24 november 2011).

De reserves worden onderscheiden in algemene reserves en bestemmingsreserves. Voor een specificatie van het verloop van de reserves wordt verwezen naar bijlage 2.

4.4.1 Algemene reserves

Algemene reserve

Onder algemene reserve wordt verstaan: Een reserve waaraan het algemeen bestuur geen specifieke bestemming heeft gegeven en die als buffer fungeert voor de opvang van eventuele financiële tegenvallers van algemene aard.

Met ingang van 1 januari 2009 zijn, als gevolg van het nieuwe heffingsstelsel, de algemene reserve per taak, zijnde Waterkwantiteit, Waterkeringen, Waterkwaliteit en Wegen, omgevormd tot algemene reserves per programma. De notitie reserves en voorzieningen geeft voor de saldi van de algemene reserves als richtlijn een omvang van tussen de 5% en de 10% van de totale netto-lasten per programma.

Algemene reserve Waterkeringen (800041)

Het saldo van deze reserve wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 829.000. Dit komt overeen met 5,1% van de geraamde netto-lasten 2014 van dit programma.

Algemene reserve Water (800042)

Het saldo van deze reserve wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 2.544.000. Dit komt overeen met 6,2% van de geraamde netto-lasten 2014 van dit programma.

Algemene reserve Zuiveren (800043)

Het saldo van deze reserve wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 5.634.000. Dit komt overeen met 10,2% van de geraamde netto-lasten 2014 van dit programma.

Algemene reserve Wegen (800044)

Het saldo van deze reserve wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 843.000. Dit komt overeen met 10,7% van de geraamde netto-lasten 2014 van dit programma.

Algemene reserve algemene beleidstaken (800045)

Het saldo van deze reserve wordt per 1 januari 2014 geraamd op €2.848.000. Dit komt overeen met 12,2% van de geraamde netto-lasten 2014 van dit programma (incl. algemene dekkingsmiddelen).

4.4.2 Bestemmingsreserves

Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan: Een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in "Bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie" en "Overige bestemmingsreserves".

Bestemmingsreserves voor tariefsegalisaties zijn reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven en niet specifiek besteed dienen te worden (artikel 4.52 lid 1b Waterschapsbesluit). Naar verwachting heeft WSHD per 1 januari 2014 geen tariefsegalisatiereserves.

Overige bestemmingsreserves

Reserve equalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)

Voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie van DRSH Zuiveringsslib NV te Dordrecht is in het verleden een subsidie ontvangen van Rijkswaterstaat. Bij de bouw van de installaties werden aanvankelijk aanvullende eisen gesteld ten aanzien van het reduceren van slib, c.q. de verwerking van slib. Echter door te kiezen voor de oprichting van DRSH Zuiveringsslib NV waren deze

aanvullende eisen per installatie niet nodig. De uiteindelijk in 1994 door Rijkswaterstaat toegekende subsidie is gebaseerd op de bouw van vijf installaties. Jaarlijks vindt gedurende 25 jaar, tot en met 2019, een vrijval plaats ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater. Voor 2014 bedraagt de geraamde onttrekking € 512.000.

Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)

Op 1 oktober 1998 is door één van de rechtsvoorgangers van WSHD (Zuiveringschap Hollandse Eilanden en Waarden) een Cross Border Lease transactie (CBL) afgesloten met investeerders en banken in de Verenigde Staten. Deze transactie betreft een overeenkomst over de verhuur en huur van 20 rioolwaterzuiveringsinstallaties, waarmee in 1998 een financieel rendement is behaald van circa € 15 miljoen. Met dit resultaat is een reserve CBL gevormd, van waaruit gedurende 20 jaar, tot en met 2017, een bedrag vrijvalt ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater. Voor 2014 bedraagt de geraamde onttrekking € 591.600.

De CBL constructie is dusdanig opgezet dat geen verstoring van de bedrijfsvoering plaatsvindt. Het beheer en onderhoud en verzekering van de betreffende installaties vindt op een zelfde wijze plaats als voor installaties die niet onder de CBL vallen. Er zijn leasecontracten gesloten met drie Trusts met verschillende looptijden. De jaarlijkse leasebetaling aan de investeerder vindt plaats vanuit daarvoor gevormde deposito's. In de periode 2019 - 2023 eindigen de looptijden van de drie Trusts en kan de terugkoopoptie worden uitgeoefend. Deze terugkoopoptie is volledig gedekt met Amerikaanse staatsobligaties.

Reserve BBVW Wegenbeheer (800055)

De kosten voor groot onderhoud moeten in de exploitatiebegroting worden opgenomen. Ter gedeeltelijke dekking van deze kosten is besloten om een bestemmingsreserve Wegenbeheer te vormen. Bij het besluit tot vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2010 heeft de VV besloten een bedrag van € 1.775.420 aan de bestemmingsreserve toe te voegen om de tot en met 2015 geraamde jaarlijkse onttrekking van € 469.000, voor de BBVW effecten in de uitgaven voor groot onderhoud, op te vangen. De geraamde onttrekking voor 2014 bedraagt € 469.000.

Reserve Gegarandeerde geldleningen HVC NV (800056)

Deze reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2010 en is bestemd voor de (gedeeltelijke) dekking van eventuele aanspraken op de garantstelling die door WSHD is verstrekt voor een door HVC afgesloten geldleningen. In verband met de garantstelling wordt van HVC jaarlijks provisie ontvangen. Het ontvangen provisie wordt gestort in de reserve. Voor 2014 wordt het te ontvangen provisie geraamd op € 140.000.

Deze reserve wordt aan het eind van de looptijd van de gegarandeerde geldleningen opgeheven.

Reserve Reorganisatie WSHD

Bij de vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2010 heeft de VV op 23 juni 2011 besloten een deel van het rekeningresultaat (€ 1.000.000) te reserveren in verband met reorganisatiekosten. In 2013 wordt naar verwachting € 683.000 besteed, waarmee de reserve is uitgeput.

Reserve Planvormingskosten proj. dijkversterkingen (800058)

Bij de vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2010 heeft de VV op 23 juni 2011 besloten deze reserve in te stellen en een deel van het rekeningresultaat, te weten € 3.572.833, toe te voegen aan deze reserve. Per ultimo 2013 wordt het saldo geraamd op € 2.793.000.

Reserve Fractievergoedingen (800060)

Bij de vaststelling en bestemming van het jaarrekeningresultaat 2011 heeft de VV op 28 juni 2012 besloten een deel van het rekeningresultaat, te weten € 4.281, toe te voegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Fractievergoedingen.

Reserve vervangingsinvesteringen

Bij de vaststelling door de Verenigde Vergadering van de nota AWA op 27 september 2012 is besloten de structurele financiële voordelen als gevolg van deze nota in te zetten ter dekking van toekomstige vervangingsinvesteringen. Ter effectuering van dit besluit is de Reserve vervangingsinvesteringen ingesteld. In 2014 wordt € 1.929.000 gestort in deze reserve.

Reserve geactiveerde lasten

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2013 op 22 november 2012 is besloten tot het instellen van deze reserve. Op basis van de nota AWA wordt de inzet van personeel voor de realisatie van investeringen vanaf 2012 toegerekend aan de betreffende investeringen, mits wordt voldaan aan de in de nota opgenomen randvoorwaarden. In de nota AWA is de aanneming gedaan dat in totaal € 2.800.000 (incl. HWBP-projecten) wordt toegerekend aan investeringen. In de begroting 2014 is dit bedrag hoger. Een verschil van € 3.490.000. Het is nog onzeker of de geraamde inzet inderdaad gerealiseerd wordt. Gezien deze onzekerheid wordt het voordeel gestort in deze reserve. In de meerjarenraming is er in 2018 sprake van een nadeel. Dit nadeel komt ten laste van de reserve. Na afloop van 2013 wordt op basis van de realisatie geëvalueerd wat de werkelijke gevolgen zijn van de beleidswijziging van de nota AWA en kan een besluit worden genomen over de inzet van deze reserve.

Reserve vervangingsinvesteringen zuiveren (800065)

Bij de vaststelling van de jaarstukken 2012 op 27 juni 2013 is besloten tot de instelling van deze reserve. Het saldo wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 1.936.000.

Reserve vervangingsinvesteringen wegen (800066)

Bij de vaststelling van de jaarstukken 2012 op 27 juni 2013 is besloten tot de instelling van deze reserve. Het saldo wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 1.587.000.

4.4.3 Voorzieningen

Voor een specificatie van het verloop van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 3.

Voorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur (800019)

Deze voorziening is bij de fusie gevormd en bedoeld voor uitbetaling van salaris van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen, evenals de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden. Jaarlijks wordt de ingehouden pensioenpremie van dagelijkse bestuursleden, uitgezonderd de dijkgraaf, aan deze voorziening toegevoegd.

De administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgelden en pensioenen wordt verzorgd door een extern bureau die regelmatig voor alle bekende toekomstige verplichtingen nieuwe actuariële berekeningen opstelt. Hieruit blijkt met welke verplichtingen Hollandse Delta voor de toekomst rekening moet houden. Hiernaast is in eigen beheer bepaald welke middelen nog moeten worden gereserveerd voor de uitbetaling van de lopende pensioenen.

De geraamde stand van de voorziening bedraagt per 1 januari 2014 € 3.577.000. In 2014 wordt naar verwachting € 100.000 in de voorziening worden gestort en zal € 658.000 worden onttrokken ten behoeve van wachtgelden, pensioenen en uitkeringen. Volgens de laatste berekeningen is de voorziening toereikend.

Voorziening verlofrechten personeel (800030)

Dit betreft opgebouwde inhoudingen voor verlof van een personeelslid van een van de rechtsvoorgangers, die is meegenomen in de fusie. De regeling is per 1 januari 2005 vervallen. Deze voorziening blijft beschikbaar tot het moment dat betrokkene met pensioen gaat, c.q. aanspraak maakt op deze voorziening door middel van het opnemen van verlof. Daarna vervalt deze voorziening. De omvang van de voorziening bedraagt per 1 januari 2014 € 13.000 en is toereikend.

Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)

Deze voorziening is ter dekking van uit te betalen jubileumuitkering en vergoedingen voor leeftijdsontslag waar de werknemers recht op hebben. Tevens wordt in deze voorziening de waarde van de nog door personeelsleden op te nemen verlofdagen over afgelopen jaren gekwantificeerd. Conform het Waterschapsbesluit (art. 4.54 en 4.55) moet voor arbeidsgerelateerde verplichtingen een voorziening gevormd worden.

Voorziening Grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) (800062)

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) wordt afvalwater gezuiverd op onze zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid. Op basis van aangiften met geschatte vervuilingseenheden (VE's) van HHD en HHSK worden voorlopige aanslagen voor dit zogenaamde grensoverschrijdend afvalwater opgelegd. Op basis van definitieve VE's en een correctie op de kosten voor kwijtschelding en oninbaar wordt na afloop van een belastingjaar een definitieve afrekening opgemaakt. De definitieve VE's zijn uiterlijk drie jaar na afloop van een belastingjaar bekend (worden aangeleverd door HHSK en HHD). De VE's over de jaren 2010 t/m 2012 zijn nog niet definitief. Op basis van de laatst bekende werkelijk VE's is de voorziening gevormd.

4.5 Waterschapsbelastingen

4.5.1 1. Algemeen

De financiering van de exploitatiekosten van waterschap Hollandse Delta vindt voornamelijk plaats door het heffen van waterschapsbelastingen. Het belastingstelsel bestaat uit de volgende belastingsoorten:

- Watersysteemheffing: Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aandeel passief waterkwaliteitsbeheer;
- Wegenheffing: Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen;
- Zuiveringsheffing: Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater;
- Verontreinigingsheffing: Dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij WSHD. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste aan de watersysteemheffing.

Voor de programmabegroting 2013 bedraagt de totale belastingopbrengst € 141.166.000. Deze totale belastingopbrengst is door middel van kostenverdeling als volgt verdeeld over de heffingen:

Heffing (bedragen x € 1.000)	Belastingopbrengst
Watersysteemheffing	68.920
Wegenheffing	9.277
Zuiveringsheffing	62.868
Totale belastingopbrengst	141.166

Hierna wordt toegelicht hoe de berekening van de verschillende heffingen naar tarieven tot stand komt.

4.5.1.1 Belastingverordening

Jaarlijks worden door de VV de belastingverordeningen watersysteemheffing, wegenheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing vastgesteld. Middels de belastingverordeningen wordt het opleggen van de aanslagen conform de tarieven zoals deze uit de programmabegroting voortvloeien van een formele grondslag voorzien. Tevens wordt in de verordeningen de mogelijkheid tot het gespreid betalen formeel mogelijk gemaakt. De belastingverordening wordt, normaal gesproken, gelijktijdig met de programmabegroting in de VV van november vastgesteld.

4.5.1.2 Kostentoedelingsverordening

Conform artikel 120 van de Waterschapswet stelt de VV een kostentoedelingsverordening vast, waarin voor elk van de categorieën van heffingplichtigen de toedeling van het kostenaandeel is opgenomen. Bij de berekening van de tarieven 2014 voor verharde openbare wegen is uitgegaan van een gedifferentieerd tarief dat 250% hoger is dan het tarief ongebouwd.

4.5.1.3 Kwijtschelding en oninbaar

Op grond van artikel 144 van de Waterschapswet zijn de waterschappen bij het verlenen van kwijtschelding gebonden aan de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De daarin opgenomen kwijtscheldingsnorm bedraagt 90% van de bijstandsnorm. Artikel 144 van de Waterschapswet geeft waterschappen echter de mogelijkheid om in strakkere of in ruimere zin van de 90% kwijtscheldingsnorm af te wijken. Afwijkingen in ruimere zin zijn toegestaan tot maximaal 100% van de bijstandsnorm. In het kwijtscheldingsbeleid van WSHD zijn de kosten van bestaan gesteld op 100% van de bijstandsnorm.

Het kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de watersysteemheffing en wegenheffing voor wat betreft de ingezetenen én op de zuiveringsheffing voor huishoudens. Het percentage kwijtschelding bedraagt voor de programmabegroting 2014: 7,63%.

Voor oninbaarheid van belastingopbrengsten wordt (evenals voorgaande jaren) 1% gehanteerd. De huidige economische ontwikkeling heeft geen significante gevolgen voor de ontwikkeling van de kosten van de kwijtschelding of oninbaar van belastingaanslagen.

De kosten voor kwijtschelding en oninbaar worden in mindering gebracht op de bruto belastingopbrengsten.

In onderstaande tabel is een specificatie gegeven van de totale bruto-belastingopbrengst en de totale kwijtschelding en oninbaarheid.

Specificatie belastingopbrengst (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014
Bruto-belastingopbrengst	142.556	145.045	148.812
-/- kwijtschelding	6.236	6.017	6.158
-/- oninbaar	1.142	1.450	1.488
Netto-belastingopbrengst	135.178	137.578	141.166

4.5.1.4 Heffingsgrondslag

De heffingsgrondslag (het aantal verwachte heffingseenheden) wordt gebruikt om het tarief te bepalen. Om een inschatting te maken voor de belastingopbrengsten voor de planperiode 2012-2017 is door het SVHW gebruik gemaakt van ervaringsgegevens over de afgelopen heffingsjaren, de verleende bouwvergunningen en de overige bekende prognoses over de toename van het aantal woningen en bedrijven. Tevens is rekening gehouden met een mutatie van de waarde als gevolg van de jaarlijkse waardering.

In de afgelopen jaren is er een dalende trend te zien in de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Deze dalende trend zet de komende jaren voort. Dit leidt tot een stijging van de tarieven hetgeen gecompenseerd zal worden door het lager aantal WOZ-eenheden. In individuele gevallen kan dit tot een lastenstijging leiden.

In de volgende tabel staan de (bruto) aantallen belastingeenheden tot en met 2018.

Categorie/ Belastingsoort	eenheid	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018
Watersysteem-heffing							
Ingezetenen	huishouden	360.900	362.200	363.400	364.600	365.800	367.000
Gebouwd	WOZ-waarde x 1.000.000						
- binnendijks		80.100	74.800	71.800	70.100	70.600	71.000
- buitendijks		14.800	16.700	16.000	15.600	15.700	15.800
Ongebouwd	hectare						
Overig ongebouwd							
- binnendijks excl. wegen		60.400	60.700	60.600	60.500	60.400	60.300
- binnendijks wegen		6.800	6.700	6.700	6.700	6.700	6.700
- buitendijks excl. wegen		7.900	8.700	8.700	8.700	8.700	8.700
- buitendijks wegen		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Natuur		8.700	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Wegenheffing							
Ingezetenen	huishouden	310.100	311.000	312.000	313.000	314.000	315.000
Gebouwd	WOZ-waarde x 1.000.000	75.500	71.800	68.900	67.300	67.700	68.100
Ongebouwd	hectare	68.200	68.200	68.100	68.000	67.900	67.800
Natuur		7.500	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid						
- woonruimten en bedrijven		1.345.000	1.359.500	1.364.500	1.367.500	1.371.500	1.374.500
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid	2.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

4.5.2 Watersysteemheffing

4.5.2.1 Algemeen

Via de watersysteemheffing worden de kosten verhaald die het waterschap maakt voor het beheer en onderhoud van de waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het passieve waterkwaliteitsbeheer. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën, te weten:

- ingezetenen;
- gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de aan de categorieën toegerekende netto-kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

4.5.2.2 Kostentoerekening watersysteemheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekeningspercentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het waterschapsgebied (conform artikel 120 van de Waterschapswet). Het restant is verdeeld op basis van de economische waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

De betreffende percentages zijn:

Categorie	Toerekeningspercentage
Ingezetenen	45,00 %
Gebouwd	43,79 %
Ongebouwd	11,17 %
Natuur	0,04 %

4.5.2.3 Tariefdifferentiatie

Met ingang van 1 januari 2008 is de Wet modernisering waterschapsbestel in werking getreden waardoor de Waterschapswet gewijzigd is. De gewijzigde Waterschapswet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. WSHD heeft in de kostentoedelingsverordening vastgelegd om de volgende tariefdifferentiatie toe te passen:

Buitendijks gelegen onroerende zaken:

Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn, wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd. Dit gedifferentieerd tarief ligt 75% lager dan het tarief dat volgens de Verordening watersysteemheffing voor elk van deze categorieën geldt.

Verharde openbare wegen:

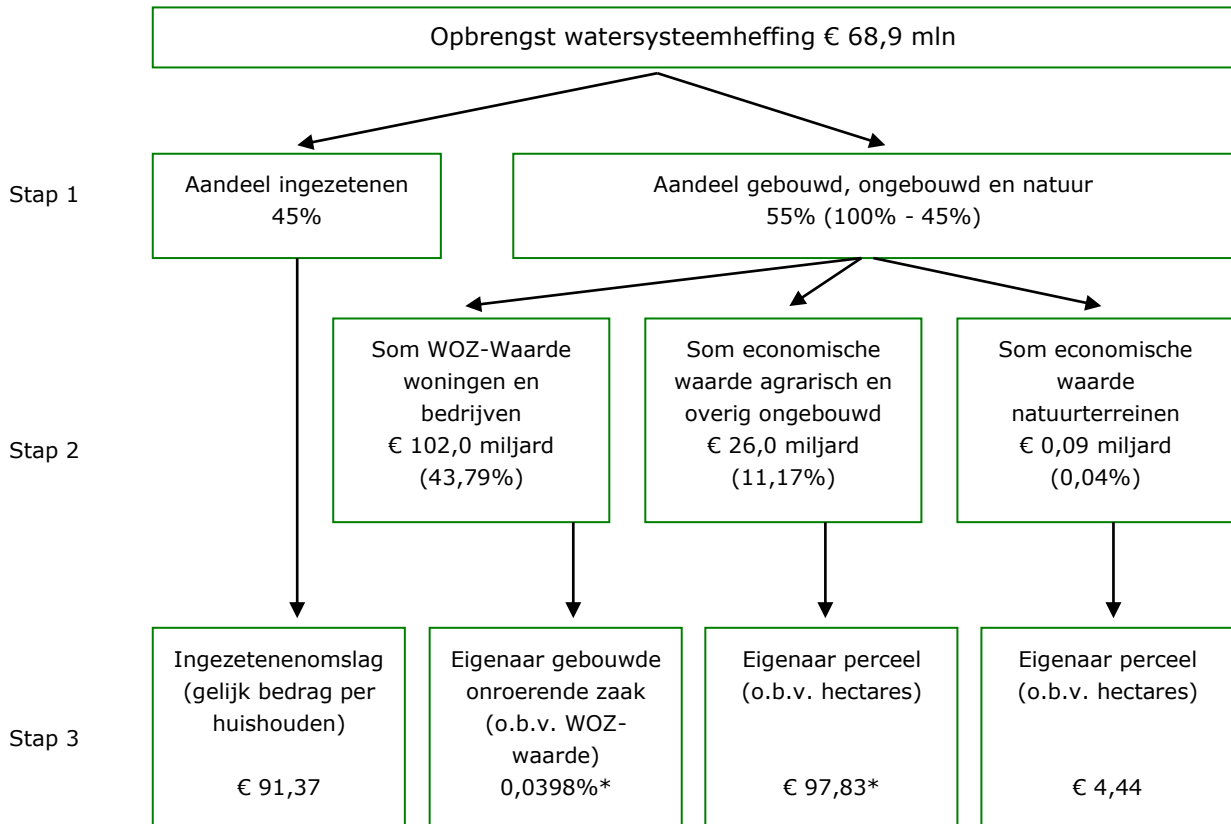
Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd.

4.5.2.4 Categoriele kosten

In de kostentoedelingsverordening is vastgelegd dat de categoriegebonden kosten worden toegerekend aan de veroorzakende categorieën. Het betreft de kosten voor heffing en invordering en de kosten voor verkiezingen.

4.5.2.5 Schematische weergave watersysteemheffing

In onderstaand overzicht is schematisch weergegeven op welke wijze de tariefbepaling van de watersysteemheffing plaatsvindt.

* Dit betreft de gemiddelde tarieven exclusief tariefdifferentiatie.

Toelichting op bovenstaand schema:

Het belastingaandeel van de watersysteemheffing bedraagt voor de categorie ingezetenen 45% en voor de categorie gebouwd, ongebouwd en natuur 55% (zie stap 1). Bij stap 2 wordt het procentueel kostenaandeel van 55% op basis van de economische waarde verdeeld over de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur. Hiermee is het kostenaandeel per categorie bepaald. Vervolgens wordt het kostenaandeel bij stap 3 gedeeld door het aantal belastbare eenheden waaruit het tarief volgt.

Bij de watersysteemheffing is besloten tot tariefdifferentiatie bij de categorieën gebouwd en ongebouwd. Dit betekent dat de buitendijkse gebieden een korting krijgen van 75%. Zij betalen dan nog 25% van het tarief van binnendijkse gebieden. Verder wordt er tariefdifferentiatie toegepast voor verharde openbare wegen.

De tarieven voor de watersysteemheffing zijn (na tariefdifferentiatie) als volgt:

Categorie	Eenheid	Tarief 2013
Ingezetenen	Huishouden	€ 91,37
Gebouwd binnendijks	Vast % WOZ-waarde	0,0398%
Gebouwd buitendijks	Vast % WOZ-waarde	0,0100%
Natuur - ongebouwd	Hectare	€ 4,44
Overig ongebouwd:		
Buitendijks excl. wegen	Hectare	€ 21,17
Buitendijks wegen	Hectare	€ 232,87
Binnendijks excl. wegen	Hectare	€ 84,68
Binnendijks wegen	Hectare	€ 296,38

4.5.3 Wegenheffing

4.5.3.1 Algemeen

De omslag wegenheffing is bedoeld ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen in het beheersgebied van WSHD. De bekostiging van het wegenbeheer wordt ingevuld binnen het beheersgebied van het waterschap waarin de wegentaak wordt uitgeoefend. Concreet betekent dit dat de kostentoedelingsverordening op het punt van het wegenbeheer niet van toepassing is op de gemeente Rotterdam, gebied Europoort en de gemeente Dordrecht. Deze gebieden zijn bij de Wet herverdeling wegenbeheer van 1992 uitgesloten.

Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in 4 belastingcategorieën, te weten:

- ingezetenen;
- gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- ongebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de aan de categorieën toegerekende netto-kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

4.5.3.2 Kostentoerekening wegenheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekeningspercentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het waterschapsgebied (conform artikel 120 van de Waterschapswet). Het restant is verdeeld op basis van de economische waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

De betreffende percentages zijn:

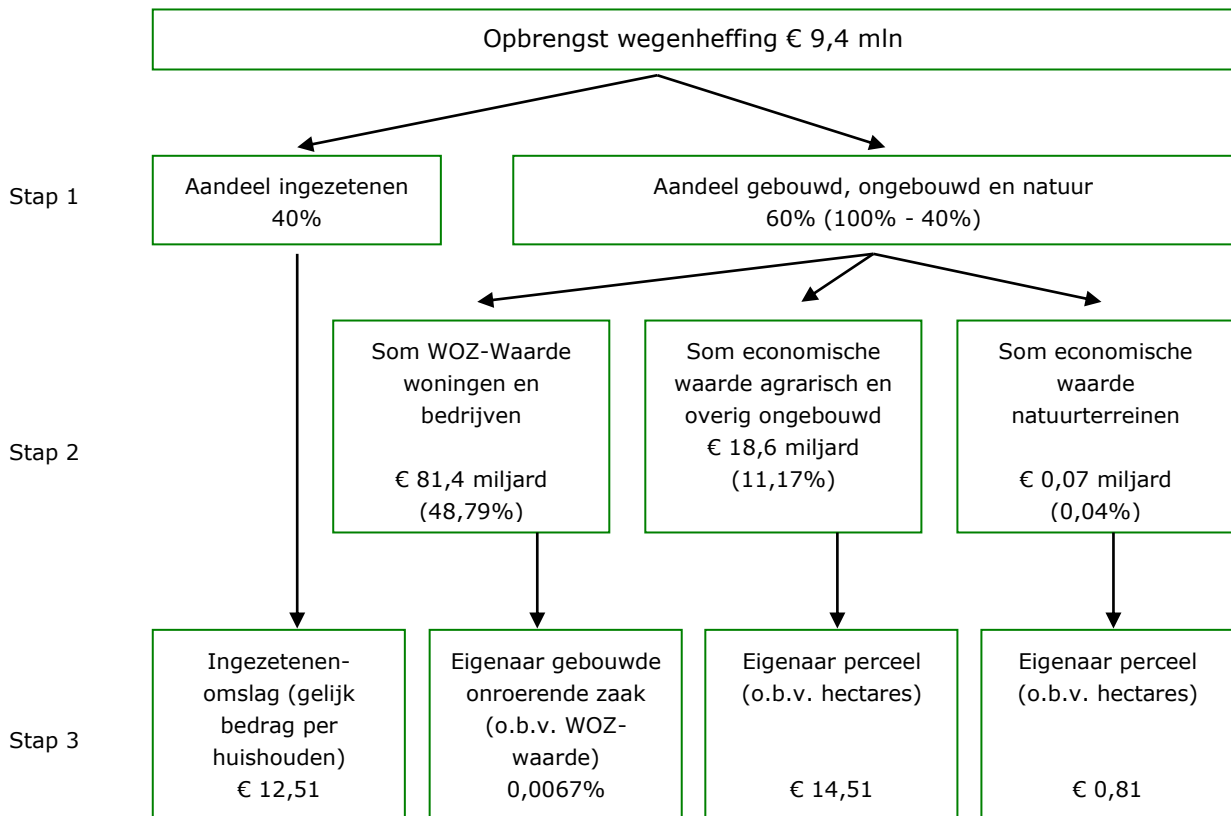
Categorie	Toerekeningspercentage
Ingezetenen	40,00 %
Gebouwd	48,79 %
Ongebouwd	11,17 %
Natuur	0,04 %

Bij de vaststelling van de kostentoedelingsverordening 2011 is door de VV besloten het percentage ingezetenaandeel voor de watersysteemheffing te verhogen van 40% naar 45%. Dit vanwege het feit dat de gebiedskenmerken van WSHD een ingezetenenpercentage van 45% voor de watersysteemheffing rechtvaardigen en dit percentage bijdraagt aan een evenwichtige verdeling van de lasten. Echter, de mogelijkheid om het ingezetenenpercentage voor het wegenbeheer te verhogen is niet expliciet geregeld in het Reglement van bestuur voor WSHD. De methodiek van het vaststellen van het ingezetenenpercentage voor het wegenbeheer is op dat punt dus niet gelijk

aan die voor het watersysteembeheer. Daarom is het ingezetenenpercentage voor het wegenbeheer op 40% gehandhaafd.

4.5.3.3 Schematische weergave wegenheffing

In onderstaand overzicht is schematisch weergegeven op welke wijze de tariefbepaling van de wegenheffing plaatsvindt.

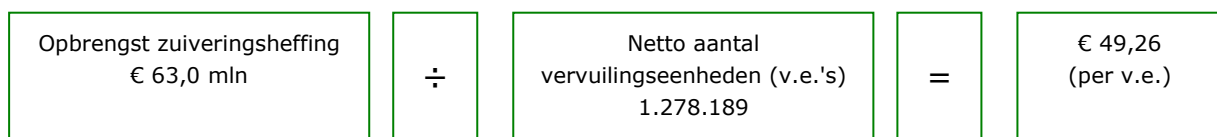

Toelichting op bovenstaand schema:

Het belastingaandeel van de wegenheffing bedraagt voor de categorie ingezetenen 40% en voor de categorie gebouwd, ongebouwd en natuur 60% (zie stap 1). Bij stap 2 wordt het procentueel kostenaandeel van 60% op basis van de economische waarde verdeeld over de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur. Hiermee is het kostenaandeel per categorie bepaald. Vervolgens wordt het kostenaandeel bij stap 3 gedeeld door het aantal belastbare eenheden waaruit het tarief volgt.

4.5.4 Zuiveringsheffing

In onderstaand overzicht is schematisch weergegeven op welke wijze de tariefbepaling van de zuiveringsheffing plaatsvindt.

Het aantal netto vervuilingseenheden komt als volgt tot stand:

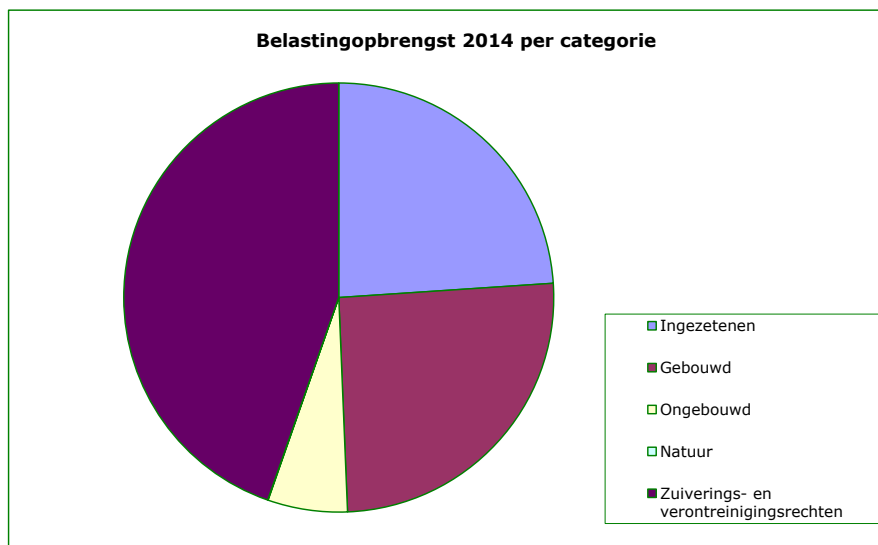
Categorie	Bruto-v.e.'s	Kwijtschelding	Oninbaar	Aftrek eenheden	Netto-v.e.'s
Huishoudens	887.500	7,63 %	1,0 %	-/- 76.591	810.909
Bedrijven	472.000	-	1,0 %	-/- 4.720	467.280
Totaal	1.359.500			-/- 81.311	1.278.189

Toelichting op bovenstaand schema:

De zuiveringsheffing is ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater. De zuiveringsheffing bestaat uit een bedrag per netto vervuilingseenheid (v.e.), die is bepaald door de totale netto-kosten van het programma zuiveren te delen door het verwachte aantal netto-vervuilingseenheden. Het aldus bepaalde bedrag wordt bij de huishoudens in het beheersgebied in rekening gebracht en bij de in het beheersgebied gelegen bedrijven. De heffing bij de huishoudens is gebaseerd op de omvang van de betreffende huishouding. Eenpersoonshuishouden worden voor één v.e. aangeslagen, meerpersoonshuishouden worden voor drie v.e. aangeslagen. De heffing bij bedrijven wordt per individueel bedrijf bepaald.

4.5.5 Verontreinigingsheffing

Dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij WSHD. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste aan de watersysteemheffing.

4.5.6 Belastingtarieven

categorie / belastingsoort	eenheid	TARIEVEN 2013			TARIEVEN 2014			stijgings- %
		ingezetenen watersysteem- beheer	wegenbeheer	totaal	ingezetenen watersysteem- beheer	wegenbeheer	totaal	
Ingezetenen	huishouden	€ 86,70	€ 12,74	€ 99,44	€ 91,37	€ 12,51	€ 103,88	4,5%
Gebouwd								
- Binnendijks	vast % WOZ-waarde	0,0356%	0,0064%	0,0421%	0,0398%	0,0067%	0,0465%	10,5%
- Buitendijks	vast % WOZ-waarde	0,0089%	0,0064%	0,0153%	0,0100%	0,0067%	0,0166%	8,3%
Natuur-ongebouwd	hectare	€ 3,94	€ 0,77	€ 4,72	€ 4,44	€ 0,81	€ 5,25	11,2%
Overig ongebouwd	hectare	€ 93,75	€ 14,75		€ 97,83	€ 14,51		
- Buitendijks exclusief wegen	hectare	€ 20,06	€ 14,75	€ 34,81	€ 21,17	€ 14,51	€ 35,68	2,5%
- Buitendijks wegen	hectare	€ 220,64	€ 14,75	€ 235,39	€ 232,87	€ 14,51	€ 247,38	5,1%
- Binnendijks exclusief wegen	hectare	€ 80,23	€ 14,75	€ 94,98	€ 84,68	€ 14,51	€ 99,19	4,4%
- Binnendijks wegen	hectare	€ 280,81	€ 14,75	€ 295,56	€ 296,38	€ 14,51	€ 310,89	5,2%
Zuiveringsheffing	vervuilingseenheid	€ 49,68		€ 49,68	€ 49,26		€ 49,26	-0,8%
Verontreinigingsheffing	vervuilingseenheid	€ 49,68		€ 49,68	€ 49,26		€ 49,26	-0,8%

4.5.7 Ontwikkeling belastingdruk 2014: een aantal profielen

Onderstaand is voor een aantal profielen aangegeven wat de lastendruk in 2014 is. Tevens is de stijging/daling ten opzichte van 2013 aangegeven. Bij de berekening van de aanslagbedragen zijn, voor zover van toepassing, de watersysteemheffing, de wegenheffing en de zuiveringsheffing toegepast.

nr	profiel	Programmabegroting 2013 lastendruk		Programmabegroting 2014 lastendruk		verschil buitendijks tov 2013	verschil binnendijks tov 2013
		buitendijks gebied	binnendijks	buitendijks gebied	binnendijks		
Huishoudens							
1.	huurwoning (éénpersoonshuishouden)	€ 149	€ 149	€ 153	€ 153	2,7%	2,7%
2.	huurwoning (meerpersoonshuishouden)	€ 248	€ 248	€ 252	€ 252	1,3%	1,3%
3.	koopwoning (meerpersoonshuishouden) € 200.000 Woz-waarde	€ 279	€ 333	€ 285	€ 345	2,1%	3,6%
4.	koopwoning (meerpersoonshuishouden) € 750.000 Woz-waarde	€ 364	€ 564	€ 376	€ 600	3,5%	6,5%
Agrarische ondernemingen							
5.	agrarisch bedrijf met opstallen (meerpersoonshuishouden) € 240.000 Woz-waarde en 25 hectare ongebouwd	€ 1.156	€ 2.724	€ 1.184	€ 2.843	2,4%	4,4%
6.	agrarisch bedrijf met opstallen (meerpersoonshuishouden) € 500.000 Woz-waarde en 40 hectare ongebouwd	€ 1.718	€ 4.258	€ 1.762	€ 4.452	2,6%	4,5%
7.	akkerbouw bedrijf met opstallen (meerpersoonshuishouden) € 500.000 Woz-waarde en 60 hectare ongebouwd	€ 2.413	€ 6.158	€ 2.476	€ 6.436	2,6%	4,5%
8.	tuinderij bedrijf met opstallen (meerpersoonshuishouden) € 500.000 Woz-waarde en 3 hectare ongebouwd	€ 430	€ 744	€ 442	€ 782	2,8%	5,1%
Natuurterreinen							
9.	een natuurterrein van 1.000 hectare	€ 4.717	€ 4.717	€ 5.246	€ 5.246	11,2%	11,2%
Handel en industrie							
10.	groothandel ad. €2.400.000 WOZ-waarde en 10 vervuilingseenheden	€ 865	€ 1.506	€ 891	€ 1.608	3,1%	6,8%
11.	kantoor / klein bedrijf ad. €150.000 WOZ-waarde en 3 vervuilingseenheden	€ 172	€ 212	€ 173	€ 218	0,4%	2,5%
12.	middelgroot metaalbedrijf ad. €12.000.000 WOZ-waarde en 450 vervuilingseenheden	€ 24.197	€ 27.403	€ 24.163	€ 27.747	-0,1%	1,3%
Buitendijks							
13.	groot bedrijf (buitendijks) ad. €150.000.000 WOZ-waarde	€ 23.010		€ 24.928		8,3%	
14.	bedrijf (buitendijks) ad. €5.000.000 WOZ-waarde	€ 767		€ 831		8,3%	
Wegbeheerder							
15.	wegbeheerder 250 hectare binnendijks		€ 73.891		€ 77.722		5,2%

Nadere toelichting ontwikkeling lastendruk begroting 2014

De begrote netto belastingopbrengst stijgt van € 137.578.000 in 2013 naar € 141.166.000 in 2014. Dit is een stijging van € 3.588.000 (2,6%).

Deze belastingstijging is als volgt verdeeld over de heffingen:

Heffing	Stijging / daling belastingopbrengst
Watersysteemheffing	€ 3.585.000
Wegenheffing	-/- € 141.000
Zuiveringsheffing	€ 144.000
Totaal	€ 3.588.000

Aangezien de belastingstijging verschillend verdeeld is over de heffingen leidt dit ook tot verschillen in de belastingstijging per categorie belastingplichtigen.

Daarnaast zijn er andere factoren die van invloed zijn op de tariefsontwikkeling. Een belangrijke factor is de WOZ-waarde. Ten opzichte van 2013 is de WOZ-waarde voor 2014 met circa 6% gedaald. Voor de categorie gebouwd betekent alleen deze WOZ-waardedaling al een stijging van het tarief met circa 6% om de opbrengst in 2014 gelijk te houden aan de opbrengst 2013. Omdat het hogere tarief berekend wordt over een lagere WOZ-waarde, leidt de tariefstijging echter niet tot een stijging van de lasten met 6% voor de categorie gebouwd. Een en ander is uitgewerkt in onderstaand voorbeeld:

Omschrijving	Woz-waarde	Tarief	Aanslag
2013	€ 200.000	0,0421%	€ 84,20
Woz-waardedaling, 6%	-€ 12.000		
2014	€ 188.000	0,0465%	€ 87,42
Verschil in aanslag			€ 3,22
Lastenstijging			3,8%

Bij de categorie natuur is het aantal hectares waarover belasting wordt geheven gedaald van 8.700 hectare naar 8.000 hectare (een daling van 8 %). Door deze daling stijgt het tarief aangezien de totale belastingopbrengst van de categorie natuur opgebracht moet worden door minder eenheden.

4.6 Weerstandsvermogen

Inleiding

Elke organisatie loopt in meer of mindere mate risico's. Te denken valt onder meer aan aansprakelijkheidsrisico's, financiële risico's, imago- en reputatie-risico's, informatierisico's en milieurisico's. Het in kaart brengen van de risico's maakt het mogelijk ze te analyseren en te beoordelen. Een dergelijke analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt en wat de mogelijke gevolgen daarvan zijn.

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen, zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en goed meetbaar zijn - maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Hiervoor zijn maatregelen getroffen binnen de bedrijfsprocessen, voorzieningen gevormd of verzekeringen afgesloten.

Het weerstandsvermogen geeft de financiële draagkracht aan van het waterschap indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen en is op basis van het BBVW een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van het risicoprofiel kan worden bepaald hoeveel geld (weerstandsvermogen) nodig is om de gevolgen van de risico's te dekken.

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat het waterschap voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta'. In dit beleidstuk is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagement. Op basis van dit beleidsstuk is de paragraaf weerstandsvermogen opgesteld.

Waterschap Hollandse Delta is verplicht zowel in de beleidsbegroting als in de jaarverslaggeving de risico's te vermelden die de financiële positie van het waterschap kan beïnvloeden. Er dient een zo goed mogelijk beeld van de kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent echter niet dat in de waterschapshuishouding geen financiële risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft het waterschap bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële nadelen.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Het weerstandsvermogen is de ratio van de weerstandscapaciteit in verhouding tot de risico's.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij de risico's gaat het om die risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

4.6.1 Belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's van het waterschap zijn geïnventariseerd. Het risicoprofiel is zeer divers van aard. Zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en risico's die operationeel dan wel strategisch van aard zijn. Een aantal van deze risico's is regulier van aard. Deze risico's hebben geen impact op het weerstandsvermogen van het waterschap omdat passende beheersmaatregelen zijn genomen (verzekering, een post opgenomen in de begroting, een voorziening getroffen).

De getroffen maatregelen zijn met name bedoeld om de gevolgen te reduceren en niet om de oorzaken weg te nemen. Deze risico's komen niet in aanmerking voor opname in de risicoparagraaf.

Hieronder volgen de belangrijkste geïdentificeerde risico's:

Bodemsanering Waal (Ridderkerk/Hendrik-Ido-Ambacht)

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
In het noordelijk deel van de Waal, in Oostendam op de grens tussen Ridderkerk en Hendrik-Ido-Ambacht, bevindt zich verontreinigde bagger in de zijtakken van de Waal en de Waal zelf. Al geruime tijd is bekend dat dit deel van de waterbodembodem verontreinigd is. De ernst is zodanig dat er geen direct gevaar is voor omwonenden, maar particulieren mogen de slib niet meer zelf op de kant verspreiden. In 2015 zullen de zijtakken van de Waal in Oostendam gebaggerd worden. Voor het baggeren van de zijtakken is budget beschikbaar in het regulier baggerbudget en het KRW-budget. In de komende periode worden de voorgestelde maatregelen nader uitgewerkt en wordt een voorcalculatie opgesteld. Hieruit moet blijken of het huidige budget toereikend is of dat de verontreiniging meerkosten geeft. De (financiële) uitwerking van de maatregelen zal begin 2014 ter besluitvorming worden voorgelegd.	20%- 39%	€ 100.000 - € 250.000

Ontbreken uitwijkvoorziening

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
WSHD heeft geen uitwijkvoorziening: bij een calamiteit waardoor het hoofdgebouw onbruikbaar wordt of de ICT-infrastructuur (geheel of gedeeltelijk) vernietigd wordt zullen in hoog tempo maatregelen moeten worden genomen om de ICT-infra weer beschikbaar te stellen.	0%- 19%	€ 250.000 - € 1.000.000

Verzoek om nadeelcompensatie

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
In 2010 zijn twee verzoeken tot nadeelcompensatie gedaan aan het waterschap. Dit verzoek is gedaan naar aanleiding van een aanschrijving betreffende een voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom aangezien beweiding met koeien niet is toegestaan op de primaire waterkering. De zaak is behandeld door de Adviescommissie Nadeelcompensatie. Deze heeft het waterschap in gelijk gesteld. Tegen deze uitspraak kan bezwaar aangetekend worden.	0%- 19%	€ 250.000 - € 1.000.000

Nabestorting Dordtse Kil

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
In de Dordtse Kil, die loopt tussen de Hoeksche Waard en het Eiland van Dordrecht, is in het verleden vastgesteld dat op verschillende plaatsen het risico op zettingsvloeiing bestond. Bij het project 'Uitvoeringsmaatregel Zettingsvloeiing Dordtse Kil' is op de bodem van de Dordtse Kil de zettingsgevoelige laag bestort. De uitvoering van het project is afgerond in 2011. Er bestaat een kans dat eens per vier jaar een nabestorting zal moeten plaatsvinden. De kosten hiervoor kunnen per nabestorting € 200.000 bedragen. Periodiek worden metingen uitgevoerd om de erosie van de bodem te volgen.	20%- 39%	€ 100.000 - € 250.000

Erfdienstbaarheid

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
<p>In het kader van het project Strypse Wetering hebben veel grondtransacties (o.a. grondruilingen) plaatsgevonden, teneinde nieuwe bestemmingen van de gronden te kunnen realiseren. Ten gunste van een van de geruilde percelen was een erfdienstbaarheid van weg gevestigd. Later bleek dat tegenpartij afstand had gedaan van het recht van erfdienstbaarheid. WSHD werd aldus eigenaar van een perceel zonder uitpad.</p> <p>Op vordering van WSHD heeft de Rechtbank de tegenpartij veroordeeld tot betaling van een schadeloosstelling. De tegenpartij eist in hoger beroep terugbetaling van deze schadeloosstelling. Als de vordering aan tegenpartij wordt toegewezen moet WSHD, naast terugbetaling van dat bedrag, ook kosten maken om een nieuw uitpad elders aan te leggen.</p>	20%- 39%	€ 100.000 - € 250.000

Garantstelling HVC

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
<p>De GR slib 2009, met in haar verlengde de participerende Waterschappen, staat, in haar hoedanigheid van aandeelhouder B hoofdelijk garant voor de lang lopende leningen en het rekening-courantkrediet van voormalig DRSH zuiveringslib NV. Per 31 december 2012 bedraagt het totaal van de leningen ca. € 52.163.000 en het rekening-courant krediet maximaal € 10.000.000.</p> <p>In het verlengde van de besluitvorming van de VV van 27 juni 2013 inzake het uitbreiden van het aantal activiteiten die vallen onder aandeelhouderschap B, heeft de AvA van HVC op 4 juli 2013 besloten dat het aandeelhouderschap B van de GR-slib wordt gecontinueerd. De overeenkomst tussen HVC en de GR-Slib is fractioneel gewijzigd. Ten gevolge van deze wijziging is ook de hoogte van het door de waterschappen gegarandeerde bedrag gewijzigd. De garantstelling voor het jaar 2013 is verhoogd met 6,3 miljoen euro, bestaande uit een aan de waterschappen toegerekend deel van de BioEnergieCentrale. Dit betekent dat WSHD, naar rato van haar aandelen, individueel aansprakelijk is voor circa € 19.143.000. De totale hoofdelijke aansprakelijkheid van WSHD bedraagt, vanuit het wezen van deze aansprakelijkheid, echter € 68.463.000.</p>	0%- 19%	€ 1 miljoen- € 19 miljoen

Vervuiling oppervlaktewater

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
<p>Tijdelijk niet voldoen aan normen / overschrijding i.k.v. Waterwet en milieuvergunning. Grote brand, transportongevallen, illegale lozingen op oppervlaktewater die niet opgespoord worden en dus niet verhaald kunnen worden op veroorzaker.</p>	60%- 79%	€ 100.000 - € 250.000

Noodmaatregel Zettingsvloeiing n.a.v. Verlengde 3^e toetsronde

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
<p>Bij de Verlengde 3e toetsronde is naar voren gekomen dat door zettingsvloeiing een aantal dijkvakken met een totale lengte van ca. 7 km niet aan de wettelijke voorschriften voldoet. Voor een deel van deze dijkvakken zijn al noodmaatregelen uitgevoerd. Hiervoor zullen de kosten maximaal € 1,1 miljoen bedragen. Voor de overige verbetermaatregelen is nog niet bekend hoeveel kosten er mee gemoeid zullen zijn.</p> <p>Met het programmabureau HWBP is afgesproken deze maatregelen worden opgenomen in het programma nHWBP. Dit betekent dat 90% van de kosten ervan wordt gesubsidieerd door het programma nHWBP. De resterende 10% van de kosten is voor rekening van WSHD. Doordat het totale bedrag van de kosten nog niet bekend is, is ook de hoogte van de eigen bijdrage niet te bepalen. Verder is tot op heden de toezegging van het HWBP nog niet geformaliseerd. Dit brengt het risico met zich mee dat de kosten voor deze maatregelen geheel voor eigen rekening zullen zijn. Ten slotte is niet bekend in welk jaar de subsidie zal worden ontvangen; dit brengt een renterisico met zich mee.</p>	0%- 19%	> € 1.000.000

Vervolgkosten leidingbreuk persleiding gemeente Rotterdam

Beschrijving	Kans	Financieel gevolg
<p>Op 14 maart 2013 is geconstateerd dat de persleiding van Hoogvliet van de gemeente Rotterdam kapot was. De leiding is op 21 maart 2013 gerepareerd. De bijkomende kosten van de afvoer van afvalwater met tankauto's vanuit de gemeente Albrandswaard worden mogelijk door de gemeente Rotterdam, op basis van de kostenverdelingsovereenkomst voor 40% (70.000 euro), ten laste gebracht van WSHD. WSHD neemt de positie in dat een dergelijke bijdrage niet ten laste van het waterschap gebracht kan worden omdat het waterschap geen afnameplicht heeft van het afvalwater uit de gemeente Albrandswaard.</p>	0%- 19%	€ 50.000 - € 100.000

4.6.2 Berekening van de benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat relevant is voor de berekening van het weerstandsvermogen is het reëel financieel gevolg per risico. Het reëel financieel gevolg is het product van de kans van optreden van een risico maal het geschat financieel gevolg bij voordoen van een risico. Voor lang niet alle geïnventariseerde niet reguliere risico's kon het financieel gevolg worden ingeschat of berekend. De som van het reëel financieel gevolg, van de geïnventariseerde niet reguliere risico's waarvoor dit geen probleem vormde, bedraagt afgerond € 1.758.000. Het totale reëel financieel gevolg relevant voor het beoordelen van het weerstandsvermogen zal dus hoger liggen. Voor de niet in te schatten en onbekende risico's wordt daarom voorgesteld een bedrag op te nemen van € 500.000. Of dit teveel of te weinig is, moet blijken wanneer er adequatere middelen beschikbaar zijn om risico's te inventariseren en te kwantificeren. De hoogte van het totale reëel financieel gevolg van alle niet reguliere risico's bedraagt dus in totaal € 2.258.000.

Voor waterschap Hollandse Delta is bepaald (zie 'Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta') dat 90% van het totale reëel financieel gevolg wordt meegenomen voor de berekening van het weerstandsvermogen. De toekomstige praktijk en ervaringen van andere waterschappen zullen uit moeten wijzen of deze schatting goed is geweest. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen van waterschap Hollandse Delta wordt daarom uitgegaan van een benodigde weerstandscapaciteit van € 2.030.000 (=90% van € 2.258.000).

4.6.3 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen is het van belang dat het waterschap over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde weerstandscapaciteit. Weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken.

Daarbij komen de volgende onderdelen in aanmerking:

- de omvang van de post onvoorzien;
- de omvang van de vrij besteedbare reserves;
- de omvang van de stille reserves;
- de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit.

De post onvoorzien

Artikel 99, lid 2 van de Waterschapswet verplicht elk waterschap een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen in de begroting. In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Hollandse Delta, artikel 9 lid 1 staat vermeldt dat het college van dijkgraaf en heemraden bevoegd is overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien uit de begroting. In het bepalen van de hoogte van deze bedragen is een waterschap vrij. In de Programma­begroting 2014 is de post 'onvoorzien' geraamd op € 500.000.

De vrij besteedbare reserves

Bij waterschap Hollandse Delta vormt het eigen vermogen de belangrijkste buffer tegen optredende risico's. Het eigen vermogen van waterschap Hollandse Delta bestaat uit algemene reserves, egaliseringsreserves en specifieke bestemmingsreserves. De algemene reserves en de bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan kunnen als vrij besteedbare reserves worden beschouwd.

De stille reserves (grond, dienstwoningen en aandelen)

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs. Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is en de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen. Waterschappen kennen over het algemeen twee soorten stille reserves. Dit zijn de stille reserves in financiële bezittingen en materiële bezittingen. Vooralsnog zijn de stille reserves niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit

Voor de waterschappen gelden er met betrekking tot de tariefstelling, dit in tegenstelling tot de gemeenten, geen wettelijke maxima en is de voor de weerstandscapaciteit in te schatten ruimte in principe onbegrensd. Vooralsnog is de onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

4.6.4 Omvang en beoordeling van de weerstandscapaciteit

De totale omvang van de (geprognosticeerde) beschikbare weerstandscapaciteit is in onderstaande tabel voor de jaren 2012 (op basis van jaarrekening, ter vergelijking) en 2014 als volgt opgebouwd:

Stand per 31-12	Beschikbare weerstandscapaciteit	
	2014	2012
Beschikbaar (Bedragen * € 1.000)		
Onvoorzien	€ 500	€ 353
Algemene reserves	€ 12.698	€ 11.763
Stille reserve	PM	PM
Onbenutte belastingcapaciteit	PM	PM
Totaal	€ 13.198	€ 12.116

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 13.198.000) en de benodigde weerstandscapaciteit (€ 2.030.000) en wordt uitgedrukt in de ratio weerstandsvermogen. De ratio weerstandsvermogen is 6,5.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

In de 'beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen waterschap Hollandse Delta' is voorgesteld dat waterschap Hollandse Delta een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Op basis van de berekende ratio weerstandsvermogen en bovenstaande tabel kan het weerstandsvermogen als uitstekend worden geclassificeerd.

4.7 Treasury

Het waterschap heeft in de loop der jaren investeringen (vaste activa) uitgevoerd, die vanwege hun meerjarige nut over meerdere jaren worden afgeschreven. In 2014 wordt € 135 miljoen aan investeringen uitgegeven (inclusief kosten personeel en rente tijdens de bouw), waarvoor in een aantal gevallen een bijdrage van derden wordt ontvangen (in totaal voor 2014 geraamd op € 83 miljoen). De afschrijvingen over 2014 worden begroot op € 22 miljoen. Een overzicht per activasoort is als bijlage 1 in deze begroting opgenomen.

Het waterschap financiert zijn taakuitoefening met eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (leningen). Het verloop van de vaste schulden over 2014 is als bijlage 4 in deze begroting opgenomen.

Wet Fido

De regels voor een juiste toepassing van het aantrekken van vreemd vermogen zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden, kortweg de Wet Fido. Deze wet heeft tot doel een solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden te bevorderen en in stand te houden. Om deze doelstellingen te kunnen toetsen hanteert de wet twee instrumenten:

De kasgeldlimiet voor de beperking van het renterisico op korte financieringen (<1 jaar);

De renterisiconorm voor de beperking van het renterisico op lange financieringen (>1 jaar).

De kasgeldlimiet geeft aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met korte middelen mogen financieren. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Elk kalenderkwartaal wordt de gemiddelde korte schuld van de betreffende maanden getoetst aan de limiet.

Voor 2014 bedraagt het begrotingstotaal € 157 miljoen, zodat de kasgeldlimiet van waterschap Hollandse Delta uitkomt op een bedrag van €36 miljoen . Hiervoor heeft het waterschap een kredietfaciliteit bij de NWB afgesloten. Op basis van de prognose zal deze faciliteit in 2014 niet worden overschreden.

Uitgangspunt voor het invoeren van een renterisiconorm is het streven naar een spreiding van looptijden van lange geldleningen met het oog op een beperking van de renterisico's. Het bedrag aan aflossingen en het leningbedrag dat in aanmerking komt voor een renteherziening mogen in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm is 30% van het begrotingstotaal. De maximale herfinancieringsruimte voor 2014 is dus 30% van € 157 miljoen is €47 miljoen). Het bedrag dat het waterschap moet aflossen (€ 11,3 miljoen) blijft hier ruim onder.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Renteherzieningen	0	0	0	0	0
Reguliere aflossingen	11.302	10.652	10.394	10.190	9.917
Renterisico	11.302	10.652	10.394	10.190	9.917
Renterisiconorm 30% van €157 miljoen	47.000	47.000	47.000	47.000	47.000
Ruimte onder de renterisiconorm	35.698	36.348	36.606	36.810	37.083

Ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie en het treasurybeleid

De kredietcrisis heeft geleid tot het aanpassen van het stelsel van regelgeving in de financiële markten. De komende jaren moeten inspanningen worden geleverd om de verslechterde overheidsfinanciën te herstellen. Twee maatregelen die van belang zijn voor het waterschap zijn de Wet Hof en Schatkistbankieren.

Wet Hof

Op 23 april 2013 is het wetsvoorstel Houdbare Overheids Financiën (wet Hof) aangenomen door de Tweede Kamer. Vervolgens is het wetsvoorstel doorgestuurd naar de Eerste Kamer. Als de Eerste Kamer akkoord gaat, treedt het wetsvoorstel per 1 januari 2014 in werking.

In het wetsvoorstel wordt geregeld dat medeoverheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren in het kader van het respecteren van de Europese begrotingsdoelstellingen. In het wetsvoorstel wordt gestuurd op een macronorm voor het EMU-saldo van de overheden

gezamenlijk. Zo wordt voorkomen dat het toezicht zich richt op de individuele gemeente, provincie of waterschap. De macronorm voor alle decentrale overheden gezamenlijk bedraagt voor de jaren 2013 t/m 2015 0,5% van het BBP. De verdeling van deze norm over de decentrale overheden is nog onderwerp van overleg. Volgens de unie kan voor de waterschappen uitgegaan worden van een tekortnorm van 0,07%.

Als de macronorm van 0,5% niet wordt overschreden, dan is er geen aanleiding om in te zoomen op de individuele decentrale overheden. De Unie van Waterschappen verwacht voor de jaren 2014 t/m 2016 geen probleem voor overschrijding van de macronorm.

Tot nu toe wordt door de medeoverheden, en daarmee ook door WSHD, niet gestuurd op het EMU-saldo. Waterschappen sturen nu op een sluitende begroting gebaseerd op het stelsel van baten en lasten. Een sluitende begroting betekent echter zeker niet dat er sprake is van een positief of neutraal EMU-saldo (gebaseerd op kasstromen). Dit wordt veroorzaakt door het feit dat waterschappen veel investeren. De investeringsuitgaven in een jaar leiden in dat jaar niet tot ontvangsten. Hierdoor ontstaat een EMU-tekort (uitgaven groter dan ontvangsten). Voor de berekening van het EMU-saldo van WSHD wordt verwezen naar paragraaf 4.10.

Schatkistbankieren

In het Begrotingsakkoord 2013 is afgesproken dat decentrale overheden in 2013 gaan schatkistbankieren zonder leenfaciliteit. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Het Kabinet heeft besloten dat in 2013 verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit wordt ingevoerd voor gemeenten, provincies, waterschappen, en gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft een positief effect op de omvang van de staatsschuld. Decentrale overheden zullen op de deposito's een rente vergoed krijgen die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

Via het afgesloten Financieel akkoord van januari 2013 met het kabinet, Interprovinciaal Overleg (IPO) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), heeft de Unie van Waterschappen (UvW) ingestemd met de invoering van schatkistbankieren. De inzet van UvW is er sindsdien met name op gericht om de administratieve lasten te beperken en tot een werkbare invulling te komen. Een van de punten waarvoor UvW zich sterk heeft gemaakt, is het verkrijgen van een uitzonderingspositie voor de gemeenschappelijke belastingkantoren waarin waterschappen deelnemen. De minister van Financiën bleek bij de behandeling van het wetsvoorstel niet bereid te zijn gemeenschappelijke belastingkantoren vrij te stellen van schatkistbankieren. Het wetsvoorstel Schatkistbankieren voor decentrale overheden is op 4 juli 2013 door de Tweede Kamer aangenomen. Het wetsvoorstel is vervolgens doorgestuurd naar de Eerste Kamer. Wanneer het wetsvoorstel plenair behandeld wordt door de Eerste Kamer is op dit moment nog niet bekend. Het kabinet streeft ernaar de parlementaire behandeling voor het einde van 2013 doorlopen te hebben, zodat de wet voor eind 2013 van kracht wordt. De gevolgen van het schatkistbankieren voor waterschap Hollandse Delta (WHD) zullen overigens beperkt zijn, omdat WHD gedurende het grootste deel van het jaar gebruik maakt van de kredietlimiet bij Nederlandse Waterschapsbank (NWB).

Financiële risico's

Bij het beheer van de liquiditeiten spelen renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico en valutarisico een rol. Voor het waterschap zijn de twee laatstgenoemde risico's niet aan de orde, omdat overheidsinstellingen slechts met eigen valuta werken. De inkomende en uitgaande geldstromen van de Cross Border Lease worden afgerekend in dollars, zodat het waterschap hierover geen valutarisico loopt.

Het *renterisicobeheer* is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van vreemd vermogen hoger, respectievelijk dat de renteopbrengsten van activa lager zijn dan een gewenst niveau. Zolang de rente op korte financieringsmiddelen lager is dan de rente op lange financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van korte middelen. De berekende grens van de kasgeldlimiet wordt hierbij als maximum aangehouden, tenzij er redenen zijn om hiervan tijdelijk af te wijken, bijvoorbeeld het verlaat opleggen van de omslagheffingen. Het aantrekken van kasgeldleningen kan een instrument zijn om binnen het

maximum van de kasgeldlimiet te blijven. In de periode januari tot en met mei 2013 zijn veelvuldig kasgeldleningen aan getrokken.

Het *kredietrisicobeheer* (of debiteurenrisico) is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. Dit risico wordt zoveel mogelijk beperkt door het voeren van een strak invorderingsbeleid met de uiteindelijke inschakeling van deurwaarders. Waterschap Hollandse Delta heeft deze taak ondergebracht bij het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW).

Het *liquiditeitsrisicobeheer* is het beheersen van risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en meerjareninvesteringsplanning, waardoor de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. De beheersing van dit risico is afhankelijk van de hardheid van de cijfers die in de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Rentevisie

Voor 2014 wordt een omslagpercentage van 4,24% begroot.

Rente kortlopende leningen

Voor 2014 verwacht het waterschap dat de rente ligt tussen de 0,25% en 0,75%. Vanaf 2015 wordt rekening gehouden met een rente van 1%.

Rente langlopende leningen

De verwachting is, dat de rente voor langlopende leningen in 2014 zich handhaaft op het niveau van medio 2013, 2,75%. Vanaf 2015 wordt rekening gehouden met een lichte stijging van de rentetarieven en is 3% gehanteerd in de berekening van de rentelasten.

Treasurybeheer

Het risicoprofiel van de financiering is laag. In de leningenportefeuille vaste schulden bevinden zich geen leningen met de mogelijkheid van een renteherziening.

Zoals hiervoor al aangegeven worden krediet-, koers- en valutarisico's niet of nauwelijks gelopen. Forse mutaties in aangenomen rentepercentages voor op te nemen en uit te zetten kortlopende financieringsmiddelen hebben invloed op het begrotingsresultaat.

De korte rente is nog steeds historisch laag (debetrente rekening-courant NWB juli 2013: 0,25%). Periodiek wordt bekeken welk deel van de kortlopende financieringsmiddelen wordt omgezet in geldleningen met een langere looptijd.

De omvang van de leningenportefeuille wordt per 1 januari 2014 geraamd op € 230 miljoen en de reguliere aflossing op € 11,3 miljoen. Er vinden in 2014 geen extra aflossingen plaats, omdat daarvoor contractueel geen mogelijkheden bestaan.

Voor 2014 wordt de omvang van de in de loop van het jaar af te sluiten vaste geldleningen geraamd op € 54 miljoen. Als met het afsluiten van deze geldleningen rekening wordt gehouden, is de omvang van de leningenportefeuille per 31 december 2014 € 272 miljoen.

Het gemiddelde rentepercentage van de langlopende geldleningen is 5,04%. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2014 (juli 2013) bedroeg de rente voor rentevaste leningen met een looptijd van twintig jaar 2,75%.

Kort geld wordt aangetrokken in de vorm van een rekening-courant krediet, kasgeld- en call-geldleningen bij de huisbankier (NWB) of andere geldverstreckers die voldoende kredietwaardig zijn.

Ter dekking van de financieringsbehoefte wordt de Verenigde Vergadering gevraagd het college van dijkgraaf en heemraden, conform het Treasurystatuut, bevoegd te maken tot:

- Het aangaan van kortlopende financieringsmiddelen (rekening-courant verhouding en kasgeldleningen) tot een bedrag van maximaal de kasgeldlimiet ad €36 miljoen.
- Het aangaan van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 54 miljoen.

4.8 Verbonden partijen

Inleiding

Door middel van verbonden partijen kunnen beleidsvoornemens van het waterschap tot uitvoering worden gebracht. In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijke daarmee verband houdende risico's moet in de begroting en in de jaarstukken een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen. 'Een verbonden partij is een rechtspersoon, waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft'. Van een bestuurlijk belang is sprake indien het waterschap zeggenschap heeft, wat blijkt uit het hebben van stemrecht of door middel van vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie. Onder een financieel belang wordt verstaan dat het waterschap middelen beschikbaar heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement van de verbonden partij of in geval de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Daar waar het voordeel oplevert om samen te werken, zal deze samenwerking worden opgezet, c.q. gecontinueerd. Dit voordeel kan direct zijn in minder kosten en/of betere kwaliteit, maar ook indirect bijvoorbeeld in de vorm van een netwerk of naamsbekendheid.

Overzicht verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta heeft met veel participanten een relatie, het is dan ook niet de bedoeling om over elk van hen in dit kader te rapporteren. We beperken ons tot de bestaande verbonden partijen. Dat zijn in het geval voor waterschap Hollandse Delta twee vennootschappen, één stichting, zes gemeenschappelijke regelingen en 1 vereniging.

Vennootschappen:

1. Nederlandse Waterschapsbank (NWB).
2. Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden SUB-I BV (ZHEW).

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Ingangsdatum	1954		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.		
Financieel belang WSH	De deelneming van Hollandse Delta in deze AAA- bank bedraagt € 234.140,- opgebouwd uit 1893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.		
Bestuurlijk belang WSHD	Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.		
Financiële kerncijfers (x € 1 mln):	<i>31-12-2011</i>	<i>31-12-2012</i>	
-Eigen vermogen	1.188	1.226	
-Vreemd vermogen	66.508	74.858	
-Jaarresultaat	75	40	
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen		
Risico's	Gering.		
Overige informatie	Begin 2011 heeft de NWB besloten tot een maximale		

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

	reservering van de jaarlijkse winsten zolang niet kan worden voldaan aan de Baselse 3% norm. Op grond van het voorgaande heeft de directie van de NWB, na goedkeuring van de Raad van Commissarissen besloten, om de nettowinst van € 40 miljoen 2012 toe te voegen aan de algemene reserve. Als gevolg hiervan resulteert er geen winst die ter beschikking gesteld kon worden aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders voor het uitkeren van dividend. In de begroting 2013 is geen bedrag aan dividenuitkering geraamd. In de begroting 2014-2018 is ook geen dividenuitkering geraamd. Recent zijn de statuten aangepast om PPS-financiering mogelijk te maken. Er is daarnaast besloten het aantal waterschapscommissarissen op termijn van twee naar één te brengen.
--	--

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden SUB-I BV (ZHEW)

Vestigingsplaats	Dordrecht		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Ingangsdatum	17 september 1998		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	ZHEW SUB-I bv is een 100% dochter van WSHD en is opgericht om het leasecontract van de cross border lease aan te gaan.		
Financieel belang WSH	Een aandelenkapitaal van € 90.756 waarvan gestort € 18.151		
Bestuurlijk belang WSHD	nvt		
Financiële kerncijfers (x € 1 mln):		31-12-2011	31-12-2012
-Eigen vermogen		18.369	16.092
-Vreemd vermogen		18.369	16.092
-Jaarresultaat		0	0
Relatie met programma	Zuiveren		
Risico's			
Overige informatie	Binnen deze bv zijn deposito's ondergebracht die dienen voor de jaarlijkse lease betalingen van de cross border lease.		

Gemeenschappelijke regelingen / verenigingen:

1. Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling (SVHW).
2. Aquon.
3. Groenbeheer Hoeksche Waard.
4. Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg.
5. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC).
6. Het Waterschapshuis.

Daarnaast een vereniging

1. Unie van Waterschappen.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Vestigingsplaats	Klaaswaal
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 januari 2005
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De uitvoering van de belastingheffing en invordering van de waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling SVHW.
Financieel belang WSHD	De bijdrage aan de dienstverlening door SVHW is voor het waterschap in 2014 begroot op € 4.465.000 (2013: € 4.375.000).

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Bestuurlijk belang WSHD	Hollandse Delta heeft zitting in het algemeen bestuur van SVHW met twee deelnemers uit het college van dijkgraaf en heemraden, ieder met een meervoudig stemrecht van drie (totaal 17,6% van de hoeveelheid stemmen). Bij besluit van 27 september jl. heeft de VV ingestemd met uitbreiding van het dagelijks bestuur van twee naar vijf zetels. Tijdens vergadering van het algemeen bestuur van SVHW op 22 november jl. is het nieuwe dagelijks bestuur benoemd, waaronder één vertegenwoordiger van ons waterschap die tevens plaatsvervangend voorzitter is.		
Financiële kerncijfers (€ x € 1.000):	31-12-2011		31-12-2012
-Eigen vermogen	671		2.162
-Vreemd vermogen	2.197		2.256
-Jaarresultaat	66		1.559
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen		
Risico's	Beperkt		
Overige informatie	Tijdens de VV van 22 november 2012 is ingestemd met een integrale herziening van de gemeenschappelijke regeling. Dit had te maken met toetreding van nieuwe leden en gemeentelijke herindelingen. Tevens wordt de dienstverleningsovereenkomst aangepast naar aanleiding van vragen vanuit de VV over de verjaringstermijn van belastingaanslagen. SVHW kent op 1 januari 2013 29 deelnemers. In 2014 dient een vaste algemeen directeur aangesteld te worden en dient besloten te worden over toekomstscenario's voor SVHW.		

Aquon

Vestigingsplaats	Tiel		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Ingangsdatum	1 juli 2011		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	AQUON is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. AQUON levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. AQUON verzorgt voor WSHD en de andere deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.		
Financieel belang WSHD	Voor 2014 wordt de bijdrage voor de dienstverlening van Aquon begroot op € 4.133.518,-. In 2013 is € 4.200.000,- betaald aan voorschotten.		
Bestuurlijk belang WDHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.		
Financiële kerncijfers (€):	31-12-2011		31-12-2012
-Eigen vermogen	-		-
-Vreemd vermogen	11.262.155		8.317.159
-Jaarresultaat	-		-
Relatie met programma	Water, Zuiveren en Algemene Beleidstaken		
Risico's	Zie overige informatie.		
Overige informatie	In 2014 dient het Plan van aanpak afgerond te worden om beter in control te komen en de kosten per eenheid product te laten		

Aquon	
	<p>dalen.</p> <p>Aan de kant van WSHD is de monitoringsvraag neerwaarts bijgesteld. Vanwege de garantieregeling, die tot en met 2015 geldt, vertalen optimalisaties en besparingen in de meetnetten zich niet direct door naar lagere kosten. In de ontwikkeling van de meetvraag van de waterschappen is een sterk dalende trend te zien. Omdat echter de vaste kosten van het laboratorium niet in hetzelfde tempo verminderd kunnen worden, gaat het tarief per eenheid eerst omhoog en blijven de kosten per waterschap ongeveer gelijk. De kosten voor de dienstverlening van AQUON voor waterschap Hollandse Delta bedragen ca. 4 miljoen per jaar. De begroting voor 2014 is verhoogd met ca. € 2 miljoen als gevolg van de benodigde maatregelen voor de verbetering van de bedrijfsvoering.</p>

Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard	
Vestigingsplaats	Ridderkerk
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 januari 2007
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	<p>Het Groenbeheer Hoeksche Waard heeft tot doel zorg te dragen voor het beheer van een evenwichtig en kwalitatief hoogwaardig landschap in de Hoeksche Waard. Om dit doel te realiseren heeft het Groenbeheer m.n. de taak het Landschapsbeleidsplan Hoeksche Waard uit te voeren: de aanleg van recreatieve voorzieningen, het beheer en het verbeteren van de kwaliteit van de dijkbeplantingen, het opheffen van de fragmentatie van het krekenselsel, natuurontwikkeling en beheer langs kreken en oevers, een (meer) natuurtechnisch beheer van de taluds op de binnendijken en het stimuleren van het aanbrengen van erfbeplantingen.</p> <p>Voor de periode 2012-2020 vormt het nieuwe Landschapsbeheerplan de formele basis voor de werkzaamheden van Groenbeheer. Het vervangt het oude Landschapsbeleidsplan.</p> <p>Doel van het Landschapsbeheerplan Hoeksche Waard 2012-2020 is tweeledig:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een gezamenlijke inhoudelijke basis bieden voor het beheer door Groenbeheer en SOHW, in de vorm van eenduidige streefbeelden en praktische beheerlijnen voor de verschillende typen beplantingen en landschapselementen; 2. een overzicht geven van de huidige organisatie en financiering van het beheer en de taakverdeling tussen SOHW en Groenbeheer en aanbevelingen doen voor de toekomst, in het licht van de voorgenomen veranderingen in de financiering van het natuur- en landschapsbeheer.
Financieel belang WSHD	<p>Financiering gebeurt door vaste bijdragen van de deelnemers en (voor zover nog bestaand) subsidies van provincie en rijk. Hollandse Delta is 50% deelnemer in de GR. De gezamenlijk deelnemers zijn verantwoordelijk voor de kosten. Bij onvoorziene kosten waarvoor geen dekking is uit de algemene reserve wordt een extra bijdrage van de deelnemers gevraagd. De bijdrage aan Groenbeheer is voor het waterschap in 2014 begroot op € 164.532 (2013: 150.900).</p>
Bestuurlijk belang WSHD	<p>Er is een algemeen en dagelijks bestuur. De voorzitter voor beide gremia wordt geleverd door het waterschap.</p>

Gemeenschappelijke Regeling Groenbeheer Hoeksche Waard		
Financiële kerncijfers:		
-Eigen vermogen	31-12-2011 160.834	31-12-2012 148.903
-Vreemd vermogen	-	-
-Jaarresultaat	-7.809	27.902
Relatie met programma	Water en Wegen	
Risico's	Er bestaat een financieel risico gelet op ontoereikende begroting.	
Overige informatie	Er is in 2013 discussie ontstaan tussen het waterschap en de gemeentelijke deelnemers over de kosten van het baggeren en de ontvangstplicht. Het waterschap heeft tegen de begroting 2014 gestemd omdat er onvoldoende middelen voor deze kerntaken werden toegekend. Het waterschap voert haar kerntaken onverkort uit. In de tweede helft van 2013 wordt een kerntakendiscussie gevoerd.	

Gemeenschappelijke regeling Voorne- Putten en Rozenburg		
Vestigingsplaats	Brielle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1-1-2005	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg is een gemeenschappelijke regeling tussen waterschap Hollandse Delta, de gemeenten op Voorne-Putten en de deelgemeente van Rotterdam, Rozenburg. Doel van de regeling is het beheer ingevolge de Archiefwet van overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet overgebrachte archiefbescheiden.	
Financieel belang WSHD	De bijdrage aan Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg is voor het waterschap in 2014 begroot op € 80.298 (2013: € 71.678,-).	
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur van het streekarchief.	
Financiële kerncijfers (€):		
-Eigen vermogen	31-12-2011 56.343	31-12-2012 69.052
-Vreemd vermogen	40.962	61.718
-Jaarresultaat	-2.955	-1.690
Relatie met programma	Bedrijfsvoering	
Risico's	Financiële consequenties als gevolg van de voorgenomen uittreding.	
Overige informatie	Waterschap Hollandse Delta participeert als rechtsopvolger van het voormalige waterschap de Brielse Dijkkring in deze gemeenschappelijke regeling. Voor het huidige archief is participatie niet noodzakelijk, aangezien het archief van het waterschap Hollandse Delta voor beheer en toezicht niet ondergebracht is bij dit Streekarchief, maar bij de gemeentelijke archiefdienst Rotterdam (GAR). Het oud archief van de rechtsvoorganger is bij het streekarchief ondergebracht. Dit jaar zal aan de Verenigde Vergadering een voorstel tot uittreding worden voorgelegd.	

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC)																												
Vestigingsplaats	Alkmaar																											
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling																											
Ingangsdatum	2010																											
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland zijn een gemeenschappelijke regeling aangegaan onder de naam Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009 met als doel het resterende slib van het zuiveringsproces adequaat te verwerken.																											
Financieel belang WSHD	28% van de gegarandeerde geldleningen van € 54 miljoen (ultimo 2013) en daarnaast is er een gegarandeerde rekening courant voorziening van € 10 mln, waarvoor WSHD voor eenzelfde percentage van 28% garant staat. Dit laatste geldt alleen indien HVC daadwerkelijk van deze faciliteit gebruik maakt.																											
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid in het algemeen bestuur. Er is geen plaatsvervanger aangewezen.																											
Financiële kerncijfers (x € 1.000):	<i>31-12-2011</i>	<i>31-12-2012</i>																										
-Eigen vermogen	-	-																										
-Vreemd vermogen	-	-																										
-Jaarresultaat																												
Relatie met programma	Zuiveren																											
Risico's	<p>Per 31 december 2013 bedraagt de restant hoofdsom van alle aan HVC gegarandeerde geldleningen € 54,2 miljoen. Daarnaast is er een gegarandeerde rekening courant voorziening van € 10 mln.</p> <p>In de AvA van HVC van 4 juli 2013 is besloten dat het aandeelhouderschap B van de GR-slib zal worden gecontinueerd. De ballotage-overeenkomst tussen HVC en de GR-Slib zal fractioneel wijzigen. Ten gevolge van deze wijziging zal ook de hoogte (niet het percentage) van de garantstelling wijzigen. De meerjarige bedragen van de garantstelling zijn afgeleid van de gegevens zoals vastgesteld in genoemde AvA, zie tabel.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;">Overzicht garantstelling (ultimo boekjaar)</th> <th style="text-align: center;">2013</th> <th style="text-align: center;">2014</th> <th style="text-align: center;">2015</th> <th style="text-align: center;">2016</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>SVI (=100%)</td> <td style="text-align: center;">M€ 48,8</td> <td style="text-align: center;">M€ 45,5</td> <td style="text-align: center;">M€ 42,1</td> <td style="text-align: center;">M€ 38,8</td> </tr> <tr> <td>BEC (= 12%)</td> <td style="text-align: center;">M€ 5,4</td> <td style="text-align: center;">M€ 4,6</td> <td style="text-align: center;">M€ 3,7</td> <td style="text-align: center;">M€ 2,9</td> </tr> <tr> <td>Rekeningcourant faciliteit (= 100%)</td> <td style="text-align: center;">€ 0 - M€ 10,0</td> <td style="text-align: center;">€ 0 - M€ 10,0</td> <td style="text-align: center;">M€ 0 - M€ 10,0</td> <td style="text-align: center;">€ 0 - M€ 10,0</td> </tr> <tr> <td>(max) Totaal</td> <td style="text-align: center;">M€ 64,2</td> <td style="text-align: center;">M€ 60,1</td> <td style="text-align: center;">M€ 55,8</td> <td style="text-align: center;">M€ 51,7</td> </tr> </tbody> </table> <p>. Hierbij is er van uitgegaan dat de rekening courant faciliteit door HVC niet zal worden gebruikt en derhalve zal hierover ook geen provisie worden ontvangen. Verder zijn er nog geen gegevens bekend over de jaren 2017 en 2018. Daarom zijn deze jaren gelijk gehouden aan 2016</p>			Overzicht garantstelling (ultimo boekjaar)	2013	2014	2015	2016	SVI (=100%)	M€ 48,8	M€ 45,5	M€ 42,1	M€ 38,8	BEC (= 12%)	M€ 5,4	M€ 4,6	M€ 3,7	M€ 2,9	Rekeningcourant faciliteit (= 100%)	€ 0 - M€ 10,0	€ 0 - M€ 10,0	M€ 0 - M€ 10,0	€ 0 - M€ 10,0	(max) Totaal	M€ 64,2	M€ 60,1	M€ 55,8	M€ 51,7
Overzicht garantstelling (ultimo boekjaar)	2013	2014	2015	2016																								
SVI (=100%)	M€ 48,8	M€ 45,5	M€ 42,1	M€ 38,8																								
BEC (= 12%)	M€ 5,4	M€ 4,6	M€ 3,7	M€ 2,9																								
Rekeningcourant faciliteit (= 100%)	€ 0 - M€ 10,0	€ 0 - M€ 10,0	M€ 0 - M€ 10,0	€ 0 - M€ 10,0																								
(max) Totaal	M€ 64,2	M€ 60,1	M€ 55,8	M€ 51,7																								
Overige informatie	De waterschappen staan vanaf hun toetreding garant voor de financiering van de activiteiten die HVC voor de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de AVA op 4 juli 2013 besloten is heeft de garantstelling ook																											

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC)

	<p>betrekking op financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die voor de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering (c.q. de daarvoor benodigde garantstelling) van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend, aangezien de BEC de groene elektriciteit levert ten behoeve van de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI). Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Ter verduidelijking van het vorenstaande zal de ballotageovereenkomst B worden aangepast, inhoudelijk wordt de bestaande situatie niet gewijzigd. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent derhalve een voortzetting van de huidige situatie c.q. het bestaande principe van kosten- en batendeling.</p>
--	---

Het Waterschapshuis

Vestigingsplaats	Amersfoort		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Ingangsdatum	1 juli 2010		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT-programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.		
Financieel belang WSHD	Jaarkosten bedragen voor 2014 ca. € 728.000 (2013: ca. € 870.000).		
Bestuurlijk belang WSHD	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.		
Financiële kerncijfers (€) (Stichting):	31-12-2011	31-12-2012	
-Eigen vermogen	324.431	2.279.638	
-Vreemd vermogen(totaal vlottende activa)	8.256.102	16.887.906	
-Jaarresultaat	-	-	
Relatie met programma	Bedrijfsvoering		
Risico's	Herziening van het werkpakket door HWH 2.0 kan tot financiële en inhoudelijke risico's leiden.		
Overige informatie	Met het ingaan van de gemeenschappelijke regeling is per waterschap een individuele deelnameovereenkomst van kracht geworden. Daarin staat aangegeven aan welke programmaonderdelen een waterschap deelneemt, en onder welke voorwaarden dat gebeurt. In december is door het AB van Het Waterschapshuis besloten tot een transitie van stichting naar GR per 1 januari 2013. In de eerste helft van 2013 is de inhoudelijke transitie ontworpen. Eind 2013 / begin 2014 moeten de uitwerking van HWH 2.0 duidelijk worden.		

Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Ingangsdatum	1927	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	<p>De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. De Unie behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen.</p> <p>De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, internationale instanties, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt deel in veel overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten.</p> <p><i>Visie</i></p> <p>De Unie opereert op basis van de volgende visie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, in zowel nationale als internationale context, met als doel: duurzaam waterbeheer. • De Unie is de meest inspirerende gesprekspartner over regionaal waterbeheer en dus aanwezig op plekken waar belangrijke besluiten worden genomen. • We excelleren in strategisch netwerken, spelen adequaat in op veranderingen, nemen initiatieven en zijn communicatief: inspireren en verbinden, zijn volwaardige gesprekspartner en kennen de 'ins and outs' van de Haagse en Brusselse bureaucratie. <p>Hiermee anticipeert het Uniebureau op veranderende wensen van waterschappen, veranderende maatschappelijke vraagstukken en toenemende internationalisering. De beoogde proactieve inzet van het Uniebureau, als ondersteuner van het bestuur, wordt bereikt met een organisatiestructuur die op samenwerking is gericht.</p>	
Financieel belang WSHD	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2014 wordt uitgegaan van een bijdrage van ca. € 473.000. In 2013 is een bijdrage van € 473.248 betaald.	
Bestuurlijk belang WSHD	<p>Het hoogste orgaan van de Unie van Waterschappen is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert 4 keer per jaar.</p> <p>Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. De bestuursleden en de voorzitter worden benoemd voor een periode van 3 jaar met de mogelijkheid tot eenmalige herbenoeming.</p> <p>In de Uniecommissies wordt het beleid van de Unie op diverse beleidsterreinen voorbereid.</p> <p>De commissies worden geadviseerd door de werkgroepen. Hierin hebben waterschapsmedewerkers zitting. Formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur en in de ledenvergadering.</p>	
Financiële kerncijfers (€):	31-12-2011	31-12-2012
-Eigen vermogen	2.773.969	3.111.041
-Vreemd vermogen	11.877.844	11.639.185
-Jaarresultaat	58.017	-211.406
Relatie met programma	Algemene beleidstaken	
Risico's		

Unie van Waterschappen	
Overige informatie	<p>De Unie van Waterschappen is de werkgeversorganisatie van ongeveer 10.000 waterschapsmedewerkers bij 24 waterschappen in Nederland.</p> <p>Het Uniebureau wordt aangestuurd door een directeur. Er wordt gewerkt binnen 4 programma's:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Waterbeleid ▪ Innovatie en internationaal ▪ Moderne overheid ▪ Vereniging en communicatie <p>In totaal werken er circa 60 mensen bij het Uniebureau, dat gevestigd is aan de Koningskade 40 te Den Haag.</p>

2 – Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die volgens bovengenoemde definitie zijn aan te merken als verbonden partij, zijn er ook partijen waarmee WSHD indirect verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang, maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang in de indirect verbonden partij, bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Indirect verbonden partijen:

1. Intergemeentelijk samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee (ISGO).
2. Stowa.

Intergemeentelijk samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee (ISGO)			
Vestigingsplaats	Middelharnis		
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling		
Ingangsdatum	1-1-2005		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het onderwerp van samenwerking is het streekarchief Goeree-Overflakkee.		
Financieel belang WSHD	Jaarlijkse bijdrage (bij de begroting) vastgesteld in de gezamenlijke kosten.		
Bestuurlijk belang WSHD	De secretaris-directeur is vertegenwoordiger namens het waterschap.		
Financiële kerncijfers (€) (Stichting):	<i>31-12-2011</i>	<i>31-12-2012</i>	
-Eigen vermogen	0	0	
-Vreemd vermogen	0	0	
-Jaarresultaat	0	0	
<i>Kosten</i>			
Bijdrage	52.996	52.996	
Relatie met programma	Bedrijfsvoering		
Risico's			
Overige informatie	<p>Waterschap Hollandse Delta participeert als rechtsopvolger van het voormalige Waterschap Goeree-Overflakkee in de bestuurscommissie streekarchief Goeree-Overflakkee. Voor het huidige archief is participatie niet noodzakelijk, aangezien het archief van het waterschap Hollandse Delta voor beheer en toezicht niet ondergebracht is bij dit Streekarchief, maar bij de gemeentelijke archiefdienst Rotterdam (GAR). Bij het streekarchief is slechts het oud archief van de rechtsvoorganger ondergebracht.</p>		

Intergemeentelijk samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee (ISGO)

	<p>Door het college van WSHD is daarom ook besloten om deelname in deze bestuurscommissie te beëindigen en daartoe de voorbereidingen te treffen.</p> <p>Stand van zaken nu: De intergemeentelijke samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee houdt in verband met de herindeling tussen de gemeenten op het eiland per 1 januari 2013 op te bestaan. Om te zorgen dat het oud archief van het waterschap ook na deze datum geborgd is, worden onderhandelingen gevoerd om over te gaan tot het sluiten van een dienstverleningsovereenkomst tussen het waterschap Hollandse Delta en de nieuwe gemeente Goeree-Overflakkee.</p>
--	---

Stowa

Vestigingsplaats	Den Haag (statutair)	
Rechtsvorm	Stichting	
Ingangsdatum	13 september 1971 (als STORA, m.i.v. 1992 STOWA)	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven waar waterbeheerders voor staan, goed uit te voeren.	
Financieel belang WSHD	De reguliere jaarlijkse bijdrage voor 2014 wordt geraamd op € 475.000.	
Bestuurlijk belang WSHD	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers in het bestuur van Stowa.	
Financiële kerncijfers (x € 1.000):	<i>31-12-2012</i>	<i>31-12-2011</i>
-Eigen vermogen	0	0
-Vreemd vermogen	0	0
-Jaarresultaat	0	0
Relatie met programma	Waterkeringen en Water	
Risico's		
Overige informatie	<p>Enkele onderwerpen, die momenteel in vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innovatie in de afvalwaterzuivering (zoals CENIRELTA) • Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (grondstoffen-fabriek, energiefabriek) • Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten) • Innovatie in de waterveiligheid (o.a. MLV, dijken op veen) • Normering regionale waterkeringen (overstromingsklassen) • Inspectie waterkeringen (Handboek) • Studiegroep Pijpleidingen (kennisuitwisseling) • Innovatie in het Waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen) • Toekomstig waterbeheer (Deltaproof) • Watergovernance (relatie met WGC) 	

4.9 Bedrijfsvoering

Inleiding

Voor het leveren van een klantgerichte en kwalitatieve dienstverlening aan onze belastingbetalers is een goede bedrijfsvoering onontbeerlijk. Bedrijfsvoering is de manier waarop de bedrijfsprocessen van Hollandse Delta worden beheerst en uitgevoerd met onderstaande thema's. Deze paragraaf wordt afgesloten met een overzicht van de netto-lasten van bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling

Het waterschap wordt als overheidsinstantie kritisch beschouwd. De taken van de waterschappen staan niet ter discussie maar de organisatievorm wel.

Transparantie betekent verantwoording afleggen voor prestaties en de besteding van de beschikbaar gestelde middelen. Om aan de steeds veranderende eisen te voldoen is de organisatie voortdurend in ontwikkeling. Hollandse Delta ontwikkelt zich naar een Professionele Waterautoriteit. De basis is een financieel en organisatorisch gezond waterschap. We zijn autoriteit op onze primaire taken. "WSHD op koers" is onze agenda en samenwerking de kernwaarde. Interne en externe ontwikkelingen vragen om een herbezinning op de inrichting van de organisatie en de daarbij horende de flexibele schil. Als gevolg daarvan staan diverse organisatie ontwikkeltrajecten op de "WSHD op koers" agenda van 2014.

Het nieuwe functiehuis is in 2014 afgerond en het competentie management geïntroduceerd. Integriteit blijft ook in 2014 met de E-module integriteit onder de aandacht. Het management development programma wordt voortgezet.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
Integriteit, aantal medewerkers dat deelneemt aan E-module.		80%	90%	90%	90%	90%

Personeel en organisatie

Het vergrijzen en ontgroenen van de bevolking is de demografische trend in Nederland en de ons omringende landen. De vergrijzing en ontgroening laten zich vertalen in de arbeidsmarkt en de arbeidsorganisatie.

Momenteel is het aanbod op de arbeidsmarkt hoog en het verloop laag. De ontgroening van de arbeidsmarkt is op termijn één van de grootste uitdagingen. Dezelfde ontgroening en vergrijzing zien wij binnen het waterschap. Het gaat niet alleen om de instroom van voldoende nieuwe medewerkers maar ook om de blijvende inzetbaarheid van een de ouder wordende medewerker. Daarnaast is het de vraag of wij de medewerkers kunnen aantrekken die beantwoorden aan het door ons gewenste (bèta) competentieprofiel.

Waterschap Hollandse Delta voert een actief beleid om de instroom van jongeren en medewerkers met een niet autochtone achtergrond te bevorderen. Het bestand medewerkers jonger dan 40 jaar moet groeien ten opzichte van het bestand ouder dan 40 jaar.

Het traject Verjongen & Verkleuren krijgt een vervolg en op basis van de vitaliteitscan worden de activiteiten voor het jaar vastgesteld. De samenwerking met de opleidingen wordt gecontinueerd.

Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid en -beheer

Waterschap Hollandse Delta levert een bijdrage aan een duurzame, leefbare en veilige maatschappij en vindt het daarom belangrijk om de taken op een maatschappelijk verantwoorde en duurzame wijze uit te voeren. De belangrijkste ontwikkeling voor de waterschappen is het in de loop van 2010 gesloten Klimaatakkoord met het Rijk.

WSHD heeft de wettelijke plicht om te zorgen voor goede en veilige werkomstandigheden die middels een RI&E en PAGO worden getoetst. Bijzondere aandacht gaat uit naar preventie en opvang bij agressie & geweld en de Meteo (medewerker tevredenheidonderzoek). In 2013 wordt het Meteo 2012 geëvalueerd en een nieuwe uitgevoerd.

Op het gebied van de veiligheid is het waterschap als werkgever verplicht om aan de normen te voldoen met betrekking tot NEN 3140 (werken aan elektrische installaties), BHV (bedrijfshulpverlening) en WSHD heeft de VCA (veilig werken) daaraan toegevoegd. De Arbowetgeving wordt vanuit de overheid in toenemende mate minder gereguleerd waardoor de normen en regelgeving sectoraal worden ontwikkeld en vastgesteld. Voor de waterschappen laat dat zich dat vertalen in de ontwikkeling en implementatie van de Arbo-catalogus.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
Arbeidsgerelateerd verzuim t.o.v. totaal	15%	15%	15%	15%	15%	15%
Bedrijfsongevallen		geen	geen	geen	geen	geen
Meteo Tevredenheid (Arbo)	3,7	>3,7	geen	4,0	geen	4,0
Meteo Tevredenheid (MTO)	3,6	>3,6	geen	4,0	geen	4,0
Ziekteverzuim WSHD gemiddeld over een jaar.	5,1%	4,5%	4,3%	4,1%	4,0%	4,0%

ICT

Binnen het werkveld automatisering ligt de nadruk op verdergaande professionalisering, zowel in de aansluiting met de primaire afdelingen door middel van informatiemanagement, als in de interne organisatie ten behoeve van de te leveren dienstverlening. Technisch zal het rekencentrum in delen geüpgraded worden, conform de planning. Voor wat betreft de samenwerking met Rivierenland wordt eind 2013 een besluit genomen in welke hoedanigheid deze zal plaatsvinden.

In 2014 zullen naar verwachting een aantal thans onder regie van Het Waterschapshuis uitgevoerde projecten op een andere manier georganiseerd moeten gaan worden, om de geplande resultaten voor WSHD te kunnen borgen. Informatiebeveiliging zal in een stroomversnelling komen door de landelijke ontwikkelingen, waarbij wordt aangesloten bij de acties die onder regie van de Unie van Waterschappen worden geïnitieerd.

Concerncontrol

Concerncontrol is gericht op het bevorderen van de doelgerichtheid, de doelmatigheid en effectiviteit van het gevoerde beleid en beheer in verband met de door het bestuur vastgestelde kaders en doelen. Om dit te bereiken wordt ook in 2014 uitvoering gegeven aan het IC-plan. Om maximaal effect te sorteren zal concerncontrol ook aan de voorkant van (beleids)processen als adviseur en klankbord optreden. Verder wordt de implementatie van de organisatiebrede verbeteragenda 2014 gemonitord. Speciaal aandacht wordt gegeven aan de verdere ontwikkeling en borging van de project- en programmacontrol en aan het strategisch positioneren, implementeren en ontwikkelen van het informatiemanagement.

Financiën

Dit betreft het geheel van activiteiten dat gericht is op tijdige, betrouwbare en relevante financiële informatievoorziening aan de verschillende geledingen (bestuur, directieraad, management en medewerkers) van WSHD. Het doel is de gebruikers van deze informatie te ondersteunen bij het plannen van activiteiten, het nemen van beslissingen en het afleggen van verantwoording.

In 2014 wordt ingezet op het verbeteren en verder automatiseren van administratieve processen. De focus ligt hierbij op het inkoopproces teneinde de betaalbaarstelling van facturen te versnellen.

Prestatie-indicatoren	Nul-meting	streef-waarde 2014	streef-waarde 2015	streef-waarde 2016	streef-waarde 2017	streef-waarde 2018
Het % facturen dat binnen de reguliere termijn van 30 dagen is betaald.	87%	90%	90%	90%	90%	90%

Inkoop

De stappen die zijn gezet om inkoop goed in te bedden in de bedrijfsvoering en te komen tot volledige rechtmatigheid in 2012 zijn succesvol gebleken. Opdrachten worden veelvuldiger in concurrentie op de (Europese) markt gezet. Eventuele kwalitatieve verbeteringen en/of kwantitatieve besparingen (potentiëlen) worden door de verantwoordelijke afdelingen gerapporteerd. In 2013 is het accountmanagement verder geconcretiseerd en zijn de nodige voorbereidingen getroffen om goed in te spelen op de Nieuwe aanbestedingswet.

In 2014 wordt op diverse fronten actief samenwerking gezocht met andere waterschappen en overheidsinstanties. Tevens wordt verder geïnvesteerd in het eigen maken van en ervaring op doen met nieuwe aanbestedings- en contracteringsvormen als Design (ontwerp), Built (bouw), Finance (financiering), Maintain (onderhoud) en Operate (exploitatie) (DBFMO) en Engineering & Construct (E&C), met als doel een hoger kwaliteitsniveau tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.

Wat mag het kosten

Hieronder is een overzicht van de baten en lasten van de bedrijfsvoering opgenomen, onderverdeeld naar de kostensoorten. Het totaal van de netto-lasten wordt op basis van de nota "Doorbelasting indirecte kosten" verdeeld over de programma's en de investeringen.

Lasten/ Baten	Kostensoort (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten	Rente & Afschrijving	46.472	32.109	33.331	34.396	36.879	37.411	38.775
	Personeelslasten	43.847	46.275	45.365	43.863	43.639	42.939	42.590
	Goederen en diensten van derden	9.813	11.392	11.080	11.155	11.183	11.146	11.170
	Bijdragen aan derden	158	162	170	170	170	170	170
	Toev. Reserves en Voorzien./ onvoorzien	694	0	0	0	0	0	0
	Doorberekende kosten	29.985	46.180	44.447	46.339	47.623	51.133	50.563
Totaal Lasten		130.969	136.118	134.393	135.922	139.494	142.799	143.267
Baten	Financiële baten	-379	-431	-1.359	-1.686	-1.369	-2.240	-262
	Personeelsbaten	-120	0	0	0	0	0	0
	Goederen en diensten aan derden	-542	-416	-154	-154	-154	-154	-154
	Bijdragen van derden	-169	-5	-5	0	0	0	0
	Interne verrekeningen	-1.272	-10.363	-9.814	-7.529	-6.949	-3.501	-814
Totaal Baten		-2.482	-11.215	-11.332	-9.370	-8.473	-5.895	-1.229
Doorbelastingen		-128.485	-124.903	-123.060	-126.552	-131.021	-136.904	-142.038

4.10 EMU-saldo

De waterschappen zijn in het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) verplicht financiële informatie op kwartaalbasis aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) te verstrekken. In de Programmabegroting 2014 is deze verplichte informatie opgenomen.

Ten behoeve van deze gegevensverstrekking is er tussen de waterschappen en het CBS een convenant afgesloten. Deze informatie wordt door het CBS onder andere gebruikt voor de verplichte aanlevering van kwartaalinformatie over overheden aan de Europese Commissie.

Opbouw EMU-saldo

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
1	EMU exploitatiesaldo						
	Saldo exploitatiebegroting naar kosten- en opbrengstsoorten	-403	0	0	0	0	0
+	Dotaties aan reserves	4.818	5.599	4.381	3.951	1.290	911
-/-	Onttrekkingen aan reserves	-2.332	-1.573	-1.524	-1.006	-957	-2.894
	Totaal EMU exploitatiesaldo	2.083	4.026	2.857	2.945	333	-1.983
2	Invloed investeringen						
-/-	Bruto-investeringsuitgaven	-119.428	-150.276	-136.839	-116.603	-37.564	-1.732
+	Investeringssubsidies*	86.691	98.611	99.489	82.392	29.608	300
+	Verkoop van materiele en immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
+	Afschrijvingen	21.173	21.742	22.479	24.419	25.227	27.691
	Totaal invloed investeringen	-11.564	-29.923	-14.871	-9.792	17.271	26.259
3	Invloed voorzieningen						
+	Toevoegingen aan voorzieningen	100	100	100	100	100	100
-/-	Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie (vrijval)	0	0	0	0	0	0
-/-	Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-717					
	Totaal invloed voorzieningen	-617	100	100	100	100	100
4	Deelnemingen en aandelen						
-/-	Boekwinst	0	0	0	0	0	0
+	Boekverlies	0	0	0	0	0	0
	Totaal invloed deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0
	Geraamd Emu-saldo WSHD	-10.098	-25.797	-11.914	-6.747	17.704	24.376
	1. Maximaal Emu-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde (0,07% in 2014)	-0,05% -17.240	-0,07% -23.200	-0,07% -23.800	-0,06% -20.900	-0,05% -17.900	-0,05% -17.900
	Verschil (+ = ruimte; - = tekort)	7.142	-2.597	11.886	14.153	35.604	42.276
	2. Maximaal Emu-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde (0,05% in 2014)	-0,05% -17.240	-0,05% -16.571	-0,05% -17.000	-0,04% -13.933	-0,04% -14.320	-0,03% -10.740
	Verschil (+ = ruimte; - = tekort)	7.142	-9.226	5.086	7.186	32.024	35.116

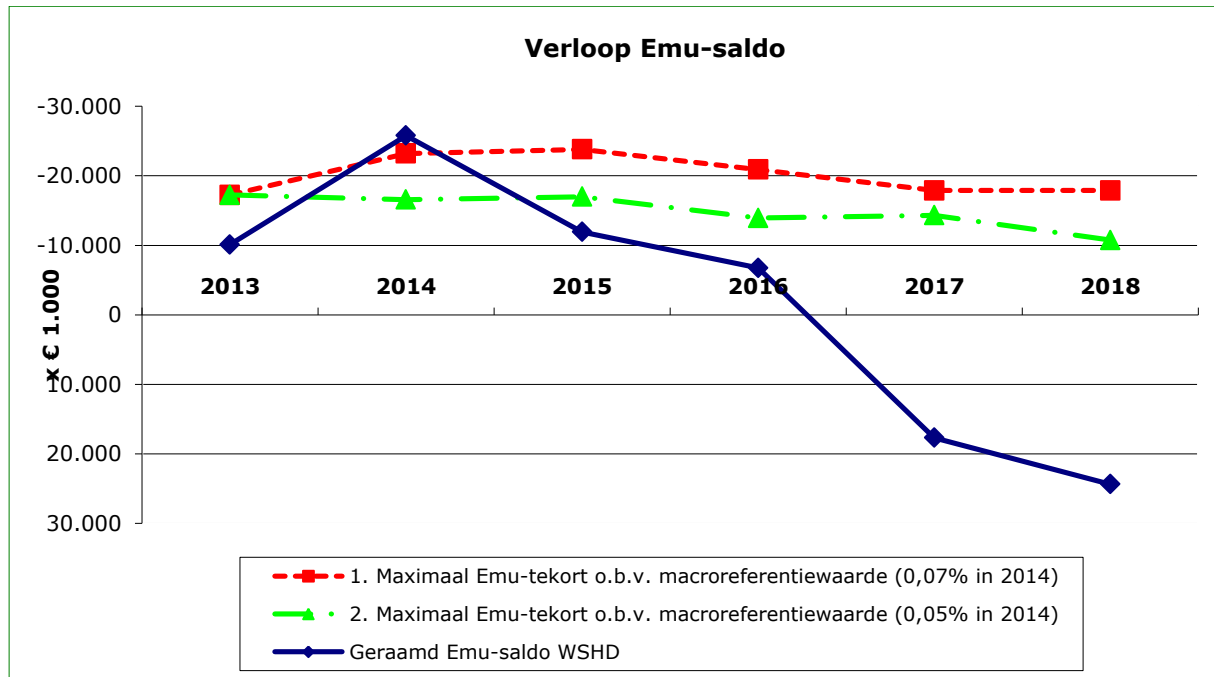
* In de investeringssubsidies is een correctie aangebracht voor wat betreft de HWBP-projecten. Er wordt vanuit gegaan dat de bijdragen van het Rijk worden ontvangen in het jaar van de uitgaven. Dit sluit aan bij de verwerkingssystematiek van het CBS.

Door het Rijk is bepaald dat de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) gezamenlijk een maximaal aandeel in het EMU-tekort van 0,5% BBP mogen hebben. De onderlinge verdeling tussen de drie decentrale overheden moet in onderling overleg worden bepaald. Op het moment van samenstelling van deze begroting was deze onderlinge verdeling nog niet bekend.

Door de Unie van Waterschappen is geadviseerd om voor het totaal van de waterschappen uit te gaan van een aandeel van 0,07% in 2014. In 2013 was dit nog 0,05%. Door Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) is onderzoek gedaan naar de verdeling van de tekortruimte voor de decentrale overheden. De uitkomst van dit rapport is onder andere dat de ruimte voor de waterschappen 0,07% zou moeten zijn. Hier moeten de andere decentrale overheden nog wel mee instemmen.

Omdat nog niet zeker is dat de ruimte inderdaad 0,07% wordt, is in het hiervoor staand overzicht ook het scenario van een aandeel voor de waterschappen van 0,05% opgenomen.

De twee scenario's afgezet tegen het voor WSHD geraamde Emu-saldo geeft weergegeven in een grafiek het volgende beeld:

Uit de berekening blijkt, dat WSHD verwacht op begrotingsbasis in 2014 een te hoog EMU-tekort te hebben. De jaren daarna is het tekort lager dan toegestaan en vanaf 2017 wordt er een overschot geraamd. Het gemiddelde EMU-tekort over de jaren 2013-2018 wordt nu geraamd op afgerond € 2 miljoen, terwijl gemiddeld een tekort van € 20 miljoen (bij 0,07% ruimte in 2014) of € 15 miljoen (bij 0,05% ruimte in 2014) is toegestaan.

Door het kabinet is uitgesproken dat tijdens deze kabinetsperiode de eventuele sancties op basis van de wet Hof niet toegepast worden. Verder is in de wet Hof opgenomen dat gestuurd gaat worden op de macronorm voor het Emu-saldo van de gezamenlijke medeoverheden (gemeenten, provincies en waterschappen). Als macro sprake is van een overschrijding dan moeten maatregelen worden genomen. Hierbij dienen de individuele referentiewaarden een aanknopingspunt om te bepalen welke organisatie met maatregelen moet komen.

De verwachting is dat het nu geraamde te hoge EMU-tekort in 2014 geen nadelige gevolgen zal hebben. Dit omdat in de praktijk het investeringsvolume achterblijft bij de prognoses. Bij 0,07% ruimte gaat het om nog geen 2% van de bruto-investeringsuitgaven en bij 0,05% ruimte gaat het om ca. 6%.

4.11 Duurzaamheid

Waterschap Hollandse Delta wil een duurzame bedrijfsvoering. Beleidsdoelen en kaders hiervoor zijn verwoord in het Meerjaren Beleidsplan Duurzaamheid (2009-2014). In 2014 wordt bezien op welke wijze het duurzaamheidsbeleid in de jaren vanaf 2015 vorm krijgt. Op basis van het Klimaatakkoord en Meerjarenafspraken energie-efficiency (MJA 3) zijn doelen gesteld voor onder andere de energiehuishouding, klimaatneutraal werken, duurzaam inkopen en aanbesteden. Duurzaamheidsdoelstellingen, plannen en maatregelen zijn concreet opgenomen onder de verschillende beleids- en beheerproducten in de programmabegroting 2014. Ze worden hieronder bij elkaar in het kort weergegeven.

Duurzame energieopwekking.

Beleidsdoelstelling: WSHD wekt in 2020 40% van de totale energiebehoefte zelf duurzaam op

- Biogas:
  - Met biogas uit slibvergisting wordt elektriciteit en warmte geproduceerd. Dit levert 16% op van de voor afvalwaterzuivering benodigde energie.
  - HVC heeft samen met waterschappen onderzoek uitgevoerd naar de realisatie van een centrale slibvergisting. Op basis van de onderzoeksresultaten is besloten daarvan af te zien. De HVC-waterschappen zullen zich vooral richten op verdere benutting van de bestaande gistinginstallaties.
- Afvalwaterenergie:
  - In 2013 is in de ALM studie Sluisjesdijk gebleken dat het verder benutten van de gistingcapaciteit op Sluisjesdijk beperkt voordeel oplevert. Bij eventuele herinvesteringen op rwzi's zal telkens de optie afvoer naar Sluisjesdijk worden verkend.
- Windenergie:
  - De elektriciteit die de windmolen Middelharnis produceert wordt sinds medio 2011 aan het waterschap toegerekend.
  - In 2012 is - in samenwerking met HVC en andere overheden - een verkenning gestart naar toepassing van windenergie op gronden en installaties van WSHD. De verkenning wordt in 2014 gecontinueerd. Het tempo en de uitkomst van de verkenning is mede afhankelijk van ruimtelijke onderzoeken en de opstelling/besluitvorming van andere overheden. Afhankelijk van de resultaten zullen daarna voorstellen worden gedaan.
- Zonne-energie: we volgen de prijsontwikkeling en indien verantwoord worden voorstellen gedaan.
- Groene biomassa: is nog geen haalbare optie voor het zelf opwekken van energie. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied.
- Warmtelevering: met het Warmtebedrijf Rotterdam zullen op basis van in 2012 en 2013 uitgevoerde onderzoeken stappen genomen worden voor de uitwisseling van warmte en/of biogas op Sluisjesdijk.

Duurzame energiehuishouding.

Beleidsdoelstelling: 30% energie-efficiencyverbetering WSHD in 2020.

- Onderzoek naar het energiezuinige Anammox proces op Dokhaven wordt voortgezet en zal naar verwachting in 2016 worden afgerond.
- In 2014 wordt verder uitvoering gegeven aan het Energie Efficiency Plan 2013-2016 in het kader van de MJA3 afspraken door het Programma Zuiveren.
- Voor het watersysteembeheer wordt in vervolg op de Quickscan Energiebesparing nader onderzoek gedaan naar haalbare mogelijkheden om de energie-efficiency verder te verbeteren.
- Energieverbruik kantoor Ridderkerk:
  - Permanent monitoren van het energieverbruik en zo nodig sturen.
  - In de serverruimte (accu's) en laboratoriumruimte (afzuiging zuurkasten) van het waterschapshuis zullen verdere energie besparingsmogelijkheden worden benut.
- Klimaatneutraal bouwen: het nieuwe gemeaal Putten wordt zo klimaatneutraal mogelijk gebouwd. De ervaring daaruit wordt benut bij het ontwerp van andere installaties.

Duurzaam inkopen.

Beleidsdoelstelling 2015 = 100%

- We kopen 100% duurzaam in volgens de landelijke criteria.

- In 2013 heeft de Unie van Waterschappen en andere partijen de Green Deal Grond-Weg Waterbouw ondertekend als stimulans om duurzaamheid in deze sector naar een hoger niveau te tillen. Door middel van de Aanpak Duurzaam GWW worden in alle fasen van een project duurzaamheidsaspecten meegewogen.
In 2013 worden bij WSHD enkele pilots met de Aanpak Duurzaam uitgevoerd. Deze aanpak zal in 2014 bij meer aanbestedingen worden toegepast.

Duurzaam Terreinbeheer.

Beleidsdoelstelling: voldoen aan certificatieisen van niveau Zilver.

- Het onderhoud van omheinde terreinen is gecertificeerd op niveau Zilver volgens de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Het niveau Zilver wordt gehandhaafd.

Wagenpark en mobiliteit.

- Volgen van de technische ontwikkelingen op het terrein van vervoer.
- In 2013/2014 lopen de leasecontracten van de dienstvoertuigen af. Mogelijkheden voor verduurzaming zullen in nieuwe contracten worden benut.
- Stimuleren en faciliteren gebruik van openbaar vervoer, E-bike en E-scooter.

Uitstoot broeikasgassen afvalwaterbehandeling (lachgas en methaan).

- Op basis van het STOWA onderzoek wordt beleid ontwikkeld voor het terugdringen van de emissie van broeikasgassen. In 2012 is gebleken dat er onvoldoende kennis aanwezig is om te sturen op de uitstoot van lachgas (N₂O). In afwachting van verder internationaal wetenschappelijk onderzoek is landelijk afgesproken om deze doelstelling tijdelijk te parkeren.

Grondstofwinning.

- Afvalwater is een bron van schaarse grondstoffen. Terugwinning van fosfaat wordt als kansrijk aangemerkt (Ketenakkoord Fosfaat). WSHD zet in op de terugwinning van fosfaat uit de reststroom van de slibverbranding. HVC heeft aangegeven samen met SNB te willen inzetten op terugwinning van fosfaat uit slibas middels de Ecophos-route. De mogelijkheden tot realisatie van deze route worden momenteel verkend. De ontwikkelingen op landelijke schaal worden gestimuleerd door deelname aan de Grondstoffenfabriek.

Samenwerking en innovatie in de waterketen.

(duurzame inrichting met terugwinning van energie en grondstoffen. Bron Bestuursakkoord water)

- Verder doorvoeren van Asset Management op basis van levenscyclus analyse.
- Ontwikkeling / vernieuwing van de afvalwater-, slib- en energieketens in samenwerking met de ketenpartners. Er wordt al overleg gevoerd over kansen en mogelijkheden.

Planvorming.

- In de tactische plannen die de komende jaren tot stand komen, zal het aspect duurzaamheid steeds worden meegenomen.
- De tactische plannen zijn in een meerjarenplanning geplaatst, wat leidt tot een positieve waardering voor interne en externe informatievoorziening en voor de wijze waarop gecommuniceerd wordt over beleid en resultaten.
- Eén van de tactische plannen is het plan decentrale energieopwekking bij technische installaties in het waterbeheer (gemalen, stuwen e.d.). Dit stuk zal in de planperiode ingepland worden.
- In het kader van de Structuurvisie Windmolens op Land wordt een 'watertoets' op landelijk niveau geschreven. Het gaat hierbij met name om de veiligheidsbelangen bij bijvoorbeeld dijken. WSHD participeert actief en zal haar belangen inbrengen in dit landelijk proces.

5 Exploitatiebegroting

5.1 Meerjarenbegroting naar programma's

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
PC_1 Waterkeringen							
Lasten							
1.10. Plannen,instrumenten & registers waterker.	1.577	2.157	2.209	1.959	1.849	2.210	3.135
1.20. Versterken waterkeringen	10.814	5.022	7.966	10.637	11.200	12.347	12.316
1.30. Behouden waterkeringen	4.971	4.993	5.381	5.305	5.147	5.165	5.184
1.40. Calamiteiten waterkeringen	973	1.081	972	972	977	1.073	1.068
Totaal Lasten	18.334	13.253	16.528	18.873	19.173	20.796	21.703
Baten							
1.10. Plannen,instrumenten & registers waterker.	-10	0	0	0	0	0	0
1.20. Versterken waterkeringen	-4.680	0	0	0	0	0	0
1.30. Behouden waterkeringen	-474	-404	-374	-374	-374	-90	-90
1.40. Calamiteiten waterkeringen	-12	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-5.176	-404	-374	-374	-374	-90	-90
Totaal Waterkeringen	13.158	12.849	16.154	18.499	18.799	20.706	21.613
PC_2 Water							
Lasten							
2.10. Plannen,instrumenten & registers watersys.	10.632	9.702	8.616	8.258	7.210	6.935	6.963
2.20. Droge voeten	23.636	21.552	21.153	22.335	23.557	24.534	29.544
2.30. Voldoende water	875	2.052	1.364	1.416	1.346	1.337	1.324
2.40. Schoon en gezond water	1.089	1.962	1.766	1.607	1.489	1.543	1.566
2.50. Baggeren	8.064	6.785	7.502	7.924	7.589	8.104	8.051
2.60. Vaarwegenbeheer	457	778	510	508	899	1.193	1.184
2.70. Calamiteiten watersystemen	187	230	159	160	161	162	162
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	1.768	1.381	1.350	1.225	1.161	1.043	1.041
Totaal Lasten	46.708	44.442	42.419	43.433	43.412	44.851	49.835
Baten							
2.10. Plannen,instrumenten & registers watersys.	-764	-248	0	0	0	0	0
2.20. Droge voeten	-2.452	-64	-147	-147	-147	-147	-147
2.30. Voldoende water	-195	-3	-3	-3	-3	-3	-3
2.40. Schoon en gezond water	-633	-241	-1	-1	-1	-1	-1
2.50. Baggeren	-913	-851	-1.438	-1.780	-1.557	-1.696	-1.667
2.60. Vaarwegenbeheer	0	-2	-2	-2	-2	-2	-2
2.80. Samenwerken in de afvalwaterketen	-561	0	-43	-43	-43	-43	-43
Totaal Baten	-5.518	-1.409	-1.633	-1.975	-1.752	-1.891	-1.862
Totaal Water	41.190	43.034	40.786	41.458	41.660	42.960	47.973
PC_3 Zuiveren							
Lasten							
3.10. Plannen,instrumenten & registers zuiv.beh.	1.560	2.053	2.111	2.009	1.456	1.466	1.573
3.20. Gezuiverd afvalwater	63.729	55.009	55.709	57.277	58.224	59.169	59.583
3.30. Calamiteiten zuiveringsbeheer	2	31	30	30	31	32	7
Totaal Lasten	65.291	57.093	57.850	59.316	59.710	60.666	61.163
Baten							
3.10. Plannen,instrumenten & registers zuiv.beh.	-335	-371	-371	-371	0	0	0
3.20. Gezuiverd afvalwater	-8.712	-3.068	-2.212	-2.226	-2.190	-2.141	-2.092
Totaal Baten	-9.047	-3.439	-2.583	-2.597	-2.190	-2.141	-2.092
Totaal Zuiveren	56.244	53.653	55.268	56.719	57.521	58.525	59.072

Omschrijving	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
PC_4 Wegen							
Lasten							
4.10. Plannen, instrumenten & registers wegenbeh.	1.066	2.355	1.584	1.666	1.734	1.524	1.521
4.20. Berijdbaarheid	14.138	10.780	11.776	11.713	12.004	12.104	11.851
4.30. Verkeersveiligheid	4.398	3.223	2.511	2.758	3.101	3.351	3.536
4.40. Calamiteiten wegenbeheer	44	104	62	62	63	64	63
Totaal Lasten	19.646	16.463	15.934	16.200	16.901	17.042	16.972
Baten							
4.10. Plannen, instrumenten & registers wegenbeh.	-473	-5	-5	-5	-5	-5	-5
4.20. Berijdbaarheid	-9.975	-8.086	-7.855	-7.881	-7.355	-7.271	-7.271
4.30. Verkeersveiligheid	-871	-195	-195	-195	-195	-195	-195
Totaal Baten	-11.318	-8.286	-8.055	-8.081	-7.555	-7.471	-7.471
Totaal Wegen	8.328	8.177	7.879	8.119	9.346	9.571	9.501
PC_7 Algemene beleidstaken							
Lasten							
7.10. Bestuur	2.479	3.118	3.390	3.356	3.780	3.735	3.689
7.20. Externe communicatie	1.060	1.637	1.614	1.645	1.657	1.683	1.656
7.30. Waterwet	4.740	6.926	7.228	7.279	7.361	7.451	7.449
Totaal Lasten	8.280	11.680	12.231	12.280	12.798	12.870	12.794
Baten							
7.10. Bestuur	-1.065	-975	-432	-432	-432	-432	-432
7.20. Externe communicatie	-25	0	0	0	0	0	0
7.30. Waterwet	-375	-130	-130	-130	-130	-130	-130
Totaal Baten	-1.465	-1.105	-562	-562	-562	-562	-562
Totaal Algemene beleidstaken	6.815	10.575	11.669	11.718	12.236	12.308	12.232
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen							
Lasten							
8.10. Algemene lasten en baten	17.547	5.565	6.643	6.600	6.569	6.641	4.832
8.20. Onvoorzien	0	500	500	500	500	500	500
8.30. Belastingen	1.854	0	0	0	0	0	0
8.40. Exploitatiesaldo	3.395	4.818	5.559	4.381	3.951	1.290	911
Totaal Lasten	22.795	10.883	12.702	11.481	11.019	8.431	6.242
Baten							
8.10. Algemene lasten en baten	-13.904	-1.996	-3.292	-3.596	-3.324	-4.926	-3.992
8.30. Belastingen	-135.178	-137.577	-141.166	-144.396	-147.256	-147.574	-150.655
8.40. Exploitatiesaldo	-3.189	0	0	0	0	0	-1.986
Totaal Baten	-152.271	-139.573	-144.458	-147.992	-150.581	-152.501	-156.633
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-129.476	-128.690	-131.756	-136.512	-139.561	-144.070	-150.391
Eindtotaal	-3.742	-403	0	0	0	0	0

Recapitulatie baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten							
PC_1 Waterkeringen	18.334	13.253	16.528	18.873	19.173	20.796	21.703
PC_2 Water	46.708	44.442	42.419	43.433	43.412	44.851	49.835
PC_3 Zuiveren	65.291	57.093	57.850	59.316	59.710	60.666	61.163
PC_4 Wegen	19.646	16.463	15.934	16.200	16.901	17.042	16.972
PC_7 Algemene beleidstaken	8.280	11.680	12.231	12.280	12.798	12.870	12.794
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen	22.795	10.883	12.702	11.481	11.019	8.431	6.242
Totaal Lasten	181.054	153.814	157.665	161.581	163.013	164.655	168.710
Baten							
PC_1 Waterkeringen	-5.176	-404	-374	-374	-374	-90	-90
PC_2 Water	-5.518	-1.409	-1.633	-1.975	-1.752	-1.891	-1.862
PC_3 Zuiveren	-9.047	-3.439	-2.583	-2.597	-2.190	-2.141	-2.092
PC_4 Wegen	-11.318	-8.286	-8.055	-8.081	-7.555	-7.471	-7.471
PC_7 Algemene beleidstaken	-1.465	-1.105	-562	-562	-562	-562	-562
PC_8 Algemene dekkingsmiddelen	-152.271	-139.573	-144.458	-147.992	-150.581	-152.501	-156.633
Totaal Baten	-184.795	-154.216	-157.665	-161.581	-163.013	-164.655	-168.710
Eindtotaal	-3.742	-403	0	0	0	0	0

5.2 Meerjarenbegroting naar kosten- en opbrengstensoorten

Conform artikel 4.9 lid e van het Waterschapsbesluit is in onderstaande staat de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten opgenomen. De indeling is voorgeschreven in de "Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen".

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Lasten:							
Rente & Afschrijving	46.965	32.109	33.331	34.396	36.879	37.411	38.775
Personeelslasten	44.820	46.873	45.892	44.408	44.184	43.485	41.335
Goederen en diensten van derden	65.647	73.163	72.078	72.813	71.351	71.771	73.259
Bijdragen aan derden	8.354	7.694	10.128	12.628	13.056	12.928	12.928
Toevoeging voorzieningen en onvoorzien	2.724	600	600	600	600	600	600
Totaal lasten	168.510	160.439	162.029	164.845	166.070	166.195	166.897
Baten:							
Financiële baten	-1.113	-1.175	-2.103	-2.430	-2.113	-2.984	-1.006
Personeelsbaten	-120	0	0	0	0	0	0
Goederen en diensten aan derden	-4.951	-4.048	-3.698	-4.040	-3.817	-3.956	-3.927
Bijdragen van derden	-10.524	-10.149	-9.235	-9.307	-8.881	-8.513	-8.513
Waterschapsbelastingen	-135.178	-137.577	-141.166	-144.396	-147.256	-147.574	-150.655
Interne verrekeningen	-5.920	-10.379	-9.813	-7.529	-6.948	-3.501	-813
Totaal baten	-157.806	-163.328	-166.015	-167.702	-169.015	-166.528	-164.914
Exploitatieresultaat voor bestemming	10.704	-2.889	-3.986	-2.857	-2.945	-333	1.983
Toevoeging aan reserves	3.553	4.818	5.559	4.381	3.951	1.290	911
Onttrekkingen aan reserves	-17.999	-2.332	-1.573	-1.524	-1.006	-957	-2.894
Totaal mutaties reserves	-14.446	2.486	3.986	2.857	2.945	333	-1.983
Bedrijfsresultaat	-3.742	-403	0	0	0	0	0

6 Vaststelling Programmabegroting 2014-2018

De Verenigde Vergadering van waterschap Hollandse Delta,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta d.d. 15 oktober 2013;

gelezen het advies van de commissie Water van 11-11-2013, de commissie Waterkering, Wegen en Vergunningverlening van 12-11-2013 en de commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving van 13-11- 2013;

gelet op:

- artikel 77 Waterschapswet;
- artikel 99 tot en met 101 Waterschapswet

BESLUIT:

- a. De Programmabegroting 2014-2018 vast te stellen en daarmee de bedragen 2014 per programma, tot een totaal bedrag van (afgerond) € 157.665.000 aan lasten.
- b. De belastingopbrengst 2014 met 2,61% ten opzichte van 2013 te laten stijgen.
- c. Het college van Dijkgraaf en heemraden bevoegd te maken tot:
  - het doen van af- en overschrijvingen van de post "Onvoorziene uitgaven" binnen de taakstelling van de Programmabegroting 2014-2018 en tot een maximum van totaal € 500.000;
  - hierover achteraf aan de Verenigde Vergadering te rapporteren.
- d. Ter dekking van de financieringsbehoefte het college van Dijkgraaf en heemraden, conform het Treasurystatuut, bevoegd te maken tot:
  - het aangaan van kortlopende financieringsmiddelen (rekening courantverhouding en kasgeldleningen) tot een bedrag van maximaal de kasgeldlimiet;
  - het aangaan van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 54.000.000
- e. In te stemmen met de in de nieuwe basislijn genoemde investeringsbedragen met betrekking tot het dijkversterkingprogramma HWBP-2, zoals opgenomen in bijlage 8 van de Programmabegroting 2014-2018 en de investeringskredieten voor de projecten van het dijkversterkingsprogramma HWBP-2 met totaal € 30.803.000 (mutatie uitgaven krediet) te verhogen, per project beschikbaar te stellen en te dekken met de rijksbijdrage die vanuit het HWBP 2 hiervoor beschikbaar is gesteld.

Ridderkerk, 28 november 2013

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. A.A. van Vliet.

ing. J.M. Geluk.

Bijlagen

Bijlage 1 Staat van vaste activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Onderverdeling activa	Boekwaarde 1-1-2014	Vermeer- deringen 2014	Vermin- deringen 2014	Afschrij- vingen 2014	Boekwaarde 31-12-2014	Rente- lasten 2014	Kapitaal- lasten 2014
In exploitatie								
Immateriële Vaste Activa	Onderzoek en ontwikkeling	1.460	0	0	778	683	62	839
	Overig immateriële uitgaven	1.489	0	0	824	666	63	887
	Subsidies en bijdragen	7.518	0	0	1.330	6.188	319	1.649
Totaal Immateriële Vaste Activa		10.468	0	0	2.931	7.536	444	3.375
Materiële vaste activa	Bedrijfsgebouwen (04050)	14.842	0	0	567	14.275	629	1.196
	Gronden en terreinen (04010)	9.659	0	0	0	9.659	410	410
	Overige Bedrijfsmiddelen (04040)	477	0	0	294	183	20	314
	Vervoermiddelen en Werktuigen (04020)	1.329	0	0	300	1.028	56	356
	Watergangen en Kunstwerken (04070)	52.732	0	0	3.197	49.534	2.236	5.433
	Waterkeringen (04060)	4.356	0	0	466	3.891	185	650
	Wegen (04080)	13.431	0	0	1.558	11.873	569	2.127
	ZTW Slibverwerking (04110)	10.844	0	0	1.348	9.497	460	1.807
	ZTW Transport (04120)	16.927	0	0	1.402	15.525	718	2.120
	ZTW Zuiveringsinstallaties (04100)	96.031	0	0	7.815	88.215	4.072	11.887
Totaal Materiële vaste activa		220.628	0	0	16.947	203.682	9.355	26.301
Totaal in exploitatie		231.096	0	0	19.878	211.218	9.798	29.677
Onderhanden werk								
Immateriële Vaste Activa	Onderzoek en ontwikkeling	12.376	1.601	10.601	555	2.821	118	672
	Overig immateriële uitgaven	611	2.715	0	99	3.227	21	120
	Subsidies en bijdragen	5.907	8.930	144	263	14.430	234	496
Totaal Immateriële Vaste Activa		18.894	13.246	10.745	916	20.478	372	1.289
Materiële vaste activa	Bedrijfsgebouwen (04050)	0	125	0	0	125	0	0
	Gronden en terreinen (04010)	1.942	4.500	0	4	6.439	4	8
	Overige Bedrijfsmiddelen (04040)	1.871	935	0	0	2.807	0	0
	Vervoermiddelen en Werktuigen (04020)	609	996	0	6	1.599	2	8
	Watergangen en Kunstwerken (04070)	18.764	29.920	14.340	615	33.729	521	1.135
	Waterkeringen (04060)	1.071	73.777	52.724	10	22.114	11	21
	Wegen (04080)	7.547	5.543	4.180	296	8.614	266	562
	ZTW Slibverwerking (04110)	55	2.796	0	0	2.851	0	0

Omschrijving	Onderverdeling activa	Boekwaarde 1-1-2014	Vermeer- deringen 2014	Vermin- deringen 2014	Afschrij- vingen 2014	Boekwaarde 31-12-2014	Rente- lasten 2014	Kapitaal- lasten 2014
Totaal Materiële vaste activa	ZTW Transport (04120)	7.208	2.874	703	11	9.368	12	23
	ZTW Zuiveringsinstallaties (04100)	5.942	6.685	35	6	12.586	4	9
		45.010	128.149	71.982	947	100.230	819	1.767
Totaal Onderhanden werk		63.904	141.395	82.728	1.864	120.708	1.192	3.055
Financiële vaste activa	Aandelen en deelnemingen	239	0	0	0	239	0	0
	Verstreckte vaste leningen aan personeel	2	0	2	0	0	0	0
	Vorderingen	11.347	8.881	10.411	0	9.817	0	0
Totaal Financiële vaste activa		11.588	8.881	10.413	0	10.056	0	0
Eindtotaal		306.588	150.276	93.140	21.742	341.982	10.990	32.732

Bijlage 2 Staat van reserves

Staat van reserves (begroot) 2014					
Omschrijving	Saldo 1-1 2014	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Stand per 31-12 2014
ALGEMENE RESERVES					
- Programma Waterkeringen (800041)	829.009	-	-	-	829.009
- Programma Water (800042)	2.543.582	-	-	-	2.543.582
- Programma Zuiveren (800043)	5.634.301	-	-	-	5.634.301
- Programma Wegen (800044)	843.200	-	-	-	843.200
- Programma Algemene beleidstaken (800045)	2.848.297	-	-	-	2.848.297
Totaal algemene reserves	12.698.389	-	-	-	12.698.389
BESTEMMINGSRESERVES					
<u>Egalisatiereserves</u>					
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-	-
<u>Specifieke bestemmingsreserves</u>					
- Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)	2.341.234	-	512.000	-	1.829.234
- Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)	2.957.561	-	591.600	-	2.365.961
- Bestemmingsreserve BBVW Wegenbeheer (800055)	938.001	-	469.000	-	469.001
- Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC NV (800056)	609.421	140.078	-	-	749.499
- Bestemmingsreserve Planvormingskosten proj.dijkversterkingen (800058)	2.793.448	-	-	-	2.793.448
- Bestemmingsreserve fractievergoedingen (800060)	4.281	-	-	-	4.281
- Reserve vervangingsinvesteringen	838.000	1.929.000	-	-	2.767.000
- Reserve egalisatie geactiveerde lasten	2.750.000	3.490.000	-	-	6.240.000
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen zuiveren	1.935.661	-	-	-	1.935.661
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen	1.587.256	-	-	-	1.587.256
Totaal specifieke bestemmingsreserves	16.754.863	5.559.078	1.572.600	-	20.741.341
TOTAAL	29.453.252	5.559.078	1.572.600	-	33.439.730

Staat van reserves (begroot)	2015				
Omschrijving	Saldo 1-1 2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Stand per 31-12 2015
ALGEMENE RESERVES					
- Programma Waterkeringen (800041)	829.009	-	-	-	829.009
- Programma Water (800042)	2.543.582	-	-	-	2.543.582
- Programma Zuiveren (800043)	5.634.301	-	-	-	5.634.301
- Programma Wegen (800044)	843.200	-	-	-	843.200
- Programma Algemene beleidstaken (800045)	2.848.297	-	-	-	2.848.297
Totaal algemene reserves	12.698.389	-	-	-	12.698.389
BESTEMMINGSRESERVES					
<i>Egalisatiereserves</i>					
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-	-
<i>Specifieke bestemmingsreserves</i>					
- Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)	1.829.234	-	463.000	-	1.366.234
- Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)	2.365.961	-	591.600	-	1.774.361
- Bestemmingsreserve BBVW Wegenbeheer (800055)	469.001	-	469.001	-	-
- Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC NV (800056)	749.499	128.055	-	-	877.554
- Bestemmingsreserve Planvormingskosten proj.dijkversterkingen (800058)	2.793.448	-	-	-	2.793.448
- Bestemmingsreserve fractievergoedingen (800060)	4.281	-	-	-	4.281
- Reserve vervangingsinvesteringen	2.767.000	1.353.000	-	-	4.120.000
- Reserve egalisatie geactiveerde lasten	6.240.000	2.900.000	-	-	9.140.000
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen zuiveren	1.935.661	-	-	-	1.935.661
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen	1.587.256	-	-	-	1.587.256
Totaal specifieke bestemmingsreserves	20.741.341	4.381.055	1.523.601	-	23.598.795
TOTAAL	33.439.730	4.381.055	1.523.601	-	36.297.184

Staat van reserves (begroot)	2016				
Omschrijving	Saldo 1-1 2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Stand per 31-12 2016
ALGEMENE RESERVES					
- Programma Waterkeringen (800041)	829.009	-	-	-	829.009
- Programma Water (800042)	2.543.582	-	-	-	2.543.582
- Programma Zuiveren (800043)	5.634.301	-	-	-	5.634.301
- Programma Wegen (800044)	843.200	-	-	-	843.200
- Programma Algemene beleidstaken (800045)	2.848.297	-	-	-	2.848.297
Totaal algemene reserves	12.698.389	-	-	-	12.698.389
BESTEMMINGSRESERVES					
<i>Egalisatiereserves</i>					
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-	-
<i>Specifieke bestemmingsreserves</i>					
- Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)	1.366.234	-	414.000	-	952.234
- Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)	1.774.361	-	591.600	-	1.182.761
- Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC NV (800056)	877.554	116.592	-	-	994.146
- Bestemmingsreserve Planvormingskosten proj.dijkversterkingen (800058)	2.793.448	-	-	-	2.793.448
- Bestemmingsreserve fractievergoedingen (800060)	4.281	-	-	-	4.281
- Reserve vervangingsinvesteringen	4.120.000	1.154.000	-	-	5.274.000
- Reserve egalisatie geactiveerde lasten	9.140.000	2.680.000	-	-	11.820.000
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen zuiveren	1.935.661	-	-	-	1.935.661
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen	1.587.256	-	-	-	1.587.256
Totaal specifieke bestemmingsreserves	23.598.795	3.950.592	1.005.600	-	26.543.787
TOTAAL	36.297.184	3.950.592	1.005.600	-	39.242.176

Staat van reserves (begroot)	2017				
Omschrijving	Saldo 1-1 2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Stand per 31-12 2017
ALGEMENE RESERVES					
- Programma Waterkeringen (800041)	829.009	-	-	-	829.009
- Programma Water (800042)	2.543.582	-	-	-	2.543.582
- Programma Zuiveren (800043)	5.634.301	-	-	-	5.634.301
- Programma Wegen (800044)	843.200	-	-	-	843.200
- Programma Algemene beleidstaken (800045)	2.848.297	-	-	-	2.848.297
Totaal algemene reserves	12.698.389	-	-	-	12.698.389
BESTEMMINGSRESERVES					
<i>Egalisatiereserves</i>					
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-	-
<i>Specifieke bestemmingsreserves</i>					
- Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)	952.234	-	365.000	-	587.234
- Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)	1.182.761	-	591.600	-	591.161
- Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC NV (800056)	994.146	116.592	-	-	1.110.738
- Bestemmingsreserve Planvormingskosten proj.dijkversterkingen (800058)	2.793.448	-	-	-	2.793.448
- Bestemmingsreserve fractievergoedingen (800060)	4.281	-	-	-	4.281
- Reserve vervangingsinvesteringen	5.274.000	974.000	-	-	6.248.000
- Reserve egalisatie geactiveerde lasten	11.820.000	199.000	-	-	12.019.000
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen zuiveren	1.935.661	-	-	-	1.935.661
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen	1.587.256	-	-	-	1.587.256
Totaal specifieke bestemmingsreserves	26.543.787	1.289.592	956.600	-	26.876.779
TOTAAL	39.242.176	1.289.592	956.600	-	39.575.168

Staat van reserves (begroot)	2018				
Omschrijving	Saldo 1-1 2018	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Stand per 31-12 2018
ALGEMENE RESERVES					
- Programma Waterkeringen (800041)	829.009	-	-	-	829.009
- Programma Water (800042)	2.543.582	-	-	-	2.543.582
- Programma Zuiveren (800043)	5.634.301	-	-	-	5.634.301
- Programma Wegen (800044)	843.200	-	-	-	843.200
- Programma Algemene beleidstaken (800045)	2.848.297	-	-	-	2.848.297
Totaal algemene reserves	12.698.389	-	-	-	12.698.389
BESTEMMINGSRESERVES					
<i>Egalisatiereserves</i>					
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-	-
<i>Specifieke bestemmingsreserves</i>					
- Reserve egalisatie Subsidie SVI-DRSH (800012)	587.234	-	316.000	-	271.234
- Reserve egalisatie Cross Border Lease (800013)	591.161	-	591.161	-	-
- Bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC NV (800056)	1.110.738	116.592	-	-	1.227.330
- Bestemmingsreserve Planvormingskosten proj.dijkversterkingen (800058)	2.793.448	-	-	-	2.793.448
- Bestemmingsreserve fractievergoedingen (800060)	4.281	-	-	-	4.281
- Reserve vervangingsinvesteringen	6.248.000	794.000	-	-	7.042.000
- Reserve egalisatie geactiveerde lasten	12.019.000	-	1.986.000	-	10.033.000
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen zuiveren	1.935.661	-	-	-	1.935.661
- Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen	1.587.256	-	-	-	1.587.256
Totaal specifieke bestemmingsreserves	26.876.779	910.592	2.893.161	-	24.894.210
TOTAAL	39.575.168	910.592	2.893.161	-	37.592.599

Bijlage 3 Staat van voorzieningen

Staat van voorzieningen (begroting) 2014					
VOORZIENINGEN	Saldo 1-1 2014	Vermeerde- ringen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12 2014
Voorz. Pensioen- en wachtgeldverpl. (voormalig) personeel en bestuur (800019)	3.576.623	100.000	-	658.000	3.018.623
Voorziening verlofrechten personeel (800030)	13.122	-	-	-	13.122
Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)	1.553.393	-	-	53.000	1.500.393
Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (800063)	1.853.520	-	-	-	1.853.520
Totaal	6.996.658	100.000	-	711.000	6.385.658

Staat van voorzieningen (begroting) 2015					
VOORZIENINGEN	Saldo 1-1 2015	Vermeerde- ringen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12 2015
Voorz. Pensioen- en wachtgeldverpl. (voormalig) personeel en bestuur (800019)	3.018.623	100.000	-	573.000	2.545.623
Voorziening verlofrechten personeel (800030)	13.122	-	-	-	13.122
Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)	1.500.393	-	-	53.000	1.447.393
Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (800063)	1.853.520	-	-	-	1.853.520
Totaal	6.385.658	100.000	-	626.000	5.859.658

Staat van voorzieningen (begroting) 2016					
VOORZIENINGEN	Saldo 1-1 2016	Vermeerde- ringen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12 2016
Voorz. Pensioen- en wachtgeldverpl. (voormalig) personeel en bestuur (800019)	2.545.623	100.000	-	382.000	2.263.623
Voorziening verlofrechten personeel (800030)	13.122	-	-	-	13.122
Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)	1.447.393	-	-	53.000	1.394.393
Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (800063)	1.853.520	-	-	-	1.853.520
Totaal	5.859.658	100.000	-	435.000	5.524.658

Staat van voorzieningen (begroting) 2017					
VOORZIENINGEN	Saldo 1-1 2017	Vermeerde- ringen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12 2017
Voorz. Pensioen- en wachtgeldverpl. (voormalig) personeel en bestuur (800019)	2.263.623	100.000	-	381.000	1.982.623
Voorziening verlofrechten personeel (800030)	13.122	-	-	-	13.122
Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)	1.394.393	-	-	53.000	1.341.393
Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (800063)	1.853.520	-	-	-	1.853.520
Totaal	5.524.658	100.000	-	434.000	5.190.658

Staat van voorzieningen (begroting) 2018					
VOORZIENINGEN	Saldo 1-1 2018	Vermeerde- ringen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12 2018
Voorz. Pensioen- en wachtgeldverpl. (voormalig) personeel en bestuur (800019)	1.982.623	100.000	-	-	2.082.623
Voorziening verlofrechten personeel (800030)	13.122	-	-	-	13.122
Voorziening Arbeidsgerelateerde verplichtingen (800062)	1.341.393	-	-	53.000	1.288.393
Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (800063)	1.853.520	-	-	-	1.853.520
Totaal	5.190.658	100.000	-	53.000	5.237.658

Bijlage 4 Staat van vaste schulden

(bedragen x € 1.000)								2014							
Leningnr.	Instelling	Oorspronkelijk bedrag lening	Jaar van opname	Rente %	Looptijd lening	Annuïteiten/ linear (A/L)	Verval-datum aflossing	Restant lening 1-1	Vermeer-dering	Vermindering Aflossing	Extra aflossing	Restant lening 31-12	Rente te betalen	Rente boekjaar	Restant looptijd
Afgesloten geldleningen															
10.011.044	NWB	1.361	1990	5,8800%	25	L	01-03	109		54		54	6	4	1
10.013.434	NWB	454	1995	7,7500%	25	L	01-04	127		18		109	10	9	6
10.013.828	NWB	3.630	1995	6,3700%	20	L	28-12	363		182		182	23	23	1
10.013.639	NWB	454	1995	6,9500%	20	L	01-09	45		23		23	3	3	1
10.013.859	NWB	454	1996	6,4600%	25	L	03-01	145		18		127	9	8	7
10.013.964	NWB	1.361	1996	6,5500%	20	L	01-05	204		68		136	13	10	2
10.014.340	NWB	2.723	1996	5,9500%	20	L	05-12	408		136		272	24	24	2
10.014.373	NWB	1.361	1997	4,0000%	20	L	15-01	272		68		204	11	8	3
10.014.777	NWB	2.269	1997	5,7500%	20	L	09-10	454		113		340	26	25	3
10.014.880	NWB	1.815	1997	5,6500%	20	L	05-12	363		91		272	21	20	3
10.015.363	NWB	908	1998	4,8700%	20	L	02-09	227		45		182	11	10	4
10.014.973	NWB	1.361	1998	5,2600%	20	L	13-01	340		68		272	18	14	4
10.015.557	NWB	2.269	1998	4,4500%	20	L	09-12	567		113		454	25	25	4
10.015.669	NWB	2.269	1999	4,2500%	20	L	21-01	681		113		567	29	24	5
10.022.034	NWB	1.000	2002	5,0000%	25	L	07-08	560		40		520	28	27	13
10.022.357	NWB	1.000	2002	4,7300%	25	L	27-12	560		40		520	26	26	13
10.021.899	NWB	3.000	2002	5,3900%	20	L	24-05	1.350		150		1.200	73	68	8
10.022.943	NWB	2.000	2003	4,7650%	25	L	04-11	1.200		80		1.120	57	57	14
10.022.751	NWB	4.000	2003	4,1600%	25	L	12-06	2.400		160		2.240	100	96	14
10.024.369	NWB	26.768	2004	3,9250%	25	L	30-12	17.132		1.071		16.061	672	672	15
10.023.110	NWB	2.500	2004	3,8600%	10	L	04-02	250		250		0	10	1	0
10.023.081	NWB	2.000	2004	4,4400%	20	L	14-01	1.100		100		1.000	49	45	10
10.023.180	NWB	4.000	2004	4,2100%	20	L	31-03	2.200		200		2.000	93	86	10
10.024.194	NWB	100.774	2005	5,0600%	30	-	03-01	100.774		0		100.774	5.099	5.099	21
10.024.197	NWB	50.000	2005	3,7000%	25	L	29-12	34.000		2.000		32.000	1.258	1.258	16
10.024.939	NWB	30.000	2007	4,2425%	25	L	01-03	22.800		1.200		21.600	967	925	18
10.026.173	NWB	30.000	2009	4,1500%	10	L	01-06	18.000		3.000		15.000	747	674	5
400.098.824	BNG	4.000	2004	3,7900%	10	L	19-02	400		400		0	15	2	0
58.183	ASN bank N.V.	30.000	2008	4,3250%	20	L	27-03	22.500		1.500		21.000	973	924	14
Totaal afgesloten leningen		313.731						229.532	0	11.302	0	218.229	10.398	10.168	

Leningnr.	2015							2016								
	Restant lening 1-1	Vermeer- dering	Vermindering Aflossing	Extra aflossing	Restant lening 31-12	Rente te betalen	Rente boekjaar	Restant looptijd	Restant lening 1-1	Vermeer- dering	Vermindering Aflossing	Extra aflossing	Restant lening 31-12	Rente te betalen	Rente boekjaar	Restant looptijd
Afgesloten geldleningen																
10.011.044	54		54		0	3	1	0	0		0		0	0	0	0
10.013.434	109		18		91	8	7	5	91		18		73	7	6	4
10.013.828	182		182		0	12	11	0	0		0		0	0	0	0
10.013.639	23		23		0	2	1	0	0		0		0	0	0	0
10.013.859	127		18		109	8	7	6	109		18		91	7	6	5
10.013.964	136		68		68	9	6	1	68		68		0	4	1	0
10.014.340	272		136		136	16	16	1	136		136		0	8	8	0
10.014.373	204		68		136	8	6	2	136		68		68	5	3	1
10.014.777	340		113		227	20	18	2	227		113		113	13	12	1
10.014.880	272		91		182	15	15	2	182		91		91	10	10	1
10.015.363	182		45		136	9	8	3	136		45		91	7	6	2
10.014.973	272		68		204	14	11	3	204		68		136	11	7	2
10.015.557	454		113		340	20	20	3	340		113		227	15	15	2
10.015.669	567		113		454	24	20	4	454		113		340	19	15	3
10.022.034	520		40		480	26	25	12	480		40		440	24	23	11
10.022.357	520		40		480	25	25	12	480		40		440	23	23	11
10.021.899	1.200		150		1.050	65	60	7	1.050		150		900	57	52	6
10.022.943	1.120		80		1.040	53	53	13	1.040		80		960	50	49	12
10.022.751	2.240		160		2.080	93	90	13	2.080		160		1.920	87	83	12
10.024.369	16.061		1.071		14.990	630	630	14	14.990		1.071		13.919	588	588	13
10.023.081	1.000		100		900	44	40	9	900		100		800	40	36	8
10.023.180	2.000		200		1.800	84	78	9	1.800		200		1.600	76	69	8
10.024.194	100.774		0		100.774	5.099	5.099	20	100.774		0		100.774	5.099	5.099	19
10.024.197	32.000		2.000		30.000	1.184	1.184	15	30.000		2.000		28.000	1.110	1.110	14
10.024.939	21.600		1.200		20.400	916	874	17	20.400		1.200		19.200	865	823	16
10.026.173	15.000		3.000		12.000	623	550	4	12.000		3.000		9.000	498	425	3
58.183	21.000		1.500		19.500	908	859	13	19.500		1.500		18.000	843	794	12
Totaal afgesloten leningen	218.229	0	10.652	0	207.577	9.920	9.712		207.577	0	10.394	0	197.183	9.467	9.262	

Leningnr.	2017							2018								
	Restant lening 1- 1	Vermeer- dering	Vermindering Aflossing	Extra aflossing	Restant lening 31-12	Rente te betalen	Rente boekjaar	Restant looptijd	Restant lening 1-1	Vermeer- dering	Vermindering Aflossing	Extra aflossing	Restant lening 31-12	Rente te betalen	Rente boekjaar	Restant looptijd
Afgesloten geldleningen																
10.013.434	73		18		54	6	5	3	54		18		36	4	3	2
10.013.859	91		18		73	6	5	4	73		18		54	5	4	3
10.014.373	68		68		0	3	0	0	0		0		0	0	0	0
10.014.777	113		113		0	7	5	0	0		0		0	0	0	0
10.014.880	91		91		0	5	5	0	0		0		0	0	0	0
10.015.363	91		45		45	4	4	1	45		45		0	2	1	0
10.014.973	136		68		68	7	4	1	68		68		0	4	0	0
10.015.557	227		113		113	10	10	1	113		113		0	5	5	0
10.015.669	340		113		227	14	10	2	227		113		113	10	5	1
10.022.034	440		40		400	22	21	10	400		40		360	20	19	9
10.022.357	440		40		400	21	21	10	400		40		360	19	19	9
10.021.899	900		150		750	49	44	5	750		150		600	40	36	4
10.022.943	960		80		880	46	45	11	880		80		800	42	41	10
10.022.751	1.920		160		1.760	80	76	11	1.760		160		1.600	73	70	10
10.024.369	13.919		1.071		12.849	546	546	12	12.849		1.071		11.778	504	504	11
10.023.081	800		100		700	36	31	7	700		100		600	31	27	6
10.023.180	1.600		200		1.400	67	61	7	1.400		200		1.200	59	53	6
10.024.194	100.774		0		100.774	5.099	5.099	18	100.774		0		100.774	5.099	5.099	17
10.024.197	28.000		2.000		26.000	1.036	1.036	13	26.000		2.000		24.000	962	962	12
10.024.939	19.200		1.200		18.000	815	772	15	18.000		1.200		16.800	764	721	14
10.026.173	9.000		3.000		6.000	374	301	2	6.000		3.000		3.000	249	176	1
58.183	18.000		1.500		16.500	779	729	11	16.500		1.500		15.000	714	664	10
Totaal afgesloten leningen	197.183	0	10.190	0	186.994	9.030	8.828		186.994	0	9.917	0	177.076	8.606	8.409	

Bijlage 5 Staat van personeelslasten en formatie

(bedragen x € 1000)

Afd. nr.	Omschrijving afdeling	Formatie eigen personeel begroot 2014	Salarissen	Sociale	Overige	Personeel	Totaal
			huidig personeel en bestuur	premies	personeelskosten	van derden	personeelslasten
			42010	42020	42040	42050	
1000	Algemeen bestuur		140	5			145
1010	Rekenkamer-commissie		10		5		15
1020	Fractie-ondersteuners		1				1
1100	Dagelijks bestuur		324	13			337
2000	Directieraad	3,00	358	84	17		459
2010	Doelstelling formatie ontwikkeling	4,07	565	85			650
2100	Concern Control	6,00	460	118	15		593
2600	Kosten Ondernemingsraad				12		12
3200	Afd. Faciliteiten	33,08	1.601	420	499	141	2.661
3300	Afd. Financiën, Planning & Control	23,58	1.393	370	46	143	1.952
3400	Afd. Informatisering en Automat.	23,00	1.366	358	42	145	1.911
3600	Afd. Personeel en Organisatie/KAM	16,96	1.019	261	544		1.824
3900	Afd. Bestuurlijke- & Juridische zaken	36,10	2.193	581	73	1.496	4.343
6100	Afd. Vergunningverlening	27,32	1.438	385	50	18	1.891
6200	Afd. Handhaving	24,49	1.287	356	50	11	1.704
7700	Technologie en Beleid	17,31	1.132	298	40		1.470
7800	Technisch onderhoud	53,24	2.744	743	96	136	3.719
7900	Zuiveren	34,13	1.935	514	75	118	2.642
8100	Plannen & Regie	40,26	2.646	705	89	1.194	4.634
8200	Data & Advies	35,89	1.889	505	63	558	3.015
8300	Projecten & Uitvoering	64,64	3.967	1.055	128	996	6.146
8400	Beheer & Onderhoud	80,50	4.003	1.048	143	435	5.629
		523,57	30.471	7.904	1.987	5.391	45.753
	Anammox project	2,00	111	30			141
	Totaal	525,57	30.582	7.934	1.987	5.391	45.894

Bijlage 6 Financiering investeringsprojecten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Rentelasten					
<u>Te financieren vaste activa:</u>					
Boekwaarde activa saldo 1-1	306.588	341.982	350.788	389.791	348.107
Mutaties activa	35.394	8.806	39.003	-41.684	-26.259
Boekwaarde activa saldo 31-12	341.982	350.788	389.791	348.107	321.848
<u>Financieringsmiddelen:</u>					
Reserves saldo 1-1	29.453	33.440	36.297	39.242	39.575
Mutaties reserves	3.987	2.857	2.945	333	-1.982
Reserves saldo 31-12	33.440	36.297	39.242	39.575	37.593
Geldleningen saldo 1-1	229.532	218.229	207.577	197.183	186.994
Aflossingen geldleningen	-11.303	-10.652	-10.394	-10.189	-9.918
Geldleningen saldo 31-12	218.229	207.577	197.183	186.994	177.076
Totaal financieringsmiddelen 1-1	258.985	251.669	243.874	236.425	226.569
Mutaties financieringsmiddelen	-7.316	-7.795	-7.449	-9.856	-11.900
Totaal financieringsmiddelen 31-12	251.669	243.874	236.425	226.569	214.669
<u>Financieringsbehoefte:</u>					
Financieringsbehoefte per 1-1	47.603	90.313	106.914	153.366	121.538
Mutatie financieringsbehoefte	42.710	16.601	46.452	-31.828	-14.359
Financieringsbehoefte per 31-12	90.313	106.914	153.366	121.538	107.179
Gemiddelde financieringsbehoefte	68.958	98.614	130.140	137.452	114.359
Financiering met kortlopende middelen (kasgeldlimiet)	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000
Financiering met langlopende middelen (restant)	32.958	62.614	94.140	101.452	78.359
<u>Rentelasten:</u>					
Afgesloten vaste geldleningen (zie bijlage 4)	10.168	9.712	9.262	8.828	8.409
Rente kortlopende geldleningen	180	360	360	360	360
Rente af te sluiten langlopende leningen	990	1.867	2.810	3.028	2.336
Totaal rentelasten	11.338	11.939	12.432	12.216	11.105
Ten laste van onderhanden werk (bouwrente)	1.359	1.686	1.369	2.240	262
Netto-rentelasten ten laste van de programma's	9.979	10.253	11.063	9.976	10.843

Bijlage 7a Overzicht geplande investeringsprojecten 2013-2018

In onderstaand overzicht worden alle voor de jaren 2013 tot en met 2018 geplande investeringen genoemd.

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Objectnr.	Omschrijving	Gemeente	jaar aan- vang	jaar reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en subsidies	Netto inves- tering	Netto 2013	Netto 2014	Netto 2015	Netto 2016	Netto 2017	Netto 2018
Waterkeringen														
1	700100002	Niet-subsidiabel Verbeterwzh prim.waterk	Diverse gemeenten	2015	2015	1.000		1.000			1.000			
2	7001007500	Uitvoering Hellevoetsluis	Hellevoetsluis	2013	2015	2.759	-2.759		-1.991	2.759	-768			
3	7001012500	Uitvoering Spui West	Spijkenisse/Bernisse	2013	2017	24.740	-24.740		-438	438		5.198	-5.198	
4	7001013000	Planvorming Spui Oost	Oud-Beijerland/Korendijk	2011	2014	1.441	-1.441		962	-962				
5	7001013500	Uitvoering Spui Oost	Oud-Beijerland/Korendijk	2013	2017	70.530	-70.530					6.713	-6.713	
6	7001014000	Planvorming Hoeksche Waard Zuid	Cromstrijen/Strijen	2013	2017	1.043	-1.043		45	-45				
7	7001014500	Uitvoering Hoeksche Waard Zuid	Cromstrijen/Strijen	2013	2017	67.623	-67.623					5.045	-5.045	
8	7001017500	Uitvoering Zettingsvloeiing Spui	Korendijk/Oud Beijerland/Bernisse/Spijkenisse	2013	2015	31.426	-31.426		-6.209	12.473	-6.264			
9	7202000006	Vierde toetsronde prim. Waterkeringen	Diverse gemeenten	2017	2017	3.000		3.000					3.000	
10	7202020011	Keurgrenzenonderzoek	Diverse gemeenten	2014	2015	250		250		125	125			
11	7202100105	Kunstrwk in waterkeringen by dijkverstrk	Diverse gemeenten	2013	2016	11.463		11.463	4.449	3.122	2.301	1.592		
12	7202100319	Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)	Binnenmaas	2013	2014	257		257		257				
13	7202200013	Voorz. brede blik waterkeringversterking	Diverse gemeenten	2015	2016	1.264		1.264		400	425	439		
Totaal Waterkeringen						216.796	-199.562	17.234	-3.182	18.566	-3.181	18.987	-13.956	
Water														
14	7103100082	Plaatsen doorspoelpomp "vtv",Pastoriestr	Pernis	2013	2014	170		170	50	120				
15	7103100084	Strat.grondaankABH-Cromstr&dykverst HWrd	Cromstrijen	2014	2014	1.200		1.200		1.200				
16	7103100098	Doorspoelpomp vtv + persleiding Tijkenw.	Pernis	2013	2014	170		170	50	120				
17	7103100103	De reiger	Rotterdam	2013	2014	500		500	400	100				
18	7103100143	NbwWateropgave Smeetsland Nrd Rdam	Rotterdam	2014	2014	360		360		360				
19	7103100171	Aanleg persleiding Paddewei	Barendrecht	2013	2014	300		300		300				
20	7103100189	Watercirculatie de Struyten en Kooistee	Hellevoetsluis	2014	2015	238		238			238			
21	7103100194	Vervang.armco duikrHekelingseweg- Westdyk	Spijkenisse	2014	2014	188		188		188				
22	7103100199	Spinozapark fase 3	Rotterdam	2013	2014	344		344	275	69				
23	7103100202	Vergroten duikers 800 mm (6g)	Zwijndrecht	2013	2013	223		223	223					
24	7103100206	6c vergroten 5 duikers 1000 mm	Zwijndrecht	2013	2013	169		169	169					
25	7103100212	AanvoerOostflakkee-Oost:Verbinding maken	Oostflakkee	2013	2014	169	-160	9	9					
26	7103100219	Stations enHoofdpst techn.autom.Waterbeh	Hele beheersgebied	2014	2015	1.000		1.000			1.000			
27	7103100223	Aanleg nvo vooroeververdediging (0.5 km)	Ridderkerk	2013	2015	130		130		65	65			
28	7103100224	Herinr. oevers langs noordrand B'drecht	Barendrecht	2014	2015	160		160			160			
29	7103100225	Herinr. oevers bedryventerr. Dierenstein	Barendrecht	2014	2015	579		579			579			
30	7103100227	Plaatselijk verdiepen	Dordrecht	2014	2015	50		50			50			
31	7103100229	Herinrichten nvo Rijksstraatweg	Voorne Putten	2013	2014	64		64	30	34				

Nr.	Objectnr.	Omschrijving	Gemeente	jaar aan- vang	jaar reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en subsidi- es	Netto inves- tering	Netto 2013	Netto 2014	Netto 2015	Netto 2016	Netto 2017	Netto 2018
32	7103100232	Onderstatio&hoofdpstTechn.autom.waterbeh	Hele beheersgebied	2015	2015	2.000		2.000			2.000			
33	7103100236	Aanleg nvo Afwatering Oudeland Strijen	Strijen	2014	2015	173		173			173			
34	7103100239	Aanleg nvo met plas/drasberm Gemaaltocht De Hooge Nesse Devel	Zwijndrecht	2014	2015	364		364			364			
35	7103100240	Aanleg nvo met plas/drasberm Oud en Nieuw Reijerwaard	Ridderkerk	2014	2015	207		207			207			
36	7103100241	Aanleg nvo met plas/drasberm De Keen	Strijen	2014	2015	196		196			196			
37	7103100243	Aanleg nvo met plas/drasberm (0.03 km2) Groote Kreek	Oostflakkee	2014	2015	200		200			200			
38	7103100244	Blauwe verbinding (verbinding Heulweg)	Rotterdam	2014	2015	1.860		1.860		1.020	840			
39	7103100250	Verbreden watergang (plaatselijk)	Barendrecht	2014	2015	60		60			60			
40	7103100251	Verdiepen strand & Middelpa&doorspoel	Brielle	2014	2015	120		120			120			
41	7103100252	Ondrstations&hoofdpstTechn.autom.watrbeh	Hele beheersgebied	2016	2016	1.000		1.000				1.000		
42	7103100254	Aanleg nvo met plas/drasberm	Nnb	2015	2016	140		140			70	70		
43	7103100256	Lint van Nieuwenhoorn	Brielle	2014	2015	224	-149	75		24	51			
44	7103100258	Stations&hoofdpst techn.automatWaterbeh	Hele beheersgebied	2017	2017	1.000		1.000					1.000	
45	7103100261	Compenserende maatregelen Kierbesluit	Diverse gemeenten	2013	2015	37.629	-34.510	3.119	1.066	1.013	1.040			
46	7103100262	Totaal KRW	Diverse gemeenten	2016	2017	10.816		10.816				5.207	5.609	
47	7103100263	Totale NBW opgave landel. gebied t/m2017	Diverse gemeenten	2016	2017	2.306		2.306				1.131	1.175	
48	7103100264	TotaleNBW opgave stedelijk gebied tm2017	Diverse gemeenten	2016	2017	10.205		10.205				5.617	4.588	
49	7103100265	Totaal prioritaire knelpunten	Diverse gemeenten	2016	2017	606		606				303	303	
50	7103100266	B: Ravense Hout	Hellevoetsluis	2014	2017	208		208				104	104	
51	7103100269	Verb zwemwaterkwal zuid Randpark knelp 8	Rotterdam	2014	2014	50		50		50				
52	7103100271	Waterberging Volkerak Zoommeer	Oostflakkee	2014	2014	2.000	-2.000							
53	7103100273	DGWPCCharlois&Feyen&waterg.Krabbed.str II	Rotterdam	2013	2014	170		170			170			
54	7103100275	verbreding hoofdwatrgang toldijk	Spijkenisse	2013	2014	175		175			175			
55	7103100276	FE21 Prior knelp Leiding Valkeniersweide	Rotterdam	2014	2014	280	-140	140			140			
56	7103100277	Kreekherstel Vliegerwetering	Bernisse	2015	2016	168	-168							
57	7103100278	Kreekherstel Zuidlandse Zoom	Bernisse	2015	2016	112	-112							
58	7103100279	Duiker Dorpsstraat Heerjansdam prior.	Zwijndrecht	2014	2014	115		115		115				
59	7103100280	Gebiedsplan Cromstrijen	Cromstrijen	2014	2015	1.700		1.700		1.000	700			
60	7103100281	KRW 2018 - 2021	Diverse gemeenten	2018	2018									
61	7103100282	NBW 2018 - 2027	Diverse gemeenten	2018	2018									
62	7103100283	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)	Diverse gemeenten	2018	2018									
63	7103300039	Civiele en technische renovatie Voornse Sluis	Spijkenisse	2014	2015	1.600		1.600		800	800			
64	7103300067	VergrotenInlaatdebit door automat.Haven	Zwijndrecht	2014	2015	122	-41	81			81			
65	7103300102	Renovatie gemaal Noordermeer	Bernisse	2014	2014	350		350		350				
66	7103300103	Renovatie gemaal Smeetlandsedijk	Rotterdam	2014	2014	100		100		100				
Totaal Water						82.268	-37.279	44.989	2.272	7.512	8.994	13.431	12.780	
Zuiveren														
67	7304000045	Bouw rioolgem. bedrijvenpark Oude-Tonge	Oostflakkee	2013	2014	250	-203	47		47				
68	7304000048	Afwatertransport noordrand Hoeksche-Wrd	Binnenmaas	2016	2017	3.500		3.500				1.000	2.500	
69	7304000049	Vervanging rioolpersleiding Goedereede	Goedereede	2014	2015	190	-190			40	-40			
70	7304000050	Verleggen effluentleiding Numansdorp	Cromstrijen	2014	2015	455	-121	334		90	244			
71	7304000052	Rwzi Rdam	Rotterdam	2014	2014	6.450		6.450		6.450				
72	7304000053	Dokh.afvalwatertrnsp(bydrRdam) Rioolwaterpersl. capacit.rioolgemMaasdam	Binnenmaas	2016	2017	1.570		1.570				570	1.000	

Nr.	Objectnr.	Omschrijving	Gemeente	jaar aan- vang	jaar reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en subsidi- es	Netto inves- tering	Netto 2013	Netto 2014	Netto 2015	Netto 2016	Netto 2017	Netto 2018
73	7304000054	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	Rotterdam	2014	2014	1.450		1.450		1.450				
74	7304000055	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	Rotterdam	2016	2016	810		810				810		
75	7304000056	Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat	Oostflakkee	2014	2016	300	-150	150			150			
76	7304000057	Ged. vervinging rioolpersl. Mijnsheerenl	Binnenmaas	2014	2015	1.625	-80	1.545		300	1.245			
77	7304000059	Rwzi roznburg:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	Rotterdam	2014	2014	258		258		258				
78	7304000060	RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)	Rotterdam	2015	2015	175		175			175			
79	7304100112	Zuiveringsinstall Spijk.: energieproject	Spijkennisse	2014	2015	1.395		1.395		700	695			
80	7304100114	Zuiveringsinstallatie Piershil:renovatie	Korendijk	2014	2016	855		855			309	546		
81	7304100115	Zuiveringsinstallatie Oude-Tonge: 2efase	Oostflakkee	2014	2016	300		300			300			
82	7304100116	Vervanging schakelkasten rwzi Ooltgenspl	Oostflakkee	2014	2016	360		360			360			
83	7304100708	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	Rotterdam	2014	2016	3.060		3.060		669	1.171	1.221		
84	7304100709	Modificeren MCC's FO-laden specials Dokh	Rotterdam	2014	2015	981		981		450	531			
85	7304100710	Dokh vervangen hoogspanningsinstallatie	Rotterdam	2014	2014	365		365		365				
86	7304210010	Schakelkastn slibverwinstall.Rdam-Sldijk	Rotterdam	2015	2018	4.200		4.200			1.000	1.031	1.087	1.082
87	7304210011	RenovatieSlibontwater.install.rwziHoogvl	Rotterdam	2013	2015	1.386		1.386		686	700			
88	7304210012	OpslagtankPolymeerSlibverw.bedrSluisjesd	Rotterdam	2013	2014	180		180		180				
89	7304210013	Opslag voor vloeibaar polymeer rwziDordr	Dordrecht	2013	2014	120		120		120				
90	7304210014	Verv.gasmotoren slibverw.bedrSluisjesdyk	Rotterdam	2014	2015	1.833		1.833		1.000	833			
91	7304210015	Insp/renov. gistingstanks Sluisjesdijk	Rotterdam	2014	2016	3.900		3.900		700	1.600	1.600		
Totaal Zuiveren						35.968	-744	35.224		13.505	9.273	6.778	4.587	1.082
Wegen														
92	7405120101	Categorisering gebiedsaanpak	Diverse gemeenten	2015	2015	948		948			948			
93	7405130001	Verkeersafwikk Rdamseweg-A38-Rijnsingel	Ridderkerk	2013	2014	175	-50	125	25	100				
94	7405130011	Reconstructie Blaaksedijk	Binnenmaas	2014	2015	700		700			700			
95	7405130012	Maatregelen veilige Rotterdamseweg Rkerk	Ridderkerk	2013	2014	193		193	23	170				
96	7405130014	F414.1 Rondje Hoeksche Waard Numansgors	Cromstrijen	2014	2016	1.500	-1.500							
97	7405130016	F588 Rondje Voorne polder Zuidoord	Bernisse	2015	2016	375		375			22	353		
98	7405210015	Fietstunnel Nieuwe-Tonge te Middelharnis	Middelharnis	2013	2015	125		125			125			
99	7405210017	Ontsluiting Nieuwe-Tonge te Middelharnis	Middelharnis	2013	2015	200		200			200			
100	7405210021	F244 Klaaswaal-Westmaas	Cromstrijen	2014	2016	1.430	-1.330	100				100		
101	7405210031	Reconstr.kruising bydr.N217 Stougjesdijk	Oud Beijerland	2013	2013	325		325	325					
102	7405210036	Verkeerscirc. N215 (Dirksland-Melissant)	Dirksland	2013	2015	200		200			200			
103	7405210038	Reconstr.VRI Rdamsewg-Populierenln Rkerk	Ridderkerk	2014	2014	250	-90	160		160				
104	7405210039	Reconstr. Aaldijk-Kerkhofdijk te Spijken	Spijkennisse	2014	2016	600		600				600		
105	7405210040	Verv.buswisselstr.Industrieweg-Rdamseweg	Ridderkerk	2014	2015	150		150			150			
106	7405210041	Verv. VRI (A15) Rotterdamseweg te Rkerk	Ridderkerk	2014	2015	200		200			200			
107	7405210042	VRI Rdamseweg-Donkerslootweg Ridderkerk	Ridderkerk	2014	2015	250		250			250			
108	7405210043	VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg Ridderkerk	Ridderkerk	2014	2015	250		250			250			
109	7405210045	DV Tilstedijk-Oudelandsedijk fase 3	Middelharnis/Oostflakkee	2013	2014	816		816	500	316				
110	7405210046	Verv. VRI. Rotterdamseweg - A38 - Rijnsingel	Ridderkerk	2014	2014	340	-90	250		250				
Totaal Wegen						9.027	-3.060	5.967	873	996	3.045	1.053		

Nr.	Objectnr.	Omschrijving	Gemeente	jaar aan- vang	jaar reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en subsidi- es	Netto inves- tering	Netto 2013	Netto 2014	Netto 2015	Netto 2016	Netto 2017	Netto 2018
Algemene beleidstaken														
111	7610000004	Waterschapsverkiezingen	Nvt	2014	2015	1.450		1.450		1.350	100			
Totaal Algemene beleidstaken						1.450		1.450		1.350	100			
Ondersteuning en bedrijfsvoering														
112	7811500082	Beveiliging 2010	Nvt	2014	2014	150		150		150				
113	7811500086	Geïntegreerd syst.bedryfsvoeringprocessn	Nvt	2015	2016	3.361		3.361			1.680	1.681		
114	7811500087	Infrastructuur centrale computerruimte	Nvt	2014	2015	1.500		1.500	1.000	500				
115	7811500088	Aansluiting basisregistraties	Nvt	2014	2014	100		100	100					
116	7811700003	Grond werk&kantoorruimte Ysselm- HoeksWrd	Nvt	2014	2014	1.500		1.500	1.500					
117	7811700006	Nieuwb werf&kantoor Ysselmonde/HoekseWrd	Nvt	2015	2015	3.000		3.000			3.000			
118	7811700007	Verv. CV installatie Dokhaven	Nvt	2014	2014	125		125	125					
119	7811800018	Materieel civiel en cultuurtechn. onderh	Nvt	2014	2014	442		442	442					
120	7811800019	Materieel civiel en cultuurtechn. onderh	Nvt	2015	2015	540		540		540				
121	7811800020	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016	Nvt	2016	2016	350		350				350		
122	7811800021	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017	Nvt	2017	2017	350		350					350	
Totaal Ondersteuning en bedrijfsvoering						11.418		11.418		3.317	5.720	2.031	350	
Eindtotaal						356.927	-240.645	116.282	-37	45.245	23.951	42.280	3.760	1.082

Bijlage 7b Overzicht investeringsprojecten 2013-2018, toelichting

Programma waterkeringen

1. 7001000002 Uitvoeren niet-subsidiabele verbeteringswerkzaamheden primaire waterkeringen
Het op orde brengen van dijkvakken van primaire waterkeringen die in de toetsing zijn afgekeurd op onderhoudsaspecten. Deze dijkvakken komen niet in aanmerking voor subsidiabele dijkversterking maar moeten door beheersmaatregelen verbeterd worden.
2. 7001007500 Uitvoering Hellevoetsluis
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, dient in 2015 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.
3. 7001012500 Uitvoering Spui West
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, heeft de taakstelling in 2017 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.
4. 7001013000 Planvorming Spui Oost
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, heeft de taakstelling in 2017 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.
5. 7001013500 Uitvoering Spui Oost
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, heeft de taakstelling in 2017 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.
6. 7001014000 Planvorming Hoeksche Waard Zuid
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, dient in 2017 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De raming is aangepast naar de laatste raming afgestemd met het HWBP.
7. 7001014500 Uitvoering Hoeksche Waard Zuid
Dit dijkvak, dat is opgenomen in het HWBP, dient in 2017 te zijn versterkt en te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Waterwet. Hierdoor kan achter de dijk veilig en duurzaam worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De raming is aangepast naar de laatste raming afgestemd met het HWBP.
8. 7001017500 Uitvoering Zettingsvloeiing Spui
Aan weerszijden van het Spui zijn trajecten afgekeurd op zettingvloeiing. Om die reden is dit traject opgenomen in het HWBP. De uitvoering wordt in 2014 afgerond.
9. 7202000006 Vierde toetsronde primaire waterkeringen
De vierde toetsronde van de primaire waterkeringen start naar verwachting niet eerder dan in 2017. De raming is gebaseerd op de onderzoekskosten van de derde toetsronde. Met deze investering was in de kadernota rekening gehouden.
10. 7202020011 Keurgrenzenonderzoek
Vaststellen van de onder de keur te brengen ofwel te houden zones rond de waterkering die nodig zijn voor handhaving en versterking van de waterkering.

11. 7202100105 Vervangen/aanpassen kunstwerken in waterkeringen voorafgaande/tijdens dijkversterkingprojecten

Uit de resultaten van de 2e veiligheidstoetsing blijkt dat een aantal kunstwerken in afgekeurde primaire waterkeringen liggen of zelf zijn afgekeurd. Voorafgaand aan het uitvoeren van de dijkversterkingwerken zal daar waar nodig worden overgegaan tot het aanpassen van eigen persleidingen, hevels en coupures.

12. 7202100319 Hevelinlaat Goidschalxoord (H41704)

In verband met de dijkversterking Hoeksche Waard Noord dient de bestaande hevelinlaat te worden aangepast. In verband met de voortgang zal deze hevel separaat aangepakt worden. Daarbij is gebleken dat deze hevelinlaat niet voldoet aan vigerende regelgeving. Een verdergaande aanpassing dan alleen voor dijkversterking is noodzakelijk. Deze investering wordt gedekt door een verlaging van het project 7202100105 Kunstwerken in waterkeringen bij dijkversterkingen.

13. 7202200013 Voorziening brede blik waterkeringversterking

Een beperkte voorziening voor het 'afhechten' van dijkversterkingen, aanvullend op de subsidiabele werkzaamheden. Voorbeeld: Het in samenwerking met een gemeente toegankelijk maken van de versterkte waterkering in een dorpskern.

Programma Water

14. 7103100082 Plaatsen doorspoelpomp VTV (Pastoriestraat)

Maatregel uit het waterplan Pernis. De realisatie van een doorspoelvoorziening en een persleiding ter plaatse van de tennisveld aan de Pastoriestraat t Pernis is noodzakelijk om de nieuwe woonwijk en de aanliggende sport- en recreatieterreinen van voldoende water van een goede kwaliteit te voorzien.

15. 7103100084 Strategische grondaankoop ABH-Cromstrijen&dijkverst HWrd

Het betreft hier grondaankoop ten behoeve van verbetering van het watersysteem (robuuster maken en realisatie KRW-opgave) en ten behoeve van een komende dijkversterking (Hoekse Waard - Zuid).

16. 7103100098 Plaatsen doorspoelpomp vtv + persleiding (Tijkenweg)

Maatregel uit het waterplan Pernis. Aan de Tijkenweg wordt een doorspoelpomp geplaatst en een persleiding aangelegd. Door het plaatsen van pompen kan het watersysteem omgekeerd worden en wordt voorkomen dat door riooloverstorten vervuild oppervlakte water via de rand van Pernis wordt gevoerd. Tevens zijn door deze maatregelen de watergangen beter door te spoelen met schoon water en kan een hoger gelegen peilgebied van schoon water worden voorzien (moet nu gevoed worden met tankwagens om het juiste peil te kunnen handhaven).

17. 7103100103 De Reiger

Dit project komt voort uit waterplan 2 Rotterdam. De maatregel is noodzakelijk voor de NBW. Het project is gesitueerd in Rotterdam, IJsselmonde. Momenteel wordt bepaald of ook NBWopgave 2050 met deze maatregel wordt behaald.

18. 7103100143 NBW wateropgave Smeetsland Noord Rotterdam Peilgebied 50-19

Onderdeel van Waterplan 2 Rotterdam: Binnen het waterplan 2 Rotterdam heeft het waterschap met de gemeente zoekgebieden aangewezen de wateropgave in te vullen door dit te combineren met de herstructurering. In Smeetsland-Noord is de herstructurering gestart en zal extra water ten aanzien van water-opgave worden gerealiseerd.

19. 7103100171 Aanleg persleiding Paddewei

Onderdeel van het Waterplan Barendrecht: de doelstelling is het verbeteren van de doorstroming (van zuid naar noord) en het verkorten van de verblijftijd van het water in het watersysteem en het betreft het aanleggen van een gemaal met persleiding vanaf Paddewei naar Dorpszicht (onder de Dorpsstraat door) voor het verbeteren van de doorstroming en het verkorten van de verblijftijd waardoor de waterkwaliteit wordt verbeterd. Deze maatregel is het laatste uit te voeren onderdeel van het spoelplan Barendrecht. Het spoelplan is opgenomen in de maatregelenlijst van de KRW en is rapportageplichtig onder nummer 88632.

20. 7103100189 Verbeteren watercirculatie de Struyten en Kooistee (VP-WAB-0171)
Het betreft hier het opheffen van hydrologische knelpunten in het watersysteem van een aantal woonwijken in Hellevoetsluis. In overleg met de gemeente wordt bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn; dit strekt zich ook uit tot beheer- en onderhoudswerkzaamheden, waardoor de investering mogelijk beperkt kan zijn.
21. 7103100194 Vervang armco duiker Hekelingseweg-Westdyk
De bestaande (zogenaamde armco)duiker in de Hekelingseweg is in het midden ingedeukt. Hierdoor is deze niet meer goed te onderhouden. Het indeuken van de duiker geeft bovendien aan dat de constructie niet sterk genoeg is. Om grote problemen in de toekomst te voorkomen dient deze duiker vervangen te worden. Daarbij zal sprake zijn van een betonnen duiker. In de afgelopen periode is tevens gewerkt aan de voorbereiding van een rotonde op de kruising Hekelingseweg – Dorpsstraat, inclusief het vervangen en vergroten van een duiker onder de Dorpsstraat.
22. 7103100199 Spinozapark fase 3 (IJS-WAB-0228)
Dit project komt voort uit waterplan 2 Rotterdam. De maatregel is noodzakelijk voor de NBW. Het project is gesitueerd in Rotterdam, Lombardijen.
23. 7103100202 Vergroten duikers 800 mm (6g) (IJS-WAB-0194)
Dit project komt voort uit stedelijk waterplan H tot Z. De maatregelen zijn noodzakelijk voor het verbeteren van de doorstroming en afvoer van het oppervlaktewater in het stedelijk gebied van de gemeente Zwijndrecht. Het project is gesitueerd in de watergang langs de Willem van Oranjelaan in de gemeente Zwijndrecht.
24. 7103100206 6c vergroten 5 duikers 1000 mm
Dit betreft een maatregel uit het waterplan van H tot Z (Hendrik Ido Ambacht tot Zwijndrecht). In dit plan zijn maatregelen opgenomen om met het schone water uit Hendrik Ido Ambacht het watersysteem van Zwijndrecht te verversen en de waterkwaliteit te verbeteren. Hiertoe wordt de capaciteit van gemaal Walburg geoptimaliseerd en een nieuw gemaal ten noorden van de Swanendrift geïnstalleerd. Om te voorkomen dat in de wijken Walburg en Centrum extreme peilstijgingen optreden als gevolg van overstortingen en extra wateraanvoer worden in dit deelplan de duikers vergroot in de Hoofdlaan en de Willem van Oranjelaan.
25. 7103100212 Aanvoerplan Oostflakkee-Oost: Verbinding maken (0103*) (GO-WAB-0164)
Het betreft hier een maatregel uit het waterplan GO én het realiseren van KRW-maatregelen. Er ligt een relatie met het project "wateraanvoerplan Middelharnis" en het thans lopende proces van opstellen van een rijksstructuurvisie voor Volkerak-Zoommeer.
26. 7103100219 Vervanging onderstations en hoofdstations technische automatisering waterbeheersing
Binnen het beheersgebied van Hollandse Delta zijn er ongeveer 350 onderstations voor de waterbeheersing in gebruik. Deze onderstations sturen hun data naar hoofdstations (vanuit de fusie met verschillende systemen). De gemiddelde levensduur van de onderstations en hoofdstations is 10 jaar en zijn grotendeels aan vervanging toe. Het streven is gericht op vervanging in één keer over een periode van drie jaar. De ICT-ontwikkelingen gaan immers snel. Het verdient de voorkeur dat hoofdstations en onderstations eenmalig door het opbouwen van één systeem, goed op elkaar afgestemd zijn, zodat comptabiliteit gewaarborgd is. Als de werkzaamheden gereed zijn, zijn zeven hoofdstations en ongeveer 350 onderstations te vervangen, waarmee wordt gezorgd voor goed werkende bemalings situaties waarbij de volledige capaciteiten van de watersystemen weer kunnen worden benut. Bij de investering 'Peilbeheer door middel van stuwen' gaat het om de vervanging van kunstwerken zelf. Bij de investering 'Vervanging van verouderde elektrische besturingssystemen bij gemalen en stuwen' gaat het om de vervanging van de bestaande elektrische schakelkasten van de kunstwerken.
27. 7103100223 Aanleg NVO met vooroeverdediging (0.5 km)
Dit project komt voort uit bestuursbesluit KRW. De maatregel is noodzakelijk voor de KRW-doelen. Het project ligt in waterlichaam de Waal in de gemeente Ridderkerk.

28. 7103100224 Herinrichting oevers langs noordrand Barendrecht
Maatregel uit het waterplan Barendrecht. Hier worden natuurvriendelijke oevers aangelegd om wateroverlast te voorkomen en de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren. In verband met de toegenomen verstedelijking van het projectgebied wordt nadrukkelijk gekeken naar welke maatregelen mogelijk zijn.
29. 7103100225 Herinrichting oevers op bedrijventerrein Dierenstein
Maatregel uit het waterplan Barendrecht. Hier worden natuurvriendelijke oevers aangelegd om wateroverlast te voorkomen en de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren.
30. 7103100227 Plaatselijk verdiepen
Dit project komt voort uit bestuursbesluit KRW. De maatregel is noodzakelijk voor de KRW-doelen. Het project ligt in waterlichaam afwatering Stadspolders in de gemeente Dordrecht.
31. 7103100229 Herinrichten NVO Rijksstraatweg
Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces Voorne-Putten. De maatregel(en) is (zijn) noodzakelijk voor de ecologische kwaliteit van een KRW-waterlichaam. Het project is gesitueerd/in waterlichaam Afwatering Groot-Voorne-West.
32. 7103100232 Vervanging onderstations en hoofdpoten technische automatisering waterbeheersing
Binnen het beheersgebied van Hollandse Delta zijn er ongeveer 350 onderstations voor de waterbeheersing in gebruik. Deze onderstations sturen hun data naar hoofdpoten (vanuit de fusie met verschillende systemen). De gemiddelde levensduur van de onderstations en hoofdpoten is 10 jaar en zijn grotendeels aan vervanging toe. Het streven is gericht op vervanging in één keer over een periode van 3 jaar. De ICT-ontwikkelingen gaan immers snel. Het verdient de voorkeur dat hoofdstations en onderstations eenmalig door het opbouwen van één systeem, goed op elkaar afgestemd zijn, zodat comptabiliteit gewaarborgd is. Als de werkzaamheden gereed zijn, zijn zeven hoofdpoten en ongeveer 350 onderstations vervangen, waarmee wordt gezorgd voor goed werkende bemalings situaties waarbij de volledige capaciteiten van de watersystemen weer kunnen worden benut. Bij de investering 'Peilbeheer door middel van stuwen' gaat het om de vervanging van kunstwerken zelf. Bij de investering 'Vervanging van verouderde elektrische besturingssystemen bij gemalen en stuwen' gaat het om de vervanging van de bestaande elektrische schakelkasten van de kunstwerken.
33. 7103100236 Aanleg NVO Afwatering Oudeland Strijen
Dit project komt voort uit de gebiedswerkgroep Strijen. De maatregel is noodzakelijk voor de KRW-doelstellingen en valt onder de resultaatplicht. Het project is gesitueerd in het waterlichaam Oudeland van Strijen in de gemeente Strijen.
34. 7103100239 Aanleg NVO met plas/drasberm Gemaaltocht De Hooge Nesse Devel
Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces Ridderkerk, HIA en Zwijndrecht. De maatregel is noodzakelijk voor de ecologische kwaliteit van het KRW-waterlichaam. Het project is gesitueerd in waterlichaam De Hooge Nesse / Devel.
35. 7103100240 Aanleg NVO met plas/drasberm Oud en nieuw Reijerwaard
Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces Ridderkerk, HIA en Zwijndrecht. De maatregel is noodzakelijk voor de ecologische kwaliteit van het KRW-waterlichaam. Het project is gesitueerd in waterlichaam Oud- en Nieuw-Reijerwaard.
36. 7103100241 Aanleg NVO met plas/drasberm De Keen
Dit project komt voort uit bestuursbesluit KRW. De maatregel is noodzakelijk voor de KRW-doelen en draagt ook bij aan de NBW-opgave. Het project ligt in waterlichaam de Keen in de gemeente Strijen.
37. 7103100243 Aanleg NVO met plas/drasberm (0.03 km²) Groote Kreek
Dit project komt voort uit KRW-gebiedswerkgroep Oostflakkee. De maatregel is noodzakelijk voor het behalen van de doelen voor de KRW in dit waterlichaam. Het project is gesitueerd in waterlichaam 48 De Groote Kreek in de gemeente Oostflakkee.

38. 7103100244 Blauwe verbinding (verbinding Heulweg)

Het project betreft de realisatie van een waterverbinding vanaf de Oude Maas tot aan het Zuiderpark. Het belang van het waterschap richt zich op aanvoer van voldoende water van een voldoende kwaliteit naar de deelgemeente Charlois en de deelgemeente Feyenoord.

39. 7103100250 Verbreden watergang (plaatselijk)

Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces Albrandswaard Barendrecht. De maatregel is noodzakelijk voor de ecologische kwaliteit van een KRW-waterlichaam. Het project is gesitueerd in waterlichaam Koedood / Grote Duiker.

40. 7103100251 Verdiepen tussen strand en Middelplaat met doorspoeling

Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces. De maatregel is noodzakelijk voor de verbetering van de slechte oppervlakte waterkwaliteit alsmede zwemwaterkwaliteit op deze officiële zwemwaterlocatie. Het project is gesitueerd in de gemeente Brielle in het Brielse Meer.

41. 7103100252 Vervanging onderstations en hoofdpoten technische automatisering waterbeheersing

Binnen het beheersgebied van Hollandse Delta zijn er ongeveer 350 onderstations voor de waterbeheersing in gebruik. Deze onderstations sturen hun data naar hoofdpoten (vanuit de fusie met verschillende systemen). De gemiddelde levensduur van de onderstations en hoofdpoten is 10 jaar en zijn grotendeels aan vervanging toe. Het streven is gericht op vervanging in één keer over een periode van 3 jaar. De ICT-ontwikkelingen gaan immers snel. Het verdient de voorkeur dat hoofdstations en onderstations eenmalig door het opbouwen van één systeem, goed op elkaar afgestemd zijn, zodat comptabiliteit gewaarborgd is. Als de werkzaamheden gereed zijn, zijn zeven hoofdpoten en ongeveer 350 onderstations vervangen, waarmee wordt gezorgd voor goed werkende bemalingsituaties waarbij de volledige capaciteiten van de watersystemen weer kunnen worden benut. Bij de investering 'Peilbeheer door middel van stuwen' gaat het om de vervanging van kunstwerken zelf. Bij de investering 'Vervanging van verouderde elektrische besturingssystemen bij gemalen en stuwen' gaat het om de vervanging van de bestaande elektrische schakelkasten van de kunstwerken.

42. 7103100254 Aanleg NVO met plas/drasberm

Dit project komt voort uit KRW-gebiedsproces. De maatregel is noodzakelijk voor de verbetering van de slechte oppervlakte waterkwaliteit alsmede zwemwaterkwaliteit op deze officiële zwemwaterlocatie.

43. 7103100256 Lint van Nieuwenhoorn

De bestaande krekens op Voorne-Putten dienen aangepast te worden voor wat betreft de oevers, waterberging, ecologische inrichting, waterkwaliteitsaspecten in combinatie met wensen van derden zoals recreatie, landschap en natuur. Er worden robuuste watersystemen met natuurlijke waterberging, een goed ontwikkelde oeverbegroeiing en pleksgewijs recreatieve voorzieningen aangelegd. Deze projecten zijn een onderdeel van het krekensplan VP. Uitvoering vindt alleen plaats onder de voorwaarde dat er subsidie beschikbaar komt.

44. 7103100258 Vervanging onderstations en hoofdpoten technische automatisering waterbeheersing

Binnen het beheersgebied van Hollandse Delta zijn er ongeveer 350 onderstations voor de waterbeheersing in gebruik. Deze onderstations sturen hun data naar hoofdpoten (vanuit de fusie met verschillende systemen). De gemiddelde levensduur van de onderstations en hoofdpoten is 10 jaar en zijn grotendeels aan vervanging toe. Het streven is gericht op vervanging in één keer over een periode van 3 jaar. De ICT-ontwikkelingen gaan immers snel. Het verdient de voorkeur dat hoofdstations en onderstations eenmalig door het opbouwen van één systeem, goed op elkaar afgestemd zijn, zodat comptabiliteit gewaarborgd is. Als de werkzaamheden gereed zijn, zijn zeven hoofdpoten en ongeveer 350 onderstations vervangen, waarmee wordt gezorgd voor goed werkende bemalingsituaties waarbij de volledige capaciteiten van de watersystemen weer kunnen worden benut. Bij de investering 'Peilbeheer door middel van stuwen' gaat het om de vervanging van kunstwerken zelf. Bij de investering 'Vervanging van verouderde elektrische besturingssystemen bij gemalen en stuwen' gaat het om de vervanging van de bestaande elektrische schakelkasten van de kunstwerken.

45. 7103100261 Compenserende maatregelen Kierbesluit

Begin september 2011 zijn het Rijk, de Provincie, Evides en het Waterschap Hollandse Delta bij elkaar gekomen om de mogelijkheden te verkennen het project Compenserende maatregelen Kierbesluit binnen het budget uit te voeren. Dit onder invloed van (internationale) bestuurlijke druk het eerder stilgelegde project door te starten. In de nieuwe opzet wordt de rol van het waterschap in het project een andere dan oorspronkelijk de bedoeling was. De bruto investering wordt verminderd met de bijdragen van de andere deelnemers, waarna de netto investering van € 1,2 miljoen als bijdrage van het waterschap resteert in het project. In de voorloper van dit project heeft het waterschap eveneens een bijdrage gedaan van € 1,5 miljoen voor Goeree Overflakkee. Hiermee is in de bruto investering die nu wordt opgevoerd al rekening gehouden. De bestedingen ten laste van deze specifieke bijdrage van € 1,5 miljoen van het waterschap zijn in de lopende investeringen Kier in 2010 en 2011 verantwoord.

46. – 49.) 7103100262 Totaal KRW, 7103100263 Totale NBW opgave landelijk gebied t/m 2017, 7103100264 Totale NBW opgave stedelijk gebied t/m 2017 (6/16 deel) en 7103100265 Totaal Prioritaire knelpunten

In dit MJBP 2013- 2017 is een directe koppeling gelegd met het uitwerkingsprogramma Waterbeheerplan. Het totaal bedrag zoals thans voorzien als benodigd voor de uitvoering van het uitwerkingsprogramma (circa € 47 mln.) is opgebouwd uit € 24 mln. aan bestaande investeringen zoals deze al gepland waren in eerdere MJBP's voor de jaren 2013 t/m 2015 en de toevoeging van in totaal € 22 mln. over de jaren 2016 en 2017. Dit laatste bedrag is gelijkelijk verdeeld over deze twee jaren, dus ruim € 11 mln. per jaar. Het betreft hier met name maatregelen ten behoeve van de uitvoering van KRW en NBW.

De investeringsbedragen voor de jaren 2016 en 2017 (totaal ruim € 22 mln.) zijn als totaalbedrag opgenomen, gerelateerd aan de (NBW- en KRW-) opgave van het waterschap en zijn nog niet gespecificeerd naar projecten. Hiermee wordt een voldoende financiële basis gelegd voor de uitvoering van het Uitwerkingsprogramma. In het MJBP 2013-2017 is vermeld dat in het najaar van 2012 aan de programmabegroting een meerjarendoorkijk wordt toegevoegd waarin ook de uitwerking op projectniveau wordt gegeven. Deze toezegging heeft betrekking op het uWBP (NBW, KRW en prioritaire knelpunten). Het uitwerken van de NBW en KRW opgave naar concrete projecten is in volle gang. Het proces is complexer gebleken dan gedacht. De oorzaak hiervan is gelegen in het zoeken naar synergie van NBW en KRW maatregelen onderling maar ook met grootschalige onderhoudsprojecten. Tevens is met name bij de NBW nog discussie over de interpretatie van doelstellingen. Dit heeft geleid tot een vertraging.

50. 7103100266 B: Ravense hout

In het Maatregelenplan is als één van de maatregelen ook dit project beschreven. De Ravense Hout is een gebied met ruimte voor natuur en ecologie. Ook water speelt hier een belangrijke rol.

Voor het watersysteem in het noordwestelijk deel van de gemeente Hellevoetsluis kan het Ravense Hout een uitkomst bieden in het leveren van voldoende water van een goede kwaliteit. Hiervoor zal het gebied beter moeten worden ingericht. Een betere wateraanvoer is voor de kern Nieuwenhoorn van groot belang in verband met de aanwezigheid van riooloverstorten. De gemeente en het waterschap willen in dit gebied een hoger peil gaan hanteren. Op verschillende plaatsen is de drooglegging echter minimaal, dit zal bij de planvorming de nodige aandacht nodig krijgen.

51. 7103100269 Verbeteren zwemwaterkwaliteit zuidelijk Randpark knelpunt 8

In het projectgebied liggen 2 zwemplassen, Clarabos en Vrijenbos. De zwemwaterkwaliteit is onvoldoende. Uit monitoring van de zwemwaterkwaliteit blijkt dat in de Plas Vrijenbos de aanwezigheid van te veel blauwalgen waterkwaliteitsproblemen oplevert. Van de Plas Sint Clarabos is de bacteriologische kwaliteit onvoldoende. De terreinbeheerder heeft al maatregelen getroffen op het droge terrein. Van verdere verbeteringen op dit punt hoeft weinig te worden verwacht. Beide zwemlocaties zijn kwetsbaar door hun geïsoleerde ligging en de daarmee gepaard gaande lange verblijftijd. Door de realisatie van de Blauwe Verbinding door het zuidelijk Randpark worden maatregelen effectief om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren.

52. 7103100271 Waterberging Volkerak Zoommeer
Eind september 2012 heeft de Staatssecretaris het SNIP3 besluit over de 'Noodberging Volkerak Zoommeer' ondertekend. Daarmee is het krediet beschikbaar gesteld om via een bestuursovereenkomst de noodzakelijke maatregelen binnen het Beheersgebied van Hollandse Delta uit te voeren. Deze maatregelen beperken zich tot het verbeteren van twee stel sluisdeuren (Oude Tonge en Ooltgensplaat) en het aanschaffen en operationeel maken van noodpompen t.b.v. het verzekeren van het regionale waterbeheer tijdens de inzet van de noodberging.
53. 7103100273 DGWP Charlois en Feijenoord, nieuwe watergang Krabbedijkestraat/Groene Kruisweg
Project komt voort uit de afspraken die in de stuurgroep Deelgemeentelijk waterplan Charlois en Feijenoord zijn gemaakt en zijn verwoord in een Startnotitie. Een aantal projecten komt voort uit het bestaande deelgemeentelijk waterplan Charlois en Feijenoord (dgwp). De overige maatregelen worden vastgelegd in het geactualiseerde dgwp. Het projectresultaat is een duurzamer watersysteem. Een watersysteem dat beter voldoet aan de kwantitatieve waterbergingsopgave (NBW) en de kwaliteitsopgave (KRW). Daarnaast zal de belevingswaarde van het oppervlaktewater in een groot stedelijk gebied worden verhoogd.
54. 7103100275 Verbreden hoofdwatergang Toldijk
In 2013 is gestart met de realisatie van de Groenzone Spijkenisse. Hierdoor wordt het watersysteem in zuidoost Spijkenisse geoptimaliseerd. Voor een effectief watertransport naar het toekomstige gemaal Putten, is de verbreding van een hoofdwatergang nog noodzakelijk.
55. 7103100276 FE21 Prior.knelpunt leiding Valkeniersweide
De Valkeniersweide in deelgemeente Feijenoord is een park waarvan het watersysteem een slechte waterkwaliteit heeft. Dit prioritair knelpunt is in het uWBP benoemd en zal in 2014 gezamenlijk opgepakt worden. Door verversing van het water wordt het watersysteem verbeterd. Dit wordt gerealiseerd door het aanleggen van een persleiding met pomp. Gemeente Rotterdam draagt voor 50% bij in de projectkosten. De andere 50% is gedekt door verlaging van de post 7103100265 Totaal prioritaire knelpunten.
56. 7103100277 Kreekherstel Vliegerwetering
Het project realiseert een natuurvriendelijke oever van ca. 600 m lengte en 20 m breedte ten noorden van Abbenbroek. Doel van het project is de kwaliteit van het watersysteem te verbeteren en invulling te geven aan de bestuurlijke afspraak "Kreken Kweken" om mee te werken aan de realisatie van het in 2012 herijkte Krekenplan Voorne-Putten (conform D&H besluit dd 10/8/2012). . In Kreken Kweken wordt de NBW-opgave in dit gebied opgelost en tevens een KRW-maatregel uitgevoerd. Subsidie van de Stadsregio en provincie Zuid-Holland zijn is toegekend beschikt (respectievelijk november 2012 en augustus 2013) en zorgen voor dekking van de kosten.
57. 7103100278 Kreekherstel Zuidlands Zoom
Het project realiseert een natuurvriendelijke oever van ca. 400 m lengte en 20 m breedte ten noorden van Zuidland. Doel van het project is de kwaliteit van het watersysteem te verbeteren en invulling te geven aan de bestuurlijke afspraak "Kreken Kweken" om mee te werken aan de realisatie van het in 2012 herijkte Krekenplan Voorne-Putten. Subsidie van de Stadsregio en provincie Zuid-Holland is beschikt en zorgen voor dekking van de kosten (zie ook 7103100277 Kreekherstel Vliegerwetering).
58. 7103100279 Duiker Dorpsstraat Heerjansdam
Bij de Dorpsstraat in Heerjansdam zijn al jarenlange klachten over stankoverlast. Dit is als prioritair knelpunt benoemd. Om dit probleem op te lossen wordt een nieuwe duiker van meer dan 20 m aangelegd om de doorspoeling te verbeteren. Hiermee wordt de stankoverlast aangepakt

59. 7103100280 Gebiedsplan Cromstrijen (fase 1)

Gebiedsplan Cromstrijen is opgedeeld in 2 fasen. Fase 1 betreft het amoveren van gemaal Hogezaand, het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem Hogezaand en het uitvoeren van KRW maatregelen in Schuringse Haven en Verloren Diep voor verbetering van de waterkwaliteit. De uitvoering van fase 1 staat gepland voor in 2014/2015 en om afstemming over synergie met de het dijkversterkingproject Hoekse Waard zuid te verkrijgen. wordt gezocht. Fase 2 betreft het amoveren van gemaal Torenstee, het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem Torenstee en renoveren en mogelijke capaciteitsuitbreiding van gemaal Cromstrijen. De verwachting is dat het gemaal Cromstrijen een levensduur heeft tot na 2019, daarom staat fase 2 vooralsnog na 2019.

60. 7103100281 KRW 2018 – 2021

Vanaf 2016 worden de uitvoeringsmaatregelen uit het tweede stroomgebiedplan 2016 – 2021 geprogrammeerd. Deze nieuwe KRW maatregelen worden formeel bekrachtigd door het Rijk in het tweede stroomgebiedplan 2016 – 2021. In totaal wordt een investering voorzien van € 11 miljoen (conform de Kadernota 2014). Omdat nu nog niet bekend is welke maatregelen, wanneer uitgevoerd worden, wordt voor 2018 deze investering nog P.M. geraamd.

61. 7103100282 NBW 2018 – 2027

Vanaf 2017 tot en met 2027 resteert een opgaaf van ca. € 18,5 miljoen voor het oplossen van de falende peilgebieden in het stedelijk gebied (conform de Kadernota 2014). Omdat nu nog niet bekend is welke peilgebieden, wanneer uitgevoerd worden, wordt voor 2018 deze investering nog P.M. geraamd.

62. 7103100283 Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)

Voor het oplossen van nieuwe prioritaire knelpunten wordt conform de kadernota rekening gehouden met een investering van € 700.000.

63. 7103300039 Civiele en technische renovatie Voornse Sluis

Onder investering 7103300035 is gestart met de voorbereiding van een volledige renovatie van de Voornse sluis te Spijkenisse. Met de renovatie wordt het volledige elektrische-, werktuigbouwkundige- en civiele deel aangepast aan de huidige eisen. Ook de houten steigers en remmingwerken maken onderdeel uit van deze renovatie. In plaats van een renovatie in twee delen is gekozen voor een eenmalige grootscheepse aanpak. Hiervoor is het noodzakelijke dat ook onderhavige investering onder wordt gebracht in het in 2011 vrijgemaakte deel.

64. 7103300067 Vergroten Inlaatdebiet door automatisering Haven

Dit project komt voort uit het waterplan 's-Gravendeel. Door het automatiseren van het inlaatwerk in de kern 's-Gravendeel direct achter de primaire waterkering en het aanpassen van een aantal stuwen in het stedelijk gebied is het mogelijk om het inlaatdebiet te vergroten en gericht door het stedelijk gebied te sturen zodat er beter doorgespoeld kan worden na overstorten en voorkomen wordt dat er watergangen met stilstaand water zijn.

65. 7103300102 Renovatie gemaal Noordermeer

Gemaal Noordermeer is een installatie die stamt uit het jaar 1975. Hierdoor zijn met name de schakelkasten sterk verouderd, en voldoen niet meer aan de huidige veiligheidseisen zoals die worden gesteld in de NEN. Om deze kasten weer veilig te maken en uitval in de toekomst te voorkomen moeten de schakelkasten vervangen worden. De werkzaamheden worden gecombineerd met de vervanging van de krooshekreiniger die is gestart in 2013. Dit betreft met name de inbouw van de elektronica en de regeling van de krooshekreiniger.

66. 7103300103 Renovatie gemaal Smeetlandsedijk

Het gemaal voldoet niet in huidige functie. De persleiding en de pompcapaciteit zijn te klein waardoor regelmatig een deel van de watergang overloopt en peilhandhaving wordt belemmerd.

Programma Zuiveren

67. 7304000045 Nieuwbouw rioolgemaal bedrijvenpark Oude-Tonge
WSHD is volgend op de plannen van derden. Inmiddels is voor het bedrijvenpark een nieuwe rioleringsplan opgesteld. Op basis hiervan is de capaciteitsbepaling van het rioolgemaal geactualiseerd. WSHD zal het rioolgemaal niet zelf bouwen en beheren. Het betreft (op basis van de kostenverdeling) een bijdrage aan de gemeente.
68. 7304000048 Aanleg afwatertransportsysteem noordrand Hoeksche Waard (regionaal bedrijventerrein)
Door de gezamenlijke gemeenten in de Hoeksche Waard worden plannen ontwikkeld voor de realisatie van een regionaal bedrijventerrein tussen de kernen Blaaksedijk en Puttershoek in de gemeente Binnenmaas. In het kader van de zuivering van het vrijkomende afvalwater (voldoen aan afnameverplichting), is een regiostudie uitgevoerd. De conclusie is, dat de aanleg van een afvalwatertransportsysteem naar de rioolzuiveringsinstallatie Zwijndrecht de voorkeur geniet.
69. 7304000049 Vervanging rioolpersleiding Goedereede
Het eerste gedeelte van de rioolpersleiding Goedereede bestaat uit het materiaal asbestcement en dateert uit 1955. N.a.v. een leidingbreuk heeft onderzoek uitgewezen dat de oorspronkelijke wanddikte met 40% is afgenomen. Gezien de leeftijd, afname van wanddikte en de opgetreden leidingbreuk moet dit leidinggedeelte vervangen worden. Volgens de vigerende kostenverdelingsovereenkomst (Unie/VNG-nota) draagt de gemeente Goedereede 100% bij in de exploitatie- en investeringskosten van deze leiding. Conform deze overeenkomst zal bij leidingvervanging/vernieuwing deze bijdrage in een keer als investeringsbijdrage met de gemeente worden afgerekend.
70. 7304000050 Verleggen effluentleiding Numansdorp
De effluentleiding van de rwzi Numansdorp kruist de primaire waterkering. Deze primaire waterkering is onderdeel van het dijkversterkingproject Hoeksche Waard Zuid. Door de dijkversterking zal de effluentleiding op enigerlei wijze verlegd of aangepast moeten worden.
71. 7304000052 Rioolzuiveringsinstallatie Rotterdam Dokhaven: afvalwatertransportsysteem (2013)
De gemeente Rotterdam pleegt grote investeringen in de aanvoersystemen van de rwzi's Dokhaven en Hoogvliet. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat de rioolgemalen en persleidingen aan een grote renovatie toe zijn. Gelijktijdig wordt door de gemeente een optimalisatie in het afvalwatertransportsysteem van de rwzi Dokhaven doorgevoerd. In het kader van de kostenverdeling tussen Rotterdam en WSHD betreffende het bij de gemeente Rotterdam in eigendom en beheer zijnde afvalwatertransportsysteem, dient WSHD financieel bij te dragen aan de investeringskosten. De investeringen (en dientengevolge de bijdragen) strekken zich uit over meerdere jaren.
72. 7304000053 Vervanging rioolwaterpersleiding en vergroting capaciteit rioolgemaal Maasdam-Boezemkade
Een zuivelfabriek loost sinds 2009 via een afvalwaterpersleiding rechtstreeks op rioolgemaal Maasdam-Boezemkade. Bedrijf heeft aangegeven geleidelijk haar lozingsdebiet te willen uitbreiden. Door het realiseren van buffervoorzieningen op het fabrieksterrein en een verleende vergunning om tijdens droogweerafvoer vanuit de woonkern Maasdam meer af te voeren, is een acuut knelpunt opgelost. In de toekomst dient rekening te worden gehouden met een totale afvoer vanuit Maasdam van 250 m3/uur (thans 200 m3/uur). De huidige, deels ruim 40 jaar oude persleiding, dient hiertoe gedeeltelijk te worden vervangen en in het rioolgemaal moeten nieuwe pompen worden geplaatst.
73. 7304000054 Rioolzuiveringsinstallatie Rotterdam Dokhaven: afvalwatertransportsysteem (2014)
Zie de toelichting bij nr. 69.
74. 7304000055 Rioolzuiveringsinstallatie Rotterdam Dokhaven: afvalwatertransportsysteem (2016)
Zie de toelichting bij nr. 69.
75. 7304000056 Renovatie rioolgemaal Ooltgensplaat
Het rioolgemaal Ooltgensplaat is in bedrijf vanaf 1984. Op basis van een uitgevoerde inspectie blijkt het noodzakelijk te zijn om bepaalde mechanische en elektrische onderdelen te vervangen. Ook op het civiele vlak zijn reparaties wenselijk.

76. 7304000057 Gedeeltelijke vervanging rioolpersleiding Mijnsheerenland
De rioolpersleiding, met een lengte van ruim 3.000 meter, bestaat voor het grootste deel uit asbestcement (AC) en dateert uit 1965. Vanaf 1993 hebben zich diverse leidingbreuken voorgedaan. Recent uitgevoerd onderzoek heeft uitgewezen dat op sommige plaatsen de wanddikte van de leiding significant is afgenomen. In 2014 kunnen vervangingswerkzaamheden van de leiding worden afgestemd met een door de provincie geplande reconstructie van provinciale weg N489.
77. 7304000059 Rwzi Rozenburg: afvalwatertransport (bijdr. Rotterdam)
Door de gemeente Rotterdam wordt het rioolgemaal Rozenburg gerenoveerd. Met de gemeente Rotterdam zijn afspraken gemaakt over de bijdrage van WSHD aan de renovatie.
78. 7304000060 Rwzi Dokhaven Afvalwatertransportsysteem (bijdr. Rotterdam) (2015)
Zie de toelichting bij nr. 69.
79. 7304100112 Zuiveringsinstallatie Spijkenisse: energieproject
Het afvalwater op de rwzi Spijkenisse wordt belucht door puntbeluchters. Uit een verrichte studie is naar voren gekomen dat door vervanging van de puntbeluchters door een systeem met bellenbeluchting een grote besparing op de energiekosten kan worden bereikt. Dit past binnen het streven van WSHD om het energieverbruik terug te dringen en zo te voldoen aan de gemaakte afspraken in 'MJA 3 energie efficiëntie'.
80. 7304100114 Zuiveringsinstallatie Piershil: renovatie
In het kader van het in stand houden van de rwzi Piershil en een onbelemmerde zuivering van afvalwater te kunnen waarborgen, zijn diverse onderdelen van deze installatie toe aan renovatie. Hierbij zal tevens een aantal Arbo-knelpunten worden opgelost.
81. 730400115 Zuiveringsinstallatie Oude-Tong: 2e fase
In de eerste fase van de renovatie is de elektrische installatie vernieuwd. In de 2^e fase zal een extra bellenbeluchting op de rwzi worden geïnstalleerd. De totale beluchting zal hierbij gaan functioneren als 'hybride' beluchting, waarbij de energiezuinige bellenbeluchting zal functioneren als basisbeluchting en de energetisch minder gunstige puntbeluchting slecht bij hoge zuurstofvraag ingeschakeld wordt.
82. 730400116 Vervanging schakelkasten rwzi Ooltgensplaat
Op basis van een uitgevoerde inspectie is naar voren gekomen dat de schakelkasten van de rwzi Ooltgensplaat hun technische levensduur hebben bereikt. Vervanging is noodzakelijk.
83. 7304100708 Dokhaven bellenbeluchting B-trap
De vervanging van de puntbeluchting in de B-trap van rwzi Dokhaven door een bellenbeluchtingsinstallatie betekent een (her)investering van ca. € 2,9 miljoen. Hiermee kan een besparing worden bereikt in het energiegebruik van 3.000.000 kWh per jaar. Een dergelijk besparing levert een grote bijdrage (ca. 5 % van het jaarverbruik van het programma zuiveren) aan het bereiken van de doelstellingen in het MJA3 programma. De investering kan naar verwachting in ca. 7,5 jaar worden terugverdiend door de lagere energiekosten en door een besparing op de vervangingsinvesteringen op de bestaande installatie.
84. 7304100709 Modifieren MCC's FO-laden specials Dokhaven
Op basis van inspectie is gebleken dat een aantal schakelkasten met motorbesturing, ook wel MCC's genoemd, van de rwzi Dokhaven niet meer aan de huidige eisen ten aanzien van veiligheid voldoet. Het gaat hier met name om de aanpak van de complexe onderdelen. Uit het oogpunt van veiligheid is het nodig deze onderdelen niet later dan 2014, na een bedrijfstijd van ruim 25 jaar, om te bouwen om zodoende de levensduur te verlengen.

85. 7304100710 Dokhaven vervangen hoogspanningsinstallatie

Uit een periodieke keuring is gebleken dat de hoogspanningsinstallatie niet voldoet aan de huidige eisen van veiligheid zoals opgenomen in de NEN-normen voor dergelijke installaties. Daarnaast heeft de installatie na 25 jaar zijn technische levensduur bereikt. Dit betekent onder meer dat voor vervanging van bepaalde onderdelen lange levertijden gelden of dat deze geheel niet meer leverbaar zijn. Gelet op de veiligheidsaspecten bij werkzaamheden aan deze hoogspanningsinstallatie en de mogelijke faalkansen, wordt vervanging in 2014 noodzakelijk geacht.

86. 7304210010 Vervangen schakelkasten van SVI Rotterdam Sluisjesdijk

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de in 1986 geplaatste schakelkasten niet meer voldoen aan de gestelde eisen. Besloten is om de onderdelen gefaseerd te gaan vervangen. De meest optimale aanpak hiervoor is in 2012 in onderzoek. Het benodigde krediet hiervoor ad. € 415.000,- is reeds gevoteerd. Op basis van geactualiseerde informatie is gebleken dat de totale projectkosten t/m 2018 hoger zullen zijn dan tot op heden voorzien.

87. 7304210011 Renovatie slibontwateringsinstallatie rwzi Hoogvliet

Van de slibontwateringsinstallatie op de rwzi Hoogvliet (in bedrijf genomen in 1996) is in 2009/2010 als proef de zeefbandpers buiten gebruik gesteld. Het op de bandindikker ontwaterde slib wordt sindsdien verder verwerkt op het slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk. Deze werkwijze zorgt voor extra productie van gistingsgas en levert een belangrijke besparing op de eindverwerkingskosten van het slib. Nu in de beproevingsperiode gebleken is dat de besparingen echt gerealiseerd worden, is het noodzakelijk om de installaties aan te passen aan de nieuwe wijze van bedrijf voeren. Tevens is een aantal onderdelen toe aan een uitgebreide renovatie.

88. 7304210012 Installeren opslagtank voor vloeibaar polymeer slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk

De slibverwerkingsinstallatie Sluisjesdijk beschikt alleen over de mogelijkheid voor toepassing van poederpolymeer in het ontwateringproces. Mede vanwege de aanvoer van veel secundair slib, is het niet mogelijk om de installatie gedurende het hele jaar met poederpolymeer te bedrijven. Om een goed ontwateringrendement en helder centraat te realiseren moet een groot deel van het jaar vloeibaar polymeer gedoseerd worden. Hiertoe is een min of meer primitieve tijdelijke voorziening voor het aanmaken en doseren van vloeibaar polymeer in gebruik. Het is daarom noodzakelijk om een goede, definitieve installatie voor vloeibaar polymeer -dosering en bulkopslag te realiseren. Deze investering zal op termijn terugverdiend worden door de lagere aanschafkosten van het polymeer in bulk en door de lagere kosten voor bedrijfsvoering.

89. 7304210013 Installeren opslag voor vloeibaar polymeer rwzi Dordrecht

Op de rwzi Dordrecht wordt het polymeer in tanks van 1 m3 aangevoerd. Het vervangen van deze tanks is een arbeidsintensief karwei en levert risico's op het gebied van ARBO op (o.a. lekkage van polymeer en bij het hijsen en koppelen van de tanks.) In het kader van een beheerste procesvoering is het daarom nuttig om over te gaan op een aanvoer van polymeer in bulk. Deze investering zal op termijn terugverdiend worden door de lagere aanschafkosten van het polymeer in bulk en door de lagere kosten voor bedrijfsvoering.

90. 7304210014 Vervanging gasmotoren slibverwerkingsbedrijf Sluisjesdijk

De gasmotoren op Sluisjesdijk zijn geïnstalleerd in 2001 en hebben in 2013 een draaitijd bereikt van 60.000 bedrijfsuren. Na deze bedrijfstijd vervalt het onderhoudscontract met de leverancier van de motoren en moeten de motoren een zeer grote onderhoudsbeurt krijgen. In de landelijke wetgeving zijn de eisen voor emissie voor NOx in de uitlaatgassen van de motoren zodanig aangescherpt, dat de bestaande motoren hier vanaf het jaar 2017 niet meer aan kunnen voldoen. In verband hiermee is het noodzakelijk dat de motoren vóór 2017 worden vervangen.

91. 7304210015 Inspectie/renovatie gistingstanks Sluisjesdijk

De gistingstanks op het slibbedrijf Sluisjesdijk zijn inmiddels 25 jaar in bedrijf. In deze periode is de installatie nooit eerder geïnspecteerd. Nu is echter het moment gekomen dat het noodzakelijk is om de installaties te inspecteren. Daar het uit bedrijf nemen van deze installatie zeer complex is, wordt na inspectie direct overgegaan tot renovatie zodat de installatie weer 25 jaar mee kan. Uit de voorlopige resultaten van de ALM-studie komt naar voren welke onderdelen in en om de slibgisting moeten worden gerenoveerd.

Programma wegen

92. 7405120101 Categorisering gebiedsaanpak

Vanuit de opgave het wegenbestand van het waterschap duurzaam veilig in te richten wordt de categorisering van de wegen via een gebiedsgerichte aanpak verder doorgevoerd. Per jaar zal een aantal gebieden integraal worden aangepakt, veelal in combinatie met groot onderhoud.

93. 7405130001 Verkeersafwikkeling Rotterdamseweg A38 Rijnsingel Ridderkerk

Dit project komt mede voort uit de wens van de gemeente Ridderkerk de verkeersdoorstroming op de Rijnsingel te verbeteren. Verder loopt de vertraging in de spitsperiodes ook fors op (met name Rotterdamseweg). Daarnaast moet met het aanpassen van de wegenstructuur de verkeersveiligheid worden gegarandeerd.

94. 7405130011 Reconstructie Blaaksedijk

Het resultaat van dit project is dat de Blaaksedijk over de lengte van 1.400 m1 is voorzien van een duurzame constructie met een levensduur van ongeveer 25 jaar.

95. 7405130012 Maatregelen DV Rotterdamseweg Ridderkerk

Al vanaf 2004 is het waterschap bezig de Rotterdamseweg duurzaam veilig in te richten. Zo is het wegvak tussen Rotterdam en de Populierenlaan van nieuwe belijning voorzien en zijn rond de kruispunten met de Rijnsingel en de Populierenlaan drempels aangelegd en het snelheidsregime aangepast. Het deel tussen de Populierenlaan en de A15 is nog niet eerder in uitvoering genomen vanwege onduidelijkheid over de Ridderkerklijn.

96. 7405130014 F414.1 Rondje Hoeksche Waard Numansgors

Over het gebied van de voormalige ambachtsheerlijkheid Cromstrijen is geen duidelijke fietsroute aanwezig. Met deze investeringen worden bestaande wegen aangepast om zo nieuwe fietspaden te realiseren.

97. 7405130016 F588 Rondje Voorne polder Zuidoord

Er is nog sprake van een ontbrekende schakel in het Rondje Voorne, de fietsverbinding rondom Voorne. Met het fietspad 'Polder Zuidoord' wordt deze laatste schakel gerealiseerd. Het fietspad is onderdeel van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de provincie Zuid-Holland aangaande het provinciaal fietspadenplan (D&H besluit 26 maart 2013) en wordt daarmee ook door de provincie gefinancierd.

98. 7405210015 Fietstunnel Nieuwe-Tonge - N215

Dit project komt voort uit de wens van de streek om de verkeersveiligheid op de N215 in het algemeen en de oversteekbaarheid voor fietsers ter hoogte van Nieuwe-Tonge in het bijzonder te verbeteren. Het project wordt samen met de externe partijen nog verder uitgewerkt. Gezien de ontwikkelingen sinds het jaar dat dit project voor het eerst in de begroting is opgenomen, is het mogelijk dat het investeringsbedrag nog wijzigt.

99. 7405210017 Ontsluiting Nieuwe-Tonge - N215

Al vanaf 2004 zijn de betrokken wegbeheerders (Provincie Zuid-Holland, gemeenten Middelharnis en Dirksland en waterschap Hollandse Delta) en het ISGO bezig de verkeersveiligheid van de N215 te verbeteren. De ontsluiting van Nieuwe-Tonge is daarbij een apart punt. Het project wordt samen met de externe partijen nog verder uitgewerkt. Gezien de ontwikkelingen sinds het jaar dat dit project voor het eerst in de begroting is opgenomen, is het mogelijk dat het investeringsbedrag nog wijzigt.

100. 7405210021 F244 Klaaswaal-Westmaas

Dit project komt voort uit het provinciaal fietsplan 2008. De maatregel bestaat uit de aanleg van een fietspad en is noodzakelijk voor een stevige intensivering van recreatief fietsverkeer en het bevorderen van de verkeersveiligheid. Tussen Westmaas en Klaaswaal is geen rechtstreekse fietsverbinding aanwezig. Fietsers dienen een grote omrijd afstand af te leggen als ze op een verkeersveilige manier van Klaaswaal naar Westmaas willen. Wanneer ze kiezen voor een minder lange fietsroute dienen ze gebruik te maken van de bestaande wegen waar veelal geen fietsvoorziening aanwezig is. Dit is erkend door opname van de F244.01 in het Provinciaal Fietsplan 2008. De netto investering bedraagt € 0.

101. 7405210031 Reconstructie kruising bijdrage N217 Stougjesdijk te Oud-Beijerland

De omleiding Stougjesdijk maakt een wijziging van de bestaande aansluiting Stougjesdijk - Kwakseweg noodzakelijk. Met deze investering wordt de kruising op de bestaande aansluiting aangepast.

102. 7405210036 Verkeerscirculatie N215 (parallelstructuur Dirksland - Melissant) te Dirksland

Deze investering betreft een pakket aan maatregelen, variërend van nieuwe parallelwegen langs de N215, omvormen van bestaande kruispunten in rotondes, een nieuw tracé van de N215 door de Polder Nieuw-Kraaijer en verwijderen van bestaande aansluitingen op de N215

103. 7405210038 Reconstructie verkeersregelinstallatie Rotterdamseweg-Populierenlaan Ridderkerk

Na vervanging staat er moderne betrouwbare verkeersregelinstallaties waar het waterschap geen bovenmatige onderhoudsinspanning voor hoeft te verrichten. Het waterschap geeft hiermee invulling aan haar doel 'veilige wegen'.

104. 7405210039 Constructieve verbetering: reconstructie Aaldijk-Kerkhofdijk te Spijkenisse

De constructie van de weg is zeer slecht, voornamelijk ontstaan door zettingen van de dijk. Met deze investering beoogd het waterschap een constructief goede weg te realiseren, geschikt voor het beoogd gebruik van deze weg.

105. 7405210040 Vervanging van buswisselstrook Industrierweg - Rotterdamseweg Ridderkerk

Na vervanging een moderne betrouwbare buswisselstrookinstallatie waar het waterschap geen bovenmatige onderhoudsinspanning voor hoeft te verrichten. Het waterschap geeft hiermee invulling aan haar doel 'veilige wegen'.

106. 7405210041 Vervanging van verkeersregelinstallatie (A15) Rotterdamseweg te Ridderkerk

Na vervanging staat er moderne betrouwbare verkeersregelinstallaties waar het waterschap geen bovenmatige onderhoudsinspanning voor hoeft te verrichten. Het waterschap geeft hiermee invulling aan haar doel 'veilige wegen'.

107. 7405210042 Vervanging van verkeersregelinstallatie Rotterdamseweg-Donkerslootweg te Ridderkerk

Na vervanging staat er moderne betrouwbare verkeersregelinstallaties waar het waterschap geen bovenmatige onderhoudsinspanning voor hoeft te verrichten. Het waterschap geeft hiermee invulling aan haar doel 'veilige wegen'.

108. 7405210045 Vervanging van verkeersregelinstallatie Vlietlaan-Rotterdamseweg te Ridderkerk

Na vervanging staat er moderne betrouwbare verkeersregelinstallaties waar het waterschap geen bovenmatige onderhoudsinspanning voor hoeft te verrichten. Het waterschap geeft hiermee invulling aan haar doel 'veilige wegen'.

109. 7405210045 DV Tilsedijk-Oudelandsedijk fase 3

Op 25 november 2010 heeft de VV ingestemd met het ontwerpplan Duurzaam Veilig inrichten traject Tilsedijk - Oudelandsedijk en een bedrag beschikbaar gesteld voor de realisatie van de eerste fase. Deze investering betreft de 3e fase.

110. 7405210046 Verv. VRI. Rotterdamseweg – A38 – Rijnsingel

De verkeerslichteninstallatie verkeersregelinstallatie Rotterdamseweg-A38-Rijnsingel moet vanwege overschrijding van de technische levensduur vervangen worden. Eerder was dit voorzien bij de aanleg van de Ridderkerklijn. Dit was een initiatief van Stadsregio Rotterdam en werd daarmee ook volledig door de Stadsregio gefinancierd. Met het wegvallen van de aanleg van de Ridderkerklijn moet de vervanging van deze VRI-installatie worden opgenomen in de begroting van het waterschap. De uitvoering zal samen met de gemeente Ridderkerk opgepakt worden.

Programma algemene beleidstaken**111. 7610000004 Waterschapsverkiezingen**

De bestuursperiode bedraagt vier jaar. In 2012 zouden daarom verkiezingen moeten worden gehouden. Hiertoe is een investeringskrediet van € 1,4 miljoen opgenomen. Door het Rijk is besloten dat de verkiezingen gelijktijdig met de verkiezingen voor Provinciale Staten in 2015 worden gehouden.

Bedrijfsvoering**112. 7811500082 Beveiliging 2010**

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de status van de informatiebeveiliging bij WSHD. Wat de verder te nemen stappen zijn wordt op dit moment bezien. Het krediet is bestemd voor de realisatie van uitwijkvoorziening data opslag.

113. 7811500086 Geïntegreerd systeem bedrijfsvoeringprocessen

De informatiesystemen die gebruikt worden voor bedrijfsvoeringprocessen zijn verouderd. Integraal management en proces georiënteerd werken vereisen ook een ander type automatisering. Op dit moment ontbreekt de nodige functionaliteit, waardoor op veel gebieden inefficiënt gewerkt wordt. Dit gaat ten koste van betrouwbaarheid en beschikbaarheid van belangrijke informatie. Een verbetering van de kwaliteit van de informatievoorziening zorgt ervoor dat er beter gestuurd en verantwoord kan worden. Eenmalige opslag en meervoudig gebruik van gegevens kunnen de kwaliteit van bedrijfsvoeringprocessen aanzienlijk verbeteren.

114. 7811500087 Vervanging infrastructuur centrale computerruimte

De technologische ontwikkelingen op het gebied van ICT staan niet stil. Om gebruik te kunnen maken van de voordelen van de nieuwe 'proven' technologieën die in het algemeen kosten besparend zijn, wordt aangeraden om eenmaal per 5 jaar de technische ICT-infrastructuur van WSHD te herzien. De ICT-infrastructuur is voor het laatst in 2008 vervangen. In 2013 is deze infrastructuur technisch verouderd. Daarnaast zullen de toekomstige wensen van de centrale overheid (NORA) en de gezamenlijke visie op ICT van waterschappen nieuwe eisen stellen aan de ICT-omgeving van WSHD.

115. 7811500088 Aansluiting basisregistraties

Het waterschap is wettelijk verplicht een eigen aansluiting te realiseren en gebruik maken van de gegevens ontleend aan het stelsel van Authentieke basisregistraties. Door deze investering is centrale opslag mogelijk van gegevens uit de basisregistraties en kunnen deze gegevens worden toegepast binnen diverse bedrijfsprocessen. Er wordt een centrale voorziening voor de aansluiting met basisregistraties (GBA, BAG, Kadaster, GBKN) gerealiseerd. Mogelijk wordt dit project in samenwerking met andere waterschappen uitgevoerd.

116. 7811700003 Grondaankoop werk- en kantoorruimte IJsselmonde / Hoeksche Waard

De grondaankoop is nodig om de nieuwbouw voor de werf en de kantoorruimte IJsselmonde/ Hoeksche Waard te realiseren.

117. 7811700006 Nieuwbouw werf en kantoorruimte IJsselmonde / Hoeksche Waard

Er is geen werf voor materieel, materialen en zoutopslag voor werkgebied IJsselmonde. De locatie voor zoutopslag wordt momenteel gehuurd, wat zorgt voor hoge kosten en een inefficiënte logistiek. Met deze investering beoogd het waterschap om werf en kantoorruimte te combineren met het werkgebied Hoeksche Waard. Hierdoor wordt efficiëntie bereikt en zijn er verminderde kosten voor het huren van de zoutopslag te Dordrecht.

118. 7811700007 Verv. CV installatie Dokhaven

De verwarming van het bedrijfsgebouw van Dokhaven bestaat uit een 2-tal verwarmingsunits van 25 en 12 jaar oud. De ketels vallen veelvuldig in storing en de technische levensduur is bereikt. Daarnaast voldoet de jongste ketel niet meer aan de normen die aan ketels voor de verwarming van een dergelijk gebouw worden gesteld.

119. - 122. 7811800018 t/m 7811800021 Materieel civiel en cultuurtechnisch onderhoud

Het materieel dat wordt ingezet voor het regulier onderhoud aan watersystemen, waterkeringen en wegen heeft een beperkte levensduur en moet periodiek worden vervangen. Met een tijdige vervanging wordt het materieel op een aanvaardbaar technisch niveau gebracht.

Bijlage 8 Aanpassing jaarschijf 2014 HWBP projecten

Voor het beschikbaar stellen van krediet wordt bij de HWBP-projecten gewerkt met jaarschijven. Dit houdt in dat jaarlijks het benodigde jaarkrediet bij de begroting van dat jaar wordt vrijgegeven. De meeste planvormingsprojecten zullen in 2013 zijn afgerond. Voor zover dat niet het geval is, is het restantkrediet aangevraagd.

Voor de uitvoeringsprojecten waarvan de voorbereidingen in 2013 zijn gestart is een inschatting gemaakt van de kosten die in 2014 gemaakt gaan worden voor de voorbereiding. Wanneer het definitieve projectplan door de VV wordt vastgesteld wordt bovenop de jaarschijf het restantkrediet voor de totale investering aangevraagd en afgestapt van de jaarschijvenbenadering. Dit is noodzakelijk omdat voor het kunnen aangaan van verplichtingen ten behoeve van de realisatiefase een substantieel deel van het krediet noodzakelijk is.

Kredietoverzicht (excl. bouwrente) (bedragen x € 1.000)	Totaal project basislijn (30 juni 2013)	Laatste raming *	Huidig uitgavenkrediet t/m 2013 *	Mutatie uitgaven krediet	Mutatie dekking uit subsidies	Benodigd uitgavenkrediet t/m 2014
<u>Actieve projecten</u>						
7001005000 Planvorming Hoeksche Waard Noord	4.659	3.350	3.350	0	0	3.350
7001005500 Uitvoering Hoeksche Waard Noord	32.385	28.818	28.818	0	0	28.818
7001006500 Uitvoering Oostmolendijk	2.238	2.802	2.802	0	0	2.802
7001007000 Planvorming Hellevoetsluis	705	1.273	1.273	0	0	1.273
7001007500 Uitvoering Hellevoetsluis	4.699	3.912	3.602	0	0	3.602
7001010000 Planvorming Eiland van Dordrecht West	4.913	3.127	3.127	0	0	3.127
7001011600 Uitvoering Eiland van Dordrecht **	64.162	65.196	65.196	0	0	65.196
7001012000 Planvorming Spui West	5.557	3.052	3.004	0	0	3.004
7001012500 Uitvoering Spui West	38.626	26.428	1.688	2.120	2.120	3.808
7001013000 Planvorming Spui Oost	8.569	5.695	4.255	1.440	1.440	5.695
7001013500 Uitvoering Spui Oost	59.564	72.395	1.865	16.453	16.453	18.318
7001014000 Planvorming Hoeksche Waard Zuid	17.196	4.969	3.926	1.043	1.043	4.969
7001014500 Uitvoering Hoeksche Waard Zuid	114.637	70.078	3.155	9.747	9.747	12.902
7001017000 Planvorming Zettingsvloeiing Spui	10.080	1.200	1.200	0	0	1.200
7001017500 Uitvoering Zettingvloeiing Spui	67.200	32.397	32.397	0	0	32.397
7001018000 Aankoop gronden t.b.v. Dijkversterkingsproj.			3.000	0	0	3.000
subtotaal actieve projecten	435.190	324.692	162.658	30.803	30.803	190.461
<u>Afgesloten projecten</u>						
7001003000 Planvorming Nieuwe Stadse Zeedijk	385					
7001003500 Uitvoering Nieuwe Stadse Zeedijk	2.565					

Kredietoverzicht (excl. bouwrente) (bedragen x € 1.000)	Totaal project basislijn (30 juni 2013)	Laatste raming *	Huidig uitgavenkrediet t/m 2013 *	Mutatie uitgaven krediet	Mutatie dekking uit subsidiës	Benodigd uitgavenkrediet t/m 2014
7001006000 Planvorming Oostmolendijk	336					
7001011000 Planvorming Eiland van Dordrecht Oost	4.317					
7001015000 Planvorming Dijkversterking Hilledijk	176					
7001015500 Uitvoering Hilledijk	1.167					
Subtotaal overige projecten	8.946	0	0	0	0	0
Totaal	444.136	324.692	162.658	30.803	30.803	190.461

* Ramingen en kredieten zijn opgehoogd met bouwrente, conform de nota AWA dd. 26 september 2012.

** De investeringskredieten Uitvoering Eiland van Dordrecht Oost en West zijn samengevoegd tot één investeringskrediet: Uitvoering Eiland van Dordrecht.

De beginstand " huidig uitgavenkrediet t/m 2013" is gebaseerd op de stand tot en met de besluiten in de VV van 26 september 2013. In de periode tussen deze VV en het begrotingsjaar 2014 vinden nog mutaties plaats. Omdat de bestuurlijke besluitvorming nog moet plaatsvinden zijn deze mutaties ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet in dit overzicht opgenomen.

Voorgesteld wordt € 30.803.000 (mutatie uitgaven krediet) boven op de bestaande kredieten beschikbaar te stellen.

Bijlage 9 Lijst van afkortingen

ALM	Asset Life Management
Arbo	Arbidsomstandigheden
AWA	Activeren, Waarderen en Afschrijven
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
BABS	Bestuurlijk Activiteiten Bewaking Systeem
BAW	Bestuursakkoord Water
B&W	Burgemeester en wethouders
BBK	Besluit bodemkwaliteit
BBVW	Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BHV	Bedrijfshulpverlening
Bor	Besluit omgevingsrecht
BWK	Bestuurlijk Akkoord Waterketen
C2C	cradle to cradle
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CDA	Christen Democratisch Appèl
Ce	Conformité Européenne
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumenten prijsindex
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CU	ChristenUnie
D&H	Dijkgraaf en heemraden
DAM	Dijk Analyse Module
DBFMO	Design (ontwerp), Built (bouw), Finance (financiering), Maintain (onderhoud) en Operate (exploitatie)
DGWP	Deelgemeentelijk Waterplan
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DOB	Duurzaam onkruidbeheer
DR	Directieraad
E&C	Engineering & Construct
e.d.	en dergelijke
EEP	Energie-efficiency plan
EMU	Europese Monetaire Unie/Economische en Monetaire Unie
ERP	Enterprise Resource Planning
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
Fe	Ferro
FN	Financiën
GBKN	Grootchalige Basiskaart Nederland
GEO	Geografische (Informatievoorziening)
GET	Goede ecologische toestand
GEP	Goed ecologisch potentieel
GGOR	Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime
GI	Geografische Informatie
GO	Goeree-Overflakkee
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GS	Gedeputeerde Staten
ha.	hectare
HDN	Hollandse Delta Natuurlijk
HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
HVC	Huisvuilcentrale Noord Nederland
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
HWN	Hoofdwegennet

ICT	Informatie- en communicatietechnologie
ILG	Inrichting Landelijk Gebied
IMW	Integraal maatregelenpakket wegen
INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in Europe
IPO	Interprovinciaal Overleg
IRIS	Integratie resultaatgericht informatiesysteem
JZ	Juridische Zaken
KAM	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid
km	kilometer
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Water
kwh	kilowattuur
Led	Light emitting diode
LNC	Landschap, natuur en cultuur
m	meter
MES	Maatschappelijk efficiënt en solide
Meteo	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MJA	Meerjarenafspraken energie-efficiency
MJBP	Meerjarenbeleidsplan
MIn.	Miljoen
mm	millimeter
MOOP	Meerjaren organisatie ontwikkel programma
Mor	Ministeriële regeling omgevingsrecht
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
n.v.t.	niet van toepassing
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse norm
NHI	Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
nHWBP	Nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma
NME	Natuur en Milieu Educatie
NORA	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma
NVO	Natuurvriendelijke oever
NWP	Nationaal Waterplan
OAS	Optimalisatiestudies
OTO	Opleiden, trainen en oefenen
OV	Openbare verlichting
P&C	Planning en control
PAGO	Periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek
PDCA	Plan Do Check Act
PK	Personeel en organisatie en kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorgbeleid
PM	Pro memorie
PRINCE	Projects In Controlled Environments
PvdA	Partij van de Arbeid
PVV	Partij voor de Vrijheid
PWK	Provinciale waterkeringen
RI&E	Risico-inventarisatie en - evaluatie
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
RZ	Rozenburg
SGBP	Stroomgebiedbeheerplannen
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
SNIP	Spelregelkader Natte Infrastructuurprojecten
SSC	Shared Service Centre
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie

UvW	Unie van Waterschappen
uWBP	Uitwerkingsprogramma Waterbeheerplan
V&W	Verkeer en Waterstaat
VBC's	Visstandbeheercommissies
VCA	Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers
v.e.	Vervuilingseenheden
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VP	Voorne-Putten
VRI's	Verkeersregelinstallaties
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VV	Verenigde Vergadering
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
VZHW	Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WBP	Waterbeheerplan / waterbeheerprogramma
WCK	Waterschapsbrede controlekamer
WHD	Waterschapspartij Hollandse Delta
WHW	Wet herverdeling wegenbeheer
WM	Wet milieubeheer
WN	Water Natuurlijk
WP	Waterplan
WS	Watersystemen
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WSRL	Waterschap Rivierenland
Wtw	Waterwet
ZB	Zuiveringsbeheer
ZUIS	Zuiverings Informatiesysteem

